

GLÓWNA BIBLIOTEKA PRACY
I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**INFORMATOR O PRACACH
NAUKOWO-BADAWCZYCH
Z ZAKRESU PRACY
1990 - 1997**

GLÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

INFORMATOR O PRACACH
NAUKOWO-BADAWCZYCH
Z ZAKRESU PRACY
1990-1997

Opracowały
Elżbieta Górską
Małgorzata Kłossowska

Warszawa 1998

GLÓWNA BIBLIOTEKA PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

00-496 Warszawa
ul. Nowy Świat 11/13
Tel./fax: 629-96-33
621-71-34
e-mail: gbpizs@gbpizs.mpips.gov.pl

Projekt okładki: Elżbieta Piwowarczyk

Praca dofinansowana ze środków Komitetu Badań Naukowych

*informacyjny
praca - 20.09.09*

Labour Research Register 1990-1997

Druk: ZWP MPiPS. Zam. 590/99. Format A5. Nakład 200 egz.

SPIS TREŚCI

Przedmowa	V
I. ZAGADNIENIA OGÓLNE	1
II. ORGANIZACJA PRACY I ZARZĄDZANIE	2
1. Problemy ogólne	2
2. Teoria organizacji. Metody zarządzania	3
3. Kadra kierownicza	8
4. Zarządzanie kadrami	9
5. Normowanie pracy	11
6. Organizacja i zarządzanie w różnych działach gospodarki	12
7. Komputeryzacja. Systemy informacyjne	20
III. ZATRUDNIENIE. CZYNNIKI DEMOGRAFICZNE	23
1. Polityka zatrudnienia	23
2. Rynek pracy	28
3. Bezrobocie (stan, przeciwdziałanie). Pośrednictwo pracy	33
4. Zatrudnienie w różnych działach gospodarki.	39
5. Problemy pracy kobiet	42
6. Praca młodzieży	43
7. Zatrudnienie niepełnosprawnych.	44
8. Społeczne aspekty czynników demograficznych	44
a) Problemy ogólne	44
b) Migracje wewnętrzne	52
c) Migracje zewnętrzne	59
9. Przygotowanie kadr. Kształcenie i szkolenie	60
IV. PSYCHOSPOŁECZNE PROBLEMY PRACY	67
1. Zagadnienia ogólne	67
2. Stosunki społeczne w zakładzie	72
3. Postawy wobec pracy	76
4. Socjologia grup społecznych. Socjologia zawodów	80
V. OCHRONA ZDROWIA I PRACY. BHP. WARUNKI PRACY	86
1. Zagadnienia ogólne	86
2. Ochrona zdrowia	90
3. Szkolenie w zakresie bhp	91
4. BHP. Warunki pracy w różnych środowiskach	92
5. Wypadki przy pracy (zagrożenia, stan, profilaktyka)	101
6. Odzież robocza. Sprzęt ochrony osobistej	106
7. Fizjologia pracy	116
8. Materialne środowisko pracy	118

a) Pył. Czystość powietrza	118
b) Oświetlenie. Barwy	126
c) Promieniowanie	127
d) Substancje chemiczne	128
e) Hałas. Drgania	134
9. Ergonomia	138
VI. PRAWO PRACY	143
VII. PŁACE	143
VIII. ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE	148
IX. WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI	153
1. Polityka społeczna	153
2. Warunki życia rodzin	159
3. Dochody i wydatki	175
4. Spożycie społeczne. Spożycie indywidualne	178
a) Infrastruktura społeczna	178
b) Konsumpcja. Spożycie indywidualne	182
5. Działalność społeczna zakładów pracy	188
X. ZBIOROWE PRAWO PRACY	190
XI. PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE. PRYWATYZACJA	193
XII. TRANSFORMACJA GOSPODARKI	200
XIII. SAMORZĄDY LOKALNE	205
Indeks nazwisk	209
Indeks instytucji	219

PRZEDMOWA

„Informator o pracach naukowo-badawczych z zakresu pracy 1990-1997” został opracowany na podstawie materiałów zarejestrowanych w serii „*Nauka – Informacja – Biznes : prace naukowo-badawcze*” oraz rocznych planów naukowo-badawczych Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych. Zawiera w wyborze informacje o pracach wykonanych w latach 1989-1997, w odniesieniu do materiałów rejestrowanych przez serię „*Nauka – Informacja – Biznes*” nadsyłanych do Ośrodka Przetwarzania Informacji.

Całość zgromadzonego materiału liczącego 739 prac naukowych opracowanych w szkołach wyższych, placówkach naukowych PAN, instytutach naukowo-badawczych została podzielona na 13 następujących działów: I. Zagadnienia ogólne; II. Organizacja pracy i zarządzanie; III. Zatrudnienie. Czynniki demograficzne; IV. Psychologiczne problemy pracy; V. Ochrona zdrowia i pracy; VI. Prawo pracy; VII. Płace; VIII. Zabezpieczenie społeczne; IX. Warunki życia ludności; X. Zbiorowe prawo pracy; XI. Przekształcenia własnościowe. Prywatyzacja; XII. Transformacja gospodarki; XIII. Samorządy lokalne. W działach III-V i IX zastosowano poddziały pierwszego stopnia. W ramach niektórych działów występują hasła przedmiotowe grupujące piśmiennictwo dotyczące szczególnych zagadnień. I tak w dziale IV grupującym piśmiennictwo z zakresu psychospołecznych problemów pracy wyodrębniono literaturę nt. *adaptacji* (s. 75). W dziale V dotyczącym ochrony zdrowia i pracy wyodrębniono hasło *Praca*

* Nauka – Informacja – Biznes : prace naukowo-badawcze / red. W. Jurkowski [i in.] ; Ośrodek Przetwarzania Informacji. – Warszawa : OPI, 1992-1998.

Z.1. Nauki. 1. Nauki humanistyczne. Nauki społeczne. ; Z.6. Ekonomia. Organizacja i zarządzanie. Handel. Infrastruktura naukowa. Zagadnienia ogólne i interdyscyplinarne.

przy monitorach (s. 100-101). W poddziale Odzież robocza. Sprzęt ochrony osobistej wyodrębniono hasło *Stanowiska atestacyjne* (s.111-116) - stanowiska do badań certyfikacyjnych odzieży lub sprzętu.

W dziale IX Warunki życia ludności, w poddziale 1 grupującym zagadnienia polityki społecznej wyodrębniono hasło *Patologia społeczna* (s.158-159); w poddziale 2 poświęconym literaturze nt. warunków życia rodzin wydzielono hasło *Ubóstwo* (s.173-174).

W obrębie działów, poddziałów i haseł przedmiotowych pozycje zostały uszeregowane alfabetycznie; zastosowano również odsyłacze numerowe kierujące do pozycji o pokrewnej tematyce. Poszczególne pozycje zawierają następujące dane: tytuł pracy, nazwisko i inicjał imienia autora (redaktora naukowego, kierownika tematu), miejsce i nazwę instytucji w której prowadzono badania, rok/lata w których temat był prowadzony.

Większość pozycji została uzupełniona adnotacją zawierającą informację o najważniejszych tezach pracy naukowej i możliwościach jej zastosowania. W niektórych przypadkach dokonano niezbędnych skrótów adnotacji przygotowanych przez autorów prac.

Materiał został uzupełniony indeksem alfabetycznym autorów oraz nazw instytucji, w których prace zostały wykonane. Numery podane w indeksach kierują do określonych pozycji bibliograficznych.

I. ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. AKSJOLOGIA głównych doktryn ekonomicznych i etycznych w zakresie założeń katolickiej nauki społecznej / W. Kot. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1995-.

2. EKONOMICZNE pojęcie relacji długookresowej. Metody modelowania relacji długookresowej / E. M. Syczewska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Analiz Ekonomicznych, 1994-1994.

Praca poświęcona jest przeglądowi literatury dotyczącej pojęcia relacji długookresowej w teorii ekonomicznej oraz zajmującej się modelowaniem relacji długookresowych metodami ekonometrycznymi.

3. FILOZOFIA pracy / A. Karpiński. Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Instytut Filozofii, 1995-1995.

M.in. współczesne ujęcie pracy ludzkiej, etyka pracy ludzkiej.

4. METODY analizy zmian strukturalnych w zjawiskach ekonomiczno-społecznych / K. Pruska. Łódź: Uniwersytet Łódzki, 1994-1995.

Dokonano wszechstronnego zebrania, usystematyzowania i rozszerzenia zastosowań metod analizy zmian strukturalnych w zjawiskach ekonomiczno-społecznych.

5. SŁOWNIK języka haseł przedmiotowych. Nauki społeczno-ekonomiczne / S. Wrzosek, L. Ługowska, K. Umiastowska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Biblioteka Główna, 1996-1996.

Słownik został opracowany na wzór „Słownika języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej”. Ze względu na ciągły rozwój nauki praca wymaga kontynuacji w celu aktualizacji słownika.

6. WARTOŚCIOWANIA w naukach socjo-ekonomicznych / W. Kot. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1994-.

II. ORGANIZACJA PRACY I ZARZĄDZANIE

1. Problemy ogólne

7. ANALIZA systemu zarządzania Zakładem... i kierunków jego usprawnienia ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wdrożenia grupowych form organizacji pracy / W. Orkisz. Gliwice: Politechnika Śląska im. Wincentego Pstrowskiego, Wydział Metalurgii i Inżynierii Materiałowej. Katowice, 1989-1989.

Dokonano analizy i oceny dotychczasowej struktury zarządzania oraz zaproponowano kierunki usprawnienia.

8. BARIERY i stymulatory dobrej organizacji pracy / S. Kocot. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Celem pracy było określenie barier i stymulatorów dobrej organizacji pracy oraz zbadanie - czy przebudowa gospodarcza usunęła bariery dobrej organizacji pracy. Wyniki badań zostały opublikowane w serii „Studia i Materiały”.

9. ELASTYCZNE formy czasu pracy w zarządzaniu firmą / L. Kozioł, A. Poczowski, J. Kopeć. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomiki Pracy, 1993-1993.

Dokonano analizy stosowania elastycznych form czasu pracy w Polsce, rozwiązań prawnych, ekonomiczno-organizacyjnych i społecznych.

10. ORGANIZACJA pracy i zarządzania w przedsiębiorstwach w warunkach przekształceń własnościowych / S. Kocot, W. Załęski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Podjęto próbę określenia wpływu przekształceń własnościowych (komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych) na stan zmian (charakter, kierunek, intensywność) w zakładowych systemach pracy oraz w sferze organizacji zarządzania i produkcji. Badania ankietowymi objęto 114 przedsiębiorstw przemysłowych, które decyzją ministra przekształceń własnościowych zostały przekształcone (do 30.06.1991 r.) w jednoosobowe spółki skarbu państwa.

Wyniki badań ujawniły minimalne oddziaływanie przekształceń własnościowych na tempo i charakter zachodzących tam zmian organizacyjnych.

11. STUDIUM przedsiębiorczości / J. Targalski i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1991.

Opracowanie prezentuje wyniki badań naukowych nt. przedsiębiorczości a równocześnie jest materiałem do analizy typu „case study”.

Zob. też poz. 709.

2. Teoria organizacji. Metody zarządzania

12. DOKONYWANIE zmian w strukturze organizacyjnej / M. Hopej. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1993-1993.

Rozpatrywano stan struktury organizacyjnej jako przyczynę dokonywania w niej zmian, jak również zależności między zmianami w strukturze i zmianami sprawności organizacji. Analizowano oddziaływanie poglądów kierownictwa organizacji na dokonywanie zmian w strukturze, a także działania składające się na przeprowadzenie tych zmian.

13. KOMPUTEROWE gry kierownicze i symulatory organizacji gospodarczych / E. Radościński. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Opracowano metodologię nauczania badań symulacyjnych za pomocą modelu przedsiębiorstw, wskazano miejsce i rolę gier kierowniczych w ogólnym programie nauczania przedmiotów z zakresu ekonomii i zarządzania produkcją. Wdrożono do praktyki kształcenia pomocnicze oprogramowania dydaktyczne „TEST”. Program ten umożliwia sprawne przygotowanie studenta do zajęć z użyciem symulatorów komputerowych i gier kierowniczych.

14. METODA analizy strategii rozwojowej przedsiębiorstwa / B. Pełka, E. Czerniak. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1991.

Stosując metodę analizy strategii rozwojowej przedsiębiorstwa przeprowadzono analizę w ujęciu systemowym. Przedstawiona metoda analizy przydatna jest przy opracowywaniu programów i planów strategicznych przedsiębiorstw przemysłowych oraz w procedurze przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych.

15. METODY statystyczne w procesie zarządzania (studium wstępne) / M. Woźniak, A. Stabryła. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1993.

Wstępne studium z zakresu budowy systemu wspomagania decyzji. Szczególną uwagę zwrócono na kwestię pomiaru. Jest to podstawowe zagadnienie pozwalające utworzyć pewną syntezę teorii systemów, teorii zarządzania, statystyki i ekonometrii, których wynikiem jest system wspomagania decyzji.

16. MOŻLIWOŚCI i bariery wdrażania elementów kompleksowego zarządzania jakością (TQM) w przedsiębiorstwach polskich, z uwzględnieniem norm ISO serii 9000 / Z. Zymonik, J. Zymonik. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Celem pracy było określenie stopnia skuteczności i stabilności systemów zapewnienia jakości w polskich przedsiębiorstwach. Omówiono modele międzynarodowych norm ISO 9000, integracje działań marketingowych i projakościowych, rachunek kosztów jakości, technik i zarządzania jakością. Wyniki badań udokumentowano w formie zgłoszonych 5 publikacji.

17. NOWOCZESNE metody organizacji i zarządzania / Z. Martyniak i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Metod Organizacji i Zarządzania, 1992-1993.

Praca zawiera opisy 6 metod organizacji i zarządzania dotychczas w takim ujęciu nie publikowanych w literaturze krajowej. Obejmuje dociekania dotyczące klasyfikacji metod organizacji i zarządzania, jak również prezentuje kilka nowoczesnych narzędzi organizatorskich. Osobną część stanowią dociekania dotyczące roli strategii zarządzania w projektowaniu struktury organizacyjnej.

18. OPRACOWANIE koncepcji gry kierowniczej PRODUCENT / W. Rzońca. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Celem pracy było przygotowanie koncepcji gry kierowniczej, odwzorowującej funkcjonowanie przedsiębiorstwa produkcyjnego w warunkach gospodarki rynkowej. Otoczenie przedsiębiorstwa stanowią: rynek materiałowy, rynek pracy, rynek dóbr konsumpcyjnych, dóbr inwestycyjnych oraz rynek kapitałowy. W jednym kroku rozgrywki podejmuje się do 38 rodzajów decyzji. PRODUCENT jest grą komputerową, interakcyjną i probabilistyczną.

19. OPRACOWANIE projektu oceny sprawności organizacyjnej działalności gospodarczej / M. Ciurla. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1992.

W wyniku przeprowadzonej analizy sprawności gospodarczej sformułowano tezę o wielowymiarowym charakterze sprawności gospodarczej podkreślając znaczenie sprawno-

ści organizacyjnej. Do dalszych badań modelowych wytypowano trzy wymiary struktur organizacyjnych jako najistotniejsze i najbardziej ważne w badaniach nad sprawnością organizacyjną w aktualnych warunkach funkcjonowania działalności gospodarczej.

20. ORIENTACJA marketingowa w zarządzaniu polskimi przedsiębiorstwami / M. Ciurla, M. Nowak. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Raport z badań zawiera próbę odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób polscy menedżerowie interpretują pojęcie koncepcji marketingowej. Wskazano cechy przedsiębiorstwa rynkowo-zorientowanego i je omówiono. W raporcie zawarto również analizę dwóch spośród największych polskich firm.

21. PODSTAWY teoretyczne i organizacja systemu zarządzania strategicznego w instytucjach w warunkach polskich / K. Krzakiewicz. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania, 1992-1993.

Celem prac badawczych było sformułowanie teoretycznych przesłanek tworzenia strategii organizacyjnych w okresie transformacji gospodarki w Polsce, identyfikacja empirycznych systemów zarządzania strategicznego w wybranych instytucjach oraz zaprojektowanie wykorzystania współczesnych systemów zarządzania strategicznego. Badania objęły swym zakresem cztery przedsiębiorstwa Kopalnie Węgla Brunatnego, realizujące proces restrukturyzacji ukierunkowany na utworzenie holdingów.

22. PROCEDURY programowania i planowania strategii rozwojowej przedsiębiorstwa / B. Pełka, E. Czerniak. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1991.

Przy opracowaniu programu strategicznego wyodrębniono takie atrybuty przedsiębiorstwa jak: polityka cenowa, rentowność i wypłacalność, „filary nośne interesów przedsiębiorstwa”, strategiczne pola interesu, standaryzację, specyfikację i symplifikację.

23. ROZWÓJ struktur i procesów zarządzania / A. Stabryła. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1991.

Głównym celem opracowania było pokazanie podejść badawczych, specyficznych dla struktur i procesów zarządzania, w związku z poszukiwaniem modeli i rozwiązań użytkowych zarządzania jako działalności praktycznej.

24. STRATEGICZNE zachowania przedsiębiorstw w procesie transformacji gospodarki / M. Moszkowicz. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1993-1993.

Główną tezę prowadzonych badań było stwierdzenie, że gospodarka rynkowa implikuje potrzebę wypracowania zupełnie innego (w stosunku do dotychczasowego) mo-

delu przedsiębiorstwa. Budowa tego modelu powinna bazować na zmianie kultury organizacyjnej przedsiębiorstwa.

25. STRATEGIE rozwoju przedsiębiorstw w warunkach gospodarki rynkowej / J. Famielec, Z. Kękuś. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Polityki Przemysłowej i Ekologicznej, 1992-1992.

Wyniki badań kilkudziesięciu przedsiębiorstw Polski Południowej, poddanych obserwacji w l. 1991 i 1992 poprzedzono częścią teoretyczną systematyzującą wiedzę nt. wpływu mechanizmu rynkowego na strategię przedsiębiorstwa.

26. USPRAWNIANIE struktury i procesu zarządzania w warunkach przekształceń własnościowych / A. Stabryła i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1991.

W pracy przedstawiono wybrane zagadnienia usprawniania struktury i procesu zarządzania przedsiębiorstwem.

27. WAGI uczestników w grupowym podejmowaniu decyzji / W. Malesa. Płock: Zamiejscowy Wydział Budownictwa i Maszyn Rolniczych Politechniki Warszawskiej, Wydział Budownictwa i Maszyn Rolniczych, 1991-1993.

Celem badań było opracowanie metody służącej do ustalania wag subdecydentów, jakie posiadają oni w grupie decyzyjnej. Wynikiem końcowym pracy będzie metoda, którą można wykorzystać w dziedzinie budowy systemów doradczych, wspomagających procesy grupowego podejmowania decyzji.

28. WSPÓŁCZESNE zagadnienia kształtowania strategii zarządzania przedsiębiorstwem / J. Machaczka. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1992.

Celem opracowania jest określenie aktualnego stanu wiedzy w dziedzinie zarządzania strategicznego oraz ocena możliwości jej wykorzystania w polskich przedsiębiorstwach.

29. WYBRANE problemy komunikacji społecznej w zarządzaniu / J. Żyra. Kraków: Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Instytut Ekonomii, Socjologii i Filozofii, 1994-1994.

Proces komunikowania w zarządzaniu organizacją można analizować w dwóch aspektach: - związki informacyjne o charakterze formalnym i nieformalnym wewnątrz samego przedsiębiorstwa oraz relacje pomiędzy przedsiębiorstwem a otoczeniem; - budowanie strategii przedsiębiorstwa czyli przekształceń, które przedsiębiorstwo zamierza zrealizować.

30. ZARZĄDZANIE marketingowe w polskich przedsiębiorstwach / M. Ciurla, M. Nowak. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1994-1994.

W pracy przedstawiono koncepcję zarządzania marketingowego. Wskazano na czynniki warunkujące efektywność marketingową. Przedstawiono wyniki badań oraz zarys koncepcji kompleksowego tematu badawczego.

31. ZARZĄDZANIE w warunkach gospodarki rynkowej - wybrane problemy / M. Ciurla, M. Hopej, M. Szeloch. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1994-1994.

Praca składa się z dwóch części. Część pierwszą stanowi „przewodnik” po części drugiej będącej zbiorem czterech artykułów, opublikowanych na łamach „Przeglądu Organizacji”. Artykuły poświęcone są sprawności zarządzania w warunkach gospodarki rynkowej.

32. ZASADY i metody analizy strategicznej / Z. Pierścionek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej, 1995-1995.

Celem pracy jest prezentacja i analiza podstawowych zasad oraz metod analizy strategicznej. W pracy analizowane są różne modele procesu zarządzania strategicznego oraz miejsce w tym procesie analizy strategicznej. Analizowane są takie metody analizy strategicznej jak: Łańcuch Wartości, Krzywa Doświadczenia, metody oceny pozycji konkurencyjnej, analiza sektorowa, model atrakcyjności sektorów, model portfela produktów.

33. ZASTOSOWANIE metod jakościowych w badaniach marketingowych / ze szczególnym uwzględnieniem wywiadów grupowych / / A. M. Nikodemaska-Wołowik. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, Instytut Handlu Zagranicznego, Zakład Marketingu, 1995-1995.

Celem pracy była analiza ofert metod badawczych proponowanych przez polskie i zagraniczne instytucje zajmujące się przeprowadzaniem badań marketingowych w Polsce oraz ocena działalności ww. instytucji. Cele powyższe osiągnięto przede wszystkim dzięki: przeprowadzeniu wywiadów osobistych z przedstawicielami agencji/instytucji badawczych w Polsce, wywiadami ze zlecającymi badaniami, w tym również jakościowych, dzięki materiałom otrzymanym z zagranicznych stowarzyszeń badaczy rynku oraz dzięki studiowaniu literatury fachowej, głównie zagranicznej.

Zob. też poz. 275.

3. Kadra kierownicza

34. CZYNNIKI efektywności pracy kierownika / M. Dobrzyński, W. Grzywacz, P. Pilch. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania, 1995-1995.

Praca dotyczyła weryfikacji wykonanych testów psychologicznych jako narzędzi do oceny talentów kierowniczych. Badania wykonano na grupach (łącznie) około 600 studentów Wydziału Zarządzania.

35. KIEROWANIE jako gra intelektualna - podstawowe korelaty osobowościowe / C. Nosal i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1996-1996.

36. MENEDŻER - pozycja społeczna i rola w procesie transformacji systemu społeczno-gospodarczego / S. Kowalewska, E. Pankowska, A. Ostrowska. Warszawa: Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemyśle „ORGMASZ”, 1994-1994.

W pracy przedstawiono wyniki badań sondażowych ogólnopolskich i własnych - nad kadrami menedżerów w latach 1992-1994. Omówiono: - charakterystykę zawodu i działań menedżera, wymagania formalne i kompetencje profesjonalne, zbiorowy portret polskiego menedżera, rolę menedżera w gospodarce rynkowej, rolę menedżera w zarządzaniu ludźmi, profil wiedzy zawodowej menedżera lat 90-tych, współpracę menedżera z ekspertami, społeczne funkcje menedżera w przedsiębiorstwie.

37. NADZÓR służbowy w pionie zaopatrywania materiałowego oddziału gospodarczego / W. Więch i in. Poznań: Wyższa Szkoła Oficerska im. Stefana Czarneckiego, Katedra Logistyki, 1995-1996.

Celem pracy było opracowanie modelowych zakresów obowiązków osób funkcyjnych w pionie zaopatrywania materiałowego, ze szczególnym wyeksponowaniem podziału kompetencji i uprawnień w zakresie nadzoru służbowego. Wyniki badań ankietowych oraz przedstawione w pracy rozwiązania modelowe w zakresie nadzoru służbowego w gospodarce materiałowej poprzedzone zostały częścią teoretyczną.

38. PROFESJONALIZACJA kadry kierowniczej przedsiębiorstw Pomorza Zachodniego / J. Jamroga. Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, Instytut Ekonomiki Produkcji, 1990-1991.

Niezależną od cech systemu gospodarczego i nader aktualną w warunkach polskich jest teza, że rozwój sił wytwórczych w dominującym stopniu limitowany jest

zasobami kadrowymi i zdolnością ich sprawnego wykorzystania. Liczne - wcześniej stwierdzone - przykłady pokazują mały zakres czerpania z tej zależności na poziomie podmiotów gospodarczych i zespołowych systemów działania. Z drugiej jednak strony pojawiają się symptomy zmian, obejmujące m.in.: wyższą stabilność kadr kierowniczych, poszerzenie wiedzy i umiejętności pozabranżowych, spójność środowiskową, upowszechnianie menedżerskiej drogi rozwoju własnego itp. Dodatkowym obszarem zainteresowań jest metodyka badania procesu kierowania, jego podmiotu, oraz ogromnie zróżnicowanego otoczenia, niezbędna dla dokładniejszego opisu, analizy i oceny zmian.

39. PRZEDSIĘBIORCA jako twórca kultury organizacyjnej. Teoretyczne modele i empiryczne wzory roli przedsiębiorcy w gospodarce okresu transformacji. / A. Marcinkowski. Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1993-1995.

Przeprowadzone w ramach projektu badania empiryczne miały na celu określenie roli, jaką odgrywa przedsiębiorca w kształtowaniu wartości i norm obowiązujących w świecie jego firmy. Wartości te i wzory składają się na kulturę organizacyjną. Badania przedstawiają kulturotwórczą rolę przedsiębiorcy z perspektywy doświadczenia samego przedsiębiorcy, jego zamierzeń i celów związanych z założeniem przedsiębiorstwa, z perspektywy doświadczenia pracowników przedsiębiorstw prywatnych oraz z perspektywy konfliktów „pracodawca-pracownik” powstających na tle stosunku pracy.

40. UMYŚŁ menedżera: problemy, decyzje, strategie / C. Nosal. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Przedstawiono zastosowanie psychologicznej wiedzy o umyśle człowieka w podstawowych zagadnieniach menedżerskich. Autor wychodzi od koncepcji cyklu myślenia menedżera, w ramach którego omawia się następnie fazy rozwiązywania problemów, głównie reguły decyzyjne i wymiary myślenia strategicznego. Druga część pracy omawia rolę ograniczeń poznawczych i różnic w typach umysłowości, w zachowaniu menedżerów.

Zob. też poz. 13, 18, 258, 507, 518.

4. Zarządzanie kadrami

41. KULTUROWE uwarunkowania transferu instrumentów zarządzania kadrami / J. Orczyk, J. Szambelańczyk, R. Karaś. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1993-1994.

Celem projektu badawczego było znalezienie odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Czy instrumenty zarządzania kadrami opracowane dla określonej kul-

tury podmiotów gospodarczych, mogą być skutecznie stosowane w nietożsamej kulturze innych podmiotów gospodarczych? Jak należy adaptować instrumenty zarządzania kadrami przejmowane z innych kultur organizacyjnych i społecznych? Podstawą dla opracowania odpowiedzi są studia literaturowe i badania empiryczne przeprowadzone równocześnie w Polsce i innych krajach uczestniczących w projekcie badawczym.

42. **MARKETING personalny jako nowa forma polityki zarządzania zasobami ludzkimi** / M. Ciurla i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1996-1996.

43. **PODEJMOWANIE decyzji kadrowych** / C. Nosal, Z. Piskorz, B. Bajcar. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Celem pracy było przeanalizowanie problemów psychologicznych pojawiających się w procesie podejmowania decyzji kadrowych. Uzyskane wyniki pracy badawczej mogą zostać wykorzystane w treningach menedżerskich oraz w trakcie zajęć dydaktycznych.

44. **REKRUTACJA i techniki doboru pracowników. Raport z badań statutowych - III etap** / A. Szałkowski i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Zarządzania Zasobami Pracy, 1995-1995.

Podstawowym celem badań było określenie stosowanych w bieżącej praktyce przedsiębiorstw procedur rekrutacji i technik doboru pracowników. W celach badawczych uwzględniono także weryfikację wiedzy teoretycznej na temat rekrutacji. Realizowane prace badawcze objęły następujące zagadnienia: ustalenie podmiotów działalności związanej z doбором, rozpoznanie najczęściej w praktyce stosowanych technik doboru kandydatów do pracy oraz źródła ich rekrutacji. Badaniami objęto też procedurę rekrutacji wypracowaną w firmie oraz rolę planów personalnych w doborze pracowników. Badaniami objęto 4 firmy reprezentujące przemysł, komunikację, budownictwo i energetykę.

45. **WSPÓŁCZESNE zarządzanie zasobami pracy w firmach** / A. Sajkiewicz, M. Juchnowicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, 1995-1995.

Celem pracy była analiza teoretyczna i empiryczna ewolucji koncepcji rozwiązań stosowanych w zarządzaniu zasobami pracy. Praca koncentruje się na omówieniu zagadnień związanych z kierunkami strategii zarządzania potencjałem kadrowym w przedsiębiorstwach sektora prywatnego oraz metodach restrukturyzacji zasobów pracy w różnych firmach.

46. **ZARZĄDZANIE potencjałem pracy** / J. Górka i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, 1993-1993.

W oparciu o diagnozę stanu gospodarki kapitałem ludzkim w Polsce opracowano model zarządzania organizacją naceLOWANY na prawidłowe spożytkowanie kwalifikacji pracowników i rozwój potencjału pracy.

47. **ZARZĄDZANIE potencjałem pracy w firmie** / M. Juchnowicz, A. Sajkiewicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, 1994-1994.

Przedmiot badania - metody i instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach oraz motywowania do pracy. Celem badań było wypracowanie koncepcji i rozwiązań problemów pracowniczych, w tym w procesach kierowania firmą i zespołami.

48. **ZARZĄDZANIE zasobami pracy w organizacji - strategia i instrumentarium** / M. Juchnowicz i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej, 1995-1995.

Monografia oparta na bogatej literaturze światowej przedstawia nowoczesne zasady i techniki wykorzystywane w zarządzaniu zasobami pracy w firmie. Zakres pracy obejmuje następujące problemy: - diagnozowanie i planowanie zasobów pracy; - metodologia rachunku kosztów pracy; - modele systemów kariery w firmie oraz program planowania kariery; - nowoczesne treści zarządzania przez motywację; - rozwiązania w dziedzinie wynagradzania oraz problemy kształtowania warunków pracy.

5. Normowanie pracy

49. **ANALIZA aktualnej przydatności dla przemysłu istniejących materiałów normowania pracy** / J. Smakuszewski i in. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1990-1990.

Analizie zostały poddane normatywy technologiczne, normatywy czasu pracy, normatywy zatrudnienia, normatywy za i wyładunku, katalogi nakładów rzeczowych, opracowania instrukcyjno-metodyczne. W kategorii zagadnień natomiast zostały uwzględnione formy opracowania, zakres opracowania, podstawy opracowania, ocena przydatności dla przedsiębiorstw przemysłowych.

50. ANALIZA potrzeb przemysłu w zakresie stosowania różnych metod mierzenia i normowania pracy / J. Smakuszewski. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1990-1990.

Praca obejmuje analizę aktualnej przydatności dla przemysłu istniejących materiałów normowania pracy oraz analizę potrzeb przemysłu w zakresie stosowania różnych metod mierzenia i normowania pracy. Zwrócono także uwagę na celowość opracowania oraz weryfikację istniejącej bazy normatywnej, a także na zróżnicowanie zapotrzebowania na różne grupy normatywów, a także zabezpieczenie finansowania prac.

51. RAPORT o stanie i wykorzystaniu środków technicznych w biurach pracy / M. Rudzyński. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Raport jest szczegółową i zagregowaną bazą danych dla poszczególnych, wojewódzkich i rejonowych biur pracy w Polsce w zakresie: wielkości zatrudnienia i bezrobocia; liczby pomieszczeń biurowych i wyposażenia w meble; wyposażenia w sprzęt komputerowy (komputery, monitory i drukarki); stosowanych systemów operacyjnych, języków programowania i programów (dla niektórych biur pracy). Zawiera również ustalenia metodyczne do przeprowadzania badań (analiz i ocen) o charakterze diagnostycznym i prognostycznym w zakresie następujących problemów: potrzeb biur pracy wynikających z rozmiaru bezrobocia (liczby bezrobotnych); obciążeń biur pracy i ich możliwości; wyposażenia i wykorzystania sprzętu komputerowego; pomieszczeń biurowych i wyposażenia w meble. Baza danych obejmuje stan istniejący w dniu 30.06.1991 r., propozycje zmian do zrealizowania na koniec 1991 r. oraz przewidywane dalsze potrzeby na lata 1992 i 1993.

6. Organizacja i zarządzanie w różnych działach gospodarki

52. ADAPTACJA przedsiębiorstw agrobiznesowych do warunków rynkowych / J. Szwaacka-Salmonowicz. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1997-

Istota i zakres wykorzystania koncepcji marketingowej w zarządzaniu przedsiębiorstwami agrobiznesowymi. Kierunki zmian w potrzebach i popycie na żywność oraz procesy dostosowawcze polskich przedsiębiorstw do zmieniających się warunków rynkowych.

53. ANALIZA procesów tworzenia się nowych struktur i elit ekonomicznych / M. Halamska. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Przeprowadzono badania w trzech gminach różnych regionów Polski (Drobin, Stęszew, Zator) i zewidencjonowano ok. 100 istniejących podmiotów gospodarczych oraz ok. 150, które od 1989 r. z różnych powodów przestały istnieć. Z 200 nowymi przedsiębiorcami przeprowadzono wywiady dotyczące ich dotychczasowej kariery zawodowej, pochodzenia kapitału na założenie przedsiębiorstwa, dotychczasowych doświadczeń oraz perspektyw rozwojowych. Wstępna analiza wyników badań własnych oraz materiałów udostępnionych przez Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego pozwoliła stwierdzić istnienie ogromnych, regionalnych różnic w rozwoju inicjatyw gospodarczych i ścisły związek przemian ekonomicznych z przemianami politycznymi.

54. ANALIZA produktywności, skuteczności technicznej i postępu technicznego w polskiej gospodarce w ujęciu sektorowym / K. J. Malaga. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomii Matematycznej, 1992-1993.

Podstawą opracowania były studia literatury zagranicznej, na podstawie których sporządzono syntetyczne opracowanie na temat metod pomiaru postępu technicznego i produktywności czynników produkcji w ujęciu mikro- meso- i makroekonomicznym. Przyjęto wstępne założenia metodologiczne do badań empirycznych nad produktywnością czynników produkcji i postępowaniem technicznym dla gospodarki Polski - w ujęciu sektorowym.

Celem nadrzędnym pracy jest określenie relacji między postępowaniem technicznym (technologicznym) a wzrostem gospodarczym w restrukturyzującej się gospodarce polskiej.

55. BADANIE oraz kształtowanie efektywnego zarządzania produkcją / R. Łubniewski i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1993-1994.

Dokonano analizy i oceny metod i technik zarządzania produkcją. Szczególną uwagę zwrócono na sterowanie procesem produkcyjnym wspomagane komputerowo, zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, jakość wyrobów i usług. Obiektami badań były przedsiębiorstwa branży samochodowej, porcelany stołowej, sprzętu grzejnego i budowy maszyn. Wyniki badań przedstawiono w formie publikacji i prac niepublikowanych oraz syntetycznego raportu.

56. DYNAMIKA wydajności pracy i zdolności do pracy pracowników odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu kolejowego w zależności od wieku, przygotowania zawodowego i zakresu badań / K. Dydyńska-Żerańska, B. Wą-

grodzka, K. Zemfler. Warszawa: Centralny Ośrodek Badawczy Kolejowej Służby Zdrowia, 1987-1990.

Porównywano wyniki badań dwóch grup maszynistów: „dojrzałych” (30-45 lat) i „starszych” (45-60 lat). Analizie poddano zmienne psychologiczne ze szczególnym uwzględnieniem zdolności koncentracji uwagi, jej podzielności, umiejętności pracy w warunkach stresu czasowego.

57. EFEKTYWNOŚĆ organizacyjno-ekonomiczna w jednostkach gospodarczych pod wpływem przekształceń własnościowych / A. Czermiński. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiki Produkcji, 1990-1991.

Celem opracowania była diagnoza spektrum uwarunkowań towarzyszących procesowi przekształceń własnościowych ze szczególnym uwzględnieniem tempa i zakresu tego procesu. Czasokres badań i wyników obejmuje okres od m-ca IX.90 r.-VIII.91 r. Dla wyjaśnienia badanych zjawisk zastosowano podejście diagnostyczne. Wyniki - pokazują zachowania podmiotów gospodarczych i ludzi wobec procesu prywatyzacji i ich akceptację oraz problemy związane z funkcjonowaniem w nowej formie prawnej.

58. INNOWACYJNOŚĆ małych i średnich przedsiębiorstw w krajach wysoko rozwiniętych / S. Skowroński. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1988-1990.

Celem pracy było omówienie czynników wewnętrznych wpływających na rozwój działalności innowacyjno-wdrożeniowej małych i średnich przedsiębiorstw w krajach wysoko rozwiniętych. Scharakteryzowano stan sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Holandii. Omówiono warunki w jakich dokonuje się transfer nowych technologii w Holandii, Belgii i Anglii; sposoby finansowania programów innowacyjnych w Stanach Zjednoczonych, RFN i Francji. W indeksie umieszczono zestaw rządowych programów pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw w 10-ciu krajach EWG.

59. KONCEPCJA i formy doskonalenia zarządzania produkcją / M. Molasy i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1996-1996.

60. MAŁE przedsiębiorstwa w działalności materialnej poza rolnictwem na Węgrzech / L. Małecki. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1990-1990.

Opracowanie prezentuje węgierskie doświadczenia w zakresie zwiększania różnicowania form własnościowych i organizacyjnych małych przedsiębiorstw w końcu lat osiemdziesiątych. Z badań wynika, że podstawowymi warunkami usprawnienia dzia-

łalności gospodarczej małej i średniej skali na Węgrzech jest doskonalenie systemu podatkowego i kredytowego, ograniczenie II obiegu gospodarczego, zapewnienie warunków bezpieczeństwa własności prywatnej, a przede wszystkim wprowadzenie w odpowiednim zakresie mechanizmów i instytucji rynkowych.

61. METODY diagnozy przedsiębiorstw zagrożonych upadłością i budowy programów restrukturyzacji / A. Malewicz, D. Kowalczyk-Jakubowska. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1991.

Zasada opracowania programów restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych, projektowanych po dokładnym rozpoznaniu ich stanu ekonomiczno-finansowego i aktualnych zagrożeń, a także mocnych stron przedsiębiorstw traktowanych jako atut w procesie restrukturyzacji. Omówiono m.in.: podstawy prawne naprawy, likwidacji i upadłości, diagnozę przedsiębiorstw zagrożonych upadłością, narzędzia analizy bieżącej przedsiębiorstwa.

62. METODYKA zapewnienia jakości w przemyśle / E. Kindlarski. Warszawa: Politechnika Warszawska, 1992-1994.

Celem głównym projektu badawczego było opracowanie zasad i procedur wdrażania metod i technik organizatorskich (MTiO) umożliwiających podnoszenie poziomu jakości wyrobów w przemyśle elektromaszynowym, a także wyrobów produkowanych w innych branżach. W projekcie przeprowadzono analizę światowych i krajowych tendencji w zakresie zapewnienia jakości. Dla wybranych przedsiębiorstw przeprowadzono analizę uwarunkowań wdrożenia Total Quality Management (TQM).

Propozycje opracowane w projekcie stanowią komplementarne narzędzie z innymi działaniami na rzecz stałej poprawy jakości w przemyśle, w tym również stanowią uzupełnienie wdrażania systemu norm ISO serii 9000 (EN serii 29000).

63. MODERNIZACJA pracy biblioteki i ośrodka informacji naukowo-technicznej biblioteki I-5 / J. Kowalczyk. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiastków Rzadkich, 1994-1994.

Usprawnienie gromadzenia i opracowania informacji bibliograficznych.

64. PODSTAWY polityki rozwoju przedsiębiorstw małej i średniej skali / C. Niewadzi. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1991.

W pracy przeanalizowano powojenną politykę państwa wobec sektora małych firm w Polsce. Scharakteryzowano specyfikę działalności na niewielką skalę. Zbadano teoretyczne podstawy rozwoju small businessu. Sporo miejsca poświęcono problematyce tzw. małej prywatyzacji jako podstawy tworzenia nowoczesnego sektora małych i średnich firm w Polsce.

65. PROJEKTOWANIE struktur organizacyjnych przedsiębiorstw budowlanych oraz ich systemów zarządzania / J. Biernacki. Kraków: Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Instytut Technologii i Organizacji Budownictwa, 1994-1994.

W pracy przedstawiono koncepcję macierzowego modelowania struktur organizacyjnych (zasady oraz technikę) przedsiębiorstw budowlanych. Elementom struktury przypisano realizowane funkcje oraz scharakteryzowano je przy pomocy zbiorów parametrów. Praca wykonana została w postaci zapisu komputerowego na 4-ch dyskietkach 1,44 MB.

66. PRZESŁANKI i warunki kompleksowego sterowania jakością w przedsiębiorstwie w świetle standardów europejskich / J. Łańcucki. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomiki Jakości, 1992-1993.

Praca omawia badania sondażowe wybranych przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i usługowych nt. organizacji systemu zarządzania jakością. Stosowane w praktyce systemy skonfrontowano z opracowanymi przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO) i powszechnie stosowanymi w krajach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, Normami Międzynarodowymi ISO 9001-9004 oraz normą terminologiczną ISO 8402 i ISO 10011 dotyczącą przeprowadzania auditów. W roku 1993 badania były kontynuowane na szeroką skalę, a osiągnięte rezultaty stanowią podstawę dwóch przygotowywanych publikacji.

67. PRZESŁANKI wyboru zakresu i kierunków powiązań produkcyjnych w strategii rozwoju przedsiębiorstw przemysłowych / J. Famielec, Z. Kękuś. Kraków: Akademia Ekonomiczna, 1991-1991.

W pracy uzasadnia się tezę, że powiązania produkcyjne przedsiębiorstw stanowią ważną dziedzinę decyzyjną w strategiach ich rozwoju. Podstawowe kierunki współdziałania przedsiębiorstw scharakteryzowano w układach: kooperacyjnych, organizacyjnych, terytorialnych. W rozważaniach projektowych wskazano na wykorzystanie strategii „make or buy?” w optymalizacji rozmiarów zasilania zewnętrznego i własnego w materiały, energię, usługi transportowe oraz usługi remontowe zużywane w przedsiębiorstwach. Niezawodność i efektywność uznano za podstawowe kryteria wyboru struktury powiązań produkcyjnych przedsiębiorstw.

68. SPOŁECZNE, ekonomiczne i organizacyjno-techniczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw małej i średniej skali - badania panelowe podmiotów gospodarczych / J. Kujawiński. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1990.

Celem podjętych badań było rozpoznanie stosunku podmiotów gospodarczych małej i średniej skali (przedsiębiorców) do powstających możliwości ich uaktywniania się, a także zbadania okoliczności i warunków kreacji takich postaw.

Cel ten zrealizowano drogą badań ankietowych przeprowadzonych w 100 jednostkach gospodarczych małej i średniej skali we Wrocławiu.

69. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE uwarunkowania wzrostu wydajności pracy w przemyśle / K. Zinczuk. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Instytut Ekonomiki Produkcji, Organizacji i Zarządzania, 1990-1991.

Praca ma charakter empiryczno-wdrożeniowy. Stanowi próbę uchwycenia związków i zależności między czynnikiem ludzkim, a poziomem indywidualnej wydajności pracy oraz określeniem wpływu czynników ekonomicznych na zbiorową wydajność pracy. Badania przeprowadzono w pięciu wybranych przedsiębiorstwach przemysłu elektromaszynowego. Zakres czasowy badań objął lata 1983-1988. Wyniki badań zostały zaprezentowane w dwóch artykułach: „Wpływ czynników rzeczowych na zbiorową wydajność pracy w przemyśle” oraz „Wpływ czynników osobowych na indywidualną wydajność pracy w przedsiębiorstwie przemysłowym”.

70. STATYSTYCZNE metody analizy cen i kosztów przedsiębiorstw / S. Wierchosławski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1992-1995.

Celem pracy jest przeprowadzenie studiów eksperymentalnych nad adaptacją współczesnych metod statystyczno-matematycznych z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń aplikacji w krajach wysoko rozwiniętych a także poszukiwań własnych koncepcji rozwiązań metodycznych do analizy cen detalicznych i kosztów przedsiębiorstw w warunkach gospodarki rynkowej. Pierwszy kompleks studiów dotyczący metod analizy zmienności cen detalicznych w wymiarze czasu i przestrzeni oparty jest na materiale cen detalicznych całego kraju oraz województw wchodzących w skład makroregionu środkowo-zachodniego. Kompleks dotyczący metod analizy kosztów oraz oceny efektywności ekonomicznej przedsiębiorstw oparty jest na materiałach własnych, zebranych w wybranych przedsiębiorstwach handlowych, przemysłowych i budowlanych m. Poznania i województwa poznańskiego.

71. STEROWANIE jakością w gospodarce rynkowej / J. Łańcucki. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomiki Jakości, 1993-1994.

Od 1993 roku w Katedrze Ekonomiki Jakości jest realizowany temat badawczy pt. „Przesłanki i warunki kompleksowego sterowania jakością w przedsiębiorstwie w świetle standardów europejskich”, stanowiący kontynuację prac rozpoczętych w 1992 roku. W badaniach prowadzonych w roku 1993 szczególną uwagę poświęcono wdrażaniu kompleksowego programu zarządzania jakością w wybranych przedsiębiorstwach przemysłowych. Przedmiot badań stanowią: - struktury organizacyjne systemu zarządzania jakością; - wykorzystanie technik komputerowych w identyfikacji i ewidencji, braków we wszystkich fazach cyklu produkcyjnego; - wpływ czynników zewnętrznych na kształtowanie się kosztów jakości; - struktura kosztów jakości, dynamika tych kosztów w poszczegól-

nych fazach cyklu życia produktu; - symulacja komputerowa; - wpływ kosztów jakości na wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa.

72. STEROWANIE zasobami materialnymi w przedsiębiorstwach przemysłowych w warunkach kształtowania gospodarki rynkowej / B. Janczewska. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Instytut Ekonomiki Produkcji, Organizacji i Zarządzania, 1990-1991.

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny. Opracowano także ankietę nt. „Zmian w systemie zaopatrzenia materiałowego”. Uzyskane wyniki z badań ankietowych przeprowadzonych w r. 1991 posłużyły do napisania artykułów.

73. STRATEGIA komunikacji społecznej w organizacjach gospodarczych / W. Cieśliński. Wrocław: Akademia Wychowania Fizycznego, 1995-.

74. STRATEGIE zarządzania produkcją / M. Molasy i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1997-1997.

75. SYMULACJA i sterowanie gospodarczą działalnością przedsiębiorstwa / B. Wąsik, J. Skrzypek, M. Szubra. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki, 1991-1992.

W pracy omówiono zasady optymalizacji w symulacyjnych modelach dynamicznych. Eksperymenty przeprowadzono na symulacyjnym modelu wzrostu firmy DYFIS. Jednym z rezultatów pracy jest również symulacyjna gra decyzyjna.

76. TENDENCJE w zarządzaniu przedsiębiorstwami przemysłowymi / M. Hopej. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Celem pracy było określenie głównych tendencji rozwojowych zarządzania przedsiębiorstwami. Sformułowano tezę, iż nieuniknione jest rozstanie się z tradycyjną koncepcją zarządzania, rozumianego jako umiejętność wykorzystywania naturalnych sił systemu.

77. WPROWADZANIE do badań marketingowych dla małych i średnich firm prywatnych Regionu Świętokrzyskiego w ujęciu branżowym. Część I - Firmy budowlane / K. Grysa, E. Grzegorzewska-Ramocka. Kielce: Politechnika Świętokrzyska, Zespół Badań Marketingowych, 1991-1992.

Analiza małych i średnich prywatnych firm budowlanych województwa kieleckiego i ocena ich stanu, możliwości rozwojowych, barier oraz potrzeb - na podstawie badań ankietowych. Pytania w ankiecie ujęto w charakterystyczny układ odpowiadający głównym obszarom aktywności przedsiębiorstwa: analizie rynku - sprzedaży - dystry-

bucji - produktu (usługi) - badań i rozwoju - dostawców- finansów, jak również odnoszący się do przedsiębiorstwa jako całości. Na podstawie tak zgromadzonego materiału informacyjno-ofertowego o firmach opracowano bazę danych stanowiących załączek regionalnego banku informacji.

78. WYBRANE instrumenty ekonomiczne i ich rola w procesie zarządzania stacjami sanitarno-epidemiologicznymi / I. Rydlewska-Liszkowska. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Pracownia Ekonomiki Zdrowia, 1994-1994.

Opracowanie wstępnej wersji następujących części poradnika: - podstawowe instrumenty ekonomiczne w procesie zarządzania stacjami sanitarno-epidemiologicznymi; - ekonomiczne uwarunkowania funkcjonowania stacji sanitarno-epidemiologicznej w warunkach przekształceń systemu opieki zdrowotnej.

79. ZACHOWANIE przedsiębiorstw w warunkach powstawania mechanizmu rynkowego / G. Osbert-Pociecha, C. Niżyńska. Wrocław: Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa, 1991-1991.

Przeprowadzono i opracowano ankietę w 8 przedsiębiorstwach przemysłowych. Zakres przedmiotowy ankiety obejmował następujące zagadnienia: dane podstawowe o przedsiębiorstwie, sprzedaż, ceny wyrobów, poziom rentowności, eksport i jego opłacalność, działania inwestycyjne i innowacje, produkcję, zatrudnienie, zaopatrzenie, płace, problemy bezrobocia, koszty, wynik finansowy, kredyt bankowy, stosunki płatnicze z dostawcami i odbiorcami, zmiany stosunków własnościowych i opis sytuacji dyrektora w przedsiębiorstwie. Wyniki badań zostaną włączone do syntezy zbiorczej (obejmującej około 60 przedsiębiorstw) przygotowywanej przez IGN.

80. ZARZĄDZANIE marketingowe przedsiębiorstwem handlowym / M. Sławińska, E. Urbanowska-Sojkin. Poznań: Akademia Ekonomiczna, 1990-1991.

Celem opracowania jest charakterystyka przedsiębiorstwa handlowego jako podmiotu podejmującego decyzje rynkowe. Jest to część pierwsza pracy pt. „Zarządzanie marketingowe przedsiębiorstwem handlowym”. Uwzględniono w niej następujące zagadnienia: istota, cele i funkcje przedsiębiorstw handlowych, warunki działania oraz problemy decyzyjne w przedsiębiorstwach handlowych. Wskazano na podstawy teoretyczne wyodrębnienia problemów decyzyjnych w handlu oraz przeprowadzono ich klasyfikację.

81. ZARZĄDZANIE procesami restrukturyzacji przedsiębiorstw i branż dominujących w regionie przemysłowym / J. Brzoska. Gliwice: Politechnika Śląska, 1993-1993.

W pracy przedstawiono wyniki badań dotyczących instrumentów polityki przemysłowej państwa i regionu jako czynników wzrostu efektywności procesów restruktury-

zacyjnych; - wpływu organizacji technicznego przygotowania produkcji na przebieg procesu produkcyjnego; - doboru informacji ekonomicznej dla zarządzania małym i średnim biznesem; - technicznego, organizacyjnego, psychologicznego i kulturowego uwarunkowania wydajności i zarządzania bezpieczeństwem; - prawno-finansowych możliwości realizacji inwestycji zagranicznych w Polsce; wybranych technik organizatorskich w zarządzaniu produkcją przemysłową; - konsekwencji ekonomicznych, społecznych i politycznych restrukturyzacji gospodarki.

Zob. też poz. 497.

7. Komputeryzacja. Systemy informacyjne

82. ANALIZA porównawcza systemów klasyfikacji i kodowania zdarzeń dla wyboru systemu dokumentowania danych w podstawowej opiece zdrowotnej / J. Ruszkowski. Warszawa: Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Pracownia Komputerowej Konsultacji Medycznej, 1997-.

Do podstawowych i nie rozwiązanych problemów organizacji podstawowej opieki zdrowotnej w Polsce, należy określenie zasad i sposobu dokumentowania danych, czyli odpowiedniego do potrzeb opisu rzeczywistości podstawowej opieki zdrowotnej. W praktyce oznacza to konieczność wyboru właściwego systemu klasyfikacji i kodowania zdarzeń, z perspektywą przyjęcia go jako standardu krajowego. Analiza przewidziana projektem przewiduje porównanie systemów klasyfikacji z zakresem kompetencji i umiejętności praktycznych lekarza rodzinnego. Celem projektu jest przygotowanie do wprowadzenia w POZ jednolitych zasad kodowania i klasyfikacji zdarzeń wynikających z kontaktu pacjenta z POZ, wspomagających efektywność tej sfery systemu ochrony zdrowia.

83. KIERUNKI i założenia komputeryzacji w uspołecznionych zakładach usługowych branży pralniczej / A. Wyszowski, O. Raczek. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1990-1990.

Celem pracy było zbadanie możliwości wykorzystania usług komputerowych jako warunku wzrostu efektywności świadczenia usług pralniczych. Badaniem objęto pięć wybranych celowo jednostek organizacyjnych spółdzielni pracy branży pralniczej, które z punktu widzenia zakresu świadczonych usług, ich struktury i wielkości były zbliżone do typowych w całej branży. Analiza osiągniętych przez nie wyników ekonomicznych potwierdziła brak poprawy sytuacji finansowej spółdzielni od kilku już lat. Zwiększała się wprawdzie wartość sprzedaży usług, jednak tylko dzięki wzrostowi

cen, gdyż spadała jednocześnie ilość wykonywanych usług, mierzonych w jednostkach naturalnych.

84. KOMPUTER i bank. Systemy informatyczne bankowości / W. Chmielearz. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania, 1996-1996.

Celem pracy jest pokazanie informacyjnych systemów istniejących w polskiej bankowości oraz ich odzwierciedlenia informatycznego. Składa się z trzech części: - opisu systemów informacyjnych banków; - kierunków rozwoju informatycznych systemów bankowych; - analizy informatycznych systemów bankowych.

85. KOMPUTEROWA baza danych ergonomicznych do badań certyfikacyjnych maszyn i urządzeń produkcyjnych / M. Konarska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

W wyniku realizacji zadania powstał otwarty informatyczny system gotowy do przyjęcia, wyszukiwania i przetwarzania danych dla wielu zespołów eksperckich. System został zaprojektowany do pracy na komputerach SUN w środowisku UNIX. Oprogramowanie systemu wykonane zostało w oparciu o RDBMS Informix OnLine ver. 4.1.

86. OPRACOWANIE komputerowej bazy danych z dziedziny medycyny pracy i toksykologii / A. Milczarska, J. Przyłuska, Z. Maciaszek. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Informacji Naukowej, 1990-1993.

Opracowanie bibliograficznej bazy dokumentów czasopiśmienniczych z zakresu medycyny pracy, toksykologii i zagrożeń środowiskowych. Baza ta, o nazwie MEDIP opracowywana jest w ramach komputerowego systemu informacyjno-wyszukiwawczego, opartego na programach micro ISIS. Dokumenty na podstawie których tworzona jest baza pochodzą z Biblioteki Instytutu. Umożliwia ona szybkie i wieloaspektowe wyszukiwanie potrzebnych danych. Zawiera dokumenty od roku 1989 i do chwili obecnej ich liczba wynosi ponad 15 tys. (rocznie ok. 3,5 tys.). Na podstawie bazy wydawany jest *Przegląd Bibliograficzny Medycyna Pracy*.

87. OPTIMALIZACJA systemu informacji toksykologicznej dotyczącej ostrych zatruc / W. Jaraczewska, S. Czerczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Informacji Naukowej, 1991-1993.

Celem pracy jest opracowanie i udostępnienie dla potrzeb całego kraju, informacji służących pomocą w leczeniu zatrutych pacjentów oraz ukierunkowanych na zapo-

bieganie zatruciom w życiu codziennym i środowisku pracy. Działalność taka wymaga zapewnienia odpowiedniego zaplecza informacyjnego. W tym celu tworzona jest komputerowa baza o substancjach toksycznych „Itox”. Dane zawarte w bazie zawierają informacje o składzie chemicznym preparatów dostępnych na rynku krajowym, ich działaniu toksycznym i postępowaniu leczniczym w przypadku zatrucia.

88. STUDIUM porównawcze nt. potrzeb informacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw / B. Stefaniak i in. Warszawa: Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, 1995-1995.

Opisano metodykę i wyniki studium polsko-węgierskiego nt. potrzeb informacyjnych i wykorzystania źródeł i usług w zakresie informacji biznesowej w małych i średnich przedsiębiorstwach. Przedstawiono ocenę funkcjonowania ośrodków informacji i usług informacyjnych z punktu widzenia użytkownika informacji.

89. SYSTEM informacji naukowo-technicznej w zakresie bezpieczeństwa pracy i ergonomii / S. Dąbrowski i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-.

Celem pracy jest stworzenie komputerowej bazy specjalistycznego piśmiennictwa z dziedziny bezpieczeństwa pracy i ergonomii. W bazie rejestrowane będą: specjalistyczne wydawnictwa zwarte krajowe i zagraniczne; specjalistyczne wydawnictwa ciągłe krajowe i zagraniczne; artykuły ze specjalistycznych wydawnictw ciągłych krajowych i zagranicznych; prace naukowe pracowników Instytutu oraz sprawozdania ze staży i konsultacji zagranicznych. Do indeksowania dokumentów wykorzystany zostanie Tezaurus „Bezpieczeństwo pracy i ergonomia”. Jest on adaptacją obowiązującego, fasetowego Tezaurusu CIS. Baza będzie opracowana w systemie ALEPH.

90. SYSTEM informacji toksykologicznej - bank danych IRPTC / S. Czerczak i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Informacji Naukowej, 1991-1991.

Opracowanie data profiles (profilu danych) dwóch związków toksycznych: benzydyny, 2-Naftyloaminy dla komputerowego, faktograficznego banku danych w ramach współpracy z International Register of Potentially Toxic Chemicals, United Nations Environment Programme, w Genewie. Data Profile Base zawiera pełną charakterystykę substancji chemicznych, niezbędne atrybuty dla oceny potencjalnych zagrożeń. Opracowane Data Profiles zostaną wprowadzone do Międzynarodowego Banku Danych IRPTC zwiększając zawartość informacyjną, będą dostępne dla wszystkich użytkowników z kraju oraz całego świata on-line lub w postaci wydruków komputerowych.

91. SYSTEM informacyjny strategii rozwojowej przedsiębiorstwa przemysłowego (SIS) / B. Pełka, E. Czerniak. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1991.

Kształtowanie strumieni informacyjnych w przedsiębiorstwie i sterowanie nimi jest obecnie równie ważne jak wykorzystanie materiałów czy kapitał związany z inwestycjami. Informacje z różnych dziedzin życia gospodarczego przedsiębiorstwa są wykorzystywane do sterowania procesami informacyjno-decyzyjnymi. Podsystemy związane ze strategią rozwojową przedsiębiorstwa: badania i rozwój, produkcja podstawowa oraz sprzedaż produkcji tworzą system informacyjny (SIS).

Zob. też poz. 13, 18, 196, 267, 316, 338, 452, 463.

III. ZATRUDNIENIE. CZYNNIKI DEMOGRAFICZNE

1. Polityka zatrudnienia

92. AKTYWNA polityka zatrudnienia i środki walki z bezrobociem / M. Kabaj. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Praca prezentuje różne modele aktywnej polityki zatrudnienia w gospodarce rynkowej - stan, strukturę oraz sposoby przeciwdziałania zjawisku bezrobocia. Omówiono są programy interwencyjne na rynkach pracy i ich rezultaty.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

93. CZAS pracy jako element aktywnej polityki zatrudnienia / A. Klimczyk-Duranc, L. Machol-Zajda. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Próba zbadania możliwości i przydatności wykorzystania różnych nietypowych form gospodarowania czasem pracy jako elementu aktywnej polityki zatrudnienia w okresie transformacji systemowej i recesji gospodarczej. Badania przeprowadzono w 2 przedsiębiorstwach przemysłowych i 3 handlowych. Analizowano wpływ sytuacji ekonomiczno-finansowej na postawy i zachowania kierownictwa (decyzje podejmowane przez przedsiębiorstwa w związku ze spadkiem popytu oraz formy czasu pracy stosowane w praktyce w sytuacji zagrożenia zwolnieniami pracowników). Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy sfera usług (m.in. handel) może wchłonąć osoby zwalniane z przemysłu. Wyniki badań ujawniły także istniejącą nadal nieracjonalność w gospodarowaniu czasem pracy, co świadczy o wciąż małej aktywności polityki zatrudnienia. Posta-

wom obronnym w kwestii zatrudnienia towarzyszą postawy konserwatywne w sferze organizacji czasu pracy.

94. CZYNNIKI kształtujące pewność zatrudnienia w gospodarce recesyjnej (Studium analizy faktów) / H. Jastrzębska-Smolaga. Siedlce: Wyższa Szkoła Rolniczo-Pedagogiczna, Wydział Rolniczy, 1992-1994.

Centralnym problemem badawczym jest lokalizacja czynników zabezpieczających pewność pracy w gospodarce recesyjnej. Stąd główne pytanie badawcze: Jakie czynniki oraz jakie cechy osobowości i postawy (wobec pracy zawodowej) zatrudnianych pozwalają im zapewnić pracę nawet w okresach znacznej redukcji zatrudnienia. Konsekwencją sformułowania pytania głównego jest postawienie innych, nie mniej ważnych: czy zatrudnieni chcą zyskać pewność pracy? jaki(e) rodzaj(e) korzyści gwarantuje pracującemu pewność pracy?

Wyd. książkowe pt. *Praca: pewność czy jej brak?*

95. GOSPODAROWANIE czasem pracy jako elementem aktywnej polityki zatrudnienia / A. Klimczyk- Duranc, L. Machol-Zajda. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Dokonano analizy uwarunkowań wykorzystania czasu pracy w Polsce w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej, obejmującym I połowę 1990 roku. Przeprowadzono analizę porównawczą zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy w krajach o gospodarce rynkowej.

96. GOSPODAROWANIE zasobami pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych / M. Bednarski, B. Przywara, T. Oleksyn. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Praca oparta na badaniach empirycznych przeprowadzonych w przedsiębiorstwach przemysłowych różnej wielkości, zlokalizowanych w wielu regionach Polski i działających w różnych branżach. Badania te miały na celu określenie popytu na pracę w sektorze przedsiębiorstw i czynników kształtujących ten popyt z perspektywy przeciwdziałania bezrobociu.

Publikacja w serii *Studia i Materiały*.

97. KONSEKWENCJE zachowań przedsiębiorstw państwowych w latach 1990-1992 dla tworzenia popytu na pracę. Synteza. / M. Bednarski + zespół. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1993.

Opracowanie składa się z raportu z badań, 15 ekspertyz analitycznych oraz syntezy. Przeprowadzone badania miały dać odpowiedź - jak różne formy adaptacji przedsiębiorstw państwowych w nowych warunkach gospodarowania wpływają na zwalnia-

nie lub absorpcję przez nie siły roboczej. Przeprowadzono próbę prognozy na tym obszarze.

Publikacja w serii *Studia i Materiały* - tom I, II, III.

98. KOSZTY pracy w przedsiębiorstwach / J. Wiktor. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono analizę wielkości struktury i dynamiki kosztów pracy oraz ocenę podstawowych związków pomiędzy kosztami zatrudnienia a wynikami ekonomicznymi przedsiębiorstw.

Publikacja w serii *Studia i Materiały*.

99. MOŻLIWOŚCI i bariery wzrostu zatrudnienia w rzemiośle i usługach / J. Tułski, A. Woźniakowski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1989-1990.

Celem pracy było ustalenie możliwości wzrostu zatrudnienia w prywatnym rzemiośle i usługach oraz głównych barier, utrudniających zwiększenie zatrudnienia.

100. POLITYKA dochodowa na tle rynku pracy. Doświadczenia państw Unii Europejskiej a proces transformacji gospodarki polskiej / B. Szopa, B. Kieniewicz. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Makroekonomii, 1995-1996.

Cele i sposoby prowadzonej polityki zatrudnienia i dochodowej w kontekście zmian na rynku pracy i wyzwań ze strony wymogów konkurencyjności międzynarodowej. Dotychczasowa polityka rynku spełnia jedynie funkcję pomocniczą i doraźną; nie może zapewnić pożądanych, długofalowych skutków. W pracy skoncentrowano się na dwóch segmentach polityki dochodowej: dochodów z pracy najemnej i ze świadczeń społecznych. Funkcjonujący od 1995 roku negocjacyjny system wynagrodzeń jest trudny do jednoznacznej oceny z uwagi na krótki okres obowiązywania. Zmodyfikowany program reformy systemu emerytalno-rentowego pozostaje w fazie wstępnej. Doświadczenia krajów UE w tej płaszczyźnie są bogate, różnorodne, ale nie zawsze pozytywne. Mogą służyć przykładami rozwiązań w procesie budowy gospodarki rynkowej, ale nie należy abstrahować od wielu odmienności warunków wewnętrznych.

101. POLITYKA zatrudnienia i płac w przedsiębiorstwach państwowych / T. Oleksyn. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Dokonano oceny wpływu zakładowej polityki zatrudnienia i płac na dynamikę bezrobocia. Sformułowano wnioski odnośnie kierunków zmian zarówno polityki przedsiębiorstw jak i polityki rządu, związanej bezpośrednio lub pośrednio z pracą i płacą.

Materiał został opublikowany w serii *Studia i Materiały*.

102. POLITYKA zatrudnienia w procesie transformacji systemowej / M. Baron-Wiaterek, J. Pietrucha, K. Wiaterek. Gliwice: Politechnika Śląska, Wydział Organizacji i Zarządzania, Katedra Podstaw Zarządzania i Marketingu, 1995-1995.

Obniżanie aktywności gospodarczej w początkowym okresie przekształceń systemowych, wpłynęło na rynek pracy, wymuszając równocześnie odpowiednie reformy. Charakter i zakres tych reform wynika z przyjętych i realizowanych w polityce gospodarczej i społecznej celów oraz wartości. Strefa zatrudnienia objęta jest oddziaływaniem polityki gospodarczej i społecznej państwa. Przyjęty i realizowany model polityki zatrudnienia wpływa na funkcjonowanie rynku pracy. Ingerencja państwa w tej dziedzinie może przybierać różny charakter.

103. PROGNOZA kształtowania się zasobów pracy w leśnictwie do 2010 r. / M. Gozdalik. Warszawa: Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie, Zakład Prognoz i Planowania Przestrzennego, 1986-1991.

Przeprowadzono analizę możliwości kształtowania się zatrudnienia w leśnictwie na tle zatrudnienia w gospodarce uspołecznionej i prognozy demograficznej oraz analizę wpływu postępu technicznego na wydajność pracy. Prognozę zatrudnienia określono w czterech wariantach. Przyjmując w rozważaniach potencjalne możliwości zatrudnienia w Lasach Państwowych na poziomie określonym w prognozie ekonometrycznej i demograficznej (wariant I i II) należy się spodziewać niedoboru ok. 16 tys. osób w 2010 r. - przy założeniu utrzymania się obecnego tempa rozwoju gospodarczego kraju (wariant III a), ok. 7 tys. osób - zakładając rosnące tempo rozwoju (wariant III b). Przy stałej tendencji spadkowej zatrudnienia ogółem przewidywany jest wzrost kwalifikacji pracowników z wykształceniem wyższym do 7 proc., ze średnim zawodowym - do 36,6 proc. i zawodowym do 40,5 proc.

104. PROGNOZA podaży i popytu na pracę w Polsce do roku 2010 / E. Kryńska, J. Suchecka, B. Suchecki. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1997-1998.

Celem pracy było dokonanie analizy oraz sformułowanie wielowariantowych prognoz kształtowania się popytu i podaży pracy w Polsce do roku 2010.

Prezentowano wybrane badania światowe, system prognostyczny dla USA, holenderski model rynku pracy, modele funkcji wskaźnika, modele „trwania” bezrobocia i inne.

105. PRZEDSIĘBIORSTWO a bezrobocie (Studium oczekiwań i zachowań) / T. Oleksyn. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Praca podejmuje problem sprzężenia zwrotnego między polityką zatrudnienia przedsiębiorstwa a bezrobociem. Polityka zatrudnienia przedsiębiorstwa jest badana

w kontekście jego polityki strategicznej i sytuacji ekonomicznej z jednej strony oraz współpracy z biurem pracy w warunkach narastającego bezrobocia - z drugiej. Praca składa się z trzech części: - opisującej bezrobocie w Polsce w latach 1990-1991 (poziom, struktura, dynamika, przestrzenne zróżnicowanie i scenariusze dalszych zmian są traktowane głównie jako zmienne „rynku pracodawcy”); - opisującej oczekiwania zachowania przedsiębiorstw w kontekście zjawiska bezrobocia i dążenia do jego ograniczenia - na bazie zachowań przedsiębiorstw w krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej oraz przyjętego w Polsce stanu prawnego; - opisującej wyniki badań z lat 1990-1991 - innych autorów i własne, dot. polityki zatrudnienia i stosunku do bezrobocia w polskich przedsiębiorstwach. Pracę zamykają wnioski zawierające m.in. propozycje zmian polityki makro- i mikroekonomicznej, sformułowane pod kątem ograniczenia skali promowania bezrobocia przez przedsiębiorstwo (bez naruszania kryterium niezbędnej jego efektywności) oraz zwiększenia absorpcji bezrobotnych.

106. WYZNACZNIKI kosztów pracy w wybranych branżach przemysłu w Polsce / R. Pałczyńska-Gościński. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Katedra Analizy Ekonomicznej, 1996-1996.

Propozycja dotyczy wyceny kapitału ludzkiego w oparciu o koszty pracy. Wysokość kosztów pracy jest zróżnicowana w zależności od charakteru produkcji, wielkości przedsiębiorstwa i jego formy własności, wydajności pracy, unormowań prawnych, kwalifikacji i wielkości zatrudnienia.

107. ZATRUDNIENIE i bezrobocie na wsi / I. Frenkel, A. Rosner, B. Andrychowicz. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1992-1992.

Praca stanowi etap przygotowawczy do sporządzania okresowych raportów o sytuacji w dziedzinie zatrudnienia i bezrobocia na wsi. Przeprowadzona została analiza programu i metod podjętych przez GUS - tzw. Stałego Badania Aktywności Ekonomicznej oraz ich ocena z punktu widzenia potrzeb analizy sytuacji na wiejskim rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zatrudnienia i bezrobocia wśród ludności chłopskiej.

108. ZATRUDNIENIE i bezrobocie w Polsce w okresie transformacji / I. Lichniak. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej, 1993-1993.

Problemy dotyczące zatrudnienia i bezrobocia w Polsce. Praca jest przydatna zwłaszcza dla polityki rządowej w zakresie likwidacji bezrobocia oraz łagodzenia jego negatywnych skutków ekonomicznych, społecznych, szczególnie jeśli chodzi o politykę rynku pracy oraz stosowane narzędzia i środki.

Zob. też poz. 699, 710.

2. Rynek pracy

109. FUNKCJONOWANIE rynku pracy w procesie transformacji systemu gospodarczego / A. Szalkowski i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Samodzielny Zakład Ekonomiki Pracy, 1991-1991.

Analiza podstawowych zjawisk zachodzących na rynku pracy, a mianowicie popytu i podaży na pracę, segmentacji rynku pracy, płacy jako jego elementu. Opracowanie obejmuje także analizę przyczyn i skutków bezrobocia. Badania przeprowadzono zarówno w aspekcie jego teoretycznych problemów jak i na podstawie dostępnych danych empirycznych. Niniejsza praca koncentruje się globalnie na zagadnieniach teoretycznych wyjaśniających procesy rynku pracy. Dane empiryczne ilustrują praktyczną stronę analizowanych zjawisk. Wnioski z przeprowadzonych badań pozwalają ekstrapolować kształtowanie się sytuacji na rynku pracy.

110. FUNKCJONOWANIE rynku pracy w warunkach kształtowania gospodarki rynkowej w Polsce / B. Brylska. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Instytut Ekonomiki Produkcji, Organizacji i Zarządzania, 1990-1991.

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny. Stanowi próbę ukazania podstawowych tendencji zmian struktury rynku pracy, oceny jego funkcjonowania w warunkach kształtowania gospodarki rynkowej w Polsce. Na tym tle - w oparciu o doświadczenia krajów zachodnich - zaproponowano system narzędzi, środków i metod kształtowania sprawnego funkcjonowania rynku pracy i ograniczenia bezrobocia.

111. GOSPODARKA zasobami pracy w północno-wschodnim regionie Polski / R. Horodeński. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny, 1991-1994.

Badania mają na celu określić uniwersalne oraz specyficzne problemy gospodarki zasobami pracy w regionie północno-wschodnim Polski (województw: białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego) oraz ustalenie źródeł ekonomicznych, oraz społecznych skutków bezrobocia na tym obszarze w skali wyższej niż przeciętnie. W badaniu uwzględnione będą powiązania gospodarki zasobami pracy z procesami gospodarczymi, edukacją i głównymi działami gospodarki narodowej. Umożliwią sformułowanie podstaw do kształtowania regionalnej polityki zatrudnienia w powiązaniu z polityką ekonomiczną, ustalenie warunków wzrostu efektywności, gospodarka zasobami pracy pod kątem regionalizacji i resortowych podstaw polityki zatrudnienia.

112. INSTRUMENTY polityki strukturalnej na rynku pracy w Polsce w okresie dostosowań do Unii Europejskiej / E. Kryńska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1997-1997.

Celem pracy było określenie prorynkowych i pozarynkowych instrumentów na rynku pracy w Polsce oraz rekomendacje dla polityki strukturalnej w zakresie ich wykorzystania.

113. LUDNOŚĆ wiejska według miejsca zatrudnienia / A. Sikorska. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1991-1991.

Podstawowym celem pracy była charakterystyka wszystkich aktywnych zawodowo mieszkańców wsi w podziale według miejsca zatrudnienia. Analizą objęto przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym. Materiał źródłowy stanowiły dane z badań ankietowych IERiGŻ z 1988 r. o 40 tysiącach osób w wieku produkcyjnym. Ich zatrudnienie scharakteryzowano pod kątem cech demograficznych, przygotowania zawodowego, miejsca pracy, rodzaju pracy, sektora i gałęzi gospodarki. Przedstawiono różnice w aktywności zawodowej osób z rodzin rolniczych i bezrolnych. W opracowaniu określono dominację zatrudnienia w gospodarstwach rolnych mieszkańców wsi i rolniczy charakter społeczności wiejskiej. W pracy zaznaczono wynikające stąd konsekwencje społeczne w efekcie przeprowadzonych zmian systemu ekonomicznego.

114. ŁÓDZKI rynek pracy / S. Borkowska. Łódź: Uniwersytet Łódzki, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1991-1994.

Praca stanowi syntetyczny raport z badań prowadzonych w ramach grantu KBN nt. „Łódzki rynek pracy”. Badania prowadzono w latach 1990-1993 i częściowo w 1994 r., a ich celem była analiza rynku pracy i sposobów sterowania nim w woj. łódzkim. Cechą istotną tych badań było rozpatrywanie strategii rynku pracy w skali makro, lokalnej (gmin, urzędów pracy i innych organów obsługujących rynek pracy) i mikro (przedsiębiorstw) oraz bezrobotnych. Raport składa się z 5 części. Pierwsza została poświęcona analizie stanu i perspektyw w zakresie podaży pracy i zatrudnienia, a druga problemom bezrobocia. W części trzeciej podjęto problem sterowania lokalnym rynkiem pracy w płaszczyźnie instrumentalnej z uwzględnieniem rynku pracy w skali makro i mikro oraz pracowników. Część czwarta jest poświęcona sterowaniu rynkiem pracy w układzie podmiotowym wraz z uwzględnieniem instytucji obsługujących rynek pracy i podstaw do sterowania (systemem informacji). Ostatnia, piąta część pracy zawiera wnioski i propozycje wynikające z całości kształtu badań.

115. POLITYKA państwa na rynku pracy w Polsce w latach dziewięćdziesiątych / E. Kryńska, E. Kwiatkowski, H. Zarychta. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1997-1997.

W pracy przedstawiono syntezę głównych przesłanek kierunków i efektów realizacji polityki rynku pracy w Polsce w latach 90-tych. Dokonano oceny dotychczasowej

polityki rynku pracy i wnioski, zawierające propozycje dla jej tworzenia i realizacji w przyszłości.

116. RYNEK pracy jako element nowego systemu gospodarowania / A. Szałkowski i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Samodzielny Zakład Ekonomiki Pracy, 1990-1991.

Przeprowadzone badania obejmowały opis i wyjaśnienia zjawisk zachodzących na rynku pracy zarówno w aspekcie jego teoretycznych problemów jak i na podstawie dostępnych materiałów empirycznych. Zjawiska te omówiono w płaszczyźnie teorii rynku pracy, płacy jako jego elementu, popytu oraz podaży na pracę. Opracowanie obejmuje również kwestie segmentacji rynku pracy, wybranych zagadnień bezrobocia oraz instytucjonalnych form działalności biur pracy. Niniejsza praca poza wątkami teoretycznymi odnosi się również do uchwytynych już tendencji występujących w procesie reformowania naszej gospodarki. Analiza materiału empirycznego dotyczyła lokalnego tj. krakowskiego rynku pracy. Wnioski z przeprowadzonych badań pozwalają jednak na szersze uogólnienia, które można odnieść do krajowego rynku pracy.

117. RYNEK pracy w Polsce / Praca zbiorowa. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Syntetyczna prezentacja podstawowych zjawisk ekonomicznych, związanych z tym rynkiem podczas 3 lat transformacji - powiązanie zmian ilościowych zachodzących na rynku pracy z jego przekształceniami instytucjonalnymi i z polityką makroekonomiczną.

118. RYNEK pracy w Polsce. Analiza ekonomiczna 1990-1992. / Zespół pod kier. U. Sztanderskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1993.

Przedstawiono syntetyczną prezentację podstawowych zjawisk ekonomicznych, związanych z rynkiem pracy podczas 3 lat transformacji - z jego przekształceniami instytucjonalnymi i polityką makroekonomiczną.

119. RYNEK pracy w Polsce - analiza ekonomiczna za lata 1993-1994 / Praca zbiorowa pod kier. U. Sztanderskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1995-1995.

W opracowaniu dokonano syntezy informacji opisujących zjawiska zachodzące na rynku pracy w ostatnim okresie. Przedstawiono głównie makroekonomiczny obraz rynku pracy z uwzględnieniem niektórych mikroekonomicznych aspektów jego funkcjonowania (kosztów pracy, przebiegu i konsekwencji sporów zbiorowych, wpływu polityki realizowanej przez urzędy pracy).

120. RYNEK pracy w warunkach przekształceń strukturalnych gospodarki / J. Kluczyński, W. Włodarski, H. Stelmaszczuk. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych, 1992-1993.

Przeprowadzone badania w latach 1992-1993 dotyczą analizy problemów bezrobocia wśród absolwentów różnego typu szkół. Skoncentrowane były one na regionie woj. warszawskiego i olsztyńskiego. Celem badania było uzyskanie podstawowej wiedzy na temat zjawiska bezrobocia wśród ludzi młodych, kończących szkoły i nie znajdujących zatrudnienia na rynku pracy. W badaniach poruszono problematykę struktury zawodowo-kwalifikacyjnej bezrobotnych absolwentów, ich sytuację społeczno-ekonomiczną, stopień zagrożenia bezrobociem oraz natężenia problemów. Podkreślono zależności występujące pomiędzy typami szkolnictwa a sytuacją na rynku pracy.

121. RYNEK pracy w województwie gdańskim / W. Golnau, A. Jaśkiewicz. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1991-1993.

W 1991 r. wykonano dwa badania szczegółowe: - analizę statystyczną wielkości i struktury bezrobocia w woj. gdańskim; - analizę wpływu zmniejszenia załogi Stoczni Gdańskiej na rynek pracy w aglomeracji gdańskiej; - zorganizowano seminarium z udziałem gości zagranicznych; - przygotowano do publikacji w języku angielskim zbiór referatów wygłoszonych na seminarium.

122. RYNEK pracy w województwie krakowskim w I półroczu 1990 r. / A. Czubala, H. Wojnarowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono związki między recesją w różnych działach i gałęziach gospodarki z bezrobociem, jego strukturą a zachodzącymi w niej zmianami.

123. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE i demograficzne uwarunkowania rynku pracy (ujęcie mikroekonomiczne oraz demografii rodzin) / J. Pocięcha. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1993.

Praca poświęcona jest mikroekonomicznym i mikrodemograficznym problemom określania uwarunkowań rynku pracy, jednostką badania jest gospodarstwo domowe lub rodzina biologiczna. W pracy przedstawiono podstawy teoretyczne badania oparte na neoklasycznej teorii rynku pracy, koncepcji „new microeconomics”, nowej ekonomii klasycznej Beckera. Następnie przedstawiono deterministyczne i stochastyczne modele rynku oraz podaży pracy. Zaproponowano adaptację metody analizy kohortowej do badania prawdopodobieństw takich zjawisk jak podejmowanie pierwszej pracy, kolejnej pracy czy pozostawania bezrobotnym. Przedstawiono również koncepcję analizy podaży pracy przy zastosowaniu metod analizy ryzyk konkurencyjnych. Przeanalizowano także

możliwości zastosowania do celów badania rynku pracy takich współczesnych metod analizy demograficznej jak biografia demograficzna jednostki, analiza historii zdarzeń czy modele dynamiki gospodarstw.

124. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE i demograficzne uwarunkowania rynku pracy / J. Pocięcha i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1991-1994.

Celem pracy jest przedstawienie zasad funkcjonowania rynku pracy oraz jego ekonomicznych, społecznych i demograficznych uwarunkowań, metodologii pomiaru i analizy zjawisk zachodzących na rynku pracy oraz przedstawienie podstawowych wyników badań empirycznych rynku pracy w Polsce w latach 1990-1994. Odpowiednio do realizacji wymienionych celów praca składa się z trzech części: teoretycznej, metodologicznej i empirycznej. W części teoretycznej przedstawiono zasady funkcjonowania rynku pracy oraz jego modele wywodzące się z teorii neoklasycznej i keynesowskiej. W warstwie metodologicznej zwrócono uwagę na zagadnienia definiowania i pomiaru procesów na rynku pracy. Położono nacisk na formalizację opisu rynku pracy. Zastosowano metody analizy struktur demograficznych i metody analizy wzdłużnej do badania rynku pracy. Przedstawiono również podstawowe metody statystyczne analizy struktury i dynamiki zjawisk. W części empirycznej dokonano analizy struktury i dynamiki bezrobocia w Polsce.

125. ZASOBY ludzkie i rynek pracy intelektualnej w Polsce - wstępne rozpoznanie problemu / B. Jałowiecki, J. Hryniewicz. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, 1993-1994.

Podstawą analizy były badania zrealizowane w 1053 organizacjach zatrudniających specjalistów z wyższym wykształceniem, oraz publikacje statystyczne na podstawie których przeprowadzono międzynarodowe analizy komputerowe. Polski rynek pracy intelektualnej zaczyna się dopiero kształtować, a duży jego segment - znaczna część sektora publicznego - znajduje się poza oddziaływaniem procesów rynkowych. W pozostałych segmentach występują chaotyczne procesy dostosowawcze do rynku międzynarodowego. W chwili obecnej różnice między zarobkami specjalistów i pozostałych pracowników są w Polsce wyraźnie niższe niż w Europie Zachodniej, natomiast wewnętrzne zróżnicowanie płac w grupie osób z wyższym wykształceniem jest w Polsce większe niż na Zachodzie. Mimo recesji, mieliśmy w Polsce, po 1990 roku, do czynienia z relatywnym wzrostem zatrudnienia osób z wyższym wykształceniem.

126. ZMIANY na rynku pracy w Polsce i ich demograficzne i społeczne konsekwencje / I. E. Kotowska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1993-1994.

Analiza dynamiki i społeczno-demograficznych struktur bezrobotnych miała na celu wskazanie grup ludności o największym ryzyku pozostawania bez pracy, a także

na rozważenie możliwego wpływu sytuacji na rynku na przebieg niektórych procesów demograficznych.

Zob. też poz. 158, 170, 242, 249, 250, 690.

3. Bezrobocie (stan, przeciwdziałanie). Pośrednictwo pracy

127. AKTYWNE formy ograniczania bezrobocia i ich skuteczność - aspekty regionalne / J. Orczyk. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1995-.

Próba określenia zmian znaczenia czynników wpływających na zróżnicowanie skali bezrobocia w ujęciu regionalnym i lokalnym. Zwrócono uwagę na elementy kształtujące zatrudnienie, a zwłaszcza na kwestię wpływu zmiany kwalifikacji na uzyskanie pracy. Osoby lepiej wykształcone miały dużo większe możliwości podjęcia pracy w wyniku przekwalifikowania.

128. AKTYWNE formy przeciwdziałania bezrobociu w Polsce. Narzędzia i instytucje / Praca zespołowa pod red. M. Bednarskiego. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Opracowanie powstało w wyniku badań empirycznych skoncentrowanych na analizie efektywności aktywnych narzędzi przeciwdziałania bezrobociu uwzględniając: stosowane instrumenty i zaangażowanie instytucji. M.in. zbadano efekty prac interwencyjnych i robót publicznych dla jednostek zatrudniających bezrobotnych i regionów oraz przedstawiono dwa modele walki z bezrobociem: model oparty o aktywną politykę rynku pracy oraz model prozatrudnieniowej polityki społeczno-gospodarczej.

Wyniki badań opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

129. ANALIZA bezrobocia na wsi w świetle badań OBOP (Ośrodka Badania Opinii Publicznej) / K. Łapińska-Tyska. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1994-1995.

Analiza opiera się na wynikach badania OBOP przeprowadzonego w maju 1994 r. na ogólnopolskiej próbie reprezentacyjnej rodzin wiejskich. Raport zawiera szacunek skali bezrobocia w różnych typach rodzin, analizę postaw ludności wiejskiej wobec bezrobocia i sposobów radzenia sobie z tym zjawiskiem oraz charakterystykę sytuacji materialnej rodzin dotkniętych bezrobociem.

130. BEZROBOCIE - stan i przeciwdziałanie w woj. krakowskim w 1991 r. / A. Czubała, H. Wojnarowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Związki między recesją, restrukturyzacją i prywatyzacją gospodarki woj. krakowskiego a sytuacja na rynku pracy. Szczegółowej analizie poddano w niej bezrobocie, jego dynamikę i strukturę. Wiele miejsca w pracy poświęcono ocenie skuteczności aktywnych i pasywnych środków podejmowanych w celu ograniczenia rozmiarów i ujemnych skutków utraty pracy. W zakończeniu sformułowano wnioski przydatne dla konstruowania lokalnego programu walki z bezrobociem.

131. BEZROBOCIE - stan i przeciwdziałanie w województwie łódzkim w 1991 roku / H. Retkiewicz, Z. Wójcik. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Analiza poziomu, dynamiki i struktury bezrobocia w 1991 roku w województwie łódzkim oraz ocena stosowanych form i metod przeciwdziałania temu zjawisku. Badania wskazują, że liczba bezrobotnych utrzymywała się na wysokim poziomie (w liczbach bezwzględnych na drugim miejscu w Polsce po województwie katowickim) przy równoczesnym zmniejszeniu się liczby ofert pracy (na 1 ofertę pracy przypadało w tym okresie 81 bezrobotnych). Wśród bezrobotnych obserwuje się znacznie wyższy przyrost liczby kobiet niż mężczyzn szczególnie w grupie pracowników fizycznych wykwalifikowanych. Stosowane metody przeciwdziałania bezrobociu nie wpłynęły w widoczny sposób na ograniczenie rozmiarów bezrobocia.

132. BEZROBOCIE długookresowe. Przyczyny, skutki i środki przeciwdziałania / M. Kabaj, G. Koptas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1994.

W opracowaniu dokonano analizy stanu i struktury oraz tendencji zmian bezrobocia długookresowego w Polsce na tle innych krajów. Opracowano projekt programu działań, jakie należy podjąć w celu ograniczenia bezrobocia długookresowego w Polsce.

Materiał został opublikowany w serii *Studia i Materiały*.

133. BEZROBOCIE i bezrobotni w województwie poznańskim, kaliskim, konińskim / J. Orczyk. Poznań: Akademia Ekonomiczna, 1991-1993.

Opracowanie oparto na badaniach ankietowych oraz danych biur pracy.

134. BEZROBOCIE jako konsekwencja przeobrażeń gospodarczych w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem regionu rzeszowskiego / J. Adamczyk i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Spółdzielczo-Ekonomiczny z siedzibą w Rzeszowie, 1995-1995.

Rozmiary bezrobocia w Małopolsce oraz konsekwencje tego zjawiska skłaniają do zajęcia się tą tematyką. Podjęto próbę oceny jego przyczyn i skutków, a także oceny sto-

sowanych, możliwych i pożądaných środków przeciwdziałania bezrobociu. Analiza zjawiska bezrobocia w regionie rzeszowskim obejmująca lata 1990-1994/95 została przeprowadzona w oparciu o dane urzędów pracy oraz wyniki ankiet dotyczących długotrwałego pozostawania bez pracy. Przedstawiono rozmiary tego zjawiska, jego strukturę wg różnych kryteriów oraz dynamikę. Scharakteryzowano aktywne działania podmiotów na rzecz ograniczenia rozmiarów bezrobocia.

135. BEZROBOCIE kobiet w kontekście funkcji ekonomicznej rodziny / B. Kołaczek. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Próba oceny skutków bezrobocia kobiet dla sytuacji materialnej różnych typów rodzin, zwłaszcza tych, w których kobiety są jedynymi żywicielkami rodzin.

136. BEZROBOCIE kobiet w krajach Europy Zachodniej / D. Graniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przeanalizowano zjawisko bezrobocia kobiet w krajach Europy Zachodniej zwracając uwagę na specyficzną cechę tego zjawiska. M.in. na większe prawdopodobieństwo popadnięcia w stan bezrobocia kobiet niż mężczyzn, obniżenie statusu społeczno-zawodowego i dezorganizację rodziny.

137. BEZROBOCIE kobiet w robotniczych rodzinach wielodzietnych jako lokalna kwestia społeczna (na przykładzie wybranych przemysłowych gmin woj. bielskiego) / G. Binda-Piecka. Bielsko-Biała: Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Włókiennego „Południe”, 1995-1996.

Celem pracy jest ocena sytuacji na rynku pracy w grupie wielodzietnych kobiet z rodzin robotniczych oraz przedstawienie propozycji zaradczych i metod ich realizowania przyczyniających się do złagodzenia skutków bezrobocia w tej grupie. Pracę oparto na badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród bezrobotnych kobiet wielodzietnych w 4 gminach województwa bielskiego, wywodzących się z zakładów pracy istniejących i zlikwidowanych. Wykorzystano dane statystyczne z Wojewódzkiego Biura Pracy i Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, a także Rejonowego Biura Pracy w Kętach. Zamieszczono opinie kobiet dotyczące zagadnień związanych z przekwalifikowaniem, warunkami podjęcia pracy, możliwości zmiany miejsca zamieszkania i oceny działalności Rejonowych Urzędów Pracy. Przedstawiono także skutki pozostawania bez pracy w rodzinach kobiet dotkniętych bezrobociem: ograniczenie środków finansowych na żywność, opiekę lekarską, kulturę i edukację, narastające zniechęcenie i brak wiary w poprawę sytuacji.

138. BEZROBOCIE na tle rynku pracy w 1991 r. / A. Muszyńska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Analiza zmian zachodzących w wielkości i strukturze bezrobocia (płeć, wiek, wykształcenie i inne) w III kwartałach 1991 r. Została ona przeprowadzona na tle ogólnej

charakterystyki rynku pracy w oparciu o istniejący nowy system funkcjonowania gospodarki. W pracy wykorzystano dostępne materiały statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Biur Pracy.

139. BEZROBOCIE na wsi: rozpoznanie problemu / B. Tryfan i in. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Badania empiryczne przeprowadzone w województwie krakowskim, tarnowskim i nowosądeckim ilustrują pogłębianie się zjawiska bezrobocia. Brak programu stabilizacyjnego dla wsi i niepewność jutra powodują pogarszanie się nastrojów społecznych. Dotychczasowe tempo utraty stałej, pozarolniczej pracy jest na tyle duże, że sam problem należy wnikliwie rozpatrywać i prowadzić badania w systemie ciągłym. Dążyć należy do proponowania rozwiązań o charakterze socjotechnicznym.

140. BEZROBOCIE w rodzinach chłopów-robotników jako problem społeczno-badawczy. / J. Strzelecka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

W pracy omówiono w jaki sposób przyjęte rozwiązania ustawowe wpływają na zagrożenie bezrobociem różnych typów wiejskich rodzin i zaproponowano kryteria, od których uzależnione byłoby przyznanie rolnikowi świadczenia z tytułu bezrobocia.

141. BEZROBOCIE w woj. łódzkim w I półroczu 1990 r. / H. Retkiewicz, Z. Wójcik. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono diagnozę zjawiska bezrobocia w woj. łódzkim, jego wielkość i przyczyny oraz działania jakie powinny być podjęte w celu ograniczenia jego wzrostu i łagodzenia skutków.

142. BEZROBOCIE wśród chłopo-robotników / J. Stępień. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Nauk Społecznych, 1991-1993.

Pod koniec 1993 roku było w Polsce ok. 2,8 mln bezrobotnych. Znaczna ich część pochodziła ze środowisk wiejskich. Były to osoby pozostające bez pracy na skutek zwolnień tzw. dwuzawodowców ze wsi (chłopo-robotników), pracowników PGR-ów, SKR-ów. Osobny problem stanowił tu powrót na wieś młodzieży wiejskiej uczącej się w mieście. Problem ten szczególnie ostro rysował się w regionach rolniczych poddanych intensywnej industrializacji i urbanizacji - np. woj. konińskie (40 tys. bezrobotnych). Ujawniały się tu więc zjawiska frustracji, agresji, apatii i niezadowolenia. Notowano samobójstwa, wzrastał antagonizm miejsko-wiejski. Wprawdzie wydawało się, że sytuacja dwuzawodowców (chłopo-robotników) jest nieco lepsza - posiadają własne gospodarstwa, to jednak jest to sytuacja tymczasowa. Realne staje się więc przeludnienie i strukturalne bezrobocie na wsi.

143. CELE i organizacja służb zatrudnienia, doświadczenia zagraniczne / I. Wolińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Opracowanie studium jako poradnika dla tworzonej sieci biur pracy - na tle organizacji służb zatrudnienia w wybranych krajach europejskich.

Opublikowane w serii *Studia i Materiały*.

144. DZIAŁALNOŚĆ instytucji pośrednictwa pracy / I. Wolińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Przedstawiono wyniki dwuletnich badań nad warunkami działalności biur pracy. Omówiono uregulowania prawne obowiązujące w analizowanym okresie. Zaprezentowano zasady działania biur pracy (struktury organizacyjne, zakresy działania na poszczególnych stanowiskach, procedury obsługi) oraz ich warunki kadrowe i lokalowe. Analizie poddano także powiązania biur pracy z innymi organami administracji. Odrębną część stanowi informacja o pozapaństwowych organizacjach pośrednictwa pracy i pomocy bezrobotnym. W części wnioskowej postuluje się m.in. opracowanie elastycznego modelu organizacyjnego biur pracy wszystkich szczebli (centrum, województwo, rejon) wraz ze strukturą pionowego powiązania pomiędzy poszczególnymi szczeblami zarządzania.

145. EFEKTYWNOŚĆ różnych form lokalnych działań ograniczenia bezrobocia w woj. bielskim (Diagnoza i propozycje działań systemowych) / E. Rak. Bielsko-Biała: Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Wełnianego „Południe”, 1995-1996.

Praca stanowi próbę prezentacji i oceny sytuacji na lokalnym rynku pracy w woj. bielskim oraz możliwości zmniejszenia rozmiarów bezrobocia poprzez aktywizację gospodarczą regionu. Praca zawiera prezentację działań podejmowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy i Urzędy Rejonowe a także instytucje i organizacje pozarządowe, działające na terenie województwa, a promujące rozwój małej i średniej przedsiębiorczości oraz metod pobudzenia aktywności na terenach wiejskich, zaniedbanych gospodarczo, poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki (wynika z możliwości wykorzystania atrakcyjności turystycznej regionu).

146. EFEKTYWNOŚĆ szkolenia bezrobotnych / G. Koptas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Podstawowym celem badania było poznanie losów osób, które będąc bezrobotnymi zostały w latach 1990-1994 skierowane na szkolenie przez urząd pracy. Badano cechy społeczno-demograficzne bezrobotnych w korelacji z efektywnością ich szkolenia, wpływ wcześniejszego przebiegu kariery zawodowej i doświadczenia edukacyjnego na efektywność szkolenia w czasie pozostawania bez pracy.

Wyniki badań opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

147. KIERUNKI regionalnej polityki ograniczania bezrobocia w woj. krakowskim / A. Czubala, J. Wiktor. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Celem pracy była identyfikacja reakcji rynku pracy w warunkach transformacji, ustalenie przyczyn, źródeł i cech strukturalnych bezrobocia, ocena skuteczności działań, zmierzających do wzrostu wykorzystania zasobów pracy na lokalnym rynku pracy.

Praca została opublikowana w serii *Studia i Materiały*.

148. MISMATCH Unemployment and Labour Hoarding in Eastern Europe: The Case of Poland / M. Góra, F. Padoa Schioppa Kostoris. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Analiz Ekonomicznych, 1994-1994.

Celem badań było poszukiwanie narzędzi opisu rzeczywistości gospodarczej krajów zmierzających ku gospodarce rynkowej. Uwagę skoncentrowano na rynku pracy w okresie transformacji, a ściślej na procesach i zależnościach determinujących poziom bezrobocia oraz zmiany tego poziomu.

149. PROBLEMY bezrobocia w woj. poznańskim, bezrobocie kobiet, bezrobocie młodzieży, re kwalifikacje zawodowe / A. Hentschke, M. Kowalski, K. Zielińska. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1994-1994.

Prace zostały oparte na samodzielnie zebranych materiałach ankietowych. W opracowaniach wskazano na czynniki bezrobocia, przede wszystkim jednak przeanalizowano sytuację bezrobotnych. Analiza pokazała jej zróżnicowanie w porównaniu z czynnikami osobowymi i sytuacyjnymi.

150. PROBLEMY funkcjonowania służb pośrednictwa pracy / I. Wolińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Praca przedstawia opinie biur pracy dotyczące regulacji prawnych związanych z bezrobociem i sugestie zmian w tym zakresie, oceną działalności regionowych biur pracy, oceną warunków funkcjonowania tych biur oraz propozycje usprawnień.

151. ROLA samorządów lokalnych w rozwiązywaniu problemów bezrobocia / M. Grygierczyk. Opole: Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, Państwowy Instytut Naukowy, 1992-1993.

Analiza uwarunkowań zjawiska bezrobocia oraz propozycja sposobu jego analizy i możliwości wyjaśnienia na płaszczyźnie trzech dyscyplin naukowych: demografii, geografii i socjologii. Autorzy wskazują te elementy sytuacji woj. opolskiego, które w sposób istotny wpływają na modelowanie polityki zatrudnienia i walki z bezrobociem w regionie.

152. SPOŁECZNE konsekwencje bezrobocia / A. Śliwińska. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 1991-1992.

Głównym zadaniem przeprowadzonych badań było rozpoznanie podstawowych problemów społecznych występujących w pierwszej fazie masowego bezrobocia. Starano się stwierdzić, na ile to zjawisko wpływa na sytuację życiową jednostki oraz na więzi społeczne w skali mikro. Przeprowadzone na terenie województwa toruńskiego badania ujawniły powagę sytuacji, przede wszystkim w aspekcie odczuć respondentów dotyczących ich sytuacji życiowej.

153. SPOŁECZNE następstwa bezrobocia w Polsce / G. Koptas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przeprowadzono badania mające na celu rozpoznanie rodzajów i skali zagrożeń egzystencjalnych i socjopsychologicznych, związanych z bezrobociem wśród osób bezrobotnych.

154. WARIANTY polskiej polityki gospodarczej wobec zjawisk inflacji i bezrobocia / H. Ćwikliński, G. Pawłowski, A. Szymańska. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, 1993-1993.

Studia dotyczące kształtowania się inflacji i bezrobocia w Polsce; przyczyn i skutków tych zjawisk, które skonfrontowano z ich przebiegiem w innych krajach Europy Środkowej. Przystudiowano dwa warianty zwalczania inflacji i bezrobocia: popytowy i strukturalno-podażowy. Stwierdzono, że nie występuje zależność wyjaśniania tzw. krzywą Phillipsa. Wyniki badań dowodzą trafności drugiego wariantu. Skuteczność ograniczania bezrobocia zależy od redukcji stopy inflacji, tempa zmian strukturalnych, rozwoju rynków kapitałowych i reformy finansów publicznych. Są to jednocześnie podstawowe czynniki wzrostu polskiej gospodarki.

Zob. też poz. 92, 105, 108-110, 120, 121, 124, 126, 237, 251, 284, 285, 288, 291, 292, 295, 541-544, 592, 600, 608, 615, 622, 690, 713.

4. Zatrudnienie w różnych działach gospodarki

155. DZIAŁALNOŚĆ gospodarcza małej i średniej skali jako czynnik aktywizacji rynków lokalnych (na przykładzie woj. wrocławskiego) / A. Styś. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1990.

156. FUNKCJONOWANIE rodzinnych gospodarstw rolnych w gospodarce centralnie planowanej. Analiza porównawcza / M. Halamska. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Celem badań było uchwycenie specyfiki wpływu gospodarki centralnie planowanej na funkcjonowanie gospodarki rodzinnej i w konsekwencji - analiza procesów adaptacyjnych. Analiza wykazała, że specyfika ta ujawnia się tak w mechanizmach wewnętrznego funkcjonowania jak i postawach rodziny chłopskiej. Dokonano analizy stanu gospodarstw rodzinnych, charakterystyki mechanizmów ekonomicznych, związków gospodarstw z gospodarką globalną, strategii inwestycyjnych i specyfiki procesu modernizacji. Poświęcono również wiele uwagi rodzinie chłopskiej, jej strukturze, podziałowi pracy w ramach rodziny, strategiom rodzinnym oraz postawom członków rodziny chłopskiej.

157. PROBLEMY dwuzawodowości w rolnictwie polskim / E. Chabierska. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Ekonomii, 1992-1995.

Cel badań to analiza ekonomicznych aspektów dwuzawodowości w rolnictwie polskim, badanie wpływu dwuzawodowości na efektywność gospodarowania, badanie zależności między dwuzawodowością a poziomem wykształcenia. Porównania dochodów osiągniętych w gospodarstwie rolnym i z pracy poza gospodarstwem. Porównanie i analiza sytuacji ekonomicznej gospodarstw dwuzawodowych w rolnictwie polskim i na świecie.

158. PROBLEMY restrukturyzacji zatrudnienia w gospodarce żywnościowej (agrobiznes) / D. Noweta. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Ekonomii, 1992-1995.

Celem pracy jest analiza stanu oraz określenie dyrektyw celowościowych dotyczących restrukturyzacji zatrudnienia w gospodarce żywnościowej, badanie czynników zmian, ich wpływ na wzrost wydajności pracy, odblokowanie istniejących nadwyżek siły roboczej, problemy przesunięcia siły roboczej do działów pozarolniczych.

159. ROZWÓJ małych firm prywatnych i jego wpływ na zmiany struktury zatrudnienia / J. Tułski, A. Woźniakowski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1993.

Opracowanie zawiera informacje na temat zmian jakie zaszły w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa w odniesieniu do ich sytuacji ekonomicznej, zatrudnienia i płac, organizacji pracy i społecznego ustroju pracy.

160. SPOŁECZNE aspekty chałupniczego systemu wytwarzania / I. Ciapała. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1990-1990.

Celem pracy było poznanie społecznych aspektów chałupniczego systemu wytwarzania: jeden dotyczy uwarunkowań leżących u podstaw decyzji o podjęciu i realizowaniu pracy chałupniczej, a drugi wiąże się z konsekwencjami jakie praca chałupnicza po-

woduje w procesie socjalizacji w rodzinie. Badania przeprowadzono metodą wywiadu bezpośredniego w trzech grupach chałupników: zwolnionych z pracy w roku 1990, nadal zatrudnionych oraz tych, którzy zgłosili w urzędach zatrudnienia chęć podjęcia pracy chałupniczej. Z badań wynika podstawowy wniosek, w którym sformułowano postulat zerwania z traktowaniem chałupnictwa jako kategorii pomocy społecznej.

161. SYSTEM nakładczy jako forma aktywizacji zatrudnienia w środowiskach lokalnych w Polsce i Niemczech / K. Firlej. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Polityki Agrarnej i Spółdzielczości, 1993-1993.

Praca ujmuje w swej treści podstawowe pojęcia z zakresu systemu pracy nakładczej, jej rozwój i aktualną strukturę w Polsce i Niemczech. W pracy przedstawiono funkcjonowanie systemu nakładczego w obu krajach wraz z uwzględnieniem historycznego ujęcia tego zagadnienia. W jednym z rozdziałów pokazano zatrudnienie w systemie nakładczym, aspekty polityczne i warunki demograficzne oraz czynniki decydujące o podejmowaniu pracy, jak również socjalno-gospodarcze położenie chałupników. Funkcjonowanie systemu pracy nakładczej ukazano na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech; w Polsce w Regionie Południowo-Wschodnim, w Niemczech - w Bawarii. W pracy wskazano dalsze kierunki rozwoju oraz nowe formy systemu pracy nakładczej.

162. WARUNKI zapewnienia i ograniczenia zatrudnienia niezbędnego dla funkcjonowania i rozwoju infrastruktury komunalnej / M. Runowska-Kuźma, B. Ledworowski, M. Czechowicz. Warszawa: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, 1990-1990.

Zatrudnienie w gospodarce komunalnej spada, jej majątek ulega dekapitalizacji, stale przybywa mieszkańców do obsługi, sytuacja staje się coraz bardziej napięta. Autorzy postulują traktowanie pracy w infrastrukturze komunalnej jako zaszczytnej służby społecznej, zasługującej m.in. na własne systemy opieki zdrowotnej, funkcjonowanie urządzeń socjalnych itp.

163. ZATRUDNIENIE emerytów w wybranych krajach / Z. Czepulis-Rutkowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono możliwości zatrudnienia emerytów w wybranych krajach, na tle ogólnej sytuacji osób starszych na rynku pracy.

164. ZATRUDNIENIE pracowników polskich za granicą / E. Marek. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1989-1990.

Praca stanowi próbę oceny perspektyw kontynuacji zatrudnienia Polaków za granicą szczególnie (w byłej) NRD oraz w Czechosłowacji. Oba te kraje zatrudniały ponad połowę ogółu Polaków pracujących oficjalnie za granicą.

Materiał opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

Zob. też poz. 113, 239, 306.

5. Problemy pracy kobiet

165. AKTYWIZACJA zawodowa matek a realizacja funkcji społecznych rodziny w fazach cyklu życia rodzinnego / A. Szuman. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1990.

Celem opracowania jest analiza powiązań między pracą zawodową matek a spełnianiem podstawowych funkcji przez rodziny w poszczególnych fazach rozwoju życia rodzinnego. Cykl życia rodziny ujęto według poszerzonej klasycznej koncepcji modelu opisu przebiegu życia rodziny. Opracowanie zostało oparte na ogólnopolskim badaniu ankietowym przeprowadzonym w maju 1989 r.

166. ANALIZA aktywności ekonomicznej kobiet w Polsce w latach 1988-90 na podstawie wyników Badania Demograficznego '90 / K. Kocot-Górecka. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Analiz Ekonomicznych, 1996-1996.

Celem pracy jest próba wyodrębnienia zmian w sytuacji kobiet na rynku pracy i w rodzinie w pierwszych latach transformacji gospodarczej. To opracowanie jest pierwszą częścią i zawiera opis zmian w pierwszym roku działania reform (w 1990 r.) w porównaniu do 1988 r. W analizie aktywności ekonomicznej kobiet uwzględniono cechy społeczno-demograficzne: wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania, stan cywilny i liczbę dzieci na utrzymaniu. Podjęto również próbę oceny płodności kobiet w zależności od ich aktywności zawodowej.

167. OKRESOWA dezaktywizacja kobiet wychowujących dzieci jako element polityki rodzinnej / D. Graniewska, B. Balcerzak-Paradowska, D. Staszewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

W opracowaniu przedstawiono problemy okresowej dezaktywizacji kobiet wychowujących dzieci w powiązaniu z polityką rodzinną w Polsce i w wybranych krajach.

Materiał opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

168. PRACA i macierzyństwo młodych matek / E. Lisowska. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Przeprowadzone w ramach tematu badania empiryczne dostarczyły aktualnej informacji o korzystaniu przez kobiety pracujące zawodowo z urlopu wychowawczego po urodzeniu dziecka. Po raz pierwszy badaniami objęto także zakłady sprywatyzowane - odsetek kobiet, które skorzystały z urlopu wychowawczego był nieznacznie wyższy w tych zakładach niż w uoszczędzonych (66 i 60 proc. odpowiednio). Wyniki przeprowadzonych badań będą opublikowane w przygotowywanej do druku książce pt. „Rodzina polska - warunki bytu i funkcjonowania w świetle badań IGS w latach 1988-1994”.

169. PRACA zawodowa kobiet w krajach Wspólnoty Europejskiej / B. Kolaćek. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Analiza problemów pracy zawodowej kobiet w świetle prawa międzynarodowego, jej ekonomiczne i demograficzne uwarunkowania.

170. SYTUACJA kobiet na rynku pracy / I. E. Kotowska, M. Podogrodzka. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1992-1992.

Nierówność kobiet na rynku pracy została opisana i udokumentowana materiałem statystycznym z lat 1990-1992. Omówiono także niekorzystne zmiany w infrastrukturze społecznej, które dodatkowo pogarszają sytuację kobiet na rynku pracy. Aneks statystyczny, wykorzystany do opisu zmian aktywności kobiet, ilustruje także dynamikę bezrobocia w latach 1990-1992.

Zob. też poz. 135-137, 262, 265, 286, 535.

6. Praca młodzieży

171. ORIENTACJE zawodowe młodzieży w okresie transformacji społeczno - ekonomicznej / W. Pluskiewicz, J. Broda. Gliwice: Politechnika Śląska, Wydział Organizacji i Zarządzania, Katedra Stosowanych Nauk Społecznych, 1995-1995.

Przedmiotem pracy jest aktywność zawodowa młodzieży studenckiej. Szczególnie dwa przejawy tej aktywności: praca zarobkowa podczas studiów oraz przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej po ich ukończeniu. Wyniki badań zostały opublikowane w postaci zwartego opracowania. Przedstawione w nim zostały: miejsce pracy zawodowej w hierarchii potrzeb życiowych, przygotowanie zawodowe studentów, aspiracje i preferencje zawodowe, aktywność zarobkowa studentów, prace zarobkowe jako środek zaspokajania potrzeb życiowych młodzieży.

172. PRACA zarobkowa (przedsiębiorczość) młodzieży w warunkach transformacji systemowej / L. Gołdyka. Zielona Góra: Politechnika Zielonogórska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-.

Z badań socjologicznych wynika, że procesy społeczne zachodzące w Polsce po 1989 r. wpływają na postawy młodzieży wobec pracy. Badania ogólnopolskie pokazują, że znaczna część (21 proc.) młodzieży uczącej się pracuje w trakcie roku szkolnego. W wakacje zarobkuje więcej niż połowa młodzieży (54 proc.). Z uwagi na rozmiar zjawiska można mówić o zarabkowaniu młodzieży polskiej jako o zjawisku społecznym i problemie socjologicznym. Celem pracy jest ukazanie na ile polska młodzież zarobkuje w wy-

niku akceptacji postulatów ideologicznych (np. podejmowania ryzyka, ponoszenia odpowiedzialności za własne decyzje), na ile na skutek konieczności ekonomicznej (niski standard życia rodziny). Celem badań jest też sprawdzenie, na ile w zarobkowaniu młodzieży dostrzegalne są symptomy patologii i dezorganizacji społecznej.

173. ZATRUDNIENIE absolwentów i ich opinie o studiach - (absolwenci z lat 1986-1988) / J. Orczyk. Poznań: Akademia Ekonomiczna, 1991-1993.

Podstawą opracowania będą zebrane materiały ankietowe.

7. Zatrudnienie niepełnosprawnych

174. IDENTYFIKACJA i ocena czynników warunkujących optymalizację procesu zatrudnienia osób niepełnosprawnych / E. Sprusińska i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1996.

Celem poznawczym badań było rozpoznanie postaw ludzi bezpośrednio decydujących o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych tzn. rzeczywistych i potencjalnych pracodawców. Badania pilotażowe przeprowadzono wśród 85 pracodawców z 70 łódzkich instytucji. Stwierdzono tendencję występowania bardziej pozytywnych postaw wobec zatrudnienia niepełnosprawnych w grupie pracodawców już ich zatrudniających. Natomiast cel praktyczny (użyteczny) to opracowanie systemu promującego zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Dotyczy to przede wszystkim opracowania procedury oddziaływania na świadomość pracodawców, tzn. kształtowania i zmiany ich postaw wobec problemu zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Zob. też poz. 418.

8. Społeczne aspekty czynników demograficznych

a) Problemy ogólne

175. ANALIZA dynamiki zmian przebiegu podstawowych procesów demograficznych w krajach europejskich / J. Pociecha, J. Kurkiewicz. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1993-1994.

Praca składa się z trzech powiązanych ze sobą części. W pierwszej z nich dokonano dynamicznej analizy zmian przebiegu podstawowych procesów demograficznych w kra-

jach europejskich. Wyniki badań przedstawiono w postaci drzewek połączeń krajów europejskich. W drugiej części przeprowadzono analizę struktury ludności, procesów zawierania małżeństw, płodności, reprodukcji ludności, umieralności. W trzeciej części przeanalizowano sytuację demograficzną Polski na tle innych krajów europejskich. Wyniki badań przedstawiono w postaci tabel i wykresów. W zakończeniu przeprowadzono wyczerpującą interpretację otrzymanych wyników badań zarówno pod kątem merytorycznym, mającym swoje odniesienie do sytuacji demograficznej i ekonomicznej, jak i pod względem metodologicznym.

176. ANALIZA koniunktury demograficznej w Polsce / M. Kędelski, J. Paradyś. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1992-1994.

Celem badania jest rekonstrukcja statystyczna i opis koniunktury demograficznej w Polsce w latach 1950-1991. Analiza demograficzna procesów reprodukcji ludności prowadzona jest w przekroju „miasta-wieś”. Wykorzystuje się zarówno wyniki bieżącej rejestracji urodzeń, jak i wyniki badań dzietności kobiet, prowadzonych z okazji spisów powszechnych.

177. ANALIZA rozwoju demograficznego Polski na tle krajów europejskich. Etap V / K. Zajac, J. Pociecha, J. Kurkiewicz. Kraków: Akademia Ekonomiczna, 1990-1990.

Celem opracowania było przeprowadzenie badań empirycznych mających za zadanie dokonanie analizy porównawczej rozwoju demograficznego Polski i krajów europejskich. Opracowanie ma charakter aplikacyjny i nie jest pozbawione rozważań teoretyczno-metodycznych. Dotyczy to problemu doboru cech w wielowymiarowej analizie porównawczej na gruncie teorii transformacji demograficznej.

178. ANALIZA wyników Spisu Rolniczego 1994 r. i badania aktywności ekonomicznej ludności w zakresie zatrudnienia i bezrobocia na wsi / I. Frenkel, B. Andrychowicz. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1995-1995.

Przedmiotem pracy były cztery zagadnienia: podstawowe elementy przemian demograficznych na wsi w ostatnim pięcioleciu; zmiany struktury społeczno-zawodowej i demograficznej ludności w indywidualnych gospodarstwach rolnych; aktualna sytuacja w zakresie bezrobocia na wsi; wpływ przewidywanych przemian demograficznych na możliwość zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie.

179. ATLAS demograficzny i społeczno-zawodowy obszarów wiejskich w Polsce / I. Frenkel i in. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1994.

Atlas stanowi pierwszą tego rodzaju publikację poświęconą charakterystyce przestrzennego zróżnicowania wsi polskiej pod względem społeczno-demograficznym. Zawiera

wyjaśnienia metodyczne (w języku polskim i angielskim), oraz 164 kolorowe mapy (spis tytułów map podano w językach polskim, angielskim i rosyjskim). Wszystkie mapy opracowano w agregacji gminami. Do sporządzenia map wykorzystano dane statystyczne pochodzące głównie z końca lat osiemdziesiątych, a więc z okresu kiedy Polska znajdowała się u progu obecnej transformacji systemowej.

180. CZYNNIKI przestrzennego zróżnicowania procesu starzenia się ludności / Z. Zarzycka, W. Obraniak, B. Nowakowska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1989-1989.

Opracowanie zawiera wyniki badań, których celem była próba określenia wpływu niektórych czynników demograficznych na różnice w postępach procesu starzenia się ludności poszczególnych województw. Część pierwsza przedstawia terytorialne zróżnicowanie tych postępów w okresie 1975-1987. Część druga zawiera próbę oceny wpływu różnic w natężeniu składników przyrostu rzeczywistego ludności na terytorialne zróżnicowanie zmian w liczbie zaludnienia województw.

181. DEMOGRAFICZNE i społeczno-ekonomiczne konsekwencje terytorialnego zróżnicowania procesu starzenia się ludności Polski / Z. Zarzycka, B. Nowakowska, K. Nowak-Sapota. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1987-1990.

Opracowanie stanowi kontynuację badań prowadzonych w latach poprzednich w ramach tematu „Terytorialne zróżnicowanie procesu starzenia się ludności Polski - w ramach tematu „Terytorialne zróżnicowanie procesu starzenia się ludności Polski - przyczyny i skutki”. Zawiera próbę opisu niektórych konsekwencji terytorialnego zróżnicowania starzenia się ludności w aspekcie społeczno-ekonomicznym i demograficznym.

182. DEMOGRAFICZNE uwarunkowania rozwoju oświaty i kształcenia zawodowego do 2000 roku w ujęciu przestrzennym / F. Stokowski i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1987-1991.

Zbadano skalę przestrzennego zróżnicowania warunków kształcenia w szkolnictwie podstawowym i średnim wg województw w przekroju miasto-wieś. Problematykę szkolnictwa ponadpodstawowego ujęto głównie pod kątem regionalnie zróżnicowanej dostępności kształcenia w różnych grupach zawodowych. Na podstawie przeprowadzonych rozważań teoretycznych dokonano również prognozy nakładów na oświatę i wychowanie wg województw w powiązaniu z aktualną prognozą rozwoju demograficznego.

183. POCHODZENIE środowiskowe, struktura demograficzna i wykształcenia pracowników stałych i sezonowych cukrowni Grabów / T. Kościński

Lublin: Akademia Rolnicza, Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa, 1985-1992.

Celem badań było porównanie pochodzenia środowiskowego, struktury demograficznej i wykształcenia wśród zatrudnionych w połowie lat 80-tych.

184. POWTÓRNA monografia wsi Bocheń: studia nad kwestią chłopską / D. Gałąj. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1993-1995.

Opis zmian jakie zaszły we wsi Bocheń od roku 1960 do 1993. Zmiany te dotyczą następujących obszarów: gospodarki rolnej (struktury gospodarstw, poziomu i struktury produkcji, struktury demograficznej, potencjału produkcyjnego, typizacji gospodarstw z punktu widzenia ich dynamiki rozwoju i wzrostu); zmian w więziach społecznych ze szczególnym uwzględnieniem przekształcania się więzi rodzinno-sąsiedzko-lokalnych w więzi ponadlokalne; zmian w sposobach życia rodzin rolniczych, w ich systemach wartości, w relacjach „rodzina-gospodarstwo”, rodzina a środowisko lokalne, rodzina a wartości uniwersalne, rodzina a konflikt między tradycją chłopsko-wiejską a nowoczesnością; koncepcja życia, sposoby pracy, wychowanie dzieci, ich role i perspektywy.

185. PROBLEMATYKA społeczno-demograficzna w planie zagospodarowania przestrzennego gminy / K. Makowska. Warszawa: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, 1988-1990.

Praca dotyczy problematyki i metody studiów działowych w planach gmin na przykładzie 15 przykładowych planów. Ustosunkowuje się do typu studiów dotychczas prowadzonych, z punktu widzenia ich treści i wniosków, kompletności i przydatności w planie. Zawiera ponadto: charakterystykę procesów zmian społeczno-gospodarczych i demograficznych w badanych gminach, która jest podstawą do wniosków o zasadach i kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego gmin w latach 80-tych oraz propozycję ukie-

186. PROCESY zmian demograficznych w małych miastach (wyniki badań) / K. Makowska. Warszawa: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, 1990-1990.

Podsumowanie wyników badań procesów demograficznych: zmian zaludnienia i migracji na tle rozwoju ogólnego małych miast w ciągu 20-lecia (funkcje i zatrudnienie) i 10-lecia (migracje). Wyniki badań odniesione są do wiedzy ogólnej, m. in. wyników badań geograficznych i socjologicznych z lat 50-tych i 60-tych.

187. PROGNOZOWANIE demograficzne z uwzględnieniem indywidualnego procesu decyzyjnego / T. Szapiro. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

Opracowanie zawiera propozycję metody prognozowania demograficznego, w której uwzględnia się informacje o indywidualnych zachowaniach jednostek. Zaproponowano w pracy model procesu decyzyjnego, w którym zachowania demograficzne określone są poprzez decyzje. Opisana propozycja prognozowania demograficznego podejmuje dwa wątki: opis i wyjaśnienie zdarzeń demograficznych w kategoriach ich zależności ze zmiennymi ekonomicznymi, społecznymi, psychologicznymi, socjologicznymi oraz kwestię odpowiedniego poziomu analiz.

188. PROGNOZOWANIE rozwoju demograficznego etap IV / M. Cieślak i in. Wrocław: Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Katedra Teorii Prognoz Demograficznych, 1989-1989.

Wyniki pomiaru jakości życia, oparte na porównaniach 15 zmiennych z 11 krajów oraz modele demometryczne wykorzystujące jako zmienne objaśniające zmienne jakości życia. Modele demometryczne są dwójakiego rodzaju: modele w których zmiennymi endogenicznymi są składowe rozwoju demograficznego (rozdział 2) oraz modele o zmiennych endogenicznych będących parametrami rozkładu płodności (rozdział 4). W rozdziale 3 przedstawiono metody dezagregacji prognoz.

189. PROGNOZOWANIE rozwoju demograficznego etap V / M. Cieślak i in. Wrocław: Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Katedra Teorii Prognoz Demograficznych, 1989-1990.

Opracowanie zawiera zmodyfikowane modele składowych rozwoju demograficznego i zmiennych z tymi składowymi związanych oraz prognozy otrzymane tak z modeli przyczynowo-skutkowych, jak i z szeregów czasowych. Prognozy mają charakter badawczy.

190. PROGNOZY ostrzegawcze kształtowania się sytuacji społeczno-gospodarczej w układach regionalnych i lokalnych / Z. Szymła i in. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Polityki Ekonomicznej i Gospodarki Regionalnej, 1993-1993.

Proces przekształceń strukturalnych gospodarki w Polsce cechuje się dużą dywersyfikacją przestrzenną. Jego wyrazem jest różna skala problemów i skutki transformacji zarówno pozytywne, jak i negatywne obserwowane w układach regionalnych i lokalnych. Próbę zbadania niektórych tendencji i zagrożeń rozwoju gospodarki występujących w województwach Polski południowo-wschodniej stanowi prezentowane opracowanie. Szczegółowymi badaniami objęto m.in. tendencje i zagrożenia rozwoju przemysłu, rolnictwa, turystyki, problemy bezrobocia, obszary depresji społecznej oraz

bazę ekonomiczną miast. Zagrożenia te potraktowano jako elementy prognoz ostrzegawczych.

191. PRZEMIANY i zróżnicowania przestrzenne struktur demograficznych i społeczno-zawodowych ludności wsi / I. Frenkel, A. Rosner. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Analiza dynamiki oraz zmian w strukturze ludności chłopskiej w okresie powojennym. W szczególności analizowano - w skali ogólnokrajowej, przekrojach wojewódzkich i porównawczo z innymi krajami - tendencje i czynniki zmian liczby ludności w gospodarstwach indywidualnych; przemiany struktury demograficznej, społeczno-zawodowej i edukacyjnej tej ludności w różnych typach gospodarstw rolnych oraz w porównaniu z innymi grupami ludności na wsi i w mieście; poziom i strukturę zatrudnienia w rolnictwie oraz zróżnicowanie gospodarstw domowych rolników indywidualnych według typów społeczno-ekonomicznych i zasobów siły roboczej. Dokonano także charakterystyki migracji w przekroju wieś-miasto w okresie 1978-1988 w zestawieniu z poprzednim okresem międzypisowym.

192. PRZEOBRAŻENIA demograficzne w Europie Wschodniej / J. Paradysz. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1994.

Badania przebiegały zgodnie z planem całego przedsięwzięcia obliczonym na lata 1992-94. Zorganizowano bazę danych statystycznych oraz wykonano sondażowe tablice statystyczne. Zebrano i poddano wstępnej obróbce statystycznej dane statystyczne z lat 1986-1989 odnośnie państw byłego ZSRR, Czechosłowacji i Polski. Dokonano rekonstrukcji płodności kobiet w generacjach rzeczywistych w przekroju miasto-wieś. Zostały napisane programy komputerowe do kompleksowej analizy dzietności kobiet w ujęciu kohortowym i transwersalnym. Opracowano tablice życia i projekcji ludności w programie komputerowym Quattro-pro.

193. PRZEOBRAŻENIE struktury demograficznej ludności w Wielkopolsce / H. Augustyniak i in. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1992-1996.

Badanie obejmuje dwa nurty dociekań. Pierwszy obejmuje przeobrażenia demograficzne w Wielkopolsce w jej historycznych granicach. W ramach tego nurtu zakończono gromadzenie materiałów źródłowych dotyczących rekonstrukcji struktur demograficznych w oparciu o powojenne spisy ludności. Rozpoczęto rekonstrukcję materiału źródłowego dotyczącego ruchu naturalnego i wędrownego ludności według gmin (1946-1992). Ze względu na liczne zmiany podziału administracyjnego kraju, materiał ten przeszacowano w warunkach porównywalnych, przyjmując za podstawę podział z dnia 1.06.1975. Z uwagi na szczególne geopolityczne położenie Wielkopolski na osi wschód-zachód Euroregionu, z inicjatywy Instytutu Zachodniego w Poznaniu do zakresu prowadzonych studiów włączono obszary bezpośrednio przyległe do tego regionu. Doty-

czy to ziem zachodnich w postaci pasa województw przygranicznych. W badaniach obok materiałów statystyki państwowej wykorzystuje się materiały źródłowe zgromadzone w Banku Informacji o Rodzinie i Gospodarstwie Domowym oraz przeprowadzane są nowe badania ankietowe wśród rodzin w miastach przygranicznych: Ślubice, Gubin, Kostrzyn.

194. PRZEOBRAŻENIE struktury demograficznej ludności w Wielkopolsce / S. Wierzchosławski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1992-1996.

Badaniami objęto przeobrażenia demograficzne w Wielkopolsce, w jej historycznych granicach, której obszar identyfikuje się z obszarem makroregionu środkowo-zachodniego kraju. Obszar ten został stosunkowo wcześniej objęty procesem transformacji demograficznej, co stanowi pewien ewenement w stosunku do pozostałych ziem polskich. Stąd też poznanie dalszej ewolucji przeobrażeń demograficznych tego regionu ma dla studiów demograficznych istotne znaczenie w kontekście przyszłych procesów integracyjnych z krajami Europy Zachodniej. Badania znajdują się we wczesnej fazie studiów. Prace badawcze skupiają się głównie na gromadzeniu materiałów źródłowych i wstępnych opracowaniach sondażowych. Zebrano materiały dotyczące wyników powojennych spisów ludności, podejmując równocześnie reprezentacyjne badania ankietowe wśród rodzin tego regionu (przeprowadzono wywiady wśród 3,4 tys. rodzin). W oparciu o zebrane materiały opracowano studium sondażowe pt. „Dzielnictwo rodziny w strefie podmiejskiej m. Poznania w świetle wyników analizy czynnikowej (na przykładzie mikroregionu Dopiewo)”, przedstawiając obraz ewolucji zmian modelu rodziny wiejskiej pod względem przeobrażeń społeczno-ekonomicznych i kulturowych w regionie.

195. STRUKTURY społeczne, rozwój demograficzny i ruchliwość społeczno-zawodowa w Polsce / J. Balcerek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1988-1989.

Opracowanie jest jedną z wersji teoretyczno-metodologicznych analiz struktury społecznej i jej wpływu na ważne procesy społeczne, przede wszystkim na ruchliwość społeczną.

196. TWORZENIE bazy danych demograficznych. Etap IV / K. Zając, J. Pocięcha, J. Kurkiewicz. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Ekonometrii, Statystyki i Informatyki, 1989-1989.

Celem opracowania było utworzenie bazy danych statystycznych dotyczących wielowymiarowej analizy porównawczej rozwoju demograficznego Polski i krajów europejskich. Praca składa się z trzech rozdziałów: 1) Zasady tworzenia komputerowego banku informacji statystycznej, 2) System informacji w badaniach demograficznych, 3) Charakterystyka danych oraz przygotowanie programów komputerowych obliczeń statystycznych.

197. UWARUNKOWANIA demograficzne rozwoju społeczno-gospodarczego Pomorza Zachodniego / E. Z. Zdrojewski. Poznań: Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr i Upowszechniania Postępu w Rolnictwie w Poznaniu, 1989-1989.

Opracowanie zawiera analizę i ocenę wzajemnych uwarunkowań rozwoju demograficznego i społeczno-gospodarczego na przykładzie trzech województw: szczecińskiego, koszalińskiego i słupskiego, określanych skrótowo i umownie mianem Pomorza Zachodniego.

198. WSTĘP do studiów nad mapą demograficzną i społeczno-zawodową wsi polskiej / W. Rakowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1990-1990.

Opracowanie aktualizuje sytuację demograficzną wsi polskiej i w wielu przypadkach ujmuje te zagadnienia retrospektywnie. Szczegółowość analizy przestrzennej ogranicza się często tylko do układów wojewódzkich. Przyrost naturalny jest bardziej szczegółowo omówiony, ponieważ oddaje on w zasadzie także wysokość salda migracji, strukturę demograficzną a często także społeczno-zawodową ludności.

199. ZMIANY demograficzne w Polsce w latach 1950-2010 / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1992-1992.

Praca zawiera opis zmienności zjawisk demograficznych: urodzeń, umieralności, migracji oraz struktury ludności Polski według płci, wieku i miejsca zamieszkania w przeszłości, czyli w latach 1950-1990 oraz w przyszłości do 2010 r., przeprowadzony z punktu widzenia ich skutków społeczno-ekonomicznych. Oceny tych zmian dokonano w świetle teorii przejścia demograficznego.

200. ZMIANY ludnościowe wybranych krajów związkowych Republiki Federalnej Niemiec w latach 1975-1985 jako efekt przekształceń urbanizacyjnych / J. Grucza. Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1990-1992.

Opierając się na przyjmowanej w RFN typologii układów jednostek osadniczych omówiono ogólnie przemiany w rozmieszczeniu ludności w RFN, a szczegółowiej w Nadrenii, Północnej-Westfalii i Badenii-Wirtembergii. Wykazano, że zasadniczym czynnikiem redystrybucji zaludnienia w różnego typu jednostkach osadniczych są migracje. Charakterystyczne są zjawiska stagnacji i zmniejszania się liczby ludności dużych aglomeracji miejskich. Z punktu widzenia koncepcji „cyklu życiowego miasta” i „stadiów rozwoju miasta” (Hall i Hay 1980, Klaassen i Paelinck 1979) rozwój ludności na badanych obszarach odpowiada zaawansowanym fazom procesów urbanizacji (suburbanizacja, dezurbanizacja). Celem dalszych badań jest określenie wpływu stopnia

i charakteru urbanizacji na przemieszczanie się ludności miejscowej i obcokrajowców w RFN.

201. ZMIANY struktur demograficznych w populacji polskiej / M. Rószkiewicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1989-1989.

Wychodząc od szczegółowej charakterystyki przemian strukturalnych procesów demograficznych, jakie mają miejsce w trakcie przejścia demograficznego, dokonano ich egzemplifikacji na podstawie danych dotyczących ludności zamieszkującej ziemię polskie.

Zob. też poz. 123, 126, 306, 587, 588, 591, 628.

b) Migracje wewnętrzne

202. DELIMITACJA regionów i subregionów migracyjnych w świetle dojazdów do pracy / W. Rakowski, T. Gocał. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1989-1989.

W opracowaniu omówiono dojazdy do pracy do średnich ośrodków, miast nie będących miastami wojewódzkimi oraz do wszystkich pozostałych, które posiadają własną bezpośrednią sferę wpływów. Przedstawiono zakres ich przestrzennego oddziaływania oraz zwrócono uwagę na różnice i podobieństwa struktury osób dojeżdżających pod względem struktury płci, wieku, wykształcenia i charakteru pracy.

203. DOJAZDY do pracy do miast województwa koszalińskiego / T. Gocał. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

Na podstawie wyników Spisu Kadrowego 1973 i 1983 autorka przedstawiła dojazdy do pracy do miast woj. koszalińskiego omawiając rozmiary tych dojazdów oraz ich strukturę jak też wyznaczając sfery ciężarów. Interesującym wątkiem pracy są próby porównań z innymi regionami kraju oraz elementy analizy dynamicznej samego zjawiska w woj. koszalińskim.

204. INFRASTRUKTURA wiejska a migracje między miastem i wsią / I. Frenkel, A. Rosner. Olsztyn: Akademia Rolniczo-Techniczna im. Michała Oczapowskiego, 1990-1990.

Opracowanie prezentuje wyniki badań poświęconych analizie zależności między stopniem rozwoju infrastruktury wiejskiej a procesami migracyjnymi między wsią a miastem.

Jednym z czynników w istotny sposób wpływających na zachowania migracyjne ludności wiejskiej są warunki życia na wsi, a zwłaszcza ich dysproporcja w porównaniu z warunkami w mieście.

205. KOSZTY ruchu ludności - fundusz ludnościowy (populacyjny) / D. Piekut-Brodzka. Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 1989-1990.

Opracowanie stanowi próbę nowego, bardziej pogłębionego podjęcia problematyki funduszu ludnościowego, analizowanego tu w kontekście kosztów ruchu ludności. W pracy tej podjęto próbę integracji aspektów demograficznych, społecznych i ekonomicznych następujących po sobie z naturalną konsekwencją zdarzeń związanych z egzystencją człowieka - urodzenie, wejście w wiek żłobkowy, przedszkolny, szkolny, pracy zawodowej, zawarcie małżeństwa, rozwód, starzenie się, zgon - i potrzeba wyżywienia, mieszkania, odzieży, opieki, nauki, rozwoju kulturalnego, rekreacji, łączności i komunikacji - zespół urządzeń dla zaistnienia których, pomnażany powinien być dochód narodowy.

206. METODY i instrumenty sterowania procesami migracyjnymi na tle prognozy rozwoju ludności do końca XX wieku / M. Opałło. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1990-1990.

Opracowanie skupia się na pięciu wybranych kwestiach będących według autorki skutecznymi metodami i instrumentami oddziaływania na intensywność i kierunki przestrzennej ruchliwości ludności: przemiany strukturalne gospodarki, polityka przestrzenna państwa, system decyzyjny ustalania lokalizacji inwestycji, budownictwo mieszkaniowe, doświadczenia państw w gospodarce rynkowej.

207. MIGRACJA do i z ośrodków uprzemysławianych w latach 1976-1987 (część II) / K. Kuciński, W. Rakowski. Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Opracowanie jest kontynuacją badań z 1987 roku. W pracy omówiono rozmiary i dynamikę ruchu wędrownego ludności ośrodków uprzemysłowionych, strukturę płci, wieku, stanu cywilnego, wykształcenia, kierunki napływu w podziale wieś-miasto oraz efektywność migracji.

208. MIGRACJE a gospodarstwo chłopskie / A. Szemberg. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1988-1989.

Podstawą opracowania była ankieta przeprowadzona w 187 wsiach i obejmująca 19 693 rodziny a w nich 75 625 osób. Zmiany obejmują okres trzyletni (1981-1984).

W oparciu o ten materiał przeprowadzono próbę ukazania wpływu mobilności na zmiany dokonujące się w strukturze społeczno-demograficznej i zawodowej rodzin wiejskich w podziale na rodziny związane z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi i rodziny bezrolne.

209. MIGRACJE do i z ośrodków uprzemysławianych w latach 1976-1987 (część III) / K. Kuciński, W. Rakowski. Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

W opracowaniu zaprezentowano strukturę przestrzenną napływu ludności w pięciu wybranych ośrodkach uprzemysławianych: Bełchatów, Konin, Turek, Puławy, Włocławek.

210. MIGRACJE jako składnik zmian w strukturze zawodowej ludności / T. Stpiczyński. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1989-1989.

Opracowanie składa się z trzech części. Pierwsza dotyczy ludności zamieszkałej i napływowej w badaniach spisowych, druga - struktury zawodowej ludności zamieszkałej i napływowej, trzecia - wpływu migracji na strukturę zawodową migrantów w aktualnym miejscu zamieszkania.

211. MIGRACJE ludności wiejskiej regionu wybitnie rolniczego na przykładzie województwa ciechanowskiego / W. Rakowski, A. Rakowska, L. Wilk. Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Opracowanie zawiera analizę ruchów migracyjnych ludności na terenach wiejskich woj. ciechanowskiego w okresie 1976-1988, w oparciu o materiały GUS. Na treść pracy składają się następujące wątki: przyrost naturalny, natężenia ruchów migracyjnych i ich saldo, kierunki napływu i odpływu ludności, struktura demograficzna (wg płci, wieku i wykształcenia) ludności uczestniczącej w migracjach, typologia gmin w zależności od relacji między przyrostem naturalnym a saldem migracji.

212. MIGRACJE ludności województwa koszalińskiego / M. Jasiulewicz i in. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1987-1990.

Problem migracji ludności potraktowany został w powiązaniu z innymi zjawiskami społecznymi oraz gospodarczymi. Podjęto próbę pokazania przyczyn i konsekwencji migracji i powiązania procesów migracji z innymi zjawiskami demograficznymi, gospodarczymi, turystyką, osadnictwem, rolnictwem na obszarze woj. koszalińskiego. Wyniki badań pozwalają wyjaśnić wiele zależności, przyczyn i skutków powszechnego zjawiska jakim są migracje, chociaż nie rozwiązują wszystkich problemów i wątpliwości.

213. MIGRACJE ludności województwa koszalińskiego / W. Rakowski i in. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

Opracowanie składa się z czterech części. Część pierwsza dotyczy związków pomiędzy turystyką a procesami migracji w gminach woj. koszalińskiego. W części drugiej omówiono społeczne aspekty migracji ze wsi. Część trzecia dotyczy powiązań kondycji rolnictwa z mobilnością ludności wiejskiej, a w części czwartej kształtowanie się struktur demograficznych w wybranych gminach woj. koszalińskiego.

214. MIGRACJE regionu dostosowującego się do nowych warunków ekonomicznych (na przykładzie woj. bielskiego) / W. Rakowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Wiejskiego, 1995-1995.

Opracowaniu towarzyszy następująca teza: „zróżnicowana dynamika rozwoju gospodarczego poszczególnych obszarów kraju musi wywołać zmiany w kierunkach migracji ludności”. W związku z tym istnieje przypuszczenie, że na obszarach sąsiadujących ze sobą, a charakteryzujących się zróżnicowaną dynamiką rozwoju zmienia się struktura przestrzenna migracji ludności. Jako przykład posłużyło woj. bielskie, z uwagi na przygraniczne położenie, sąsiedztwo z woj. katowickim (mającym poważne problemy z restrukturyzacją), względnie wysoki stopień rozwoju, wysoki stopień stabilności ludności i dodatnie saldo migracji w latach 1978-1988. Potwierdza się, że wieś bielska jest atrakcyjnym obszarem nie tylko dla osadnictwa rolniczego, do miast migrowała zaś ludność miejska z woj. katowickiego, a także z woj. krakowskiego, nowosądeckiego.

215. MIGRACJE z miast na wieś w Polsce w świetle badania migrantów z 1983 roku / J. Strzelecka. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1988-1989.

Opracowanie oparte zostało o wyniki badania kwestionariuszowego próby gospodarstw domowych „Migracje wewnętrzne ludności Polski - 1983” przeprowadzonego przez SGPIŚ i GUS. Celem przeprowadzonej analizy było wyeksponowanie migracji z miast na wieś jako zjawiska społecznego, wykazanie mechanizmów podejmowanych przemieszczeń i wynikłych z nich zmian w sytuacji społecznej migrantów.

216. POLITYKA migracyjna w planach przestrzennego zagospodarowania / M. Opałło. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1988-1989.

W opracowaniu przeanalizowano kształtowanie się migracji przedstawionych w planach przestrzennych. Przeprowadzono analizę, z której wynika, że w planowaniu przestrzennym prognozy migracji ludności były wynikiem programowania złożonych procesów gospodarczych i społecznych.

217. POŁOŻENIE a kierunki migracji ludności miast województwa ciechanowskiego / W. Rakowski, M. Poniatowska-Jaksch. Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, 1989-1989.

Opracowanie przedstawia analizę wybranych czynników wpływających na wielkość, zasięg i kierunki migracji miast województwa ciechanowskiego w latach 1976-1987.

218. POŁOŻENIE w systemie sieci osadniczej mniejszych miast woj. ciechanowskiego a migracje stałe ludności (kierunki i efekty) / W. Rakowski, M. Poniatowska-Jaksch. Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Opracowanie składa się z pięciu rozdziałów zawierających analizę kierunków napływu, struktury napływu, kierunków odpływu, struktury odpływu oraz sald migracji w siedmiu małych miastach woj. ciechanowskiego, liczących poniżej 20 tys. mieszkańców.

219. POŚREDNIA rola Radomia w ogólnopolskim systemie przemieszczeń ludności / W. Rakowski, M. Modzelewski. Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, 1989-1989.

Opracowano na podstawie materiałów statystycznych z lat 1976-1987 wzbogaconych badaniami dot. pochodzenia terytorialnego uczniów pobierających naukę w szkołach średnich w Radomiu oraz członków spółdzielni mieszkaniowych otrzymujących mieszkania jak też badaniami dotyczącymi miejsca urodzenia osób opuszczających Radom. W pracy omówiono kształtowanie się salda migracji ludności Radomia na tle przyrostu naturalnego, strukturę demograficzną (płeć, wiek, stan cywilny) i wykształcenie ludności napływającej i odpływającej oraz saldo według tych cech, kierunki napływu i odpływu ludności wg województw z podziałem na miasto-wieś i strefy.

220. PRAWIDŁOWOŚCI przestrzenne i demograficzno-społeczne przemieszczeń stałych ludności Mławy / W. Rakowski, M. Poniatowska-Jaksch. Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, z których pierwszy i drugi zawierają analizę kierunków oraz struktur napływu ludności, trzeci i czwarty - odpływu, zaś piąty wymienione aspekty migracji z punktu widzenia salda przemieszczeń.

221. PRZYROST naturalny i migracje ludności województwa koszalińskiego - zarys ogólny / W. Rakowski, M. Modzelewski. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

W pracy przedstawiono kształtowanie się przyrostu naturalnego napływu, odpływu i salda migracji ludności woj. koszalińskiego na tle kraju w okresie powojennym.

Przedstawiono również zróżnicowanie przestrzenne przyrostu naturalnego i migracji wewnątrz woj. koszalińskiego.

222. SPOŁECZNE aspekty migracji do Warszawy na tle problematyki migracji do wielkich miast w krajach socjalistycznych / W. Mirowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1988-1989.

W opracowaniu wyjaśnione są główne cele badawcze i znaczenie migracji do Warszawy (na tle problematyki migracji do wielkich miast w krajach socjalistycznych) dla polityki gospodarczej i polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.

223. STARACHOWICE jako ośrodek lokalny w świetle stałych ruchów migracyjnych ludności / W. Rakowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Analiza rozwoju ludnościowego Starachowic na tle rozwoju ludnościowego dwóch innych ośrodków: Ostrowca Świętokrzyskiego i Skarżyska Kamiennej. W latach 1950-1980 nastąpiło podwojenie ludności Starachowic, natomiast w latach 90-tych obserwuje się stagnację, a następnie ubytek ludności spowodowany bezrobociem, spadkiem liczby urodzeń, szybkim wzrostem liczby zgonów, a w konsekwencji - spadkiem przyrostu naturalnego. Istotną rolę w kształtowaniu się liczby ludności Starachowic odgrywają migracje stałe ludności. Interesująca jest teza o silnej więzi społeczno-ekonomicznej między mieszkańcami Starachowic a najbliższymi gminami.

224. STRUKTURA demograficzna napływu i odpływu ludności województwa koszalińskiego w latach 1976-1987 / M. Poniatowska-Jaksch. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

W pracy dokonano wnikliwej analizy rozmiarów i struktury demograficznej emigracji i imigracji ludności w woj. koszalińskim. Jest to ujęcie monograficzne traktujące woj. koszalińskie w sposób agregatowy z uwzględnieniem dychotomii: „miasto-wieś”. Migracje rozpatruje się zarówno w układzie wewnątrzregionalnym jak i w pozaregionalnym. Analiza dotyczy lat 1976-1987.

225. STRUKTURA przestrzenna migracji ludności wiejskiej województwa koszalińskiego w latach 1976-1988 / W. Rakowski, E. Komendarczyk. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

W opracowaniu pokazano procesy migracyjne jakie miały miejsce w latach 1976-1988 w woj. koszalińskim. Autorzy przyjęli za punkt wyjścia i odniesienia pochodzenie jego mieszkańców w roku 1978. Studium ukazuje najróżnorodniejsze niuanse ruchów wędrownych widoczne dopiero przy prowadzeniu badań w skali regionu.

226. UWARUNKOWANIA imigracji do Warszawy / K. Kuciński, W. Rakowski. Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej z 1425 osobami, które w różnych latach przybyły do Warszawy, w opracowaniu podjęto próbę analizy i prezentacji mechanizmu uwarunkowań imigracji do Warszawy, ich zasięgu przestrzennego, statusu społecznego, zawodowego i materialnego w poprzednim i obecnym miejscu zamieszkania, związku migrujących ze starym i nowym miejscem zamieszkania oraz miejsca imigracji do Warszawy w życiowym cyklu przemieszczeń poszczególnych respondentów. Poddano analizie proces adaptacji imigrantów w wielkim mieście i jego uwarunkowania.

227. WYLUDNIANIE się wsi Pomorza Środkowego / M. Jasiulewicz i in. Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, 1987-1990.

Celem prowadzonych badań było rozpoznanie rozmiarów migracji ludności wiejskiej, ich zróżnicowania i przestrzennej struktury oraz zbadanie przyczyn i skutków nadmiernej emigracji ze wsi. Badaniami objęto gminy z woj. koszalińskiego i słupskiego. Wybrano 8 gmin cechujących się największą depopulacją oraz noszące znamiona negatywnych skutków demograficznych, gospodarczych i społecznych, które w większym stopniu wpływają na procesy wyludniania się wsi. Badania dowodzą, iż procesy migracji są głównym czynnikiem zmian ludnościowych, tak w sensie ilościowym jak i strukturalnym. Nadmierna emigracja powoduje zmiany strukturalne ludności, zwłaszcza wg wieku i płci. Wsie o trwałym charakterze emigracyjnym cechujące się zaburzeniami w strukturze wieku (starzenie się ludności, gwałtowne zmniejszenie przyrostu naturalnego) zanikają, co w konsekwencji powoduje zmiany w sieci osadniczej i ekstensyfikację produkcji rolnej.

228. WYLUDNIENIE się wsi lubelskiej - uwarunkowania, następstwa, środki zaradcze / M. Miazga, W. Borchulska, E. Gołębiowska. Warszawa: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, 1990-1990.

Praca jest podsumowaniem trzyletnich studiów nad procesami społeczno-demograficznymi zachodzącymi na obszarze tzw. Ścian Wschodniej Polski. Dwa pierwsze rozdziały prezentują przestrzenne zróżnicowanie oraz uchwycone w badaniach uwarunkowania zjawisk demograficznych - ubytku ludności i deformacji struktury demograficznej. Trzeci rozdział oparty jest na badaniach socjologicznych z 1989 r. nad okolicznościami, przyczynami i następstwami procesów migracyjnych. Rozdział czwarty zawiera empiryczną analizę sytuacji psychospołecznej na wsi w połowie 1990 r. Ostatni zaś rozdział stanowi przyczynek do koncepcji aktywizacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej regionu słabo rozwiniętego.

229. ZMIANY mobilności przestrzennej ludności Polski w latach 1976-1988 / W. Rakowski, M. Poniatowska-Jaksch. Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, 1990-1990.

Celem opracowania było prześledzenie ruchliwości przestrzennej ludności Polski wraz z próbą wyjaśnienia niektórych przyczyn, które wpłynęły na spadek natężenia migracji. Zakres opracowania ogranicza się tylko do przemieszczeń stałych ludności. Do analizy

nasilenia migracji wybrano 1976, 1979, 1982, 1985 i 1988 r. Każde w tych lat odzwierciedla nieco inny okres życia społeczno-ekonomicznego i politycznego kraju.

Zob. też poz. 254, 577, 604.

c) Migracje zewnętrzne

230. EMIGRACJA z Polski / E. Marek. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Próba przedstawienia w raporcie niektórych aspektów miejsca i udziału Polski w rozwijających się w skali międzynarodowej ruchach migracyjnych, na tle alarmistycznych opinii i przewidywań, że na teren Europy Zachodniej napłynie fala emigrantów.

231. MIGRACJE zagraniczne a przemiany struktury społecznej / A. Chordecki. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1990-1990.

Opracowanie zostało oparte na badaniu, którego celem była analiza wpływu migracji zarobkowej Polaków na natężenie i charakter procesu ruchliwości społecznej oraz pracowniczej, będącej generatorem przemian w strukturach społecznych.

232. MODELE międzynarodowej migracji wysoko kwalifikowanej siły roboczej a emigracja specjalistów z krajów rozwijających się do wysoko rozwiniętych / R. Wilczyński. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarki Krajów Rozwijających się, 1992-1993.

Praca przedstawia międzynarodowe ruchy migracyjne wysoko kwalifikowanej siły roboczej z uwzględnieniem stopnia rozwoju gospodarczego krajów, których ten problem dotyczy. Szczególny nacisk położony jest na wyjaśnienie przyczyn tego zjawiska, czemu służą modele międzynarodowej migracji specjalistów, wskazujące na znaczenie poszczególnych czynników wpływających na migrację oraz na zależności między nimi.

233. POLSKA emigracja polityczna po 1945 r. / A. Paczkowski. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1992.

Prace nad tematem podjęto w 1992 r. w oparciu o przygotowany wstępny program projektu badawczego. Temat został rozwinięty i wzbogacony przez P. Machcewicza, który opracował własny program badawczy związany z projektem The Cold War, realizowanym w Wilson Center (Waszyngton). Program dotyczy m.in. roli emigracji politycznej jako instrumentu zimnej wojny.

234. SKŁONNOŚĆ Polaków do emigracji zarobkowej / T. Oleksyn. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Praca opisuje wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych przez ankierów w III kwartale 1991 r. w pięciu województwach dot. skłonności Polaków do emigracji zarobkowej oraz jej uwarunkowania przez takie czynniki, jak: płeć, wykształcenie, przestrzenne bezrobocie, znajomość języków obcych, środowisko rodzinne, uznawane hierarchie wartości, wcześniejsze wyjazdy zagraniczne. Rozpoznano też motywy wyjazdów, towarzyszące dążności zarobkowej, preferowane kraje i najwyżej cenione w tych krajach wartości, preferowany czas wyjazdów, główne cele, na jakie mają być przeznaczone zarobione pieniądze. Ustalono też motywy, skłaniające część badanych do postaw niechętnych do takich wyjazdów i nie rozważania takiej możliwości a także stosunek do emigrantów.

235. STUDIA o procesach migracji zagranicznych. Charakterystyka procesów migracyjnych / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej i E. Marka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Praca miała na celu wieloaspektowe zbadanie ruchów migracyjnych ze Wschodu na Zachód Europy (uwarunkowania, charakter, formy i skutki) z uwzględnieniem wyjazdów zarobkowych Polaków do Niemiec oraz nowego zjawiska - zatrudnienia cudzoziemców na obszarze Polski.

Wyniki badań opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

236. ZAGRANICZNE wyjazdy Polaków w latach osiemdziesiątych (aspekty demograficzne i społeczno-ekonomiczne emigracji ludności z kraju) / M. Latuch. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1990-1990.

Opracowanie zawiera szczegółową analizę zagranicznych wyjazdów Polaków w latach osiemdziesiątych. Ma też dużą wartość poznawczą w zakresie analizy i oceny skomplikowanych kwestii związanych z tymi wyjazdami. Opracowanie oparte jest na bogatym materiale statystycznym oraz na badaniach empirycznych przeprowadzonych przez autora.

Zob. też poz. 164, 200.

9. Przygotowanie kadr. Kształcenie i szkolenie

237. BADANIA efektywności przyuczeń do zawodu i przekwalifikowań osób bezrobotnych - finansowanych z Funduszu Pracy / J. Orczyk i in. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1994-1995.

Przeprowadzone badania dotyczyły bezrobotnych, którzy uczestniczyli w różnego rodzaju szkoleniach finansowanych przez Fundusz Pracy. Analiza wykazała dość wyso-

ką skuteczność szkoleń. Zasadnicza selekcja to nabór na szkolenia - uczestniczą w nim i najłatwiej znajdują pracę osoby stosunkowo wysoko wykształcone, częściej kobiety. Opracowanie zawiera również analizę zgodności ofert pracy z kierunkiem szkoleń. Kończąc część opracowania, to analiza wskaźników ocen efektywności wewnętrznej i zewnętrznej przez rekomendacje co do zmian w szkoleniu organizowanym na terenie województwa poznańskiego.

238. FUNKCJE wychowawcze szkoły rolniczej / J. Jeziorska. Warszawa: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego-Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1988-1990.

Praca odpowiada na pytania o teoretyczne i praktyczne wyznaczniki funkcjonowania wychowawczego szkół rolniczych w dekadzie lat 80-tych. Wykorzystuje wyniki badań sprawdzających realizację tych funkcji w wybranych szkołach rolniczych, uwzględniając punkty widzenia administracji szkolnej, kadry pedagogicznej, uczniów, absolwentów i rodziców. W wyniku przeprowadzonych badań i analiz przedstawia w podsumowaniu propozycję modyfikacji funkcji wychowawczych szkół rolniczych w zmieniających się warunkach społeczno-oświatowych.

239. KLASYFIKACJA zawodów i specjalności gospodarki narodowej, dostosowana do Międzynarodowego standardu klasyfikacji zawodów ISCO '88 / J. Kurjaniuk, T. Hordyjewicz, T. Popielas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Opracowanie projektu wstępnego zgodnie z zasadami i kryteriami Międzynarodowej Organizacji Pracy. Zawody i specjalności występujące w układzie strukturalnym są rezultatem rozwoju polskiego systemu gospodarczego i edukacyjnego bądź też projektowania nowych zawodów w związku z powstającą gospodarką rynkową i przemianami społecznymi. Klasyfikacja z jednej strony musi odwzorowywać obecną strukturę zatrudnienia a z drugiej przewidywać przemiany tej struktury w najbliższych 5-7 latach. Drugi etap polegać będzie na opracowaniu opisów zawodów i specjalności, które stanowią podstawę dla weryfikacji projektu wstępnego i opracowania projektu końcowego.

240. KSZTAŁCENIE i doskonalenie nauczycieli szkół rolniczych w Dru-giej Rzeczypospolitej / E. Wolter. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1994-1995.

Zakres terytorialny pracy obejmuje przedwrześniową Rzeczypospolitą Polską. Granice chronologiczne zamykają się w latach: 1918-39. Do opracowania monografii wykorzystano materiały archiwalne - stanowią one najwartościowszą grupę materiałów źródłowych. Monografia składa się z ośmiu rozdziałów ułożonych według zasady chronologiczno-rzeczowej. W rozdziale pierwszym omówiono kształcenie i doskonalenie kadr pedagogicznych dla szkolnictwa rolniczego - w kontekście edukacji nauczycielskiej lat 1918-1939. W drugim przedstawiono wymagania kwalifikacyjne wobec nau-

czycieli szkół rolniczych w Drugiej Rzeczypospolitej. Kolejne rozdziały (3-7) poświęcono ośrodkom zajmującym się kształceniem i doskonaleniem nauczycieli szkół rolniczych w dwudziestolecu Polski międzywojennej. Ostatni, ósmy rozdział jest próbą oceny kształcenia i doskonalenia nauczycieli szkół rolniczych w Drugiej Rzeczypospolitej. Każdy rozdział pracy zawiera przypisy, które uzupełniają omawianą problematykę.

241. KSZTAŁCENIE rolnicze młodzieży na poziomie niższym / T. Wiczorek. Warszawa: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego-Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1987-1990.

Celem pracy była synteza rozwoju niższego szkolnictwa rolniczego w Polsce Ludowej. Wychodząc z założenia, że oświata rolnicza jest narzędziem polityki rolnej, autor przedstawia przemiany w zakresie edukacji rolniczej w ścisłym powiązaniu z przemianami społeczno-gospodarczymi i tendencjami rozwojowymi w rolnictwie. Bliższe naświetlenie znalazły takie zagadnienia jak: rozbudowa niższego szkolnictwa rolniczego w latach 1994-1948, niższe szkoły rolnicze w okresie forsownej kolektywizacji rolnictwa, rozwój niższych szkół rolniczych w warunkach realizacji założeń nowej polityki rolnej po 1956 r., geneza, społeczna funkcja i bariery rozwoju szkół przysposobienia rolniczego, kształcenie rolnicze na poziomie niższym u schyłku lat osiemdziesiątych. Rozwój niższych szkół rolniczych przedstawiony jest na tle całego systemu kształcenia rolniczego, w kontekście potrzeb kadrowych i tendencji rozwojowych rolnictwa.

242. KSZTAŁCENIE zawodowe a zatrudnienie / E. Soszyńska. Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, 1991-1993.

Celem pracy będzie wariantowa propozycja modelowych rozwiązań w systemie kształcenia zawodowego w warunkach przejścia Polski do gospodarki rynkowej z punktu widzenia potrzeb i oczekiwań, które prawdopodobnie mogą ukształtować się na rynkach pracy kwalifikowanej. Celem badań będzie uzmysłowienie barier i zahamowań w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski z tytułu wprowadzenia do systemu kształcenia zawodowego rozwiązań nieprzystających do warunków i specyfiki polskiej dotychczasowej i przewidywanej drogi rozwoju społeczno-gospodarczego. Autorka przewiduje wykorzystanie materiałów i analiz prowadzonych w zakresie tej problematyki przez organizacje międzynarodowe.

243. MODYFIKACJA wzorcowych programów szkoleniowych wydanych na podstawie zarządzenia nr 43 Ministra Pracy i Spraw Socjalnych z dn. 26.09.1984 r. / A. Kaim. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1994.

Do najważniejszych zmian odpowiadających przygotowanemu przez MPiPS rozporządzeniu w sprawie szkolenia należą: - zastąpienie używanego poprzednio wyrażenia „bezpieczeństwo i higiena pracy” na „bezpieczeństwo pracy i ergonomia”; - podział kształcenia na szkolenie wstępne, podstawowe i okresowe z tym, że wzorcowe struktury dla kursów wstępnych i okresowych dotyczą wszystkich pracowników, tj. bez rozbięcia na poszczególne zawody; - w warstwie merytorycznej opracowano wzorcowe treści programowe kształcenia podstawowego dla następujących grup pracowniczych: praco-

dawców, osób kierujących pracownikami (kierownicy wydziałów, mistrzowie, brygadziści), pracowników służb bhp, pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych, projektantów i konstruktorów, technologów, organizatorów produkcji i innych pracowników inżynieryjno-technicznych, pozostałych pracowników, których charakter pracy wiąże się z narażeniem na czynniki szkodliwe dla zdrowia, uciążliwe i niebezpieczne lub z odpowiedzialnością w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Opracowano także rozdział „Formy szkolenia i sposoby jego realizacji” zawierający wskazówki metodyczne prowadzenia nauczania oraz propozycję modułowego sposobu jego przygotowania i prowadzenia.

244. OPRACOWANIE charakterystyk zawodowych oraz przygotowanie baterii testowej dla celów doboru zawodowego / Z. Makowska i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1993-1993.

Opracowane zostały charakterystyki zawodowe specjalności występujących w pracy w bankach, w oparciu o wykonane analizy pracy. Uwzględniono następujące specjalności: kasjer bankowy (złotowy i walutowy), dysponent rachunków bankowych, kontroler rozliczeń pieniężnych, skarbnik bankowy (złotowy, walutowy i depozytowy), specjalista ds. kredytów, makler papierów wartościowych. W charakterystykach zawarto opis podstawowych czynności i obowiązków pracownika, opis formalnych wymagań pracy, wyszczególnienie pożądaných w pracy właściwości psychofizycznych oraz przeciwwskazania do wykonywania pracy. Opisy zawodów są materiałem do informatora przeznaczonego dla kandydatów do zawodu i doradców zawodowych.

245. OPTYMALIZACJA procesu kształcenia inżynierów dla potrzeb nowoczesnej gospodarki w Polsce / W. Gworys. Częstochowa: Politechnika Częstochowska, Międzywydziałowe Studium Kształcenia Nauczycieli Przedmiotów Technicznych, 1991-1995.

Sposób kształcenia inżynierów dla potrzeb współczesnej (nowoczesnej) gospodarki w Polsce wymaga istotnych zmian. Będą to zmiany nie tylko form i metod kształcenia ale głównie treści, które muszą być ściślej niż dotychczas powiązane z praktyką. Prace badawcze zmierzają będą do zaprojektowania modelu szkoły wyższej (technicznej) w oparciu o podobne szkoły w krajach zachodnich typu nieakademickiego. Znaczny ciężar zostanie położony na pragmatyczny charakter treści nauczania.

246. PIONIERZY pedagogiki rolniczej w Polsce, cz. 1. Zaczątki teorii kształcenia i wychowania rolniczego / T. Wiczorek. Warszawa: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego-Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1989-1990.

Ocena wkładu przedstawicieli nauki i praktyki pedagogicznej w rozwój teorii kształcenia i wychowania rolniczego. Górną granicę zasięgu chronologicznego opracowania

wyznacza rok 1944, a dolną - pierwsze znaczące publikacje dotyczące wychowania do pracy w rolnictwie. Stan historiografii pedagogicznej nie stwarza jeszcze możliwości pełnej oceny genezy pedagogiki rolniczej i podmiotów ją tworzących. Stąd też ograniczono się do przedstawienia wkładu w rozwój teorii wychowania rolniczego najbardziej reprezentatywnych przedstawicieli nauczycieli.

247. PODSTAWY i metodologia optymalizacji kształcenia zawodowego / I. Zawłocki. Częstochowa: Politechnika Częstochowska, Międzywydziałowe Studium Kształcenia Nauczycieli Przedmiotów Technicznych, 1991-1997.

Opracowanie podstaw teoretycznych i metodologii optymalizacji kształcenia w szkolnictwie zawodowym w nowych warunkach społeczno-gospodarczych kraju.

248. POMIAR podstawowych charakterystyk zróżnicowania ludności w warunkach zmiany społecznej / Z. Sawiński. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 1992-1993.

W ramach projektu opracowano, przetestowano na materiale empirycznym oraz udostępniono w postaci publikacji i oprogramowania aplikacyjnego, dwie kompleksowe klasyfikacje zawodów, przeznaczone do stosowania w badaniach społecznych. (1) Socjologiczną klasyfikację zawodów, uwzględniającą aktualne zjawiska i trendy w społecznym podziale pracy w świetle najnowszych badań (1992-1993); (2) Polską adaptację międzynarodowej standardowej klasyfikacji zawodów ISCO-88, stosowanej w międzynarodowych badaniach porównawczych.

249. POPYT na absolwentów ekonomii i zarządzania w świetle opinii podmiotów polityki rynku pracy / P. Bielecki, B. Minkiewicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Ośrodek Rozwoju Studiów Ekonomicznych, 1996-1996.

Celem pracy jest przedstawienie rozmiarów i właściwości popytu kadrowego na absolwentów ekonomii i zarządzania w Polsce, struktury specjalizacyjnej popytu kadrowego, wymagań kwalifikacyjnych stawianych absolwentom przez pracodawców. Wnioski z ogólnopolskich badań ankietowych wśród podmiotów polityki rynku pracy obejmują główne ustalenia dotyczące identyfikacji popytu kadrowego oraz zalecenia dla polityki edukacyjnej w wyższym szkolnictwie ekonomicznym.

250. POPYT na absolwentów studiów ekonomicznych i menedżerskich (w świetle opinii firm i instytucji) / P. Bielecki. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Ośrodek Studiów Ekonomicznych, 1995-1995.

Celem pracy jest rozpoznanie i charakterystyka popytu kadrowego polskich firm i instytucji na absolwentów ekonomii i zarządzania. Wyselekcjonowana próba celowa, licząca ok. 2000 pracodawców (wskaźnik zwrotu ankiet - 29,5 proc.), objęła róż-

ne typy i branże firm i instytucji. Na treść pracy składają się następujące zagadnienia: 1. Gospodarowanie kadrami wykwalifikowanymi i sytuacja na rynku pracy jako przesłanki popytu na ekonomistów/menedżerów; 2. Charakterystyka popytu kadrowego w świetle oczekiwań i preferencji pracodawców dotyczących profilu kwalifikacji absolwentów; 3. Rozmiary i struktura specjalizacyjna popytu na absolwentów ekonomii i zarządzania.

251. PROBLEM zmiany kwalifikacji jako specyficzny czynnik ograniczenia bezrobocia w gminach województwa bielskiego / B. Chodyńska. Bielsko-Biała: Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Wełnianego „Południe”, 1995-1996.

Opracowano system dla dostosowania podaży do popytu na kwalifikowanych pracowników na regionalnym rynku pracy (nazwanego systemem Kształcenia, Przekwalifikowania i Doskonalenia Umiejętności). Zakres projektu: - określenie aktualnej struktury kwalifikacji regionu bielskiego na bazie własnych badań ankietowych podmiotów gospodarczych gmin bielskich; - określenie pożądanej struktury kwalifikacji w oparciu o tendencje rozwojowe województwa; - zbadanie relacji podaż/popyt, celem określenia pożądanych zmian w strukturze zawodowej gmin i całego regionu bielskiego; - wskazanie praktycznych rozwiązań systemowych dla: ograniczenia bezrobocia poprzez zmianę i podwyższenie kwalifikacji oraz dla podwyższenia ekonomicznej efektywności regionu poprzez wdrożenie zaproponowanego „Systemu...” a w nim m.in. propozycje: stworzenia Ośrodka Akademickiego w Bielsku-Białej, powołanie instytucji Koordynatora Przekwalifikowań, wdrożenie Systemu Oceny Jakości i Efektywności Kształcenia i Przekwalifikowania, działań legislacyjnych w skali państwa.

252. PROBLEMY efektywności edukacji rolniczej / S. Wawryniuk i in. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1993-1994.

Badania zrealizowano w szkolnictwie rolniczym szczebla średniego. Objęły one problem dysfunkcji szkoły w środowisku, zagadnienie podmiotowości edukacyjnej i ukryty wymiar szkoły, przemiany organizacyjne i programowe oraz kształcenie praktyczne, motywy wyboru szkoły rolniczej, przyszłość edukacji rolniczej w Polsce. Opracowane wyniki badań złożono do druku w formie zbiorowej.

253. PROGRAM kształcenia lekarzy rodzinnych: zbiór kompetencji zgodnych z wymaganiami Wspólnoty Europejskiej / J. Wasyluk. Warszawa: Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, 1992-1992.

Celem pracy jest określenie kompetencji lekarza rodzinnego, utworzenie zbioru szczegółowych celów kształcenia - w formie mierzalnych zadań dydaktycznych i zweryfikowanie go przy pomocy badań ankietowych, przeprowadzonych wśród ekspertów odpowiedzialnych za tę dziedzinę medycyny w kraju i państwach członkowskich EWG. Uzyskany

zbiór celów kształcenia, po skonfrontowaniu z wymogami Wspólnoty Europejskiej, zostanie wykorzystany w programach kształcenia na stanowisko lekarza rodzinnego oraz w programach specjalizacji z medycyny rodzinnej.

254. ROLA szkolnictwa średniego w przemieszczeniu ludności w woj. radomskim / S. Ośko. Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, 1988-1989.

Na podstawie materiałów statystycznych przedstawiono kierunki i rozmiary przemieszczania się młodzieży kończącej szkoły podstawowe na dalszą naukę w szkołach ponadpodstawowych. Główny akcent położony został na młodzież wiejską.

255. WYCHOWAWCZE kwalifikacje nauczycieli w perspektywie pedagogiki humanistycznej / W. Komar. Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, 1991-1992.

Propozycja nowej formuły urzeczywistniania kwalifikacji wychowawczych nauczycieli oraz wniosków dotyczących kierunków modernizacji ich kształcenia zgodnie z potrzebami edukacji humanistycznej, jak również zarysowanie jej realistycznej wizji, jako określonego „ruchu wychowawczo-humanistycznego”, który by nie zamykał się tylko w murach szkoły, lecz miał szerszy zasięg społeczny. W badaniach zastosowano m.in. metodę sondażu diagnostycznego, obserwację lekcji, elementy monografii, swobodnego oraz skategoryzowanego wywiadu, analizę dokumentów i naukową analizę literatury przedmiotu, wykorzystano przy tym ankiety audytoryjne oraz indywidualne i techniki zadań sytuacyjnych.

256. ZAWÓD i praca nauczyciela wychowania fizycznego / B. Kędzia. Poznań: Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Katedra Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej, 1986-1994.

Celem pracy jest analiza przygotowania do zawodu i pozycji społecznej absolwentów uczelni wychowania fizycznego. Badania obejmowały dwa etapy: w pierwszym z nich poddano analizie ocenę realizacji obowiązkowego programu wychowania fizycznego, zajęć nadobowiązkowych, a także ocenę doskonalenia zawodowego nauczycieli. Etap ten zakończył się wyodrębnieniem grupy nauczycieli najlepszych, którzy uzyskali ocenę wyróżniającą. Spośród 375 nauczycieli w/w z terenu województwa poznańskiego, kaliskiego, konińskiego i pilskiego - ocenę taką otrzymało 18 badanych. Etap drugi zawierał m.in. analizę kompetencji nauczycieli najlepszych, ocenę ich pracy przez dyrektorów szkół, opinie młodzieży o swoich nauczycielach w/w, a także ich własną samoocenę. W wyżej wymienionych badaniach zastosowano: 1) wyskalowany „Przewodnik” do oceny pracy nauczycieli; 2) ankiety: „absolwenci o sobie i swojej pracy”, b) ankietę umiejętności metodycznych, c) ankietę w formie wypracowania dla młodzieży; 3) wywiad z dyrektorami szkół; 4) test zdadności zawodowej. Wobec negacji zawodu nauczycielskiego wśród absolwentów uczelni wychowania fizycznego w ostatnich latach - podjęto modyfikację tematu w kierunku analizy ich postaw i aspiracji życiowych.

Zob. też poz. 283, 303, 305, 648.

IV. PSYCHOSPOŁECZNE PROBLEMY PRACY

1. Zagadnienia ogólne

257. AKTUALIZACJA norm w celu zwiększenia diagnostyczności badań przydatności zawodowej stanowisk górniczych / K. Łacka. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Ochrony Zdrowia i Warunków Pracy, 1993-1993.

Celem pracy była aktualizacja dotychczas stosowanych norm w psychologicznych badaniach przydatności zawodowej. Opracowano normy dla 15 stanowisk górniczych. Normalizacja uwzględnia podstawową barierę testów papierowych i aparaturowych.

258. ANALIZA uwarunkowań i ocena skutków psychicznego obciążenia pracą kadry kierowniczej w przemyśle / Z. Makowska, G. Kluge, E. Sprusińska. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1990-1993.

Badania, którymi objęto zbiorowość 500 mistrzów i kierowników wydziałów w 15 łódzkich zakładach przemysłowych miały w swym zakresie realizację dwóch celów poznawczych (analiza uwarunkowań psychicznego obciążenia) oraz dwóch zadań wdrożeniowych, opracowanie metody oceny wymagań i charakterystyk pracy umysłowej stanowiących potencjalne źródło psychicznego obciążenia oraz opracowanie metod doboru zawodowego na stanowiska kierownicze w przemyśle.

259. OPRACOWANIE metod służących do pomiarów psychicznego obciążenia pracą oraz oceny ekspozycji na substancje toksyczne / B. Dudek i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1986-1990.

Opracowano grupę subiektywnych metod służących do oceny psychicznego obciążenia pracą oraz zespół testów mierzących operacje umysłowe występujące w procesie przetwarzania informacji. Pierwsza grupa metod, mających postać skal szacunkowych, przystosowana jest do pomiaru sześciu wymiarów psychicznego obciążenia pracą: trudności umysłowe, monotonia, ryzyko, odpowiedzialność, konflikty międzyludzkie i presja czasu. Ponieważ poziom obciążenia jest zdeterminowany wymaganiami pracy i możliwościami jednostki, opracowane skale pozwalają na pomiar subiektywnej oceny wymagań i możliwości. Wszystkie skale przygotowano w dwóch wersjach: zgodnej a procedurą Thüstone'a i zmodyfikowaną.

260. OPRACOWANIE podstaw metodycznych do oceny psychologicznych uwarunkowań wypadków u osób zatrudnionych na stanowiskach wymagają-

cych szczególnych sprawności psychomotorycznych / S. Wijatkowski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1995.

Z prowadzonych dotychczas badań wynika, że w charakterystykach osobowości sprawców wypadków można znaleźć cechy powodujące gorszą adaptację do wymagań środowiska, owocującą zaburzonym funkcjonowaniem w sytuacji niebezpiecznej. W podjętych badaniach postanowiono empirycznie zweryfikować twierdzenia o osobowościowych uwarunkowaniach wypadków, wynikające z teoretycznych koncepcji indywidualnego i społecznego nieprzystosowania sprawców wypadków. W grupach kierowców autobusów komunikacji miejskiej Łodzi (N=300), zróżnicowanych pod względem uczestnictwa w wypadkach, postanowiono poszukać istotnych różnic w cechach osobowości. Pod uwagę brane były takie cechy jak: poczucie umiejscowienia kontroli, poczucie koherencji, poziom poszukiwania wrażeń, poziom lęku, poziom agresywności. Spodziewanym rezultatem badań jest uzyskanie potwierdzenia informacji o istnieniu konkretnych cech osobowości kierowcy, które w zestawieniu z dużym ryzykiem sytuacyjnym mogą sprzyjać powstawaniu wypadków. Istotność dokonanych spostrzeżeń zamierza się potwierdzić w grupie pracowników zatrudnionych na innych niż kierowcy stanowiskach wymagających dużej sprawności psychomotorycznej. Efektem końcowym będzie określenie podstaw metodycznych umożliwiających wykorzystanie wyników diagnozy psychologicznej sprawców wypadków w programach prewencji wypadków.

261. OPRACOWANIE systemu monitorowania szkodliwych czynników psychospołecznych występujących w miejscu pracy i związanych z nimi skutków zdrowotnych / B. Dudek. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1994.

Rozwój automatyzacji i komputeryzacji procesów wytwarzania i wyraźna tendencja do przechodzenia pracowników z sektora wytwarzania dóbr do sektora usług, powodują zmianę w tradycyjnych wzorach narażenia na szkodliwe czynniki związane z pracą. Maleć będzie zagrożenie czynnikami „twardymi”, a wzrastać będzie zagrożenie czynnikami „miękkimi”, tzn. psychospołecznymi. Służby medycyny pracy nie są przygotowane do ochrony zdrowia pracujących przed szkodliwym oddziaływaniem czynników psychospołecznych. W opracowaniu zaproponowano model systemu ochrony zdrowia przed tymi czynnikami i omówiono warunki jego wdrożenia. Opracowano dwie metody do oceny stresu spowodowanego występowaniem czynników psychospołecznych w miejscu pracy: kwestionariusz do charakterystyki stanowiska pracy i kwestionariusz do subiektywnej oceny miejsca pracy.

262. POSTRZEGANIE stresu przez kobiety pracujące zawodowo - aspekty zdrowotne i społeczne / Z. Makowska i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy

w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1991-1994.

Głównym celem pracy jest identyfikacja czynników o istotnej wadze dla stanu zdrowia kobiet i funkcjonowania ich rodzin. W poszukiwaniu czynników, które mogą być odpowiedzialne za stan zdrowia przyjęto model „stres-zdrowie”. Stosowaną metodą badań jest ankieta. Wchodzące w jej skład pytania mieszczą się w następującym zakresie: stan zdrowia psychicznego i fizycznego, funkcjonowanie rodziny, globalny stres, stresowe wydarzenia życiowe, ocena pracy ukierunkowana na ocenę jej wymagań oraz zakres kontroli jednostki nad środowiskiem pracy, wsparcie społeczne w pracy i w rodzinie oraz sytuacje społeczno-demograficzne. Badania będą prowadzone wśród kobiet zatrudnionych zarówno na robotniczych, jak i nierobotniczych stanowiskach pracy, w różnych działach gospodarki.

263. PROGRAM prozdrowotny modyfikacji zachowań w sferze pracy / A. Gniazdowski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Promocji Zdrowia, 1995-1995.

Program dotyczy badawczego rozpoznania oraz prozdrowotnego kształtowania zachowań pracowników na stanowiskach pracy. Obejmuje on: 1. Ustalenie na podstawie badania empirycznego stanu o podstawowych psychospołecznych uwarunkowaniach zachowań zdrowotnych związanych z pracą dobranych celowo grup pracowników przemysłu. 2. Opracowanie zaleceń oraz metod i technik szkolenia, a także motywowania pracowników w dziedzinie ich prozdrowotnych zachowań na stanowiskach pracy. Opracowanie i pilotowe wdrożenie programu szkolenia kadr odpowiedzialnych za prozdrowotne kształtowanie zachowań pracowników przemysłu w sferze pracy.

264. PSYCHOLOGICZNE i zdrowotne czynniki warunkujące powodzenie w nauce i pracy zawodowej (badania prospektywne) / A. Wichrowski, W. Szymczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Instytut Psychologii Pracy, 1991-1993.

Podstawowym przedmiotem badań są psychologiczne, zdrowotne i społeczno-demograficzne uwarunkowania powodzenia w nauce i pracy zawodowej. Badania prowadzone są w oparciu o teorię rozwoju zawodowego. Oznacza to, że ich ogólna strategia polega na śledzeniu kariery szkolnej i zawodowej odpowiednio licznej populacji młodzieży, której stan psychologiczny, zdrowotny oraz aktualna sytuacja społeczno-demograficzna są dokładnie znane. Badania zakończą się w roku 1993, a ich efektem wdrożeniowym będzie opracowanie procedury badań psychologicznych i lekarskich stosowanych w poradnictwie wychowawczo-zawodowym. Trzeci etap badań poznawczy jest na lata 1998-2000 i dotyczy pracy zawodowej.

265. PSYCHOSPOŁECZNE uwarunkowania poziomu wypalania się (burnout) w populacji pielęgniarek zatrudnionych w szpitalach Łodzi / J. Koniarek,

H. Nowacki, W. Szymczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1991-1992.

Badania przeprowadzono w 11 szpitalach Łodzi. Zebrano dane od 1022 pielęgniarek. Do pomiaru wypalenia się zastosowano, przetłumaczony w Zakładzie Psychologii IMP Maslach Burnout Inventory. W poszczególnych skalach mierzących elementy tworzące syndrom wypalenia się badane osoby uzyskały następujące wyniki: Wyczerpanie Emocjonalne: 22,7 (częstość odczuwania) i 32,3 (intensywność odczuwania); Osiągnięcia Osobiste: 32,9 (c) i 38,1 (i); Depersonalizacja: 6,5 (c) i 7,9 (i). Stwierdzono korelacje między wypaleniem się a poziomem lęku, poczuciem koherencji, odczuwanym stresem globalnym, postrzeganym stresem organizacyjnym (współczynniki korekcji wahały się od .10 do .47). Gorsza samoocena stanu zdrowia współwystępowała z wyższym poziomem wyczerpania emocjonalnego i depersonalizacji. Znacząco wyższy poziom wyczerpania emocjonalnego zaobserwowano wśród pielęgniarek korzystających ze zwolnień lekarskich i cierpiących na niektóre choroby. Wysoki poziom wypalenia się towarzyszył gotowości porzucenia zawodu i chęci zmiany miejsca pracy, złej ocenie kontaktów z lekarzami i przełożonymi oraz organizacji pracy.

266. PSYCHOSPOŁECZNE uwarunkowania zachowań zdrowotnych społeczeństwa polskiego / A. Gniazdowski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Pracownia Promocji Zdrowia, 1992-1995.

Przedmiotem badań są świadomościowe czynniki prozdrowotnej aktywności społeczeństwa polskiego. Projekt przewiduje dwa etapy badań. W I etapie zostaną przeprowadzone badania ankietowe na reprezentacyjnej próbie dorosłej ludności Polski. Dane w nich zebrane pozwolą na sporządzenie charakterystyki zachowań zdrowotnych badanej zbiorowości, a w szczególności umożliwią zidentyfikowanie, z jednej strony grupy osób przejawiających wobec siebie wysoką aktywność prozdrowotną, z drugiej - osób biegunowo przeciwnych pod tym względem. W etapie drugim badań zostaną przeprowadzone w obydwu w ten sposób wyłonionych grupach pogłębione wywiady swobodne, których celem będzie zebranie materiałów, które pozwolą opisać i porównać ich świadomość zdrowotną.

267. PSYCHOSPOŁECZNE właściwości prac biurowych, a stres psychologiczny i dolegliwości zdrowotne / M. Widerszal-Bazyl i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1995.

Praca obejmuje dwa odrębne przedsięwzięcia badawcze. I-sze badania poświęcone było porównaniu prac urzędniczych wykonywanych przy komputerze z pracami urzędniczymi konwencjonalnymi, bez komputera, ze względu na właściwości pracy: zakres kontroli pracownika i niejasność roli zawodowej. Analizowano też związek powyższych właściwości z występowaniem dolegliwości charakterystycznych dla prac przy kompute-

rze oraz role typu zachowania A w relacji: cechy pracy - dolegliwości. Wyniki wykazały m.in., że komputeryzacja związana jest z ograniczeniem zakresu kontroli pracownika tylko przy niektórych pracach (prowadzenie danych) i tylko w odniesieniu do pewnych aspektów kontroli. II-gie badania poświęcone były roli interakcji 3-ch dymensji pracy (wymagań, zakresu kontroli) - przewidzianych w modelu R. Karaska, jako predyktora samopoczucia psychicznego i fizycznego.

268. TEST do badania poznawczych procesów myślowych przy obsłudze nowoczesnych urządzeń technicznych (automatów, robotów) / W. Karpińska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1992.

W pracy przedstawiono strukturę sprawności umysłowych człowieka ze szczególnym uwzględnieniem relacji między inteligencją, zdolnościami, myśleniem, wiedzą i ich wpływu na poziom funkcjonowania intelektualnego człowieka. Omówiono związki między myśleniem i sprawnością zachowania się człowieka, w tym koncepcję funkcjonowania struktur lub schematów poznawczych, a także mechanizmy wyznaczające tę sprawność. W celu zbadania cech myślenia pracownika pod kątem określenia jego przydatności do zawodu można przyjąć dwojaki rodzaj postępowania: zdecydowanie się na konstrukcję oryginalnego testu złożonego z zadań odpowiadających zadaniom występującym w danej pracy lub wykorzystanie istniejących testów badających podstawowe cechy myślenia pracownika. W opracowaniu wybrano drugą możliwość i dobrano testy badające najbardziej podstawowe cechy myślenia wyznaczające sprawność wykonywania pracy konserwatora urządzeń automatycznych w elektrociepłowni.

269. WIEK a poziom wykonania zadań testowych. Dalsza weryfikacja metod psychologicznego doboru kandydatów na stanowisko maszynisty-instruktora / J. Sztetyło. Warszawa: Centralny Ośrodek Badawczy Kolejowej Służby Zdrowia, 1989-1990.

W pracy przedstawiono wyniki badania 48 maszynistów-instruktora, którzy nie przekroczyli 40 roku życia. Celem badań była walidacja metod, które miały służyć doborowi zawodowemu. Wyniki uzyskane w badaniach porównywano z rezultatami osiągniętymi przez grupę starszych wiekiem maszynistów instruktorów w celu określenia poziomu wymagań testowych w zależności od wieku. Kryterium walidacyjnym były oceny przydatności zawodowej badanych uzyskane od ich zwierzchników. Stwierdzono, że zdolności słowne mogą stanowić jedno z kryteriów doboru. Przydatność proponowanych narzędzi dla potrzeb doboru zawodowego na stanowisko maszynisty instruktora nie została jednoznacznie potwierdzona ani odrzucona ze względu na małe zróżnicowanie ocen przydatności zawodowej.

270. WPŁYW długotrwałego oddziaływania stresu zawodowego na próg krytycznej częstotliwości migotania światła (CFF) z uwzględnieniem pośredniczą-

cej roli temperamentu jako zmiennej osobniczej / A. Łuczak i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1995.

Koncepcja badań opiera się na interakcyjnym modelu stresu, w którym stres definiuje się jako sytuację rozbieżności pomiędzy wymaganiami środowiska i możliwościami człowieka oraz pomiędzy potrzebami człowieka i możliwością zaspokojenia ich przez otoczenie. W badaniach mierzono następujące zmienne: próg krytycznej częstotliwości - CFF, stres zawodowy, temperament, fizjologiczne wskaźniki stresu (tętno, ciśnienie tętnicze krwi), psychologiczne wskaźniki stresu. Wyniki badań: 1. CFF nie wykazał żadnych związków ze stresem zawodowym. 2. Najbardziej narażoną na potencjalne skutki obciążenia wynikającego z pełnienia funkcji kierowniczej wydaje się być grupa kierowników w wielu 35-50 lat, ze stażem kierowniczym 10-30 lat. Wykazano istnienie istotnych statystycznie korelacji pomiędzy niektórymi cechami temperamentu i współczynnikiem zmienności CFF.

271. ZAWODNOŚĆ człowieka w układzie kierowca-samochód / S. Wieczorek. Rzeszów: Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Zakład Organizacji i Zarządzania, 1993-1994.

W ramach pracy dokonano analizy sytuacyjnej pracy kierowcy. Opracowano wielopoziomową strukturę działania kierowcy-operatora. Wyodrębniono podstawowe wskaźniki niezawodności pracy kierowcy ze szczególnym uwzględnieniem błędów popełnianych przez człowieka.

Zob. też poz. 56, 365, 418, 673, 688, 692, 704.

2. Stosunki społeczne w zakładzie

272. AUTORYTET ośrodków władzy w przedsiębiorstwie / M. Mamak-Zdanecka. Kraków: Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Instytut Nauk Społecznych, 1992-1994.

Praca dotyczy przedsiębiorstwa jako społecznej organizacji. Zawiera analizę zjawisk nieformalnych tzn. niezaplanowanych procesów oraz zjawisk formalnych. Do kategorii zjawisk formalnych należą relacje między pracownikami wynikające z hierarchii i delegacji władzy. Praca przedstawia problem funkcjonowania władzy w przedsiębiorstwie. Funkcjonowanie władzy w przedsiębiorstwie podlega tym samym prawom co funkcjonowanie władzy w ogólności, jest więc nierozdzielnie związane z autorytetem i prawomocnością.

273. HUMANIZACJA pracy. Założenia modelowe i praktyka społeczna / W. Jędrzycki. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Instytut Polityki Społeczno-Ekonomicznej i Regionalnej, 1991-1991.

Przedmiotem opracowania jest społeczne zjawisko humanizacji pracy. Wiąże się z tym zjawiskiem problemy sterowania społeczeństwem i jego rozwoju, zarządzania i kierowania zakładami pracy, psychosomatycznego rozwoju jednostki, szkolenia i doskonalenia aktualnych i potencjalnych decydentów i wiele innych. Rozważania nad humanizacją pracy dotyczą głównie Polski, chociaż dla głębszego wyjaśnienia problemu dokonano analizy różnych nurtów humanizacji pracy, funkcjonujących w krajach zachodnich.

274. KONFLIKTY na tle restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce / K. Kloc, W. Rychłowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Węgiel traktowany zawsze jako największe bogactwo kraju - stał się w tej chwili także wielkim problemem. Konieczność restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego stała się wyzwaniem dla gospodarki, społeczeństwa i władzy. Górnictwo węglowe obok swojego strategicznego znaczenia stanowi także jeden z ważniejszych sektorów gospodarki państwowej. Część pracy dotyczy konfliktów w górnictwie w okresie realizacji reform i programu restrukturyzacji. Autorzy przedstawiają poszczególne fazy tych konfliktów wskazując na sprawy, które były ich głównym przedmiotem z jednoczesnym podkreśleniem psychospołecznych mechanizmów generujących postawy górników. Dokonują podziału strajków i protestów na te, które miały lokalny charakter i te, o zasięgu ogólnokrajowym, odnoszące się do całej branży. Rolę największą spełniały zawsze strajki w okręgu górnośląskim. Bardzo zasadnie podkreślają też autorzy rolę różnych central związkowych w organizowaniu strajków, ze zwróceniem uwagi na czynniki rywalizacji między centralami.

275. SOCJOLOGIA organizacji i kierowania / T. Stalewski, J. Łucewicz. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1994-1994.

Publikacja jest podręcznikiem dla studentów organizacji i zarządzania. Charakteryzuje ją całościowe ujęcie aktualnego stanu wiedzy z zakresu socjologii organizacji. W wyniku badań uporządkowano dla celów dydaktycznych wiedzę z zakresu socjologii organizacji rozproszoną po licznych publikacjach oraz uzupełniono ją własnymi hipotezami i interpretacjami pojęć, twierdzeń lub wyników badań innych autorów.

276. SPOŁECZNE uwarunkowania przejścia od gospodarki upaństwowionej do rynku i partycypacji / L. Gilejko i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii, 1992-1992.

Praca stanowi syntezę badań empirycznych i innych studiów prowadzonych w środowiskach pracowniczych, wśród menedżerów i pracodawców. Szczególnie dużo uwagi

poświęcono w pracy organizacjom pracowniczym, a zwłaszcza związkom zawodowym i ich liderom. Zmiana systemu ekonomicznego została potraktowana w pracy jako proces społeczny, pełen konfliktów i napięć.

277. STOSUNKI społeczne w jednostkach liniowych Wojska Polskiego. Część I. Środowisko żołnierzy zawodowych / H. Dziewulski. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 1991-1992.

Jest to sprawozdanie z badań sondażowych przeprowadzonych w lutym 1992 r., w 42 jednostkach liniowych wśród kadry zawodowej. Zawiera omówienie takich zagadnień jak: samopoczucie w miejscu pracy, oceny relacji interpersonalnych, współdziałań w zespołach, styl dowodzenia, naruszenie norm, struktura powiązań międzygrupowych w jednostce wojskowej.

278. UWARUNKOWANIA społeczne działalności ekonomicznej przedsiębiorstw średniej i małej skali / A. Maliszewski. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1989.

Przeanalizowano rodzaje przedsiębiorstw i ich cele społeczno-ekonomiczne, społeczną organizację przedsiębiorstwa, zagadnienia zawodu i pracy w odniesieniu do problematyki przedsiębiorstwa. Wskazano na groźny dla przyszłości Polski konflikt kulturowy występujący w świadomości zbiorowej (indywidualizm vs kolektywizm) oraz zwrócenie uwagi na fakt, że tzw. przedsiębiorstwo specjalistyczne było w swoisty sposób „wnoszone z zewnątrz”, do konkretnych naturalnie ukształtowanych społeczności lokalnych, a jego główne zadanie polegało w gruncie rzeczy na kształtowaniu nowych stosunków polityczno-społeczno-gospodarczych, a nie podnoszeniu efektywności gospodarowania.

279. ZJAWISKA i klimat społeczny w przedsiębiorstwach przemysłowych wchodzących na drogę przekształceń własnościowych / S. Kowalewska, E. Panowska. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1992.

Wyniki badań socjologicznych przeprowadzonych w 5-ciu zakładach przemysłowych. Celem badań była charakterystyka sytuacji społecznej, w której powstaje w przedsiębiorstwie gotowość do prywatyzacji procesu przekształcenia stosunku pracowników do zmian i sytuacji społecznej w firmie. Przedstawiono społeczne problemy wynikające z procesu restrukturyzacji gospodarki oraz czynniki kształtujące klimat pracy z socjologicznego punktu widzenia. Są to, m.in.: udział załogi w zarządzaniu, postawy wobec zmian własnościowych i warunki stabilności zatrudnienia.

Zob. też poz. 238, 601, 717.

Adaptacja

280. ADAPTACJA społeczno-zawodowa absolwentów w przedsiębiorstwach małej i średniej skali / S. Wąsowicz. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1990.

Adaptacja absolwentów w przedsiębiorstwach małej i średniej skali, określenie stanu adaptacji oraz czynników, które miały decydujący wpływ na przebieg procesu adaptacji oraz jego stan. Proces adaptacji społeczno-zawodowej absolwentów w pierwszą pracę przebiega na trzech płaszczyznach: adaptacji do zawodu, adaptacji do fizycznych warunków pracy i adaptacji do społecznych warunków pracy. Zdecydowana większość absolwentów swą edukację zakończyła wraz z ukończeniem szkoły. W badanych zakładach potencjał wykształcenia był właściwie spożytkowany w działalności zawodowej.

281. ADAPTACJA studentów do środowiska uczelni technicznej / J. Bugiel i in. Kraków: Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Instytut Nauk Społecznych, 1992-1993.

Adaptacja (przystosowanie) studenta do środowiska uczelni polega na zorganizowaniu własnych czynności zgodnie z wymaganiami nowej roli. Występują trzy płaszczyzny środowiska: społeczna, techniczno-organizacyjna i kulturowa. Wyróżnia się następujące trudności adaptacyjne: natury motywacyjnej, intelektualnej, organizacyjnej, dydaktycznej, psychologicznej, socjalno-bytowej. Spośród wymienionych barier adaptacyjnych, największą stanowią trudności dydaktyczne związane z opracowaniem materiału ćwiczeń i laboratoriów w wyniku niewystarczającego przygotowania przez szkołę średnią, jak również zbyt duże tempo nauki.

282. SPOŁECZNO-EKONOMICZNE uwarunkowania adaptacji zawodowej młodego nauczyciela / K. Podoski. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych, 1992-1992.

Praca ukazuje proces adaptacji zawodowej młodego nauczyciela. Główny punkt ciężkości spoczywa na ukazaniu społeczno-ekonomicznych uwarunkowań adaptacji. Wskazuje się, że adaptacja zawodowa młodego nauczyciela jest ważnym zadaniem polityki oświatowej; od niej zależy często kształt drogi zawodowej nauczyciela. W adaptacji nauczyciela istotną sferę stanowi uwarunkowanie ekonomiczne. Pracę przygotowano w oparciu o analizę materiałów normatywno-prawnych wytwarzanych przez organa administracji państwowej, samorządowej oraz materiały socjologiczne pozyskane w toku poznawania problemu ze szkół Polski. Materiały analizowano w porównaniu do wskaźników sytuacji w krajach zachodnioeuropejskich. Adaptacja młodego nauczyciela jest uwarunkowana rozwojem ekonomicznym kraju; wynika ona z sytuacji oraz tendencji rozwoju polityki społecznej, a w pierwszej kolejności zależy od stanu infrastruktury społecznej.

3. Postawy wobec pracy

283. ASPIRACJE i oczekiwania uczniów średnich szkół zawodowych dotyczące przyszłej pracy / F. Iniewski. Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, 1991-1992.

Celem badań będą trzy podstawowe grupy problemów dotyczące: a) zagadnień treści oraz poziomu aspiracji i oczekiwań uczniów wobec przyszłej pracy zawodowej; b) czynników warunkujących ich jakość oraz c) możliwości i potrzeb usprawnień działalności wychowawczej szkoły, które mogą służyć zarówno rozwojowi owych oczekiwań na miarę zmian społeczno-gospodarczych kraju, a także kompensować wszelkie uchybienia w tym zakresie, w wyniku których absolwentom zagrażać może wysoce destruktywne poczucie niezgodności między tym, ku czemu aspirowali i czego oczekiwali myśląc o pracy a tym, co rzeczywiście pozwala im ona zdobyć w aspekcie ekonomicznym, wykonawczym, oraz psychologicznym. Przedmiotem badań będą relacje między poziomem aspiracji i oczekiwań uczniów wobec przyszłej pracy a jego uwarunkowaniami. Podstawową metodą badań będzie sondaż diagnostyczny i statystyka.

284. KARIERY zawodowe bezrobotnych w Polsce w latach 1990-1993 / E. Frątczak. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Analiz Ekonomicznych, 1996-1996.

Praca prezentuje wyniki analizy danych pochodzących z badania retrospektywnego „Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności” GUS, moduł „Społeczno-ekonomiczne położenie bezrobotnych”. W badaniu odtworzono historię aktywności zawodowej każdej z osób, która była bezrobotna; miesiąc po miesiącu od stycznia 1990 r. do sierpnia 1993 r. Analizą objęto zestaw 3 typów modeli ryzyk konkurencyjnych, ryzyk opisujących przejście pomiędzy wyróżnionymi stanami aktywności zawodowej. Do analizy wykorzystano 13 zmiennych. Jako metody analizy zastosowano: a) metody tablic trwania życia typu Kaplana-Meiera; b) wykładniczy model transformacji bez zmiennych, ze zmiennymi, z interakcją zmiennych. Otrzymane wyniki analizy parametrycznej pokrywają się z wynikami analizy nieparametrycznej, są one świadectwem na to, że przejście z dowolnego stanu aktywności zawodowej do stanu - bezrobotny, jest pochodną transformacji ekonomicznej a nie jest zdeterminowane cechami indywidualnymi osób biorących udział w tej transformacji.

285. MODELOWANIE karier zawodowych osób bezrobotnych w Polsce w latach 1990-1993, część I, II, III, IV / E. Frątczak. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Analiz Ekonomicznych, 1996-1996.

Praca zamieszcza wyniki estymacji modeli opisujących kariery zawodowe osób bezrobotnych w Polsce w latach 1990-1993, wraz z opisem zbiorów danych stanowiących podstawę modelowania. Łącznie zamieszczono 89 programów opracowanych do estymacji i weryfikacji modeli nieparametrycznych i parametrycznych. Z uwagi na dość

obszerny materiał (ponad 400 stron) całą dokumentację zdecydowano się podzielić na cztery części: część I - zamieszczono informacje wprowadzające programy do estymacji modeli rozkładów empirycznych i ich wyniki, programy i wyniki do estymacji modeli nieparametrycznych (tablice tradycyjne); część II - zamieszczono programy i wyniki estymacji tablic typu Product-Limit-Estimation wraz z testami na ich weryfikację; część III - zamieszczono programy i wyniki na graficzną prezentację funkcji dożycia; część IV - zamieszczono programy i wyniki estymacji modeli parametrycznych (bez zmiennych, ze zmiennymi i z interakcją zmiennych).

286. NAJBARDZIEJ cenione wartości pracy w opinii kobiet zamężnych (analiza porównawcza na podstawie reprezentatywnych badań z 1968 i 1988) / A. Kurzynowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1987-1990.

Celem pracy było ustalenie jakiego rodzaju wartości związane z pracą cenione są przez mężatki pracujące oraz, czy i jak struktura cenionych wartości pracy zmienia się w zależności od cech społeczno-demograficznych poszczególnych kobiet. W analizie wykorzystano wyniki dwóch ogólnokrajowych badań, przeprowadzonych przez IGS i GUS w latach 1968 i 1988.

287. POCZUCIE zagrożeń w świadomości wybranych grup pracowników a postawy wobec niektórych aspektów pracy / S. Wróblewski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Opracowanie materiałów empirycznych z badań sondażowych przeprowadzonych w 5 przedsiębiorstwach przemysłowych (państwowych) różnych branż i w różnych regionach kraju (ogółem 718 respondentów). Sondaż przeprowadzono w listopadzie 1990 r. Przedmiotem badań jest postrzeganie rozlicznych zagrożeń, przed jakimi stoi świat pracy: utrata pracy, pauperyzacja, załamanie kariery zawodowej, destabilizacja życiowa (w ogóle) i destabilizacja życia rodzinnego; doświadczanie bezrobocia; ocena instytucji zabezpieczenia społecznego; postawy wobec rozmaitych aspektów pracy, cele życiowe i wartości uznawane przez respondentów; postrzeganie możliwości uniknięcia zagrożeń i preferowane sposoby zapewnienia sobie i rodzinie pomyślności materialnej.

288. POCZUCIE zagrożeń wśród bezrobotnych i osób korzystających z pomocy społecznej / A. Chordecki. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, 1994-994.

Opracowanie oparte na badaniu empirycznym (za lata 1992-94) przeprowadzonym w różnych typach miast w Polsce i poświęconym rozpoznaniu stopnia niezaspokojenia potrzeb materialnych i społecznych oraz zbadaniu poczucia zagrożeń egzystencjalnych w środowiskach bezrobotnych i świadczeniobiorców pomocy społecznej. We wnioskach, prócz oceny struktury i dynamiki potrzeb i zagrożeń, zawarto pod adresem podmiotów (centralnych i lokalnych) wskazania aktywnych działań wobec ww. kategorii społecznych wykorzystując środowiskowy charakter analizy.

289. POSTAWY pracowników Elektrowni „Opole” wobec zmiany sytuacji pracy w aspekcie transformacji ustrojowej / T. Sółdra-Gwiżdż. Opole: Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, 1991-1992.

Badania empiryczne dotyczyły świadomości społecznej analizowanej z punktu widzenia szeroko rozumianej zmiany społecznej. W wyniku sondażu opinii (badania wstępne) uzyskano obraz postaw pracowników wobec zmian dokonujących się w kraju i ich oczekiwań wobec zakładu a ponadto opinię pracowników o wpływie Elektrowni „Opole” na środowisko.

290. POSTRZEGANIE i zachowania pracowników wobec zagrożeń zdrowia w środowisku pracy - ocena i wnioski dla prozdrowotnego kształtowania postaw / A. Gniazdowski, E. Korzeniowska, J. Sibiński. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Promocji Zdrowia, 1994-1994.

Badanie przewidziane jest na kilka lat. Zmierza w kierunku ustalenia psychospołecznych mechanizmów postrzegania przez pracowników zagrożeń zawodowych oraz zachowań wobec nich. Praktycznym rezultatem przeprowadzonych analiz będzie sformułowanie zaleceń dla prowadzących szkolenia z zakresu bhp. Na 1994 r. zaplanowano badania empiryczne typu studium przypadku (case study), do wykonania w trzech zakładach wybranych ze względu na wysoki poziom zagrożeń zdrowia. Ich przedmiotem mają być procesy postrzegania tych zagrożeń przez eksponowanych na nie pracowników (szczególnie ocena istniejącego ryzyka) oraz grupowe determinanty zachowań. Do analizy posłużą wywiady z pracownikami, osobami z nadzoru (produkcyjnego i bhp-owskiego) oraz materiały typu obiektywnego, szczególnie protokoły pokontrolne Państwowej Inspekcji Pracy i Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

291. SOCJOLOGICZNE badania postaw bezrobotnych (przegląd polskich badań ankietowych) / G. Koptas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Próba odpowiedzi na pytanie, czym jest w naszym kraju bezrobocie dla osób, które utraciły pracę. Prezentowany materiał służy wyodrębnieniu dominujących w nich problemów badawczych i wstępnemu zestawieniu najważniejszych wyników.

292. SOCJOLOGICZNE badania postaw bezrobotnych / G. Koptas. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Badania socjologiczne dotyczące systemów wartości i postaw bezrobotnych, co warunkuje zrozumienie niektórych determinant bezrobocia i w dalszej kolejności stworzenie instrumentów jemu przeciwdziałających.

293. WARTOŚCI realizowane w procesie pracy / E. Hornowska, W. J. Paluchowski. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1992-1993.

Realizowany projekt jest kontynuacją prac prowadzonych przez wnioskodawców w ramach międzynarodowych badań (Work Importance Study - WIS) koordynowanych przez D.E. Supera. Celem badań jest stworzenie metody umożliwiającej badanie motywacji do pracy, badanie determinant procesu podejmowania różnych ról społecznych oraz zaangażowania w pracę, biorąc za podstawę koncepcję rozwoju kariery życiowej. Planowanym celem projektu jest przyswojenie opracowywanych technik dla potrzeb polskiej diagnostyki psychologicznej i poradnictwa wychowawczo-zawodowego.

294. WIEŚ i jej mieszkańcy: zróżnicowania, postawy i strategie zachowań / B. Fedyszak-Radziejowska i in. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1994-1995.

Książka stanowiąca podsumowanie dorobku konferencji zorganizowanej w Warszawie w dn. 6-7.06.1995 r. pt. „Wieś A.D. 1994”, na której zaprezentowane zostały wyniki badań zrealizowanych w 1994 r. przez Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Ośrodek Badania Opinii Publicznej i Instytut Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego nad współczesnymi postawami i zachowaniami mieszkańców wsi. Zawarta w niej dyskusja na temat roli i przyszłości wsi w społeczeństwie polskim ukazuje specyfikę procesu przemian społeczno-kulturowych dokonujących się obecnie w obrębie rolnictwa i społeczeństw wiejskich w Polsce. Prezentacja wyników badań pozwoliła z jednej strony na postawienie diagnozy jak jest, z drugiej - na dyskusję skoncentrowaną wokół problemu jak w świetle tej diagnozy rysuje się najbliższa przyszłość wsi i jej mieszkańców. Szczególnie cenne są tu studia nad strategiami adaptacyjno-innowacyjnymi rolników do sytuacji kryzysowych oraz badania nad przedsiębiorczością mieszkańców wsi, a zwłaszcza ludności rolniczej. Na podkreślenie zasługują wątki metodologiczne, przewijające się w wielu rozdziałach jak i w dyskusji panelowej, której pracowanie stanowi drugą część książki. Przedmiotem sporów jest przede wszystkim stosunek do tradycyjnych ujęć klasowych i ocena ich przydatności do badań współczesnej wsi polskiej.

295. ZACHOWANIA i postawy bezrobotnych na lokalnych rynkach pracy / T. Szumlicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, 1994-1994.

W pracy omówiono wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród bezrobotnych w dziesięciu rejonowych urzędach pracy w latach 1992-1993-1994. Przeanalizowano tzw. marginesy wyników badania. Dokonano porównań postaw i zachowań osób bezrobotnych w poszczególnych momentach badań podkreślono te fakty, które świadczą o aktywności bezrobotnych na rynku pracy.

Zob. też poz. 702.

4. Socjologia grup społecznych. Socjologia zawodów

296. FORMOWANIE się „klasy wyższej” w Polsce / J. Wasilewski, E. Wnuk-Lipiński. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1992-1995.

Zadaniem projektu jest określenie roli czynników strukturalnych (systemowych) w formowaniu się „klasy wyższej” (osiąganiu wysokich pozycji społecznych). Podstawową ideą jest wykorzystanie unikalnej sytuacji „eksperymentu naturalnego” jakim jest zmiana ustroju ekonomiczno-politycznego w Polsce w 1989 roku, dla precyzyjnego określenia znaczenia cech strukturalnych na procesy stratyfikacyjne. Odpowiedź na to pytanie jest zadaniem nie tylko niniejszego badania, lecz i badania towarzyszącego, realizowanego przez IFiS PAN (H. Domański). Oba badania, jedno operujące próbą reprezentatywną (IFiS PAN), drugie próbą „klasy wyższej” (ISP PAN), włączone są w projekt międzynarodowy realizowany w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Polsce, koordynowany przez I. Szelenyi'ego i D. Treimana. Pojęcie „klasy wyższej” zostało roboczo określone poprzez odwołanie się do trzech typów „kapitału”: kulturalnego, politycznego i ekonomicznego. Potencjalnymi członkami „klasy wyższej” są osoby dysponujące tym „kapitałem” w wyrażnie ponadprzeciętnym stopniu. Zadaniem empirycznym jest określenie, czy i w jaki sposób osoby te formują się w grupę społeczną, gdzie przebiegają granice tej grupy, jakie relacje wiążą się z innymi grupami. Akcent zostanie położony na weryfikację hipotez związanych z różnymi wzorami osiągania statusu i formowania się klas.

297. NOWA polska elita polityczna / J. Wasilewski. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1994.

Celem badania jest analiza procesu kształtowania się nowej elity i klasy politycznej w Polsce w ujęciu porównawczym, w stosunku do elity politycznej i nomenklatury lat ubiegłych. Podstawowe pytania badawcze to: a) społeczna baza rekrutacji elity i otwartość struktury społecznej; b) kanały, wzory i kryteria selekcji elity; c) struktura elity, sieć powiązań wewnętrznych i zewnętrznych; d) system normatywny, kształtowanie się tożsamości politycznej, preferencje polityczne i ekonomiczne; e) relacje między elitą a klasą polityczną a innymi segmentami społeczeństwa. Projekt realizowany jest zarówno w oparciu o materiały istniejące (biografie członków elity, dokumenty polityczne, wtórna analiza badań nomenklatury z lat ubiegłych), jak i nowe, zebrane w drodze dwóch badań o charakterze „masowym” (wywiady kwestionariuszowe z członkami klasy politycznej i elity politycznej - łącznie ok. 1000) oraz szereg towarzyszących, opartych przede wszystkim na intensywnych wywiadach swobodnych (magnetofonowych) z liderami politycznymi. Dwa największe z badań towarzyszących poświęcone są stosunkowi elity politycznej do gospodarki jako całości i jej dwóch społecznych segmentów - pracodawców i pracobiorców, a także kształtowaniu się tożsamości politycznej tych członków elity, którzy w poprzedni system byli uwikłani. Oczekuje się, że rezultaty badania dostarczą wiedzy o procesach restrukturyzacji społeczeństwa w nowych warunkach systemowych, w tym zwłaszcza o kształtowaniu się nowych struktur politycznych i „klas” zawodowych polityków.

298. ROLA i funkcja inteligencji w procesach społecznych Chin. Dyskusja nad demokracją i humanizmem / K. Tomala. Warszawa: Zakład Krajów Poza-europejskich PAN, 1995-1995.

Inteligencja, tak jak w starożytnych tradycyjnych Chinach, tak również i w ChRL obecnie w procesie modernizacji wypowiada się za koncepcją rozwoju wynikającego z własnych doświadczeń historycznych i potrzeb dynamiki ludnościowej. W rozprawie o roli inteligencji w procesach transformacyjnych zostanie podjęta próba przedstawienia dialogu intelektualnego pojmowania demokracji i humanizmu na podstawie własnej chińskiej filozofii.

299. WYBRANE problemy formowania się politycznych elit w Polsce / J. Wasilewski i in. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1993.

Przedmiotem badań zespołu są polskie elity polityczne, w szczególności elity o tzw. rodowodzie solidarnościowym. W pierwszym rządzie zainicjowano badania nad partiami politycznymi Polski i ich liderami oraz parlamentarzystami. Dotychczas: a) uzyskano materiał informacyjno-historyczny odnoszący się do partii politycznych oraz przeprowadzono wywiady z ich liderami; b) poddano analizie typologicznej wywiady uzyskane metodą swobodnych, pogłębionych rozmów z 35 posłami; c) przeprowadzono ponowny wywiad kwestionariuszowy z reprezentantami biurokracji rządowej i dyrektorami wielkich przedsiębiorstw Warszawy badanymi w roku 1987. Zespół realizuje prace badawcze przy odwoływaniu się do wielu różnych metod - zarówno standardowych narzędzi i metod (np. wywiad kwestionariuszowy), jak i metod rzadko stosowanych (wywiady magnetofonowe, analiza typologiczna, materiały biograficzne).

300. ZMIANY w strukturze społeczeństwa polskiego i ich postrzeganie społeczne / L. Gilejko i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii, 1994-1994.

Prezentowane opracowania stanowią elementy programu i jego wstępnej realizacji. Zawierają one: a) założenia programu, najważniejsze hipotezy i tematy badań; b) bardziej szczegółowe rozwinięcie ogólnego programu w zakresie badania elit gospodarczych; c) wstępną prezentację badań dotyczących formowania się elit politycznych, jako ważnego segmentu struktury społecznej; d) pierwsze studium dotyczące organizowania się grupy pracodawców; e) ogólną analizę procesów strukturotwórczych w środowisku wiejskim.

301. ZMIANY w strukturze społeczeństwa polskiego i ich postrzeganie społeczne / H. Podedworna i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii, 1995-1995.

Podstawowe opracowania zawierające informacje o wynikach badań dotyczących dwóch ważnych segmentów struktury społecznej: rolników i przedsiębiorstw. Oparte są na wywiadach przeprowadzonych wśród nowych przedsiębiorstw rolnych oraz z przedstawicie-

lami organizacji przedsiębiorstw. Dotyczą one także ocen przemian w strukturze społecznej i szans powstawania nowych grup.

302. ANALIZA porównawcza stosunków międzypokoleniowych w rodzinach rolniczych i wiejskich Europy / B. Tryfan. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1993.

Analizy dokonano na podstawie materiałów zebranych w ramach międzykulturowego studium porównawczego w ośmiu krajach Europy na temat społeczno-ekonomicznej sytuacji ludzi starych na wsi i w rolnictwie. Przegląd umożliwił charakterystykę czynników warunkujących relacje międzygeneracyjne w rodzinie. Należą bowiem do nich nie tylko układy między rodzicami a dorosłymi dziećmi uzależnione od ich miejsca zamieszkania, wieku, płci i zawodu. Uwarunkowania te tkwią również w stanie infrastruktury komunalnej i socjalnej oraz organizacji usług bytowych. Różnice występują między rejonami zurbanizowanymi uniemożliwiają rozwój więzi między pokoleniami, nawet w tych krajach, gdzie sytuacja materialna wiejskich seniorów jest dobra.

303. BADANIA skuteczności doskonalenia nauczycieli w wybranych krajach / J. Kośmider. Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, 1991-1993.

Przedmiotem planowanych analiz będzie stan badań nad skutecznością doskonalenia nauczycieli w wybranych krajach. Autorkę interesować będą badania poświęcone osiągnięciu zamierzonych skutków instytucjonalnego kształcenia nauczycieli w okresie ich pracy, którego celem jest podnoszenie poziomu ich wiedzy kierunkowej, pedagogicznej, psychologicznej, obywatelskiej, poszerzenie wiedzy ogólnej i wzbogacenie osobowości - niezależnie od tego, czy uczestnictwo w tym kształceniu ma charakter nakazowy czy dobrowolny oraz czy konkretna forma doskonalenia jest premiująca czy niepremiująca dla nauczycieli. Analizom poddane zostaną badania skuteczności doskonalenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących prowadzone w latach osiemdziesiątych w krajach europejskich, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Wenezueli. W miarę możliwości lista krajów będzie poszerzona.

304. CHARAKTERYSTYKA osobowościowa i zawodowa nadsztygarów (z wyższym wykształceniem technicznym) kopalni węgla kamiennego „Wesoła” w Mysłowicach / J. Bugiel, A. Augustynek, O. Vogt. Kraków: Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Samodzielny Zakład Geometrii Wykreślnej i Grafiki Inżynierskiej, 1992-1992.

Opracowanie zostało wykonane w ramach programu restrukturyzacji kopalń węgla kamiennego w Polsce. Praca wykonana została w zespole międzyuczelnianym AGH i PK.

305. CZYNNIKI kształtujące pozycję zawodową nauczyciela muzyki / E. Rogalski. Bydgoszcz: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Instytut Wychowania Muzycznego, 1991-1992.

Głównym celem pracy jest zebranie doświadczeń na temat form i sposobów kształcenia nauczycieli muzyki dla potrzeb szkół ogólnokształcących w Europie Środkowej. W pierwszym etapie badań przewiduje się przeprowadzenie analizy struktur organizacyjno-zadaniowych kształcenia nauczycieli muzyki. Drugi etap badań obejmuje analizę porównawczą dotyczącą realizacji programów kształcenia. Efektem końcowym pracy będzie próba określenia modelu kształcenia nauczycieli muzyki na tle determinantów społeczno-pedagogicznych i ekonomicznych. W pracy zastosuje się metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem technik badań socjologicznych.

306. CZYNNIKI stymulujące aktywność zawodową i świadomość społeczną ludności wiejskiej. Studium socjologiczne województwa zamojskiego / T. Samulak. Lublin: Akademia Rolnicza, Instytut Nauk Rolniczych - Zamość, 1986-1993.

Celem pracy jest określenie i zbadanie mechanizmów funkcjonowania czynników wpływających na wzrost aktywności zawodowej i świadomości społecznej. Przyjęto tezę, że aktywność zawodowa i świadomość społeczna ludności wiejskiej jest nie tylko związana z pozycją społeczną i zawodem, lecz zależy od wielu czynników, które wpływają pobudzająco lub hamująco na działalność grupy społecznej. Zwiększanie aktywności zawodowej prowadzi do postępu i wzrostu poziomu życia oraz do podmiotowości ludności wiejskiej w całym kraju, szczególnie w urzędach i instytucjach obsługujących wieś i rolnictwo. Czyny człowieka otwartym na doświadczenia.

307. DETERMINANTY karier zawodowych rzemieślników Trójmiasta (jako fragment większej całości „Rzemieślnicy Trójmiasta. Monografia kategorii społeczno-zawodowej”) / I. Zakidalska. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych, 1991-1991.

Najważniejsze wnioski, jakie wynikają z badań przeprowadzonych w ramach realizacji zgłoszonego projektu odnoszą się do problemu różnicowania dróg prowadzących do rzemiosła. Nieco ponad jedna trzecia badanych to rzemieślnicy w drugim pokoleniu. Ich start do rzemiosła różnił się zasadniczo od startu osób z rodzin nierzemieślniczych. Różnice dotyczą zarówno dróg dochodzenia do własnego zakładu rzemieślniczego, jak i motywów podejmowania pracy w rzemiośle, trudności przy rozpoczynaniu działalności na własny rachunek, wielkości i wyposażenia zakładu, oceny własnych dochodów, osiągniętych celów oraz wyobrażeń własnej przyszłości w rzemiośle.

308. ETHOS pracy rolników indywidualnych: modele a rzeczywistość / B. Fedyszak-Radziejowska. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Na podstawie przeprowadzonych badań opracowano typologię realnych, empirycznie zweryfikowanych, jedenastu wzorów ethosu pracy rolników. Wzory te zgru-

powano w trzy kategorie, a mianowicie ethos destruktywny, ethos prorolniczy, pasywny oraz ethos prorolniczy, dynamiczny. Następnie przedstawiono obraz zróżnicowania wzorów ethosu pracy w zależności od typu wsi oraz pozycji zajmowanej przez rolników w strukturach socjometrycznych wsi. Na podstawie analizy biografii społecznych wybranych grup respondentów rozważono trzy poziomy: ponadlokalny-profesjonalny, lokalny, wspólnoty rodzinnej, pokoleniowej oraz wioskowej, wreszcie poziom, zdaniem autorki decydujący, obejmujący indywidualne doświadczenia i wybory jednostki.

309. NAUCZYCIELE akademicy SGH - pochodzenie społeczno-terytorialne i warunki życia / W. Rakowski, S. Kostrubiec, I. Skrzypczak. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, 1995-1995.

W procesie przekształceń systemowych wiele grup zawodowych znalazło się „na marginesie życia” i do nich należy niemal cała inteligencja zaliczana do tzw. sfery budżetowej (poza prac. administracji państwowej, wojska, policji, służb specjalnych i więziennictwa). Świadczą o tym m.in. relacje płac, zróżnicowanie dochodowe i socjalne, narastające rozpiętości między tzw. średnią krajową i „budżetówką”, ale i cierpliwość w oczekiwaniu na realizację przez kolejne ekipy władzy zasad „sprawiedliwego” podziału. Do tych grup należą nauczyciele, którzy stanowią najliczniejszą grupę zawodową w Polsce. Nauczyciele mają największy wpływ na kształtowanie postaw młodego pokolenia, a poza tym, z uwagi na ogromne zmiany w sferze wartości, potrzeb, pragnień i aspiracji, od nich również zależy postęp społeczny. Podsumowanie pracy potwierdza przypuszczenia o zróżnicowaniu dochodowym i społecznym pracowników naukowych SGH. Przypuszczalnie w innych środowiskach akademickich jest podobnie, choć Warszawa nie odzwierciedla sytuacji w całej Polsce.

310. PERCEPCJA struktury społecznej w świadomości mieszkańców wsi / G. Kaczor-Pańków. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1997-.

W ramach tematu planowanego do realizacji na lata 1997-2000, autorka zamierza w roku 1997 podjąć problem: wybrane elementy świadomości społecznej mieszkańców wsi w kontekście przemian strukturalnych, w którym pragnie zwrócić uwagę na następujące zagadnienia: percepcja własnego usytuowania w strukturze społecznej wsi i jej psychospołeczne konsekwencje; postrzegane różnice między sytuacją społeczno-kulturową różnych grup ludności wiejskiej i miejskiej jako wyraz integracji czy dystansów społecznych; związki tradycji kulturowej (rodzinnej, historycznej, etnicznej i wyznaniowej) z percepcją społeczno-gospodarczej i politycznej rzeczywistości; wpływ religijności i kościoła na deklarowane opinie i postawy ludności wiejskiej.

311. PROFILE osobowości społecznych przodowników kultury środowiska wiejskiego (pozycje społeczne w strukturze lokalnej: dążenia i aspiracje) / Z. Grzelak. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Kontynuowano badania nad profilami osobowości społecznych przodowników kultury środowiska wiejskiego, które kształtują się pod wpływem istniejących struktur spo-

łecznych i określonych mentalności, będących konsekwencją ustroju socjalistycznego oraz postulatów dorównania ideałom społecznej organizacji i zasad działania Europy Zachodniej.

312. PRZYGOTOWANIE i napisanie monografii pod roboczym tytułem „Sytuacja zawodowa, aspiracje i potrzeby edukacyjne personelu państwowej inspekcji sanitarnej ze szczególnym uwzględnieniem kadry kierowniczej” / J. A. Indulski i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Szkoła Zdrowia Publicznego, 1993-1993.

Dokonana na podstawie wyników specjalnie opracowanego badania socjologicznego z zastosowaniem wywiadu kwestionariuszowego oraz ankiety samozwrotnej charakterystyki sytuacji zawodowej, aspiracji, planów zawodowych, potrzeb edukacyjnych oraz świadomości profesjonalnej i opinii o zagadnieniach organizacyjnych personelu kierowniczego Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

313. RZEMIEŚLNICY cechowi małej społeczności lokalnej w warunkach przemian ustrojowych / I. Zakidalska. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych, 1994-1994.

Praca zrealizowana na podstawie 40 wywiadów kwestionariuszowych z rzemieślnikami zrzeszonymi w Cechu Rzemiosł Różnych w Pucku, a działającymi na terenie gmin Puck, Władysławowo, Hel oraz wywiadów z przedstawicielami władz cechu i gmin. Zmianą, która miała szczególne znaczenie dla przemian środowiska rzemiosła cechowego było zniesienie w 1990 roku obowiązkowej przynależności do cechu wszystkich prywatnych przedsiębiorców. Badanie opisuje skutki, jakie wywołała ta zmiana w środowisku rzemieślniczym w małej społeczności lokalnej. Jest to trzeci etap badań nad rzemieślnikami. Pierwszy dotyczył opisu tej kategorii w odniesieniu do środowiska Trójmiasta w 1988 r., drugi badał to samo środowisko w 1992 r. (transformacja ustrojowa).

314. SOCJOPATOLOGIA edukacji / Z. Kwieciński. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Na podstawie badań z ostatnich lat zweryfikowano pięć hipotez z zakresu socjologii edukacji w Polsce w okresie przesilenia i przejścia formacyjnego: błędnego koła ubóstwa kulturowego, blokady rozwoju młodzieży ku orientacji etycznej, nieadekwatności struktur innowacyjnych, decyzyjnych, regulacyjnych oświaty do potrzeb i wymagań społeczeństwa demokratycznego i gospodarczego, ugrzęźnięcia paradygmatycznego pedagogiki, paradoksalnego odwrócenia ideologicznego. Badania te będą kontynuowane w dwóch kierunkach, a mianowicie w zakresie dogłębnych diagnoz (m.in. zjawisko „wypalenia zawodowego” nauczycieli oraz syndromu konserwatyzmu zawodowego nauczycieli), a także w zakresie współpracy i wspierania osób i ośrodków innowacji w oświacie wiejskiej i rolniczej.

315. STUDENCI Warszawskiej Szkoły Biznesu - pochodzenie i warunki życia / W. Rakowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Autor opracowania uznał, że interesującą sprawą byłoby zbadanie organizacji życia studenckiego w nowo powstających szkołach prywatnych, nie mających tradycji akademickich, gdzie studenci I roku „zdani są na siebie”, gdzie nie ma tradycji integrujących społeczności akademickie. Badaniem objęto studentów studiów zaocznych Warszawskiej Szkoły Biznesu, która powstała w 1994 r. Cele badawcze opracowania: - charakterystyka populacji pod względem pochodzenia terytorialnego i społeczno-zawodowego, ocena studiów przez studentów oraz ocena warunków życia studentów. Z otrzymanych wyników badań zwraca uwagę fakt zawężania się obszaru rekrutacji do dużych miast i aglomeracji oraz znaczne ograniczenie dostępu do studiów młodzieży wiejskiej i pochodzącej z małych miast. Natomiast aktywność zawodowa studentów jest wysoka (80 proc. pracuje zarobkowo). Interesujące są doniesienia o motywach studiowania: 1) chęć poprawy warunków życia, 2) podniesienie prestiżu, 3) uniknięcie bezrobocia.

Zob. też poz. 248, 255, 256, 265, 721.

V. OCHRONA ZDROWIA I PRACY. BHP. WARUNKI PRACY

1. Zagadnienia ogólne

316. EKONOMICZNE stymulatory w systemie ubezpieczeń dla poprawy warunków pracy / J. Rzepecki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1994.

W wyniku podjętych prac opracowano klasyfikację działalności opartą na Europejskiej Klasyfikacji Działalności, dostosowaną do potrzeb ubezpieczenia wypadkowego. Ponadto opracowano deklarację zagrożeń i skutków dla celów zróżnicowania składki na ubezpieczenie wypadkowe. Opracowane zostały założenia dla przepisu wykonawczego wprowadzającego składkę na ubezpieczenie wypadkowe. W Centrum Informatyki Ubezpieczeniowej ZUS, przy współpracy CIOP, opracowano system informatyczny do testowania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe. Przeprowadzono na losowo dobranej próbie zakładów pracy ze zbioru sporządzających dla GUS sprawozdanie Z-10 (deklaracja zagrożeń i skutków) dotyczące warunków pracy. Na podstawie danych zawartych w deklaracjach przedstawiono opracowany system informatyczny.

317. KSZTAŁTOWANIE środowiska miejsc pracy w aspekcie fizjologicznych i psychospołecznych potrzeb człowieka / M. Wenklar. Gliwice: Politechnika Śląska, Katedra Projektowania i Teorii Architektury, 1992-1992.

Praca ma na celu analizę czynników oddziaływania materialnego środowiska związanego z procesem produkcji przemysłowej, określenie zakresu i wagi ich oddziaływania z punktu widzenia potrzeb i możliwości percepcyjnych człowieka. Spodziewanym wynikiem będzie systematyka przestrzeni miejsc pracy jako podstawa metodyczna kształtowania środowiska.

318. KSZTAŁTOWANIE warunków bezpieczeństwa pracy i ergonomii w małych przedsiębiorstwach (prywatnych) / M. Derlicka. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Sformułowano wytyczne zmierzające do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa pracy w małych przedsiębiorstwach. Dokonano tego na podstawie: przeglądu literatury polskiej i zagranicznej, analizy wyników kontroli przeprowadzonej przez Państwową Inspekcję Pracy w latach 1991-1993 oraz analizy wyników badań własnych przeprowadzonych w 50 małych firmach prywatnych. Stwierdzono, że zwiększenie poziomu bezpieczeństwa pracy można uzyskać poprzez działania w następujących kierunkach: ustabilizowanej polityki gospodarczej państwa wobec małych przedsiębiorstw, zmian prawnych, wprowadzenia bodźców ekonomicznych, działalności consultingowej, działalności szkoleniowej, działalności upowszechniającej.

319. METODYKA rachunku kosztów i korzyści wybranych elementów systemu bezpieczeństwa chemicznego / M. Smoleń, I. Rydlewska-Liszkowska. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Pracownia Ekonomiki Zdrowia, 1992-1995.

Stwierdzono, że w obecnej sytuacji istnieje możliwość prowadzenia analiz ekonomicznych w sferze bezpieczeństwa chemicznego, w odniesieniu do wybranych elementów systemu. Teza ta wymaga uszczegółowienia metod prowadzenia analiz ekonomicznych i zweryfikowanie ich w praktyce.

320. MODEL współdziałania służb kształtujących warunki pracy w przedsiębiorstwie / M. Derlicka. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Przegląd struktur wewnątrzzakładowych organizacji bezpieczeństwa pracy w wybranych krajach zachodnich (Szwecja, RFN, Norwegia, Francja, Holandia, Anglia) i w Polsce przedwojennej, a także omówiono funkcjonowanie różnych służb kształtujących warunki pracy po wojnie do dnia dzisiejszego. Na podstawie zebranego materiału przedstawiono projekt modelu współdziałania służb kształtujących warunki pracy w przedsiębiorstwie. W proponowanym modelu odpowiedzialność za bezpieczeństwo pracy

spoczywa na pracodawcy. Wdrożenie modelu będzie możliwe wówczas, gdy zaczną oddziaływać na zakłady bodźce ekonomiczne (po wprowadzeniu różnicowanej składki ubezpieczeniowej).

321. MODUŁY systemu zarządzania bezpieczeństwem w zakładach pracy / J. Sobala i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1996-1996.

Celem pracy było opracowanie modułów systemu zarządzania bezpieczeństwem pracy, który powinien wytwarzać bezpieczne mechanizmy postępowania w zarządzaniu zakładem pracy, dla uniknięcia zagrożeń, zniszczeń lub powstawania strat ludzkich i materialnych.

322. OPRACOWANIE metody analizy kosztów środowiska pracy oraz projektu metody wyznaczania ich optymalnego poziomu / M. Wachowski. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1996-1996.

Przedstawiono kształtowanie się struktury kosztów bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie. Na przykładach z praktyki gospodarczej pokazane zostały metody obliczania kosztów związanych z bezpieczeństwem pracy. Zasadniczym celem pracy jest analiza możliwości zastosowania standardowych metod oceny projektów inwestycyjnych do oceny efektywności inwestycji w zakresie bhp.

323. OPRACOWANIE metodyki implementowania nowych metod kontroli, nadzoru, prewencji w zakresie ochrony i bezpieczeństwa pracy / B. Dudek. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1996.

Instytut Medycyny Pracy wspólnie z Państwową Inspekcją Pracy wdraża nowy ujednolicony system oceny bezpieczeństwa pracy i zagrożeń wypadkowych. Będzie to innowacja w pracy inspektorów PIP. Jak wobec każdej innowacji mogą pojawić się opory przed jej przyjęciem, które mogą utrudnić wdrożenie systemu. Celem pracy jest rozpoznanie czynników warunkujących ewentualny opór wobec wdrażanego systemu oraz opracowanie sposobów prowadzących do minimalizowania tego oporu.

324. OPRACOWANIE na podstawie badań własnych, informacji GUS-u oraz danych z piśmiennictwa podstaw metodycznych do szacowania bezpieczeństwa pracy w zakładach pracy / W. Szymczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1996.

Podstawowym celem pracy jest opracowanie podstaw metodycznych do szacowania wskaźników ryzyka zagrożenia wypadkowego w zakładzie pracy. Złożą się na nią następujące zagadnienia: - dokonanie inwentaryzacji istniejących i opisanych w literaturze metod statystycznych oceniających poziom bezpieczeństwa pracy w zakładach pracy; - opracowanie i zunifikowanie metod oceny poziomu bezpieczeństwa pracy; - opracowanie algo-

rytmu dla wyboru reprezentatywnej próby, umożliwiającej uogólnienie oceny bezpieczeństwa pracy na określoną część gospodarki narodowej.

325. OPRACOWANIE systemu oceny i kontroli prawidłowości funkcjonowania laboratoriów higieny pracy / J. Surgiewicz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Przedmiotem pracy jest wprowadzenie systemu oceny i kontroli prawidłowości funkcjonowania laboratoriów higieny pracy, celem ujednolicenia wymogów w stosunku do tych laboratoriów. Pozwoli to na ustalenie możliwości laboratoriów w zakresie oceny zagrożeń na stanowisku pracy oraz na ocenę pracy pomiarowej i analitycznej w tym zakresie. Uzyskanie obiektywnych wyników analiz wyeliminowania błędów podniesie rzetelność laboratoriów higieny pracy. Jest to istotne do oceny zagrożenia na stanowisku pracy, a tym samym podjęcia właściwych działań w celu ochrony zdrowia pracowników.

326. OPRACOWANIE ujednoliconego systemu oceny bezpieczeństwa pracy i zagrożeń wypadkowych w zakładach pracy / Z. Sobczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1994-1994.

Opracowanie ujednoliconej metody oceny bezpieczeństwa pracy i zagrożeń wypadkowych w małych zakładach pracy w przemyśle lekkim, chemicznym i spożywczym.

327. OPRACOWANIE ujednoliconych dokumentów źródłowych charakteryzujących zagrożenia i uciążliwości zawodowe w zakładzie pracy / J. Gierasimiuk i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Celem pracy jest opracowanie i wprowadzenie do praktyki ujednoliconego systemu dokumentowania zagrożeń oraz ich następstw na stanowiskach pracy i w całym zakładzie pracy, który dostarczyłby informacji porównywalnych, rzetelnych i użytecznych do programowania technicznych, organizacyjnych i innych działań profilaktycznych na szczeblu zakładu pracy i szczeblach ponadzakładowych.

328. SYSTEM wizyjnego monitorowania stref zagrożenia na zrobotyzowanych stanowiskach pracy / S. Bolesławski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1993.

Omówiono podstawowe etapy procesu przetwarzania obrazów, jak filtracja, segmentacja i opis. Przedstawiono kilka praktycznych rozwiązań wizyjnych systemów ochronnych o różnym stopniu złożoności algorytmów detekcji człowieka i eliminacji wpływu zakłóceń. Przedstawiono strukturę stanowiska modelowego do badań, składającego się z modelu wizyjnego systemu ochronnego i robota przemysłowego. Sformułowano cechy odróż-

niające robota i człowieka od innych obiektów z otoczenia, których zastosowanie do konstrukcji filtrów i metod segmentacji będzie przedmiotem badań. Przedstawiono założenia do budowy prototypu wizyjnego systemu ochronnego.

329. UWARUNKOWANIA realizacji w małych przedsiębiorstwach przepisów bezpieczeństwa pracy zawartych w projekcie nowego Kodeksu Pracy / M. Derlicka. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1994.

Na podstawie badań przeprowadzonych w małych przedsiębiorstwach prywatnych oraz wyników kontroli przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy dokonano analizy warunków pracy oraz warunków realizacji przepisów bezpieczeństwa pracy w małych firmach. Wyniki analizy wykazały, że warunki pracy w małych zakładach zależą przede wszystkim od pracodawcy, który decyduje o wszystkich przedsięwzięciach w firmie. Dlatego uznano, że najwłaściwszą drogą zmierzającą do poprawy warunków pracy w małych zakładach i stworzenia optymalnych warunków realizacji przepisów bezpieczeństwa pracy jest bezpośrednie oddziaływanie na pracodawców poprzez szkolenie i upowszechnianie wiedzy na temat bezpieczeństwa pracy. Celowi temu ma służyć „Podręczny zeszyt samooceny”. Na podstawie przeprowadzonych badań jakości Podręcznego zeszytu dokonano licznych zmian zarówno w formie jak i treści badanego narzędzia. Zeszyt wykorzystany będzie w upowszechnieniu formy samokształcenia w ocenie ryzyka przez właścicieli małych firm.

Zob. też poz. 261.

2. Ochrona zdrowia

330. BADANIA porównawcze metod do prognozowania działania uczulającego skórę, wprowadzonych do stosowania w przemyśle preparatów smarno-chłodzących nowej generacji / J. Skowroń. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1993.

Dokonano analizy, przeglądu i wyboru metod pod kątem ich przydatności do wykrywania właściwości uczulających skórę przez preparaty smarno-chłodzące.

331. BADANIA zjawiska filtracji aerozoli na elementach oczyszczających respiracyjnego sprzętu ochrony dróg oddechowych w warunkach lekkiej, średnio ciężkiej pracy fizycznej / S. Zakrzewski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

W toku realizacji pracy ustalono, że podjęcie badań nad zjawiskiem filtracji zachodzącym w warunkach pracy filtrów stosowanych jako ochrona układu oddechowego jest istot-

ne dla opracowania prawidłowej i obiektywnej metody ich badania oraz przyjęcia minimalnych wymagań dla parametrów określających skuteczność filtracji na właściwym poziomie. Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że charakterystyki oporowo-przepływowe materiałów filtracyjnych nie zależą od tego czy powietrze przepływa przez nie ze stałym czy zmiennym, objętościowym natężeniem, natomiast wielkość stawianego oporu pozostaje w zależności rosnącej od natężenia, czyli stopnia uciążliwości wykonywanej pracy.

322. OPRACOWANIE metody oceny ryzyka schorzeń RSI - urazów z powtarzającego się przeciążenia - u zatrudnionych w górnictwie / F. Majzel, B. Zachariasiewicz. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Ochrony Zdrowia i Warunków Pracy, 1993-1993.

Celem pracy było opracowanie metody oceny ryzyka schorzeń RSI (repetitive strain injury) - urazów z powtarzającego się przeciążenia. Są to przewlekłe choroby układu ruchu, objęte wykazem chorób zawodowych, które mają związek ze sposobem wykonywania pracy i nadmiernym obciążeniem mięśni, ścięgien i ich przyczepów do kości oraz tkanek okołostawowych kończyn. W pracy określone są czynniki ryzyka schorzeń RSI oraz przedstawione propozycje metody jego oceny i udokumentowania. Wobec braku jasnych kryteriów i norm higienicznych dla tych chorób, ustalenie ryzyka i stopnia zagrożenia zawodowego będzie przydatne do kwalifikowania chorób zawodowych, a przede wszystkim podstawą do uruchomienia systemu działań profilaktycznych, diagnostycznych i terapeutycznych.

Zob. też poz. 86, 87, 90, 253, 266, 336, 344, 417, 463, 481, 646.

3. Szkolenie w zakresie bhp

333. OPRACOWANIE modelowych programów szkoleń dla wykładowców z dziedzin bezpieczeństwa pracy i ergonomii w wybranych działach produkcyjnych oraz metod oceny uzyskanych efektów na podstawie przeprowadzonych szkoleń / B. Kędzia, S. Kowalewski, K. Świder. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Prace koncepcyjne związane z przygotowaniem prac autorskich nad programami szkoleniowymi z zakresu „Ochrony i Bezpieczeństwa Człowieka w Środowisku Pracy”. Przygotowano programy i materiały dla następujących grup szkoleniowych: - specjalistów Bezpieczeństwa i Higieny Pracy - kurs podstawowy (210 godzin kontaktowych) oraz kurs okresowy (80 godzin kontaktowych); - wykładowców kursu „Ochrona i Bezpieczeństwo Człowieka w Środowisku Pracy” - kurs podstawowy (240 godzin kontaktowych); - pracodawców i przedstawicieli pracodawców - kurs podstawowy (210

godzin kontaktowych). Powyższe kursy są przewidywane przez aktualny i nowelizowany Kodeks Pracy, jako obowiązkowe dla określonych grup szkolonych. Wyjątek stanowi kurs dla wykładowców, który będzie prowadzony w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy na potrzeby regionalne.

334. OPRACOWANIE wskazań metodycznych szkolenia z zakresu tzw. czynnika ludzkiego w prewencji wypadków, zorientowanego na potrzeby kadry zarządzającej bezpieczeństwem pracy w zakładach regionu łódzkiego / S. Wijatkowski, A. Wichrowski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Psychologii Pracy, 1994-1995.

Celem badań było poznanie wiedzy i psychologicznego uwarunkowania postaw inspektorów bhp wobec bezpieczeństwa pracy. Badaniami objęto 80 inspektorów bhp z wylosowanych 140 przedsiębiorstw łódzkich. Wyniki dowiodły, że postrzeganie zagrożenia wypadkami warunkowane jest, obok wiedzy o bezpieczeństwie, także cechami osobowości inspektorów, kształtującymi również ich stosunek do aktywności szkoleniowej prowadzonej wśród pracowników.

335. PROGRAM edukacyjny z zakresu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy dla pracodawców - właścicieli małych zakładów / Z. Sobczak, E. Koski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1995-1997.

Potrzeby edukacyjne pracodawców w małych zakładach będą analizowane w aspekcie ich przygotowania i przeprowadzenia działań profilaktyczno-naprawczych w tym zakresie. Po określeniu potrzeb edukacyjnych pracodawców małych zakładów zostaną opracowane zestawy materiałów metodyczno-szkoleniowych do kształcenia programów prewencyjno-naprawczych. Opracowany zostanie również system kształcenia pracodawców z małych zakładów pracy w zakresie ochrony zdrowia, metod kontroli warunków i ciężkości pracy, zagrożeń wypadkowych oraz przygotowywania programów.

Zob. też poz. 290, 369.

4. BHP. Warunki pracy w różnych środowiskach

336. BADANIA nad zagrożeniami zdrowia górników ze strony: zapylenia powietrza kopalnianego, warunków cieplnych, składników toksycznych powietrza, produktów rozpadu radonu, przyczyn technicznych z uwzględnieniem hałasu i wibracji oraz opracowanie profilaktyki zdrowotnej / W. Zielen-

ka i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Oddział Terenowy w Lublinie, 1993-1993.

Cel pracy stanowi rozpoznanie - w efekcie badań i analiz wybranych kopalń węgla kamiennego - wpływu zagrożeń ze strony górniczego środowiska pracy na zachorowalność załóg oraz określenie podstawowych obszarów i metod działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej. Kończącą część opracowania stanowią - odnoszące się do wszystkich kopalń węglowych - zalecenia w zakresie prewencji zagrożeń oraz wskazania w dziedzinie profilaktyki medycznej i technicznej.

337. BADANIA wybuchowości mieszanin gazów i par łatwo lotnych cieczy z powietrzem do określenia stopnia zagrożenia w przypadku awarii w transporcie i przemyśle / W. Witkowski i in. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1994-1996.

Przedmiotem badań jest określenie wybranych charakterystyk gazów i par łatwo lotnych cieczy zdolnych do wybuchu i detonacji w quasi-nieorganicznej objętości. Jest to symulacja warunków występujących w transporcie i przemyśle w sytuacjach awaryjnych (rozszerzenie zbiorników, reaktorów, rurociągów, cystern itp.). Powstające w tych sytuacjach obłoki mieszanin gazów lub par z powietrzem stwarzają potencjalne niebezpieczeństwo wybuchu. Badania układów gazowych w warunkach poligonowych pozwalają na symulowanie rzeczywistych konfiguracji oraz określenie parametrów wybuchu i ich wpływu na otoczenie. Podstawą wyboru tematu jest potrzeba rozpoczęcia kompleksowych prac badawczych nad tego typu zagrożeniami oraz bogate doświadczenie zespołu w pracach eksperymentalnych w dziedzinie detonacji gazów.

338. BEZPIECZEŃSTWO statków morskich - podstawy naukowe / A. Brاندowski. Gdynia: Wyższa Szkoła Morska, Katedra Podstaw Techniki, 1995-1995.

Przegląd tendencji w zakresie aplikacji formalnej, analizy bezpieczeństwa w okrętownictwie. Tendencje te są bardzo wyraźne i implikują podjęcie działania dla stworzenia krajowej bazy danych dla ocen poziomu bezpieczeństwa statków i ich wyposażenie. Przedstawiona została koncepcja takiej bazy.

339. DIAGNOSTYKA techniczna w technice ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem elektryczności na człowieka / Z. Teresiak i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Energoelektryki, 1995-1996.

Analiza wybranych parametrów diagnostycznych charakteryzujących niezawodność i skuteczność działania systemów ochrony przed porażeniami elektrycznymi oraz systemów ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na człowieka. Opracowano ogólny model matematyczny procesów diagnostycznych prowadzonych w systemach ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem elektryczności na człowieka. Wyniki pracy były referowane na X Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Tech-

nicznej „Ochrona przeciwporażeniowa w urządzeniach elektrycznych” we Wrocławiu, we wrześniu 1995 r.

340. DYNAMICZNA kontrola stanu bezpieczeństwa pracy górniczych naczyń wyciągowych / M. Płachno. Kraków: Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Wydział Inżynierii Mechanicznej i Robotyki, 1992-1994.

W I etapie (1992 r.) opracowano i wykonano prototyp bezstykowego miernika odległości pomiędzy naczyniem wyciągowym a przewodnikiem szybowym (dalmierz ultradźwiękowy) i przeprowadzono laboratoryjne badanie metrologicznej przydatności miernika. W II etapie (1993 r.) przygotowano układ do dynamicznego wzorcowania czujników do badań naczyń. Wykonano elementy obudowy ochronnej dla zestawu pomiarowego do badań w szybie.

341. METODA oceny zagrożenia pożarowo-wybuchowego, wywołanego elektryzacją cieczy / J. M. Kowalski, Z. Wielgus. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1992-1994.

Proponowana metoda polega na wprowadzeniu zespołu wskaźników stopnia zagrożenia, wyrażających odniesienie mierzonych wielkości fizyko-chemicznych do odpowiednich wartości najwyższych dopuszczalnych („krytycznych”), przekroczenie których determinuje możliwość powstawania stanu zagrożenia. Ocena stopnia zagrożenia wg tej metody pozwala na ustalenie potrzeby realizacji ochrony antyelektrycznej. Praca wykonywana w ramach działalności statutowej.

342. METODA projektowania i generacji sygnałów adaptacyjnych bezpieczeństwa w eksploatacji maszyn i urządzeń / E. Kotarbińska i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1995.

Celem projektu jest opracowanie metody komputerowego projektowania i generacji sygnałów dźwiękowych bezpieczeństwa, generowanych na tle ciągłych hałasów przemysłowych. W ramach projektu opracowano stanowisko do badań percepcji sygnałów dwiema metodami: - metodą śledzenia progu słyszenia oraz metodą swobodnej odpowiedzi. Badania percepcji wytypowanych sygnałów testowych generowanych na tle standardowych hałasów przemysłowych, doprowadziły do opracowania algorytmu projektowania sygnału bezpieczeństwa. Opracowano stanowisko badawcze do projektowania i generacji sygnału dźwiękowego bezpieczeństwa na bazie komputera PC. Oprogramowanie stanowiska (analiza hałasu tła, projektowanie sygnału, generacja sygnału) zostało wykonane w środowisku Windows.

343. METODYKA określania wymagań bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla grup maszyn i urządzeń / J. Gierasimiuk. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Przedstawiono wyniki weryfikacji opracowanego projektu metodyki na podstawie wymagań dotyczących maszyn i urządzeń stosowanych w procesach natryskiwa-

nia cieplnego oraz w procesach hutniczych (walcowanie wyrobów gotowych, ciągnięcie drutu). Porównano także zakres zaproponowanych wymagań dla grup maszyn z postanowieniami dyrektyw EWG: 89/392 i 91/368. Wyniki tych badań wskazują, że zaproponowany w projekcie metodyki zakres wymagań i algorytm postępowania wymagają nieznacznego uzupełnienia i uszczegółowienia wynikającego głównie z postanowień dyrektyw EWG.

344. OCENA agresywności biologicznej pyłów krzemionkowych występujących podczas produkcji ceramiki budowlanej / H. Woźniak i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Aerozoli, 1986-1990.

1) Badania właściwości fizyczno-chemicznych pyłu popiołów lotnych (analiza fazowa, zawartość SiO₂, zawartość pierwiastków promieniotwórczych); 2) Ocena narażenia na pył w 14 elektrowniach, 13 zakładach produkujących betony komórkowe i 1 cegielni; 3) Ocena kosztu energetycznego pracy na typowych stanowiskach we wszystkich rodzajach zakładów (elektrownie, prefabry, cegielnie); 4) Ocena działania biologicznego 6 prób popiołów lotnych w doświadczeniu na szczurach (fibrogenne, mutagenne, kancerogenne); 5) Badania dermatologiczne pracowników zatrudnionych w zakładach energetyki zawodowej i prefabetach.

345. OCENA i klasyfikacja materiałów wybuchowych pod względem bezpieczeństwa oraz nowelizacja przepisów prawnych w tym zakresie / W. Pągowski i in. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1995-1995.

Ocena obowiązujących przepisów bezpieczeństwa przy produkcji, transporcie wewnątrzzakładowym i składowaniu materiałów wybuchowych. Zaproponowano kierunki nowelizacji obowiązujących przepisów i ich dostosowania do europejskich rozwiązań. Opracowano metodykę ustalenia bezpiecznych odległości pomiędzy obiektami zagrożonymi wybuchem.

346. OCENA ryzyka zawodowego pracowników niektórych kamieniołomów woj. wrocławskiego i wałbrzyskiego, w których stwierdzono występowanie minerałów włóknistych / H. Woźniak i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Aerozoli, 1985-1990.

W 17 kopalniach surowców mineralnych na Dolnym Śląsku (bez kopalni węgla) dokonano oceny narażenia na pył stosując metodę dozymetrii indywidualnej. Przekroczenia wartości NDS (obowiązujące aktualnie) stwierdzono na ponad 50 proc. stanowisk pracy. Ekspozycja za pył pracowników zatrudnionych przy wydobywaniu i przerobieniu surowców mineralnych na Dolnym Śląsku może być przyczyną schorzeń układu oddechowego o etiologii pyłowej, w tym pylicy azbestowej. Wszystkie zbadane próby pyłu spowodowały rozwój międzybłoniaków złośliwych otrzewnej.

347. OCENA zagrożeń na stanowiskach pracy w zakładach górnictwa skalnego / Z. Nędzia. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Górnictwa, -1995.

Badania zapylenia, hałasu, wibracji oraz oświetlenia na stanowiskach pracy w wytopianych zakładach górnictwa skalnego oraz górnictwa kruszyw naturalnych. W wyniku badań stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm przede wszystkim w przypadku wibracji (młotki pneumatyczne, wiertarki, palniki) oraz hałasu (narzędzia do obróbki kamienia, palniki). Przekroczenia dopuszczalnych norm zapylenia występowały przy urządzeniach przerobczych, przy obróbce kamienia oraz przy palnikach.

348. OCHRONA przeciwporażeniowa w obwodach falowników przedalini Torlen III Zakładów Włókien Chemicznych ELANA w Toruniu / E. Musiał, K. Litwin. Gdańsk: Politechnika Gdańska, Wydział Elektryczny, 1992-1992.

Przeanalizowano warunki skuteczności ochrony przeciwporażeniowej w obwodach zasilanych z układów prostownik/falownik.

349. OPINIA techniczna dotycząca środowiska wewnętrznego w hali młynkowni Wytwórni Koncentratów Paszowych w Ławach k. Ostrołęki / M. Michułka, Z. Szymański. Warszawa: Instytut Ochrony Środowiska, 1990-1990.

Omówiono parametry charakteryzujące mikroklimat w hali młynkowni Wytwórni Koncentratów Paszowych w Ławach k. Ostrołęki. Ustosunkowano się do wyników pomiarów wilgotności, temperatury, oświetlenia i poziomu dźwięku w różnych punktach hali młynkowni. Podano zalecenia do poprawy środowiska wewnętrznego.

350. OPRACOWANIE polskiej wersji dyrektyw Rady Unii Europejskiej nr 93/15/EEC w sprawie rozprzeczania i nadzoru nad materiałami wybuchowymi stosowanymi w celach niewojskowych / J. Sobala, M. Świetlik. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Bezpieczeństwa Górniczego Środków Strzałowych, Kopalnia Doświadczalna „Barbara”, 1996-1996.

W ramach zadania przetłumaczono tekst dyrektywy nr 93/15/EEC Wspólnoty Europejskiej dotyczącej rozprzeczania i nadzoru nad materiałami wybuchowymi stosowanymi w celach niewojskowych. Dokonano również próby analizy wytycznych pod kątem aktualnie obowiązujących w Polsce uwarunkowań prawnych i przepisów. Poznanie zawartych w dyrektywach koncepcji oraz przygotowanie się do ich wdrożenia wynika z aspiracji Polski do stowarzyszenia z Unią Europejską.

351. OPRACOWANIE systemu bezpieczeństwa przy produkcji i stosowaniu pyłów wybuchowych / T. Piotrowski, T. Mrzewiński, Z. Nowicki. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1992-1994.

Przebadano 10 pyłów przemysłowych stwarzających zagrożenia pożarem i wybuchem w procesach technologicznych ich wytwarzania i dalszego przerobu. Podano ich charakte-

tystyki palno-wybuchowe oraz dokonano klasyfikacji do grup zagrożenia zgodnie z zaproponowanym wcześniej systemem oceny i klasyfikacji tego typu zagrożeń w przemyśle. Praca wykonywana w ramach działalności statutowej.

352. OPRACOWANIE systemów zabezpieczeń przeciwybuchowych - analiza europejskich wymagań w dziedzinie „Atex” i opracowanie polskiej wersji dyrektywy nr 94/9/CE Rady Europy / R. Dworak, P. Krzystolik. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1996-1996.

Praca zawiera polską wersję językową Dyrektywy Unii Europejskiej 94/9/EC (ATEX 100A) identyczną w formie i treści. Praca zawiera analizę skutków, które wynikną z konieczności wdrożenia tej dyrektywy w Polsce dla: producentów, użytkowników urządzeń i stacji badawczej oraz dla organów państwa odpowiedzialnych za bezpieczeństwo osób w dziedzinie przeciwybuchowości. Podano wykaz aktów normatywnych, które będą musiały ulec zmianie. Podkreślono konieczność zastąpienia dotychczasowego systemu dopuszczeń systemem nadzoru rynkowego. Zwrócono uwagę na to, że oznaczanie znakiem CE wyrobów oznacza jego zgodność także z innymi dyrektywami mającymi zastosowanie do tego wyrobu. Koordynacja badań zgodności w tym zakresie wymaga także określenia.

353. OPRACOWANIE zweryfikowanych procedur i instrukcji certyfikacyjnych według przyporządkowanych modeli certyfikacji w obszarze KD „Barbara” / R. Dworak i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1996-1996.

Ogólna procedura certyfikacji urządzeń budowy przeciwybuchowej zgodna z aktualnym stanem prawnym w tej dziedzinie tj. wynikającym z normy PN-83/E-08110 oraz ustalonego krajowego systemu badań i certyfikacji określonego uchwałą Nr 10 Rady ds. Badań i Certyfikacji. Praca zawiera instrukcje certyfikacyjne na poszczególne rodzaje budowy przeciwybuchowej.

354. PROWADZENIE ocen krajowych materiałów wybuchowych i produktów o właściwościach wybuchowych pod względem bezpieczeństwa przed podjęciem ich produkcji oraz badania klasyfikacyjne wg przepisów transportowych RID i ARD / B. J. Subocz. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1992-1994.

Zadaniem pracy jest przeprowadzenie badań materiałów wybuchowych i dokonywanie oceny pod względem bezpieczeństwa zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 8.08.1990 r. oraz przeprowadzanie badań dla klasyfikacji materiałów i produktów o właściwościach wybuchowych, wymaganej międzynarodowymi przepisami transportowymi i obowiązującej w Polsce. Praca wykonywana w ramach działalności statutowej.

355. SPOSÓB zabezpieczenia załóg górniczych przed zatruciami przy prowadzeniu robót strzałowych / M. Świetlik i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Kopalnia Doświadczalna „Barbara”, 1987-1989.

Celem zadania była analiza zagrożenia gazami toksycznymi zawartymi w gazach odstrzałowych w wyrobiskach oraz opracowanie wytycznych zabezpieczenia górników przed zatruciem tymi gazami. W celu uniknięcia zatrucia gazami odstrzałowymi, konieczna jest znajomość ich powstawania oraz zachowania się górników po odstrzale, sposobu oddziaływania tych gazów na organizm człowieka oraz sposobów zapobiegania zatruciom ludzi. W ramach realizowanego zadania zajmowano się: - mechanizmem powstawania gazów trujących; - charakterystyką własności toksycznych składników gazów odstrzałowych; - przyczyną powstawania gazów trujących przy robotach strzałowych.

356. SYSTEM kształtowania bezpieczeństwa eksploatacji zmechanizowanych kompleksów ścianowych kopalni węgla kamiennego / Z. Niczyporuk. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1995-1995.

Przedstawiono zasady systemowego kształtowania bezpieczeństwa. Na przykładzie analizy pracy w ścianach kompleksowo-zmechanizowanych podano problematykę bezpieczeństwa w układzie systemowym (człowiek, technika, środowisko). Zaproponowano energetyczny model opisu bezpieczeństwa.

357. WYMAGANIA bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla maszyn, urządzeń i stanowisk pracy w procesach koksowniczych / E. Głowacki, P. Gładki, P. Wantulok. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Opracowano założenia do wymagań bezpieczeństwa pracy i ergonomii obejmujące zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz koncepcję i harmonogram realizacji pracy. Przedstawiono dostępne normy i literaturę, związane z problematyką bezpieczeństwa pracy i ergonomii. Na podstawie wstępnego zapoznania się z warunkami pracy w polskich koksowniach (Zdzieszowice, Dąbrowa Górnicza) scharakteryzowano najistotniejsze czynniki niebezpieczne i szkodliwe występujące w koksowniach.

358. WYMAGANIA bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla maszyn, urządzeń i stanowisk pracy w procesach przeróbki plastycznej stali (ciągnięcia, walcowania) / E. Głowacki, P. Gładki, P. Wantulok. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Analiza wypadków zaistniałych w latach 1979-1988 na wydziale walcowni wyrobów gotowych w hutach: „Katowice” im. Sędzimir i „Częstochowa” oraz wypadków w latach 1985-1989 na wydziale ciągarni w Śląskich Zakładach Lin i Drutów. Przeanalizowano okoliczności i przyczyny techniczno-technologiczne, które spowodowały powstanie wypadków podczas eksploatacji maszyn i urządzeń oraz stosowaniu określonej

technologii. Wyniki tych badań łącznie z analizą istniejących przepisów i literatury specjalistycznej były podstawą do opracowania projektów polskich norm dotyczących wymagań bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla maszyn i urządzeń oraz stanowisk pracy w walcowniach wyrobów gotowych oraz ciągarniach drutu.

359. WYMAGANIA bezpieczeństwa pracy i ergonomii oraz wytyczne rozwiązań podstawowych stanowisk pracy w procesach obróbki plastycznej metali (cięcia, kucia, tłoczenia) / Z. Organa, A. Czajkowski, S. Skonecki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1992.

Praca składa się z części: analityczno-badawczej i przewodnika metodycznego przeznaczonego do poprawnego projektowania, modernizacji i eksploatacji stanowisk pracy w procesach obróbki plastycznej. W części analityczno-badawczej przedstawiono: - wyniki analizy zagrożeń i uciążliwości powodowanych czynnikami niebezpiecznymi, szkodliwymi oraz zaistniałych w wyniku ich działania wypadków; - analizę metod i organizacji pracy ze szczególnym uwzględnieniem operacji niebezpiecznych. Przewodnik metodyczny obejmuje: klasyfikację stanowisk pracy uwzględniającą podział wynikający z układu operator-maszyna podstawowa i urządzenia pomocnicze - środowisko pracy, wymagania bezpieczeństwa pracy i ergonomii oraz wytyczne rozwiązywania stanowisk pracy opracowane w formie kart. Wyniki pracy przeznaczone są do wykorzystania przez jednostki projektowe, produkcyjne i prowadzące badania i ocenę stanowisk obróbki plastycznej metali.

360. WYSOKONAPIĘCIOWY neutralizator ładunku elektrycznego na bazie elektrody indukcyjnej wg IPO / J. M. Kowalski, Z. Wielgus. Warszawa: Instytut Przemysłu Organicznego, 1992-1994.

Badania dotyczą możliwości użycia typowej elektrody indukcyjnej wg oryginalnego opracowania IPO, jako elektrody neutralizatora wysokonapięciowego, przeznaczonego do eliminacji ładunków elektrostatycznych. Badania obejmują optymalizację parametrów techniczno-eksploatacyjnych neutralizatora w aspekcie uzyskania maksymalnej wydajności jonizacyjnej.

361. WYTYCZNE do projektowania skutecznego systemu ochrony przed porażeniem prądem elektrycznym statków zasilanych z sieci lądowej prądu przemennego w czasie ich postoju przy nabrzeżu / K. Rudziński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1993.

Przedstawiono zagadnienia związane z techniką bezpieczeństwa porażeniowego w portowych sieciach i urządzeniach elektrycznych przystosowanych do zasilania statków z nadbrzeża. Omówiono krytycznie nowe wymagania w zakresie ochrony od porażenia wprowadzone Rozporządzeniem Ministra Przemysłu z października 1990 r. Scharakteryzowano wyposażenie nadbrzeży portów handlowych w Gdańsku, Gdyni, Szczecinie, Kołobrzegu i Świnoujściu oraz bazy promowej w Świnoujściu w urządzenia przeładunkowe i energetyczne i oceniono możliwości w zakresie zasilania z lądu statków w czasie postoju. Opisano

zastosowane w portach środki ochrony przeciwporażeniowej i oceniono ich skuteczność jako gorszą niż na statku w warunkach morskich. Porównano układy sieci elektrycznych portowych i krajowych. Omówiono działanie oraz scharakteryzowano produkowany w kraju i dostępny na naszym rynku asortyment, kierunki rozwoju i zasady doboru wyłączników różnicowo-prądowych.

362. WYTYCZNE ochrony przeciwporażeniowej i pożarowej w rolniczych instalacjach odbiorczych / A. Wejher. Warszawa: Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa, 1994-1994.

Charakterystyka warunków środowiskowych w obiektach rolniczych, wytyczne projektowania bezpiecznych instalacji elektrycznych oraz zasady ochrony przeciwporażeniowej i pożarowej w obiektach i gospodarstwach rolnych zgodne z obowiązującą normą PN-91/ 05009/705.

Zob. też poz. 89, 243, 267, 346, 385, 400, 401, 404, 421, 422, 447, 448.

Praca przy monitorach

363. ANALIZA biomechaniczna stanowiska pracy operatora urządzeń VDT w zakresie struktury przestrzennej i obciążenia organizmu / D. Roman. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Ergonomiczna ocena stanowiska pracy przy terminalach komputerowych, w oparciu o badania terenowe i modelowanie matematyczne. Pierwszy, wstępny etap obejmuje analizę czynności wykonywanych na stanowiskach skomputeryzowanych. Przebadano 23 osobową grupę kobiet pracujących przy wprowadzaniu danych do komputerów w Centralnym Ośrodku Statystyki GUS. Na badania medyczne składają się badania ankietowe oraz bezpośrednie badania lekarskie.

364. METODYKA optymalizacji warunków pracy w elektronicznej technice obliczeniowej. Metodyka optymalizacji warunków pracy wzrokowej przy monitorach ekranowych / A. Wolska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1993.

Opracowano metodykę rutynowych badań warunków pracy wzrokowej na stanowiskach pracy z komputerami i przy jej zastosowaniu przeprowadzono badania dodatkowej grupy operatorów pracujących przy monitorach ekranowych o innym charakterze pracy z komputerem, tj. pracy dialogowej. Na podstawie otrzymanych wyników, przedstawiono również przykładowe projekty modernizacji oświetlenia oraz stanowisk pracy z monitorami.

365. WYTYCZNE optymalizacji organizacji pracy przy komputerze / M. Wierszal-Bazyl. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Dokonano przeglądu literatury poświęconej psychologiczno-społecznym źródłom stresu w pracy biurowej - skomputeryzowanej. Omówiono rolę czynników stresujących przyczyniających się do obniżenia zdrowia operatorów VDU. Zasygnalizowano podstawowe kierunki przeciwdziałania. Przedstawiono projekt badań, które będą poświęcone szczególnie analizie zakresu kontroli operatora nad własną pracą jako wyznacznika psychologicznych i fizjologicznych symptomów stresu. Przeprowadzono badania psychospołeczne w grupach operatorów VDU. Badania te zostały powiązane z międzynarodowym i interdyscyplinarnym programem MEPS, w którym uwaga skoncentrowana jest na grupie operatorów wprowadzających dane. W oparciu o kwestionariusz psychospołeczny MEPS, dokonano charakterystyki warunków pracy i życia tej grupy. Na podstawie badań sformułowano wytyczne zmierzające do poszerzenia zakresu kontroli operatora w miejscu pracy. Zaproponowano konkretną technikę osiągania tego celu wzorowaną na pomysłach szwedzkim (interwencja ergonomiczna z włączeniem pracowników już w fazie planowania zmiany).

366. WYTYCZNE optymalizacji pracy wzrokowej przy monitorach ekranowych / J. Wild. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1992.

Przeanalizowano literaturę oraz normy zagraniczne dotyczące warunków pracy przy monitorach ekranowych. Stwierdzono, że żadna z przedstawionych w normach zagranicznych metod pomiaru parametrów świetlnych nie może być stosowana do oceny warunków pracy wzroku na stanowiskach pracy. Zaprezentowano projekt badań własnych, celem których będzie określenie optymalnego zakresu: natężenia oświetlenia, luminancji znaku i kontrastu luminacji na ekranie, a także próba oceny filtrów siatkowych zakładanych na ekrany monitorowe. W II etapie pracy przystąpiono do realizacji części międzynarodowego programu o nazwie MEPS pt. „Obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego, wzroku oraz stres psychospołeczny u operatorów monitorów ekranowych (VDT) w optymalizowanych warunkach środowiska pracy”.

Zob. też poz. 485, 493.

5. Wypadki przy pracy (zagrożenia, stan, profilaktyka)

367. ANALIZA przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy na podstawie nowej statystycznej karty wypadku / J. Rzepecki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Analiza okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy w Polsce w 1990 r. na podstawie otrzymanych z GUS wyników przetwarzania nowych kart wypadków przy pracy, w postaci 30 tablic korelacyjnych. W analizie przyczyn i okoliczności powstawania

nia wypadków uwzględnione zostały: wydarzenia powodujące wypadki, źródła czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych, rodzaje wykonywanych prac (czynności), umiejscowienia urazów, miejsca powstawania wypadków oraz przyczyny wynikające z czynnika materialnego, organizacyjnego i ludzkiego. W wyniku analizy wyodrębnionych i scharakteryzowanych zostało 16 podstawowych typów wypadków, które powinny stanowić punkt wyjścia ich dalszych pogłębionych badań prowadzonych przez różne ośrodki w kraju.

368. ANALIZA statystyczna wypadków przy pracy w przemyśle węglowym / J. J. Szeja. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1993.

Prezentowana praca składa się z dwóch wyraźnie uzupełniających się części. Pierwsza jest wykładem poświęconym metodologicznym aspektom badania wypadków przy pracy (śmiertelne, ciężkie i lekkie) w przemyśle węglowym. Część druga poświęcona jest prezentacji uzyskanych wyników otrzymanych w wyniku zastosowania przyjętej procedury badawczej w delimitacji badanych okresów na grupy lat wyróżniające się podobieństwem struktury wydarzeń powodujących wypadki przy pracy. Jak wynika z treści opracowania, analiza prezentowanych danych objęła dwa okresy badawcze: 17-letni, obejmujący lata 1970-1986 oraz 22-letni dotyczący lat 1970-1991 (tj. okresu obejmującego faktyczne oraz prognozowane wypadki na lata 1987-1991).

369. ANALIZA wypadków, ocena ich przyczyn oraz zalecenia w zakresie doboru i szkolenia załóg dla poprawy bezpieczeństwa pracy / J. Martyka, K. Nowak. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Ochrony Zdrowia i Warunków Pracy, 1993-1993.

Informacje o skutkach zagrożeń wypadkowych i chorobowych odnotowanych w 1992 roku na tle danych dotyczących ostatniej dziesięcioleć. Przedstawiono ponadto wyniki badań ankietowych ilustrujących aktualne problemy związane ze szkoleniem pracowników kopalni węgla kamiennego oraz propozycje w zakresie zwiększenia efektywności procesu szkolenia i doboru pracowników dla poprawy bezpieczeństwa pracy.

370. BADANIA wypadkowości przy obsłudze maszyn rolniczych w sektorze państwowym / K. Cicha-Buda, K. Klembalska, A. Centowski. Poznań: Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych, 1992-1992.

Badania przeprowadzono na podstawie protokołów powypadkowych znajdujących się w Zakładach Ubezpieczeń Społecznych woj. poznańskiego, dotyczących wypadków w gospodarstwach gospodarczych. Na łączną liczbę 676 sprawdzonych nieszczęśliwych wypadków w rolnictwie bezpośredni związek z obsługą maszyn i urządzeń rolniczych miało 139 wypadków. Głównymi przyczynami powstałych wypadków związanych z obsługą maszyn było nieprzestrzeganie bhp, brak osłon i zabezpieczeń mechanizmów roboczych, niewłaściwa obsługa eksploatacyjna.

371. DOSTOSOWANIE krajowych wymagań normatywnych bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla maszyn i urządzeń produkcyjnych i środków ochrony przed urazami do wymagań Wspólnot Europejskich / K. Myrcha. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Na podstawie analizy norm europejskich, międzynarodowych oraz krajowych opracowano wykazy rozbieżności między wymaganiami zawartymi w normach i przepisach krajowych oraz europejskich i międzynarodowych (ISO, IEC). Wykazy te usystematyzowano w układzie obejmującym rozbieżności wynikające z norm i przepisów dotyczących ogólnych zagadnień bezpieczeństwa oraz następujących grup maszyn i urządzeń: energetycznych, górniczych, hutniczych, odlewniczych, rolniczych, elektroenergetycznych, do spawania, cięcia i zgrzewania metali, do procesów chemicznych, do przerobu materiałów, do robót budowlanych, dla przemysłu drzewnego oraz obrabiarek i urządzeń dźwigowo-montażowych, a także środków ochrony zbiorowej przed urazami. Opracowano program harmonizacji norm krajowych z normami europejskimi i międzynarodowymi zawierający propozycję terminu wdrożenia do norm krajowych i Normalizacyjną Komisję Problemową właściwą dla ich przygotowania. Harmonogram przewiduje znowelizowanie 79 PN, wprowadzenie norm europejskich i międzynarodowych do 169 PN oraz likwidację 28 PN.

372. DOSTOSOWANIE krajowych wymagań normatywnych bezpieczeństwa pracy i ergonomii dla maszyn i urządzeń produkcyjnych oraz środków ochrony zbiorowej przed urazami mechanicznymi (PN, BN, przepisów) do norm międzynarodowych / K. Myrcha. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1992.

Na podstawie dokonanego przeglądu norm polskich i branżowych dla maszyn i urządzeń produkcyjnych oraz środków ochrony przed urazami, ustalono aktualny wykaz norm zawierających wymagania i badania tych wyrobów w zakresie ochrony przed urazami mechanicznymi i porażeniem prądem elektrycznym. Wykaz obejmuje 423 normy krajowe. Z opracowania wynika, że 118 norm krajowych jest niezgodnych z wymaganiami ISO i IEC. Opracowano wstępne założenia programu niezbędnych działań mających na celu harmonizację norm krajowych z normami międzynarodowymi na wymagania, metody badań i oceny maszyn i urządzeń produkcyjnych oraz środków ochrony. Wyniki w ww. zakresie będą wykorzystane w dalszej realizacji pracy.

373. METODA oceny zagrożeń wypadkowych i profilaktyki wypadkowej w przemyśle oparta na technikach housekeepingu / K. Swat. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1993-1996.

Celem jest opracowanie metody oceny zagrożenia wypadkowego w zakładzie przemysłowym i metody prewencji wypadkowej w oparciu o analizę utrzymania porządku

(housekeepingu) na stanowiskach pracy. Analiza możliwości wytypowania czynników organizacyjno-porządkowych powodujących zagrożenie wypadkowe w zakładzie pracy i wytypowaniu konkretnych elementów stanowiska pracy podlegających sprawdzeniu. Praca obejmuje także analizę możliwości stymulacji aktywności pracowników w zakładzie pracy dla wprowadzenia i utrzymania prawidłowych procedur organizacyjnych związanych z housekeepingiem jako metodą profilaktyki i ograniczania zagrożeń wypadkowych.

374. OCENA bezpieczeństwa pracy i zagrożeń wypadkowych w wybranych działach gospodarki / Z. Sobczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1993-1993.

Celem pracy jest ocena bezpieczeństwa pracy i zagrożeń wypadkowych w małych firmach i analiza przyczyn wypadków śmiertelnych na podstawie materiałów pokontrolnych PIP. Opracowanie wykazało nagromadzenie nieprawidłowości w małych zakładach pracy, szczególnie prywatnych.

375. OCENA warunków pracy i wypadków przy pracy w małych zakładach pracy (small businesses) / Z. Sobczak, E. Koski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii, 1994-1995.

Ocena problemu bezpieczeństwa pracy w małych zakładach pracy na podstawie analizy materiałów z kontroli, które były wykonane przez inspektorów pracy w latach 1990-1993 oraz analiz badań okoliczności i przyczyn wypadków śmiertelnych zgłoszonych w roku 1992-1993 do Państwowej Inspekcji Pracy. Przeprowadzone badania wykazały znacznie częstsze zagrożenie zdrowia i bezpieczeństwa osób zatrudnionych w małych zakładach (do 50 pracowników) niż w zakładach średnich i dużych. Analiza wyników pozwala na wyciągnięcie wniosków, że skutecznie na bezpieczeństwo pracy w Polsce w obecnej sytuacji gospodarczej wpłynąć mogą tylko systemowe bodźce ekonomiczne i nasilenie akcji edukacyjnej w zakresie bezpieczeństwa pracy wśród pracodawców małych firm.

376. OPRACOWANIE metody zbierania danych i obliczania skutków wypadków przy pracy z wykorzystaniem doświadczeń zagranicznych / J. Rzepecki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1996.

Syntetyczny przegląd danych na temat rozwoju badań w zakresie kosztów wypadków przy pracy na poziomie przedsiębiorstwa. W projekcie metody obliczania kosztów wypadków przyjęto sposób polegający na określeniu kosztów kontrolowanych i niekontrolowanych. Podstawą proponowanej metody jest tzw. Drzewo Następstw Wypadków (DNW), opracowane w ramach badania kosztów wypadków w przemyśle meblarskim w krajach skandynawskich. Przedstawiono szczegółową klasyfikację kosztów wypadków oraz sposoby obliczania kosztów obciążających przedsiębiorstwo. Opracowano projekt Karty Kosztów Wypadków przy Pracy.

377. OPRACOWANIE zmodyfikowanej klasyfikacji przyczyn i okoliczności wypadków uwzględniającej systematykę prowadzoną przez GUS / K. Wawrzyniak. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Psychologii, Socjologii i Wypadkowości w Górnictwie, 1991-1991.

Dokumentacja stanowi część szerszego opracowania, w którym ewoluował problem ewidencji wypadków w kopalniach węgla kamiennego, ich specyfikacja celem przeprowadzenia analizy i stworzenia syntezy dla celów prewencji wypadkowej. Niniejsza dokumentacja przedstawia dwa dostosowania klasyfikacji wypadków zgodnie z propozycją Państwowej Inspekcji Pracy oraz skorelowanie przyczyn wypadków ujmowanych wg klasyfikacji GUS z wypadkogennymi urządzeniami i maszynami górnictwymi.

378. ORGANIZATORSKA metoda monitoringu zagrożeń wypadkowych w zakładzie przemysłowym / K. Swat. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1994-1996.

Zagadnienie prewencji wypadkowej w warunkach polskich, gdy następują gwałtowne zmiany w strukturze wytwarzania, jest niezwykle ważne. Wiele polskich przedsiębiorstw nie ocenia zagrożeń związanych z niewłaściwą organizacją pracy. Celem tematu jest przeanalizowanie nowych możliwości prewencji wypadkowej w przemyśle i opracowanie metody monitoringu zagrożeń wypadkowych w zakładzie pracy.

379. SPOŁECZNE uwarunkowania wypadkowości w górnictwie węgla kamiennego / J. Martyka. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Ochrony Zdrowia i Warunków Pracy, 1993-1993.

Koncepcja badań dotyczących społecznych uwarunkowań wypadkowości w kopalniach węgla kamiennego. Przedstawiono ogólne problemy bezpieczeństwa pracy i stany zagrożeń w kopalniach oraz dotychczas stosowane metody prewencji. Omówiono najnowsze poglądy na temat przyczynowości wypadkowej, w tym koncepcję kultury bezpieczeństwa wraz z podstawowymi jej pojęciami teoretycznymi. Wykazano istotną rolę elementów składowych kultury bezpieczeństwa w kształtowaniu poziomu zagrożeń.

380. WIELOWYMIAROWA analiza statystyczna struktury wypadków przy pracy w przemyśle węglowym / J. Szeja. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1994-1994.

Praca zawiera efekty badań, których przedmiotem były problemy: 1) prognozowania struktury wypadków przy pracy w Kopalniach Węgla Kamiennego; 2) periodyzacja rozwoju wypadków przy pracy (śmiertelne, ciężkie i lekkie) w przemyśle węglowym; 3) zastosowanie miary chi-kwadrat w grupowaniu badanych obiektów o podobnej strukturze cech.

Zob. też poz. 324, 326.

6. Odzież robocza. Sprzęt ochrony osobistej

381. BADANIE zjawiska filtracji aerozoli na elementach oczyszczających respiracyjnego sprzętu ochrony dróg oddechowych w warunkach lekkiej, średnio ciężkiej i ciężkiej pracy fizycznej / S. Zakrzewski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Przeanalizowano zagadnienie warunków w jakich zachodzi zjawisko filtracji różnych aerozoli na filtrach stosowanych do ochrony układu oddechowego w warunkach pracy fizycznej o różnym stopniu uciążliwości. Ustalono, że efekt tego zjawiska jest uzależniony od charakteru przepływu powietrza (pulsujący czy stały), wartości objętościowego natężenia przepływu oraz od rodzaju fazy rozproszonej aerozolu. Rozważono także ewentualność wpływu wilgotności i temperatury powietrza. Dokonano analizy porównawczej skuteczności filtracji wytypowanego materiału filtracyjnego wobec standardowego pyłu krzemionkowego, aerozolu chlorku sodowego oraz mgły oleju parafinowego.

382. DOSTOSOWANIE przepisów krajowych dotyczących sprzętu ochrony układu oddechowego do wymagań Dyrektywy EWG nr 89/686 / S. Zakrzewski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1992.

Zaprezentowano system norm europejskich dotyczących sprzętu indywidualnej ochrony układu oddechowego, zwracając uwagę na normy regulujące kwestie ogólne: klasyfikację, terminologię i określenia podstawowych pojęć oraz normy szczegółowe określające wymagania, metodykę badawczą oraz sposób znakowania sprzętu. Zaproponowano założenia krajowego systemu prawnego dotyczącego sprzętu ochrony układu oddechowego, a także innych grup środków ochrony indywidualnej regulującego wszystkie kwestie związane z badaniami i certyfikacją sprzętu. Opracowano wstępny projekt przepisów regulujących wszystkie kwestie związane z certyfikacją środków ochrony indywidualnej jako wyrobów.

383. KRYTERIA oceny metodą chromatograficzną przenikania płynnych środków chemicznych przez materiały stosowane na rękawice i odzież ochronną / J. Rosołowska, I. Malinowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

I etap obejmuje opracowanie stanowiska badawczego, tj. uruchomienie Chromatografu gazowego z detektorem płomieniowo-jonizacyjnym, ustalenie warunków pracy aparatu, dobór wypełniania kolumny oraz dobór materiałów badawczych, ciekłych związków chemicznych i przeprowadzenia prób wstępnych. II etap pracy dotyczy określenia czasu przebicia i przepuszczalności par przez próbki badanych rękawic i materiałów stosowanych na odzież ochronną. Uzyskane wyniki będą podstawą ustalenia kryteriów oceny rękawic i odzieży chroniących przed rozpuszczalnikami organicznymi.

384. METODY oceny odzieży ochronnej do prac w mikroklimacie zimnym / A. Sawicka, A. Marszałek, A. Sołtyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Celem badań było znormalizowanie fizjologicznych metod badań i oceny odzieży ochronnej przeznaczonej do prac w mikroklimacie zimnym, co pozwoli na atestację nowych wzorów oraz weryfikację dotychczas stosowanych wymagań fizjologiczno-higienicznych. Przeprowadzono badania na młodych mężczyznach oceniając trzy zestawy odzieży chroniącej przed zimnem przy wydatku energetycznym i warunkach mikroklimatu przyjętych przez projektanta w celu określenia zakresu zastosowania odzieży.

385. MIERNIK ekspozycji na krótkożyciowe produkty rozpadu radonu współpracujący z pyłomierzem osobistym / K. Skubacz, J. Lebecka. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Ośrodek Naukowo-Badawczy ds. Ochrony Zdrowia i Środowiska Pracy, 1987-1991.

Podstawowym zagrożeniem ze strony naturalnych izotopów promieniotwórczych są krótkożyciowe produkty rozpadu radonu znajdujące się w powietrzu. W wypadkach szczególnego narażenia radiacyjnego konieczna staje się kontrola indywidualna osób narażonych na ich działanie dlatego też podjęto prace zmierzające do opracowania takiego miernika. Miernik stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu skonstruowano w oparciu o pyłomierz indywidualny BARBARA-7. W pyłomierzu umieszczono wkładkę tzw. przystawkę ALFA-32 zawierającą dawkomierz termoluminescencyjny i przystosowaną do rejestracji w czasie pomiaru promieniowania alfa. Skonstruowany miernik jest przeznaczony do stosowania w kopalniach. Posiada dopuszczenie instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w kopalniach. Opisano dokładnie konstrukcję miernika i wyniki jego badań przeprowadzonych zarówno w warunkach stymulowanych jak i w kopalniach węgla kamiennego.

386. ODZIEŻ krótkotrwałego użytku chroniąca przed szkodliwymi substancjami występującymi w rolnictwie / W. Bendkowska, U. Polińska, Z. Poliński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Przebieg i rezultaty doświadczalnego użytkowania odzieży chroniącej przed cieczami roboczymi pestycydów tj. kombinezonu krótkotrwałego użytku z kapturem, z włókniny Tyvek 1422A i jednocześnie kombinezonu z kapturem, z włókniny Tyvek+PE. Przedstawiono metodę wyznaczania odporności odzieży ochronnej na penetrację cieczy oraz zaprojektowano i wykonano stanowisko badawcze.

387. OKREŚLENIE zagrożeń dla organizmu człowieka powstających podczas hamowania spadania przez sprzęt ochronny na podstawie badań dynamicz-

nych zmodyfikowanego manekina sztywnego / M. Dolecki, K. Baszczyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1994.

Dokonano analizy teoretycznej zjawisk zachodzących podczas powstrzymywania manekina sztywnego przy założeniu różnych pozycji przed zrzutem. W badaniach eksperymentalnych zastosowano zmodyfikowany manekin sztywny, który wyposażono w szelki bezpieczeństwa z grzbietową klamrą zaczepową, oraz kolejno w trzy rodzaje podzespołów łącząco-amortyzujących: linkę bezpieczeństwa, amortyzator włókienniczy z linką oraz urządzenie samohamowne. Otrzymane wyniki badań dostarczyły informacji odnośnie bezpiecznego stosowania sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości na stanowiskach pracy.

388. OKREŚLENIE zależności pomiędzy oceną odzieży chroniącej przed promieniowaniem cieplnym dokonaną na podstawie laboratoryjnych badań odzieży w symulowanych warunkach mikroklimatu / M. Jędrzejewska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1992.

Określenie zależności między oceną odzieży chroniącej przed promieniowaniem cieplnym dokonaną na podstawie laboratoryjnych badań materiałów a oceną uzyskaną w wyniku badań gotowej odzieży prowadzonych w symulowanych warunkach środowiska pracy. Do badań wytypowano cztery wzory odzieży: z grupy chroniącej przed małym obciążeniem cieplnym - ubranie wełniane dla hutnika; z grupy odzieży chroniącej przed dużym obciążeniem cieplnym - ubranie z aluminiowanej tkaniny z nomexu, ubranie z aluminiowanej tkaniny szklanej oraz ubranie z aluminiowanej tkaniny szklanej z podszewką z tkaniny wełnianej. Na podstawie przeprowadzonej analizy statystycznej wyników badań stwierdzono, że istnieje zależność między oceną materiałów dokonaną podczas badań laboratoryjnych a oceną gotowej odzieży uzyskaną na podstawie badania niektórych parametrów w symulowanych warunkach środowiska pracy.

389. OPRACOWANIE konstrukcji i wykonanie modelu nowoczesnej jednofiltrowej półmasksi przeciwpyłowej / B. Meinhardt. Katowice: Główny Instytut Górnicztwa, Zakład Technologii Chemicznych, 1993-1993.

W dokumentacji przedstawiono wyniki pracy badawczej mającej na celu opracowanie i wykonanie modelu jednofiltrowej półmasksi przeciwpyłowej. Półmasksi jednofiltrowe są produktem najnowszej generacji i nie są dotychczas produkowane w kraju. Ze względu na szereg walorów eksploatacyjnych ten typ półmasksi nadaje się do zastosowania w górnictwie podziemnym. W pierwszej fazie pracy przeprowadzono analizę budowy jednofiltrowych półmasek przeciwpyłowych produkcji zagranicznych wytwórców. We współpracy z Zakładem Antropologii PAN we Wrocławiu opracowano wytyczne antropometryczne do konstrukcji półmasksi. Na podstawie w/w działań przygotowawczych opracowano założenia konstrukcyjne do wykonania modelu jednofiltrowej półmasksi i modelu filtru klasy P1 i P2.

390. OPRACOWANIE rękawic termoodpornych i termoizolacyjnych do prac z przedmiotami o temperaturze powyżej 350°C / J. Liwkowicz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1993.

Wykonano badania laboratoryjne nowo opracowanych dzianin mieszkankowych: z przędzy szklanej, z przędzy szklanej i aramidowej w różnych proporcjach, przędzy anilanowej oksydowanej i szklanej, przędzy rdzeniowej z włókien metalowych w oplocie z włókien aramidowych, dzianiny z przędzy lnianej i z przędzy rdzeniowej z rdzeniem metalowym. Badania obejmowały wyznaczanie: współczynnika przenikania strumienia ciepła przez materiały i ich układy, wyznaczanie termoizolacyjności na płycie o temperaturze 100°C, palności i odporności na przecięcie, zgodnie z normami wcześniej opracowanymi w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy.

391. OPRACOWANIE systemów wysokoskutekcyjnej filtracji cieczy i gazów do sprzętu ochronnego / E. Meinhardt. Katowice: Główny Instytut Górnicztwa, Zakład Technologii Chemicznych, 1994-1994.

Opracowano materiały filtracyjne z włókien szklanych ultracienkich oraz z włókieniny filtracyjnej ze stopionych polimerów, o zróżnicowanych parametrach technicznych i użytkowych. Przeprowadzono badania uzyskanych wyrobów i określono kierunki ich zastosowań. Wykonano modele filtru absolutnego klasy S, filtru workowego i kasetowego klasy P2 do indywidualnego sprzętu ochronnego. Przeprowadzono badania użytkowe wykonanych modeli sprzętu uzyskując pozytywne wyniki badań.

392. OPRACOWANIE wymiennych wkładów jednorazowego użytku chroniących przed toksycznymi gazami przemysłowymi / G. Gąsior. Katowice: Główny Instytut Górnicztwa, Zakład Technologii Chemicznych, 1993-1993.

Opracowane zostały wkłady jednorazowego użytku chroniące przed toksycznymi gazami przemysłowymi. Wykonano partię modelową wkładów jednorazowego użytku oraz przeprowadzono badania laboratoryjne.

393. SYSTEM certyfikacji spełniania wymagań bezpieczeństwa pracy i ergonomii zgodnie z normami krajowymi i międzynarodowymi dla maszyn produkcyjnych oraz środków ochrony indywidualnej i zbiorowej / D. Podgórski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1991.

W pracy przedstawiono: - zasady organizacji i sposoby działania systemów badań i certyfikacji wyrobów, które obowiązywały w Polsce od 1990 r.; - zasady organizacji systemów badań i certyfikacji wprowadzonych obecnie w krajach EWG i EFTA; - proces modyfikacji polskiego systemu badań i certyfikacji realizowany w celu jego dostosowania do analogicznych systemów w krajach EWG i EFTA; koncepcje udziału CIOP w polskim systemie badań i certyfikacji w zakresie maszyn produkcyjnych i środków

ochronnych; - plan przedsięwzięć CIOP związanych z włączeniem się do polskiego systemu badań i certyfikacji.

394. SZELEKI bezpieczeństwa o wysokich parametrach wytrzymałościowych dla różnych stanowisk pracy / M. Dolecki, H. Bargiel, K. Baszczyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1991.

Opracowano i wykonano serię prototypową pięciu rodzajów szelek bezpieczeństwa. Wykonane szelki bezpieczeństwa oraz elementy składowe (metalowe i włókiennicze) zostały poddane badaniom laboratoryjnym, które wykazały pełną zgodność z wymaganiami Polskiej Normy PN-90/Z-08057. Po badaniach laboratoryjnych szelki bezpieczeństwa zostały przekazane do badań użytkowych. Badania te wykazały ich pełną przydatność w stosowaniu na różnych stanowiskach pracy i wysokie walory użytkowe. Szelki bezpieczeństwa typów S-1, S-2, S-3, S-4 i S-5 zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komisję Oceny Wzorów i wpisane do Rejestru Ochron CIOP.

395. USTALENIE dopuszczalnego czasu użytkowania i magazynowania oraz odporności termicznej hełmów ochronnych dla celów nowelizacji Polskiej Normy PN-86/z 08110 „Przemysłowe hełmy ochronne” / K. Baszczyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1994.

Przeprowadzono badania wytrzymałości na uderzenie, przebicie i zdolność amortyzacji przemysłowych hełmów ochronnych w temperaturach ujemnych i dodatnich. Badaniom tym poddano wszystkie typy hełmów wykonanych z polietylenu, które są aktualnie produkowane w Polsce. Na podstawie wyników badań ustalono zakresy temperatur, w których mogą być stosowane poszczególne typy hełmów.

396. WYMAGANIA i metody badania respiracyjnego sprzętu ochrony układu oddechowego / B. Bajer. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Na podstawie analizy norm europejskich przedstawiono metody badań sprzętu respiracyjnego ochrony układu oddechowego, wymieniono parametry podlegające badaniom i wymagania, które powinien spełniać sprzęt. Dane te dotyczą pełnego cyklu badawczego sprzętu, obejmującego przygotowanie do badań, badania bez udziału ludzi i przy udziale ludzi oraz symulację pracy fizycznej wykonywanej w kontrolowanych warunkach laboratoryjnych przez ludzi wyposażonych w sprzęt pozytywnie oceniony podczas badań. Sporządzono zestawienie stanowisk atestacyjnych, którymi powinno dysponować laboratorium badawcze CIOP dla wykonywania badań sprzętu. Wykonano kompletne stanowiska atestacyjne do przeprowadzenia prób odporności sprzętu na czynniki mechaniczne i do badania odporności części twarzowych na działanie płomieni.

397. WYMAGANIA i metody oceny właściwości ochronnych i użytkowych dla materiałów przeznaczonych do produkcji odzieży ostrzegawczej /

B. Jabłońska, I. Malinowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Przeprowadzono badania materiałów stosowanych w kraju i zagranicą na odzież ostrzegawczą - zapewniającą widoczność człowieka z odległości umożliwiającej zatrzymanie pojazdu. Badania przeprowadzono na materiałach nowych i poddanych działaniu różnych czynników, np. światła sztucznego, prania. Wytypowano materiały, które zapewniły widoczność człowieka w określonych warunkach (warunki atmosferyczne, rodzaj światła, pora doby). Wyżej wymienione materiały pozwoliły na ustalenie wielkości parametrów określających właściwości ostrzegawcze.

398. WYMAGANIA oraz metody badania właściwości ochronnych i użytkowych materiałów przeznaczonych na odzież olejochronną / S. Zakrzewski, T. Kopczyńska, B. Jabłońska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1988-1991.

W toku pracy zbudowano stanowisko pomiarowe do wyznaczania odporności na prześiąkanie olejów z wykorzystaniem zjawiska fluorescencji olejów. Opracowano metodę wyznaczania odporności na nasiąkanie i wskaźnik prześiąkliwości. W celu ujednolicenia metodyki badania odporności materiałów przeznaczonych na odzież ochronną na działanie czynników chemicznych opracowano sposób wyznaczania olejochłonności zarówno dla materiałów przeznaczonych na odzież chroniącą przed krótkotrwałym jak i długotrwałym działaniem olejów oraz wymagania dla wartości parametrów ochronnych i użytkowych.

Zob. też poz. 331, 415.

Stanowiska atestacyjne

399. METODY badania izolacyjności cieplnej i wymagania dla odzieży ochronnej do prac w mikroklimacie zimnym / K. Robakowski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Właściwości cieplochronne materiałów odzieżowych najczęściej charakteryzowane są oporem przenikania ciepła. Opisano metody badań i stosowaną aparaturę. Stwierdzono, że badania izolacyjności cieplnej materiałów odzieżowych są szczególnie celowe w przypadku materiałów przeznaczonych na odzież do prac w mikroklimacie. Badania te powinny umożliwić sformułowanie wymagań odnośnie izolacyjności cieplnej poszczególnych materiałów i ich układów warstwowych, aby wykonana z nich odzież w maksymalnym stopniu zadowalała ludzi użytkujących ją w warunkach określonego środowiska termicznego. Na podstawie zebranych materiałów i własnych doświadczeń przedstawiono koncepcję budowy stanowiska badawczego. Stwierdzono także, że projektowane stanowisko badawcze powinno służyć celom badawczym i certyfikacji odzieży.

400. METODY i stanowiska do badań certyfikacyjnych odzieży ochronnej, ochron rąk i nóg zabezpieczających przed urazami mechanicznymi / M. Jędrzejewska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Przedstawiono metody badania właściwości ochronnych odzieży, ochron rąk i nóg zabezpieczających przed urazami mechanicznymi proponowane przez CEN w postaci norm europejskich (EN 388, 381, 344, 863, 530, 420) oraz metody dotyczące tych samych zagadnień stosowanych w Polsce. Są to metody określające odporność na przecięcie piłami łańcuchowymi, uderzenie, ścieranie, przekłucie, rozdzielanie, poślizg. Przedstawiono sposób badania oraz stanowiska badawcze zalecane w danej metodzie, a także różnice między metodami dotychczas stosowanymi w Polsce a metodami proponowanymi w normach europejskich.

401. METODY i stanowiska do badań certyfikacyjnych odzieży ochronnej, ochron rąk i nóg zabezpieczających przed zagrożeniami termicznymi / B. Jablońska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Przedstawiono metody badania właściwości ochronnych odzieży, ochron rąk i nóg zabezpieczających przed zagrożeniami termicznymi proponowane przez CEN w postaci norm ustanowionych lub projektów norm europejskich (EN 344, 366, 367, 373, 407, 532, 702) oraz metody dotyczące tych samych zagadnień stosowanych dotychczas w Polsce. W przypadku każdej metody podano zasadę działania, określenie stosowane w normie, zalecane warunki pracy i aklimatyzacji próbek, sposób badania oraz zestawiono różnice między metodami zalecanymi przez CEN do oceny tej właściwości, zawartymi w normach przeznaczonych do oceny przydatności odzieży czy ochron rąk oraz różnice w stosunku do metod stosowanych w Polsce.

402. METODY i stanowiska do badań certyfikacyjnych przemysłowych hełmów ochronnych / K. Baszczyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Opracowano założenia do wymagań i metod badań najważniejszych parametrów ochronnych hełmów, pod kątem modernizacji istniejącej w CIOP aparatury pomiarowej oraz budowy nowych stanowisk badawczych. Opracowano ponadto założenia techniczne dla wykonywania badania odporności na działanie odprysków stopionego metalu, które w założeniu powinno być prowadzone przez wyspecjalizowane instytucje posiadające odpowiednie wyposażenie do topienia i operowania ciekłym żeliwem. Wykonano modele stanowisk badawczych, które następnie zostały poddane badaniom sprawdzającym.

403. METODY i stanowiska do badań certyfikacyjnych bezdotykowych urządzeń ochronnych / M. Dźwiarek. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Na podstawie analizy dokumentów stwierdzono, że badania certyfikacyjne obejmować będą: oględziny wyrobu i badania dokumentacji; zabezpieczenia przed porażeniem

prądem elektrycznym; parametry użytkowe (na zgodność z DTR); samokontrolę; odporność na narażenia środowiska; niezawodność. Po otrzymaniu wyników zaprojektowano i skonstruowano model wielofunkcyjnego stanowiska SBU01. Stanowisko to umożliwia wykonanie pomiarów badanych urządzeń w zakresie parametrów funkcjonalnych: czasu zadziałania; wielkości pola ochronnego; rozdzielczości; niezawodności. Przeprowadzono doświadczalnie potwierdzenie opracowanych metod badawczych.

404. METODY i stanowiska do badań certyfikacyjnych rękawic ochronnych, ochron rąk i nóg zabezpieczających przed zagrożeniami chemicznymi / J. Liwko-wicz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

W ramach pracy dokonano przeglądu norm europejskich: EN 344, 368, 369, 374 cz.3, 4, 5 oraz EN 420 dotyczących wyznaczania odporności chemicznej ochron rąk, nóg i odzieży ochronnej. Porównano metody objęte normami europejskimi (6 norm). Na podstawie przeglądu norm określono założenia do budowy nowych stanowisk zgodnych z wymaganiami norm europejskich oraz do modyfikacji już istniejących stanowisk.

405. METODY oraz modele stanowisk do badań filtrów spawalniczych o zmiennym lub podwójnym stopniu ochrony / Z. Kubacki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1994-1996.

Opracowano dokumentację techniczną i modele czterech stanowisk badawczych, które umożliwią prowadzenie badań filtrów spawalniczych i filtrów ze strefami o różnych współczynnikach przepuszczania światła. Posłużą one także do badań przyłbic spawalniczych, gogli dla spawaczy i okularów ochronnych. Przygotowano instrukcję obsługi tych stanowisk, przeprowadzono weryfikację założonych wcześniej wymagań oraz opracowano pięć procedur badawczych, których wyniki były uznawane w krajach Unii Europejskiej.

406. OKREŚLENIE zagrożeń dla organizmu człowieka powstających podczas hamowania spadania na podstawie badań dynamicznych przy użyciu manekina antropomorficznego / M. Dolecki. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1994.

Wykonano siedem przystawek pomiarowych umożliwiających nastawianie węzłów ruchowych manekina. Przystawki te montowane wraz z manekinem antropomorficznym do ramy montażowej stanowiska nastawczego pozwalają na regulację jedenaśtu węzłów ruchowych. Dokonano analizy działania węzłów ruchowych manekina antropomorficznego dzieląc je na trzy typy: przegub walcowy, przegub kulisty, czop obrotowy w gnieździe. Na podstawie tej analizy zaprojektowano i wykonano elektroniczny układ pomiarowy służący do badania oporów tarcia spoczynkowego w węzłach ruchomych manekina.

407. OPRACOWANIE i wykonanie układów pomiarowych do oznaczania wskaźników ochronnych dla sprzętu przeciwpyłowego w górnictwie - wykonanie stanowiska do pomiaru zawartości CO₂ w przestrzeni podmaskowej / B. Podedworny. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Technologii Chemicznych, 1993-1993.

Dokumentacja zawiera wyniki pracy mającej na celu opracowanie i wykonanie stanowiska pomiarowego do oznaczenia zawartości dwutlenku węgla w przestrzeni podmaskowej. Pomiar tego parametru wymagany jest przez nowe normy: PN-92/Z-02014 „Półmaska dwutlenku filtrująca i filtry” oraz PN/EN 140 „Półmaska i ćwierćmaski”.

408. OPRACOWANIE metodyki badania zdolności ochronnej górniczych pochłaniaczy ucieczkowych typu POG wobec dymów ze spalanych taśm przenośnikowych zgodnie z wymaganiami norm europejskich / B. Zegarlińska. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1993-1994.

Opracowano metodykę oznaczania zdolności ochronnej górniczych pochłaniaczy ucieczkowych wobec produktów spalania taśm przenośnikowych zgodnie z wymaganiami norm europejskich. Przystosowano stanowisko badawcze do prowadzenia pomiaru parametrów użytkowych sprzętu oraz przeprowadzono badania sprzętu wobec produktów spalania taśm przenośnikowych oraz innych materiałów z tworzyw sztucznych stosowanych w podziemnych wyrobiskach kopalniach.

409. OPRACOWANIE podstaw metodycznych i stanowisk do atestacji ochronników słuchu zgodnie z wymaganiami EWG / D. Trynkowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1993.

Celem pracy jest stworzenie Laboratorium Ochrony Słuchu, którego wyposażenie pozwoli na testowanie ochronników słuchu zgodnie z wymaganiami EWG. Przewiduje się, że Laboratorium uzyska akredytację jako jedyne w kraju i uprawnienia do certyfikacji ochronników słuchu. W obecnym etapie realizacji pracy opracowano ogólną koncepcję wyposażenia Laboratorium. Opracowano szczegółowe założenia do projektu stanowiska do atestacji akustycznej ochronników słuchu.

410. OPRACOWANIE procedur badania indywidualnego sprzętu ochrony dróg oddechowych, rozszerzających zakres działania akredytacji laboratorium, zgodnie z potrzebami CIOP / W. Parysiewicz, B. Zegarlińska, G. Gąsior. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1996-1996.

Celem zadania było rozszerzenie zakresu badawczego laboratorium, co pozwoli na poszerzenie obszaru akredytowanego. Przeprowadzono analizę normalizacyjną, opracowano koncepcję, wykonano poszczególne elementy oraz zmontowano stanowisko badawcze do badania „zatkania” półmasek filtrujących z zastosowaniem pyłu dolomitowego. Przeprowadzono rozruch stanowiska.

411. OPRACOWANIE wymagań, metod i stanowisk do badań rękawic dielektrycznych i obuwia dielektrycznego / J. Liwkowicz, J. Kowalska, M. Jędrzejewska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1996.

Celem było opracowanie metody badań rękawic elektroizolacyjnych: odporności na działanie kwasu, odporności na działanie oleju, odporności na działanie ozonu i odporności na skrajnie niską temperaturę, zwiększonej odporności mechanicznej, odporności na działanie kwasu, oleju i ozonu oraz zwiększonej odporności mechanicznej. Opracowano 4 nowe projekty procedur badawczych, które po przeprowadzeniu ich oceny i zatwierdzeniu, będą włączone do zakresu akredytacji CIOP i umożliwią prowadzenie badań rękawic elektroizolacyjnych w/w kategorii, wg projektu normy PN-IEC 903.

412. OPRACOWANIE wymagań znormalizowanych metod badawczych i stanowisk do badań materiałów i rękawic przeznaczonych do ochrony przed drganiami / J. Koton, P. Kowalski, J. Szopa. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1996.

Opracowano dwa projekty norm PN-EN, określające metody badań i kryteria oceny materiałów i rękawic przeznaczonych do ochrony pracowników przed oddziaływaniem drgań miejscowych. Stworzono dwa stanowiska badawcze, które służą do wyznaczania charakterystyk częstotliwościowych przenoszenia drgań przez materiały przeznaczone do konstrukcji rękawic antywibracyjnych i na pokrycia tłumiąco-wibroizolujące rękojeści narzędzi ręcznych. Uruchomione stanowiska umożliwią prowadzenie prac w europejskim systemie badań międzylaboratoryjnych, w którym zakłada się uzyskiwanie podobnych wyników i ich wzajemne uznawanie.

413. PRZYSTOSOWANIE i wprowadzenie metod badań wg standardów EWG indywidualnego sprzętu ochrony dróg oddechowych wraz z modernizacją stanowisk w laboratorium / W. Kołodziej. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Zakład Technologii Chemicznych, 1993-1993.

W pracy przeprowadzono szczegółową analizę normalizacyjną (norm PN, BN i EN) w zakresie sprzętu pochłaniającego i ucieczkowego, opracowano koncepcję i wykonano dwa stanowiska pomiarowe. Na stanowiskach tych wykonano badania sprawdzające dla wybranych pochłaniaczy przemysłowych i pochłaniaczy ucieczkowych POG oraz przeprowadzono badania wstępne w warunkach przewidzianych w normach EN pod kątem spełniania przez sprzęt krajowy wymagań określonych w tych normach.

414. STANOWISKA badawcze do atestacji optycznej filtrów i szybek ochronnych stosowanych w indywidualnych ochronach oczu i twarzy / R. Brunsz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Przedstawiono wymagania formalno-prawne dla laboratoriów mających dokonywać atestacji wyrobów na zgodność z normami europejskimi (EN). Zaprezentowano aktual-

na sytuację w zakresie norm: międzynarodowych (ISO), Wspólnoty Europejskiej (EN) i norm krajowych (PN) w dziedzinie sprzętu ochrony indywidualnej oczu i twarzy. Stwierdzono pełną zgodność z EN obowiązujących PN oraz potrzebę ich uzupełnień.

7. Fizjologia pracy

415. FIZJOLOGICZNA ocena obciążenia pracą wykonywaną w odzieży z materiałów powlekanych / A. Sawicka. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

W ramach realizacji tematu wykonano - badania wydatku energetycznego podczas pracy w odzieży ochronnej z materiałów powlekanych oraz pomiary parametrów mikroklimatu otoczenia na stanowiskach pracy, gdzie przewidziane jest stosowanie takiej odzieży w celu określania warunków badań laboratoryjnych; - fizjologiczną ocenę obciążenia pracą wykonywaną w odzieży ochronnej z materiałów powlekanych, przeprowadzoną w warunkach laboratoryjnych, w komorze mikroklimatycznej z udziałem ochotników, w celu określania bezpiecznego czasu pracy w tej odzieży i długości niezbędnego odpoczynku. Opracowana metoda została przygotowana w formie normy na metodę badawczą do fizjologicznej oceny obciążenia pracą wykonywaną w odzieży powlekanej.

416. METODA wyznaczania obciążenia cieplnego w krótkotrwałym polu promieniowania kierunkowego o wysokim natężeniu / K. Sołtyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1992.

Dla niejednorodnego środowiska termicznego z krótkotrwałym promieniowaniem kierunkowym zaproponowano metodę oceny obciążenia i ekspozycji dopuszczalnej za pomocą zmodyfikowanego wskaźnika WBGT z wykorzystaniem funkcyjnych pomiarów promieniowania, które następnie zweryfikowano w bezpośrednich badaniach ludzi w komorze klimatycznej. Doświadczenia prowadzono w warunkach skojarzeniowego obciążenia cieplnego i badano dynamikę zmian fizjologicznych kryteriów stresu cieplnego, wielkość akumulacji ciepła i ilość wydzielonego potu dla różnych wielkości obciążenia mierzonego wartością wskaźnika WBGT.

417. MODELOWE wdrożenie oceny wydolności fizycznej przy kwalifikacji do pracy związanej z dużym wysiłkiem fizycznym / T. Makowiec-Dąbrowska i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1994-1994.

Ustalenie trybu postępowania mającego na celu określenie możliwości zatrudniania do ciężkiej pracy fizycznej. Zadaniem jest opracowanie wzorów odpowiednich dokumentów

oraz określenie zakresu informacji, które lekarz powinien uzyskać od pracodawcy a także opracowanie instrukcji w sprawie przeprowadzania prób wysiłkowych mających na celu określenie poziomu wydolności fizycznej dla lekarzy przemysłowych. Badania są przeprowadzane u pracowników kierowanych do Przechodni Chorób Zawodowych, w celu ustalenia zdolności do pracy na określonym stanowisku.

418. OPRACOWANIE modelu badań fizjologicznych, psychologicznych i biomechanicznych mających na celu ocenę wydolności i możliwości osób niepełnosprawnych do wykonywania pracy zawodowej / B. Kurkus-Rozowska i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Celem jest opracowanie modelu badań do oceny psychofizycznej osób niepełnosprawnych mogących podjąć pracę zawodową. Przygotowano pakiet metod w formie procedur badawczych z zakresu fizjologii, biomechaniki i psychologii, które potrzebne są do oceny wydolności ogólnej, tolerancji wysiłkowej, sprawności, siły i zasięgu kończyn, predyspozycji psychicznej i możliwości wykorzystania sprawności funkcji. Proponowana obiektywna ocena powinna ułatwić dobór zawodu, stanowiska pracy, ewentualnie czynności zawodowych osób niepełnosprawnych, mogących podjąć pracę. Będzie również elementem prawidłowo prowadzonej rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zabezpieczać przed pogłębianiem się istniejących dysfunkcji, bądź tworzenia się nowych, związanych z niedostosowaniem miejsca do możliwości osoby niepełnosprawnej.

419. WYTYCZNE dla oceny sprawności organizmu podczas pracy w mikroklimacie gorącym / M. Konarska, B. Kurkus-Rozowska, K. Sołtyński. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1988-1991.

Celem pracy był wybór, analiza i sprawdzenie metod przydatnych w praktyce przemysłowej dla oceny sprawności organizmu u osób wykonujących pracę w wysokiej temperaturze środowiska. Ze względu na duże różnice osobnicze w reakcji na wysoką temperaturę środowiska, jedynymi metodami, za pomocą których można ocenić rzeczywiste obciążenie organizmu w środowisku gorącym są metody fizjologiczne. Uwzględniają one indywidualne możliwości przystosowania się do trudnych warunków klimatu gorącego i wpływ wysiłku fizycznego. Na podstawie literatury wybrano metody charakteryzujące wydolność i sprawność organizmu podczas pracy w wysokiej temperaturze środowiska. W 133 eksperymentach w komorze mikroklimatycznej sprawdzono ich czułość i przydatność dla praktyki przemysłowej. Stwierdzono, że najbardziej przydatną metodą dla praktyki przemysłowej jest wyznaczanie współczynnika odnowy Brouha z kryteriami oceny obciążenia opracowanymi przez Fuller'a i Smith'a. Według tych kryteriów obciążenie organizmu jest za duże, jeżeli wartość częstości skurczów serca mierzona w 3 minucie po wykonaniu pracy, lub cyklu pracy wynosi powyżej 90 uderzeń na minutę.

420. ZMIANY wskaźników fizjologicznych krążenia krwi, termoregulacji i progu słuchu w czasie łącznej ekspozycji na mikroklimat gorący i ha-

łas / B. Kurkus-Rozowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1992.

Opracowano koncepcję i przeprowadzono serię badań eksperymentalnych w komorze mikroklimatycznej w celu oceny wpływu hałasu podczas pracy fizycznej w środowisku gorącym na zmiany funkcji fizjologicznych i psychologicznych człowieka. Badania przeprowadzono na 10 zdrowych ochotnikach w wieku 20-27 lat. Na podstawie otrzymanych wyników stwierdzono, że największe zmiany w zakresie układu krążenia - wzrost częstości skurczów serca oraz skurczowego ciśnienia tętniczego krwi uzyskano podczas pracy w wysokiej temperaturze. Dodatkowy wpływ hałasu w niewielkim stopniu zmienił odpowiedź. Nie obserwowano również negatywnego oddziaływania hałasu na zmiany temperatury skóry oraz temperaturę wewnętrzną ciała podczas obciążenia pracą fizyczną lub gorącem w czasie ich łącznego działania. Otrzymane w czasie badań eksperymentalnych wyniki poddane będą dalszej wnikliwej analizie statystycznej i opracowane z uwzględnieniem wzajemnych korelacji.

Zob. też poz. 317, 384.

8. Materialne środowisko pracy

a) Pył. Czystość powietrza

421. ANALIZA stanu nauki i techniki oraz wytyczne kierunków prac w zakresie zwalczania zagrożenia pyłowego / K. Lebecki, J. Śliż, D. Sułkowska. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Kopalnia Doświadczalna „Barbara” Miłków, 1993-1993.

W pracy przedstawiono: - ogólne poglądy na zagrożenie pyłowe w kopalniach podziemnych, - zasady pomiarów zapylenia powietrza na tle obowiązujących przepisów, - zasady zwalczania zapylenia powietrza, - zagadnienie neutralizacji pyłów osiadłych, - przegląd metod zwalczania rozwiniętych wybuchów, - przegląd stosowanych ochron osobistych. Praca zawiera wytyczne kierunków badań w zakresie zwalczania zagrożeń pyłowych do roku 2000 zarówno w aspekcie zagrożeń wybuchami pyłów, jak i zagrożenia dla zdrowia.

422. BEZPIECZEŃSTWO sieci i systemów wentylacyjnych kopalń w warunkach wzrastających zagrożeń naturalnych / J. Sułkowski i in. Gliwice: Politechnika Śląska, Instytut Eksploatacji Złóż, 1994-1994.

Przeanalizowano, w oparciu o ogólną teorię bezpieczeństwa systemów, związek między niezawodnością funkcjonowania systemu wentylacyjnego kopalni a niezawodnością

bezpieczeństwa tego systemu. Przeanalizowano również problem sprawnego i bezpiecznego zastosowania wentylatorów pomocniczych w systemie wentylacyjnym. Odrębną część pracy stanowi opracowanie wyników pomiarów prędkości poruszania się górników w wyrobiskach symulujących drogę ucieczkową w czasie pożaru. Przedstawiono zależności prędkości poruszania się górników od kąta nachylenia wyrobisk, kierunku poruszania się górników oraz stopnia zadymienia wyrobiska. Podstawą dla analizy statystycznej były doświadczenia przeprowadzone przez CSRG w Bytomiu w 1993 r. zgodnie z programem opracowanym w Instytucie Eksploatacji Złóż.

423. DOSKONALENIE metod i środków badania ograniczenia emisji pyłów i zagrożenia ich wybuchami / K. Lebecki i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1995-1995.

Celem pracy jest opracowanie i wdrożenie metod oraz wyznaczenie miejsc pomiarów zapylenia powietrza, wprowadzenie systemu indywidualnego pomiaru zapylenia celem określenia indywidualnej ekspozycji pyłowej oraz opracowanie zasad oceny skuteczności działania sprzętu ochronnego wobec różnych pyłów przemysłowych. Zakres pracy obejmował również pomiary zapylenia powietrza na różnych stanowiskach pracy w kopalniach. Częścią pracy jest szczegółowa instrukcja obsługi indywidualnego pyłomierza CIP-10.

424. DOSTOSOWANIE krajowych wymagań i metod badań do norm międzynarodowych dla środków ochrony zbiorowej przed zapyleniem / A. Lisowski. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Dokonano przeglądu norm światowych dotyczących metod badań środków ochrony zbiorowej przed zapyleniem oraz istniejących norm polskich w tej dziedzinie. Uwzględniono normy obowiązujące w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Francji, Niemczech oraz normy międzynarodowe państw Europy Zachodniej - EUROVENTU. W ramach pracy przeanalizowano metody badań obowiązujące w różnych krajach, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości przeniesienia ich na grunt polski.

425. METODA oznaczania alkoholu izopropylowego w powietrzu na stanowiskach pracy / U. Kołodyńska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Na podstawie badań doświadczalnych opracowano metodę oznaczania alkoholu izopropylowego występującego w powietrzu na stanowiskach pracy. Przeprowadzono badania nad doбором odpowiedniego adsorbenta i desorbenta alkoholu izopropylowego. Przy zastosowaniu opracowanej metody można oznaczyć 240 mg alkoholu izopropylowego w 1 m³ powietrza. Na podstawie tej metody została opracowana Polska Norma PN-91/Z-04244/01/02.

426. METODA oznaczania chloronitroaniliny i ksylidyny w powietrzu na stanowiskach pracy / W. Mańkowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1992.

Omówiono wyniki badań nad oznaczaniem stężeń p-chloronitroaniliny w powietrzu na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej z detekcją płomieniowo-jonizacyjną. Metoda polega na adsorpcji par i aerozolu p-chloronitroaniliny z badanego powietrza na żelu krzemionkowym i włóknie szklanym, desorpcji zaadsorbowanej p-chloronitroaniliny alkoholem etylowym oraz analizie chromatograficznej otrzymanego roztworu w optymalnych warunkach oznaczania.

427. METODA oznaczania chlorowodoru w powietrzu na stanowiskach pracy / W. Domański. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Opracowano turbidymetryczną metodę oznaczania chlorowodoru w powietrzu na stanowisku pracy. Metoda ta polega na przeciągnięciu badanego powietrza przez bibułowy filtr, wypłukaniu wodą zatrzymanego chlorowodoru i oznaczeniu metodą turbidymetryczną chlorowodoru w otrzymanym roztworze.

428. METODA oznaczania cyny w powietrzu na stanowiskach pracy / J. Mroczek. Z. Hibner. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Przedmiotem pracy jest opracowanie czułej, selektywnej i dokładnej metody oznaczania cyny w powietrzu na stanowiskach pracy. Na podstawie przeglądu literatury dotyczącej metod oznaczania cyny w różnych środowiskach wytypowano do badań doświadczalnych dwie metody - metodę spektroskopii absorpcyjnej w obszarze widzialnym światła z zastosowaniem fioletu pirokatechinowego oraz metodę absorpcyjnej spektrometrii atomowej. Z przeprowadzonych badań wynika, że metoda ekstrakcyjno-spektrofotometryczna jest odpowiednia do oznaczania stężeń cyny w powietrzu na stanowiskach pracy.

429. METODA oznaczania cyny w powietrzu na stanowiskach pracy przy zastosowaniu absorpcyjnej spektrometrii atomowej / J. Surgiewicz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1994.

Przedstawiono oznaczenie cyny w powietrzu na stanowiskach pracy. W kraju na szkodliwe działanie cyny i jej związków narażonych jest kilkanaście tysięcy pracowników przemysłu. W ramach pracy przeprowadzono badania doświadczalne dotyczące ustalenia sposobu postępowania analitycznego niezbędnego do oznaczania cyny metodą płomieniową absorpcyjnej spektrometrii atomowej. Opracowana metoda przydatna jest do analiz rutynowych w laboratoriach wyposażonych w spektrometr do absorpcji atomowej.

430. METODA oznaczania dinitrotoluenu i tri-nitrotoluenu w powietrzu na stanowiskach pracy / W. Mańkowska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1994.

Przedstawiono metody oznaczania 2,4-dinitrotoluenu i 2,4,6- trinitrotoluenu w powietrzu na stanowiskach pracy. W wyniku przeprowadzonych badań ustalono optymalne parametry oznaczania chromatograficznego, ustalono zakres kalibracji i metodykę wyodrębnienia 2,4-dinitrotoluenu i 2,4,6- trinitrotoluenu z badanego powietrza. Do oznaczania tych substancji zastosowano chromatografię gazową z detekcją płomieniowo-jonizacyjną.

431. METODA oznaczania krzemianu etylu w powietrzu na stanowiskach pracy / U. Kołodyńska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1992.

Celem pracy jest opracowanie selektywnej, odpowiednio czułej i dokładnej metody oznaczania krzemianu etylu w powietrzu na stanowiskach pracy. Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami najwyższe dopuszczalne stężenie NDS dla krzemianu etylu wynosi 80 mg/m³ a najwyższe dopuszczalne stężenie chwilowe NDSCH 250 mg/m³, brak jest natomiast znormalizowanej metody oznaczania tego związku w powietrzu na stanowisku pracy. Krzemian etylu jest stosowany do produkcji cementów wodo - i kwasoodpornych, farb chemicznych i ciepłoodpornych, lakierów i klejów. Stosuje się go też do otrzymywania wysokotopliwych stopów a także do powierzchniowego utwardzania piaskowców. W pracy przedstawiono przegląd i analizę literatury i wytypowano metodę, która będzie przedmiotem badań doświadczalnych w następnym etapie pracy. Na podstawie tej metody zostanie opracowany projekt polskiej normy.

432. METODA oznaczania par alkoholu n-butyłowego w powietrzu na stanowiskach pracy, metodą spektrofotometryczną - nowelizacja normy PN-61/Z-04071 / U. Kołodyńska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1993.

Przeprowadzone badania pozwoliły na opracowanie zmodyfikowanej metody oznaczania alkoholu n-butyłowego w powietrzu na stanowiskach pracy. W wyniku badań ustalono tok postępowania analitycznego: od pobierania próbki powietrza, przygotowania jej do oznaczenia i wykonania spektrofotometrycznego oznaczania w zakresie wymaganych stężeń, tj. od 0,25 do 3 wartości NDS obecnie obowiązującej.

433. METODA oznaczania substancji szkodliwych w powietrzu na stanowiskach pracy w mieszaninie emitowanej podczas przetwórstwa plastyfikowanego polichlorku winylu / M. Pośniak. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1992.

Omówiono przebieg i wyniki badań identyfikacyjnych przeprowadzonych w celu wytypowania substancji, dla których zostanie opracowana metoda oznaczania w miesza-

nach na stanowiskach pracy. Wykonane badania laboratoryjne ośmiu gatunków plastyfikowanego poli(chloru winylu) - polwinilów i polwiplastów oraz badania w warunkach przemysłowych wykazały, że podczas ogrzewania tych tworzyw wydzielają się wieloskładnikowe mieszaniny substancji o różnych właściwościach chemicznych i różnym stopniu toksyczności. Analiza uzyskanych wyników oraz danych toksykologicznych o zidentyfikowanych substancjach wskazuje na konieczność kontrolowania w powietrzu na stanowiskach pracy w procesach przetwórstwa plastyfikowanego poli(chloru winylu) produkcji krajowej - ftalenu di(2-etyloheksylu) i dibutyli, benzenu, toluenu, etylobenzenu, acetonu, naftalenu, etyloheksanolu, formaldehydu i acetaldehydu. Dla tych substancji opracowana będzie metoda oznaczania, która zostanie wdrożona przez ustanowienie Polskich Norm przez PKNMiJ.

434. METODA oznaczania tlenu borowego w powietrzu na stanowiskach pracy / W. Domański. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Opracowanie metody oznaczania tlenu boru w powietrzu na stanowiskach pracy. W oparciu o założenia opracowane w 1-szym etapie przeprowadzono badania nad zastosowaniem azometyny H do oznaczania tlenu boru. W wyniku badań ustalono warunki reakcji, sposób odzysku tlenu boru z filtrów, przez które przeciągano badane powietrze, zbadano trwałość próbek oraz wpływ związku cynku, cyny, miedzi, srebra, żelaza, a także fluorków i chlorków na wynik oznaczenia tlenu boru metodą z azometyną H.

435. METODA oznaczania tytanu w powietrzu na stanowiskach pracy / E. Gawęda. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1992.

Dokonano przeglądu literatury, dotyczącej metod oznaczania tytanu w różnych środowiskach. Przedstawiono koncepcję rozwiązania i podstawowe założenia do opracowania metody oznaczania tytanu w powietrzu na stanowiskach pracy. Tytan stanowi zagrożenie w hutnictwie stali szlachetnych, w przemyśle stoczniowym, chemicznym, lotniczym. Najodpowiedniejsza zarówno pod względem formalnym jak i praktycznym do oznaczania tytanu powinna być metoda spektrofotometrii absorpcyjnej w obszarze widzialnym światła z zastosowaniem nadtlenu wodoru. Metoda ta będzie przedmiotem badań doświadczalnych w następnym etapie pracy.

436. METODA oznaczania wolframu w powietrzu na stanowiskach pracy / E. Gawęda. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Omówiono przebieg badań nad oznaczaniem wolframu w powietrzu na stanowiskach pracy metodą rodankową. Określono optymalne warunki reakcji barwnej. Zbadano czas ustalania się barwy w czasie. Wyniki badań wykazały, że barwa ustala się w bardzo krótkim czasie po dodaniu do próbki ostatniego odczynnika. Podano sposób sporządzania krzywej wzorcowej i określono precyzję pomiaru absorpcji. Opracowaną metodę sprawdzono na przemysłowych stanowiskach pracy w Zakładach Hutniczych Metali Wysokotopliwych „Polam” w Warszawie.

437. METODA prognozowania emisji zanieczyszczeń powietrza w procesach przetwarzania polistyrenu / J. Kurpiewska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1993.

W celu przeanalizowania procesu przetwarzania polistyrenu metodą wtrysku w warunkach laboratoryjnych przyjęto założenie, że najbardziej istotnym jego czynnikiem jest ogrzewanie. Badania wykonano korzystając z chromatografu gazowego model 5890 ze spektrometrem masowym jako detektorem. Omówiono różnice między produktami rozkładu różnych typów polistyrenu oraz wymieniono substancje powtarzające się w większości prób. Uzyskane wyniki badań będą stanowiły podstawę, po wykonaniu oznaczeń ilościowych, do oceny stopnia zagrożenia zdrowia pracowników zatrudnionych przy przetwórstwie tworzyw polistyrenowych.

438. METODA prognozowania emisji zanieczyszczeń powietrza w procesach przetwarzania poliuretanów / D. Kijeńska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1989-1993.

Omówiono przebieg badań doświadczalnych nad identyfikacją substancji emitowanych w procesie wytwarzania pianek poliuretanowych. W badanym powietrzu stwierdzono obecność benzenu, dwuchlorobenzenu, dwuizocyanianów, trójetylenodwuaminy, fosforanu etylowego cykloheksanonu, cyklopentanonu, eteru cykloheksanowo-etylowego, octanu butylowego, polimetylosiloksanów i 2,6-bis(1,1-dwumetyloetylo/-4-metylofenolu).

439. METODY oznaczania dowthermu A i 1,2 dichloropropanu w powietrzu na stanowiskach pracy / M. Miazek-Kula. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1993-1995.

Opracowano metody oznaczania w powietrzu przy pomocy chromatografii gazowej z detekcją płomienno-jonizacyjną dla difenyli i difebylowego eteru (dowthermu A) oraz 1,2-dichloropropanu. Dowtherm A z badanego powietrza wyodrębnia się przepuszczając 10 l powietrza z prędkością do 60 l/h przez żel krzemionkowy. Z żelu zaadsorbowane substancje desorbuje się acetonem, a otrzymany roztwór bada się chromatograficznie.

440. METODY oznaczania furfurułu i tetrahydrofuranu w powietrzu na stanowiskach pracy / M. Miazek-Kula. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1992.

Opracowano metodę oznaczania furfurułu w powietrzu za pomocą chromatografii gazowej z detekcją płomienno-jonizacyjną. Metoda polega na adsorpcji furfurułu w powietrzu na żelu krzemionkowym, desorpcji z żelu acetonem i chromatograficznej analizie otrzymanego roztworu. Opracowana metoda jest dostosowana do pomiaru stężeń w zakresie od 2,5 do 50 mg/m³. Na podstawie tej metody zostanie opracowany projekt polskiej normy.

441. OCENA narażenia na pył azbestu w podstacjach trakcyjnych / T. Kopyczk-Myszlón, H. Broniarek, M. Nielączna. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1990.

Dokonano oceny narażenia na pył azbestu na stanowiskach pracy elektromonterów i dyżurnych w wytypowanych podstacjach trakcyjnych. Średnie wartości pyłu i włókien azbestu mieściły się w granicach dopuszczalnego stężenia. Opracowano wnioski i zalecenia dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy.

442. OPRACOWANIE i budowa stanowisk do badań certyfikacyjnych aparatów do pomiarów zanieczyszczeń chemicznych powietrza w zakresie badań parametrów chemicznych / K. Benczek i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Celem pracy jest powstanie laboratorium, w którym dokonywane będą badania parametrów chemicznych aparatów do pomiaru zanieczyszczeń chemicznych powietrza w sposób zgodny z wymaganiami międzynarodowymi PEN 50054. Podstawowym celem badań certyfikacyjnych jest określenie dla badanego aparatu wiarygodności, dokładności jego wskazań, niezależnie od zmniejszających się w określonych granicach parametrów środowiska zewnętrznego, takich jak: sposób przechowywania aparatu, reakcje na stężenia gazów w zakresie przekraczającym zakres pomiarowy aparatu, dokładności kalibracji, wielkości dryfu, czasu odpowiedzi, czasu reakcji, ustawiania alarmu, orientacji w pionie oraz reakcji na upadek.

443. OPRACOWANIE metody kompleksowej oceny stanu zapylenia powietrza w wyrobiskach zakładów górniczych oraz weryfikacja zasad profilaktyki w zakresie pyłów szkodliwych dla zdrowia / K. Lebecki, T. Bywalec, P. Rosmus. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, Kopalnia Doświadczalna „Barbara”, 1993-1993.

Opierając się na pomiarach zapylenia stacjonarnych (według aktualnie obowiązujących przepisów), jak i indywidualnych w ścianach i przodkach chodnikowych dokonano przeglądu obowiązującej profilaktyki zapylenia powietrza. Stwierdzono, że kompleksowa ocena zapylenia winna opierać się na pomiarze indywidualnym z uwagi na duże zróżnicowanie stężeń zapylenia. Zaleca się stosowanie odpowiedniej wentylacji odsuwającej obłoki pyłu od stanowisk pracy.

444. OPRACOWANIE metody oznaczania deltametryny w powietrzu na stanowiskach pracy - projekt normy / K. Pomorska. Lublin: Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi, 1991-1991.

Celem badań było opracowanie metody oznaczania deltametryny (składnik czynny preparatów owadobójczych zarejestrowanych pod nazwą Decis) w powietrzu na stanowis-

kach pracy. Metodę sprawdzono podczas stosowania preparatu deltametryny Decisu. Na podstawie przeprowadzonych badań został opracowany projekt normy pt.: „Oznaczenie deltametryny w powietrzu na stanowiskach pracy”.

445. OPRACOWANIE metody oznaczania fentionu w powietrzu na stanowiskach pracy - projekt normy / T. Nazimek. Lublin: Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi, 1991-1991.

Fention jest insektycydem fosforoorganicznym o szerokim spektrum działania kontaktowo-żołądkowego i wgłębnego. Wchodzi w skład preparatów (m.in. Lebaycid) należących do II klasy toksyczności.

446. OPRACOWANIE zasad zabezpieczania przed zapyleniem na niestacjonarnych stanowiskach pracy w rolnictwie, budownictwie i przemyśle / M. Głiński i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Celem pracy jest opracowanie zasad zabezpieczania przed zapyleniem na niestacjonarnych stanowiskach pracy w rolnictwie, budownictwie i przemyśle. Opracowane zasady umożliwią prawidłowy dobór środków organizacyjnych i technicznych, w szczególności środków ochrony zbiorowej pracowników przed zapyleniem, zapewnienie właściwej ich eksploatacji i kontroli prawidłowości działania. Przeprowadzono inwentaryzację niestacjonarnych stanowisk pracy, na których stwierdza się przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) pyłu oraz wytypowano technologie, maszyny i urządzenia stwarzające zagrożenie pyłem na szczególnie licznych stanowiskach pracy.

447. PRZYGOTOWANIE centralnego systemu monitorowania ekspozycji na azbest i sztuczne włókna mineralne na podstawie doświadczeń uzyskanych z wdrożenia modelowego w zakładach przeróbki azbestu i wyrobów azbestowo-cementowych / G. Stroszejn-Mrowca i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Aerozoli, 1985-1990.

W ramach tematu, w latach 1986-1990 przeprowadzono ocenę poziomu zapylenia na stanowisku pracy w wybranych zakładach stosując, po raz pierwszy w kraju, pobór prób powietrza przy użyciu pyłomierzy osobistych. Badaniami objęto 124 stanowiska pracy na 38 wydziałach produkcyjnych lub pomocniczych w 19 zakładach. Wyniki oznaczeń wprowadzono do komputerowej bazy danych. Na podstawie wyników badań można z dużym prawdopodobieństwem twierdzić, że produkcja sztucznych włókien mineralnych w Polsce stanowi niewielkie zagrożenie dla zdrowia pracowników. W ramach tematu stworzono podstawy organizacyjne i metodyczne do monitorowania stężeń pyłów zawierających azbest lub sztuczne włókna mineralne w wybranych zakładach. Opracowano dwie normy metod oznaczania. Wdrożono modelowy system monitorowania ekspozycji zawodowej na pył azbestu w czterech zakładach przerabiających ten surowiec.

448. WPLYW obecności pyłów kopalnianych w płomieniu wybuchu metanu na jego zdolność emisyjną / J. Śliż i in. Katowice: Główny Instytut Górnictwa, 1994-1996.

Przeprowadzono badania oddziaływania płomienia wybuchu metanu przez promieniowanie. Temat ten rozpatrywano w dwóch aspektach: szkodliwego oddziaływania promieniowania na załogi górnicze oraz detekcji wybuchów przy pomocy krzemowych baterii słonecznych. W badaniach mierzono emitancję i temperaturę płomieni wybuchów rozwijających się w przestrzeni częściowo otwartej (przez analogię do warunków górniczych). Szczegółowo zbadano wpływ obecności pyłów kopalnianych w płomieniu wybuchu metanu na parametry promieniowania płomienia i wydajność energetyczną baterii słonecznych „Solar”. Stwierdzono, że skala wybuchów (objętość mieszaniny wybuchowej) i obecność pyłów węglowych w płomieniu wybuchu metanu posiadają znaczny wpływ na emisyjność płomienia, a tym samym na ilość energii przekazywanej przez promieniowanie.

Zob. też poz. 344, 346, 347, 349, 351, 384, 407, 419, 420, 464, 478.

b) Oświetlenie. Barwy

449. METODY pomiaru i oceny tętnienia światła na stanowiskach pracy / R. Brunsz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Podsumowanie rezultatów badań znanych z literatury oraz przeprowadzonych w CIOP i przyjętych za punkt wyjścia, przy ustaleniu kryteriów oceny tętnienia światła (istotnego elementu warunków oświetlenia), warunki progowe dostrzegania migotania (możliwe do określenia w dowolnych warunkach). Jako podstawowe kryterium oceny oddziaływania tętnienia światła na narząd wzroku zaproponowano wskaźnik tętnienia światła (WTS) wynikający z zależności krytycznej częstotliwości zaniku migotania od luminacji i względnej wartości pierwszej harmonicznej tętnienia opisanej przez prawa Ferry-Portera i de Lange'a - odniesionej do pełnego pola widzenia.

450. WYTYCZNE doboru opraw oświetleniowych dla zapewnienia optymalnych warunków pracy wzrokowej / A. Pawlak. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1994.

Przedstawiono projekt wytycznych w zakresie ustalenia poziomu natężenia oświetlenia w zależności od rodzaju pomieszczenia i wykonywanej w nim czynności, określenia rozkładu luminacji w obszarze zadania wzrokowego i zakresu luminacji dla powierzchni danego wnętrza oraz ograniczania oślnienia w obrębie pola widzenia. Zamieszczono wskazówki doboru opraw oświetleniowych do wnętrz przemysłowych uwzględniające podstawowe kryteria jakimi są w/w parametry oświetlania, charakter pracy wzrokowej, wymia-

ry i kształt pomieszczenia. Ponadto także wyniki analizy techniczno-ekonomicznej stanowiska różnych rodzajów źródeł światła i układów zapłonowo-stabilizacyjnych. Załączono projekt rozszerzonej karty katalogowej oprawy oświetleniowej wraz z objaśnieniami opartymi o normę IEC 598-1 i programem komputerowym obliczającym wartości parametrów oprawy oświetleniowej przydatne do bezpośredniego wykorzystania w procesie projektowania oświetlenia.

c) Promieniowanie

451. BADANIE i wybór strategii pomiarowych do oceny natężenia radiacyjnego górników pochodzącego od produktów rozpadu radonu / D. Kluszczyński. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Skażeń Promieniotwórczych, 1995-1995.

W pracy przedyskutowana została szczegółowo systematyka stosowanych w kopalniach strategii pomiarowych, systemów pomiarowych oraz przyrządów służących do monitorowania skażeń powietrza i ekspozycji górników oraz określone zostały wymagania dotyczące częstości wykonywania pomiarów.

452. STWORZENIE bazy danych o zakładach produkcyjnych i usługowych, w których występuje narażenie zawodowe na promieniowanie jonizujące i izotopy promieniotwórcze / D. Kluszczyński i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Skażeń Promieniotwórczych, 1992-1995.

Celem pracy jest stworzenie komputerowej bazy danych, w której gromadzone będą następujące informacje: opis zakładu pracy (nazwa, typ, liczba pracowników narażonych), ocena narażenia pracowników, wykaz źródeł promieniowania, wykaz stosowanych środków technicznych i organizacyjnych służących obniżeniu narażenia radiacyjnego. Baza będzie dostępna dla uprawnionych użytkowników w formie wydruków lub bezpośredniej łączności modemowej. Jako narzędzie do tworzenia bazy użyto program PARADOX 4.0.

453. SYSTEM kontroli narażenia pracowników na pola elektromagnetyczne przy stosowaniu radiotelefonów / H. Aniołczyk, M. Zmyślony. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemyśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Zagrożeń Fizycznych, 1986-1990.

W celu zapewnienia niezawodnej łączności radiowej zorganizowane są w Polsce wyspecjalizowane służby radiowe tzw. serwisy, w których testuje się i naprawia urządze-

cjach normatywów higienicznych / Z. Braszczynska i in. Sosnowiec: Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, 1991-1995.

Celem pracy jest ocena narażenia na WWA w oparciu o monitoring BaP w powietrzu, 1-hydroksypiren w moczu. Do oznaczania WWA zastosowano HPLCGC/FID i GC/MS. Wnioski: 1. Pracownicy baterii koksowniczych są narażeni na wysokie i zmienne stężenie BaP. Średnia geometryczna z serii pomiarowych odbiega kilkakrotnie od ustalonego normatywu higienicznego 2 g/m^3 , jednostkowe wyniki nawet kilkudziesięciokrotnie. W związku z czym ocena narażenia na podstawie wartości NDS wydaje się problematyczna. 2. Zastosowanie markerów biologicznych rozszerza możliwość oceny narażenia na WWA.

460. OCENA wielkości ekspozycji pracowników Oddziału PCW Zakładów Azotowych we Włocławku / M. Dobecki i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Zagrożeń Chemicznych, 1984-1990.

W pracy wykonano pomiary stężeń CW (chlorku winylu) i rozpuszczalników chloroorganicznych w powietrzu Wydziałów Syntezy Chlorku Winylu. Dokonano oceny ekspozycji zawodowej przy zastosowaniu dozymetrii indywidualnej. Dokonano oceny stanu zdrowia pracowników Wytwórni Chlorku Winylu i Polichlorku Winylu na podstawie badań lekarskich.

461. OKREŚLENIE stężeń substancji smolistych i benzo(a)pirenu w powietrzu na stanowiskach pracy przy produkcji i rozkładaniu masy bitumicznej / B. Dziewięcka, K. Łukasik. Katowice: Instytut Ochrony Środowiska, Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, 1992-1993.

W powietrzu na stanowiskach pracy przy produkcji masy asfaltowej w Wytwórni Mas Bitumicznych w Smardach oraz przy pracach drogowych stwierdzono występowanie związków rakotwórczych z grupy WWA określonych stężeniami substancji smolistych i benzo(a)pirenu. Stężenia substancji smolistych nie przekraczają wartości normatywu obowiązującego w USA. Stężenia benzo(a)pirenu są niższe od normatywu ustalonego w ZSRR.

462. OPRACOWANIE dokumentacji wartości dopuszczalnych poziomów narażenia zawodowego dla szkodliwych substancji charakteryzujących się działaniem drażniącym błony śluzowe i skórę oraz działaniem uczulającym skórę / H. Puchalska i in. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1998.

Celem pracy jest opracowanie dokumentacji dopuszczalnych poziomów narażenia zawodowego dla następujących związków chemicznych: nadsiarczan potasu, kwas trioglikowy, sześciometylenocztteroamina, acetanilid p-aminofenol, dwuetylenotrójamina, mety-

lomorfolina, kwas adypinowy, aldehyd izomasłowy, sodowy czteroboran, metakrylan butylu, cyjanek sodowy o działaniu drażniącym i/lub uczulającym, które nie występują w polskim wykazie wartości NDS stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

463. OPRACOWANIE materiałów wspomagających system informacji toksykologicznej / S. Czerczak. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Informacji Naukowej, 1993-1993.

Od 1990 r. Instytut współpracuje w opracowywaniu komputerowego banku danych z International Register of Potentially Toxic Chemicals UNEP w Genewie. Od 1992 r. opracowano zestawy tematyczne dla 4 związków chemicznych. Praca została wysoko oceniona przez IRPTC. W 1993 r. planuje się rozpoczęcie opracowania zestawów danych dla talu i jego czterech związków (azotan, chlorek, octan, siarczan). Opracowanie przez IPCS i WHO karty bezpieczeństwa chemicznego stanowią proste i łatwo dostępne źródło podstawowej informacji z zakresu bezpieczeństwa chemicznego dla wybranych związków chemicznych. Przetłumaczenie kart na język polski pozwoli na szybkie dostarczenie tych informacji polskiemu użytkownikowi. Przetłumaczono 350 kart, które oddawane są sukcesywnie do druku i ukażą się drukiem w 5 tomach.

464. OPRACOWANIE metod oznaczania pestycydów w powietrzu na stanowiskach pracy / J. Surgiewicz. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1995-1997.

Celem pracy jest opracowanie metod oznaczania dla chloropirylfosforu, dimetoatu, karbofuranu, dikwatu, fosforu, arazyny i dementonu-S-metylowego szkodliwych substancji chemicznych grupy pestycydów fosforoorganicznych, dla których brak było dotychczas w kraju zarówno normatywów higienicznych (NDS i NDSch) jak i znormalizowanych metod oznaczania w powietrzu na stanowiskach pracy. Przeprowadzone podczas realizacji pracy badania będą dotyczyły: ustalenie metodyki pobierania próbek powietrza celem wyodrębnienia określonej substancji z zanieczyszczonego powietrza, przygotowania próbki do oznaczania, parametrów oznaczania poszczególnych substancji przy zastosowaniu odpowiednich technik analitycznych.

465. OPRACOWANIE projektów aktów wykonawczych do projektu ustawy o substancjach chemicznych i przygotowanie organizacyjne do prowadzenia rejestru substancji niebezpiecznych / J. Majka, B. Kozera. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Biuro Bezpieczeństwa Chemicznego, 1996-1996.

W ramach pracy zostaną przygotowane akty wykonawcze dotyczące następujących zagadnień: szczegółowe informacje wymagane przy opisie substancji do rejestru i wyłą-

czenie opłaty za wpis do rejestru powiadomienie o zmianach; przygotowanie kart charakterystyki. Wykaz substancji niebezpiecznych; kryteria klasyfikacji i oznakowania substancji preparatów; zakazy i ograniczenia obrotu niektórymi substancjami; statut Agencji ds substancji chemicznych. Przygotowane propozycje aktów wykonawczych dostosują polskie ustawodawstwo do ustawodawstwa UE. W ramach przygotowań organizacyjnych do prowadzenia rejestracji substancji chemicznych zostanie przygotowana odpowiednia baza komputerowa.

466. OPRACOWANIE systemu rejestracji i notyfikacji substancji chemicznych oraz przepisów wykonawczych do kodeksu pracy umożliwiających praktyczne wdrożenie systemu / J. A. Indulski i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Informacji Naukowej, 1992-1994.

Praca ma na celu opracowanie projektu Ustawy o substancjach chemicznych wraz z rozporządzeniem z rozwiązaniami zharmonizowanymi z podobną legislacją w krajach Wspólnoty Europejskiej.

467. PROJEKT wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) i najwyższego dopuszczalnego stężenia chwilowego (NDSCh) na stanowiskach pracy wraz z dokumentacją dla kwasu chlorooctowego / B. Patelska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1992-1993.

Celem pracy było zaproponowanie wartości NDS i NDSCh dla kwasu chlorooctowego (monochlorooctowego) na stanowiskach pracy. Na podstawie literatury światowej wykonano dokumentację zawierającą ogólną charakterystykę kwasu monochlorooctowego, jego właściwości, zastosowanie i narażenie zawodowe oraz opis działania toksycznego na ludzi i zwierzęta, zarówno w zatruciu ostrym jak i przewlekłym. W Polsce na jego działanie narażonych jest około 150 osób. W warunkach zawodowego narażenia kwas monochlorooctowy działa przede wszystkim drażniąco na błony śluzowe dróg oddechowych, oczu i na skórę. Nie wykazano jego działania rakotwórczego.

468. PROJEKT wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) i najwyższego dopuszczalnego stężenia chwilowego (NDSCh) na stanowiskach pracy wraz z dokumentacją dla kwasu fosforowego / B. Patelska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1991.

Kwas fosforowy jest to związek stosowany do produkcji nawozów fosforowych, detergentów, leków i cementu dentystrycznego, a także przy produkcji żywności i napojów bezalkoholowych, jako środek do uzdatniania wody, konserwacji, odrdzewiania i elektropolowania metali. Ma zastosowanie także w fotografii, ceramice, w pro-

cesie grawerowania i drukowania, a także jako odczynnik laboratoryjny. W Polsce na działanie kwasu fosforowego jest narażona znaczna grupa pracowników. Główną drogą zarażenia w warunkach zawodowych jest układ oddechowy i skóra. Zarówno ostra, jak i przewlekła toksyczność kwasu fosforowego jest związana z jego działaniem na błony śluzowe oczu i dróg oddechowych. Kwas fosforowy może być przyczyną podrażnień, zapaleń i oparzeń skóry. Nie wykazano działania rakotwórczego i mutagennego kwasu fosforowego.

469. ROZEZNANIE zawodowego zagrożenia chemicznego substancji rakotwórczymi w przemyśle (opracowanie szczegółowych założeń i pilotowe wdrożenie systemu) / N. Szeszenia-Dąbrowska i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Epidemiologii i Statystyki, 1986-1990.

Realizowany cel stanowił niezbędny etap prac przygotowawczych do stworzenia warunków ratyfikacji przez rząd RP Konwencji Raka Zawodowego (No 139) Międzynarodowej Organizacji Pracy z 1974 r. dot. zapobiegania i kontroli ryzyka raka spowodowanego przez substancje i czynniki rakotwórcze w środowisku pracy. W toku realizacji celu wykonano następujące prace: 1) oceniono zagrożenia chemicznymi czynnikami rakotwórczymi w przemyśle chemicznym i lekkim w całym kraju na podstawie danych z zakładów pracy, 2) opracowano dokumentację oraz wzorcowy system zbierania i analizowania danych o narażeniu na substancje rakotwórcze w przemyśle, 3) pilotowo wdrożono system zbierania i przetwarzania danych o narażeniu na substancje rakotwórcze na terenie całego województwa. Zweryfikowano również dane dotyczące liczby osób narażonych oraz wielkość stężeń w powietrzu zakładów pracy na podstawie pomiarów wykonywanych przez IMP. W sprawozdaniu ograniczono się do wskazania warunków realizacji I etapu tj. systemu, który umożliwi kontrolę i ograniczenie stosowania związków rakotwórczych w gospodarce narodowej.

470. ZAWODOWE narażenie na benzen i ocena ryzyka nowotworowego / I. Stępniewska, M. Biesiada. Sosnowiec: Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, 1994-1996.

Celem pracy jest ocena ryzyka nowotworowego przy narażeniu na benzen. Celem pośrednim opracowanie metody oznaczania benzenu na stanowisku pracy z wykorzystaniem nowoczesnych metod poboru i analizy prób. Uzyskane wyniki narażenia na benzen w zakładach koksowniczych pozwolą na oszacowanie ryzyka nowotworowego przy narażeniu zawodowym. Materiałem badawczym były próby par benzenu występujące w powietrzu stanowisk pracy. Próby pobierano próbnikami indywidualnymi aktywnymi Testowano pasywne dozymetry indywidualne. Opracowana procedura poboru prób i analizy pozwoliła na ocenę narażenia na benzen z oznaczalnością na poziomie 0,01 mg/m³.

Zob. też poz. 86, 87, 90, 337, 345, 350, 355, 442.

e) Hałas. Drgania

471. ANALIZA porównawcza zależności czasowego i trwałego przesunięcia progu czucia wibracji od fizycznych parametrów ekspozycji na drgania / B. Kępski, Z. Dzwonnik. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Zagrożeń Fizycznych, 1991-1991.

Wykonano badania pilotażowe zależności czasowego przesunięcia progu czucia wibracji od następujących parametrów ekspozycji: czasu narażenia, częstotliwości i wartości przyspieszenia drgań, siły nacisku na narzędzie. Na podstawie badań pilotażowych wyznaczono zależności analityczne między czasowym przesunięciem progu czucia wibracji a czasem narażenia oraz częstotliwością i przyspieszeniem drgań. Sprawdzono dokładność pomiarów palestezjometrycznych wykonywanych wg metodyki opracowanej w Zakładzie Zagrożeń Fizycznych IMP.

472. BADANIE warunków akustycznych w hałach produkcyjnych Wydziału Mechanicznego Gdańskich Zakładów Teleelektronicznych TELKOM-TELMOR / G. Budzyński, A. Witkowski, I. Cypukow. Gdańsk: Politechnika Gdańska, Instytut Telekomunikacji, 1990-1990.

Przedstawiono ocenę aktualnego stanu warunków akustycznych panujących w hałach produkcyjnych Wydziału Mechanicznego Gdańskich Zakładów Teleelektronicznych „Telkom-Telmor” charakteryzujących się nadmiernym hałasem. Dla zrealizowania powyższego celu przeprowadzono badania następujących właściwości występującego hałasu: - poziomu ciśnienia akustycznego hałasu na stanowiskach pracy; - ogólnego poziomu ciśnienia akustycznego w hali; - składu widmowego w pasmach oktawowych. Otrzymane wyniki badań posłużyły jako podstawa do opracowania zaleceń mających na celu obniżenie nadmiernego hałasu.

473. METODA pomiarów infradźwięków otaczającej źródło / M. Pawlaczyk-Łuszczynska, B. Kępski. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Zagrożeń Fizycznych, 1991-1993.

Celem pracy jest opracowanie metody pomiaru infradźwięków w przestrzeni otaczającej źródło. Zaproponowano 3 metody pomiarów: 1) Metodę wyznaczania rozkładu czasowo-przestrzennego poziomu ciśnienia akustycznego za pomocą układu pomiarowego a 1 mikrofonem ciśnieniowym; 2) Metodę wyznaczania rozkładu czasowo-przestrzennego poziomu natężenia akustycznego za pomocą układu pomiarowego z sondą 2 mikrofonową; 3) Metodę wyznaczania rozkładu czasowo-przestrzennego poziomów ciśnienia akustycznego i kierunków wektora falowego za pomocą układu pomiarowe-

go z zestawem 3 mikrofonów. Dwie ostatnie z trzech wymienionych metod mogą być zastosowane do lokalizacji odległych źródeł infradźwięków.

474. OPRACOWANIE metody rejestracji sygnałów małej częstotliwości (infradźwięki, wibracja ogólna i miejscowa) przy pomocy układów modułujących / B. Kępski, M. Pawlaczyk-Łuszczynska. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Szkodliwości Fizycznych, 1986-1989.

Przeprowadzono analizę najczęściej stosowanych metod zapisu sygnałów analogicznych na taśmie magnetofonowej. Oceniono je pod kątem możliwości zastosowania do rejestracji drgań ogólnych i miejscowych na standardowym magnetofonie. Opracowano nowe metody rejestracji sygnałów wolnozmiennych (wibracja ogólna i miejscowa, infradźwięki). Opracowane sposoby modulacji bazują na modulacji czasu trwania impulsów. Przeprowadzono analizę metrologiczną opracowanej metody rejestracji. Wykonano doświadczalną weryfikację analizy metrologicznej. Dokonano rejestracji prędkości i przyspieszenia drgań wybranych narzędzi ręcznych.

475. OPRACOWANIE metody zmniejszenia hałasu na stanowiskach pracy Wydziału Pras P-7, na podstawie pomiarów natężenia hałasu i ich analizy / L. T. Tomski, W. L. Chwalba, M. Pietrzyk. Częstochowa: Politechnika Częstochowska, Instytut Mechaniki i Podstaw Konstrukcji Maszyn, 1988-1989.

Dokonano pomiarów hałasu w 27 punktach pomiarowych Wydziału Pras ZSM „Polmo” w Praszce. Na podstawie pomiarów określono miejsca przekroczenia poziomu hałasu (wg. PN-84/N-01307) oraz określono sposoby jego obniżenia. Zaproponowano szereg rozwiązań zmierzających do obniżenia poziomu hałasu na stanowiskach pracy. Ze względu na zakres przedsięwzięcia zaproponowano etapowe wdrożenie rozwiązań zmniejszenia poziomu hałasu na Wydziale Pras P-7.

476. OPRACOWANIE projektu technicznego wytłumienia hałasu i ograniczenia drgań w hali typu „Berlin” / A. Drzymala i in. Rzeszów: Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, 1983-1990.

Zaproponowano wykonanie następujących rozwiązań, przedstawionych w projekcie technicznym: 1) Rozmieszczenie elementów dźwiękochłonnych na suficie hali; 2) Wprowadzenie do eksploatacji obudowy pilarki; 3) Stosowanie tarcz tłumiących.

477. OPRACOWANIE unowocześnionych metod pomiarów drgań akustycznych i mechanicznych sposobem kompensacji skali czasu / B. Kępski, Z. Dzwonnik. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemysle Włókienniczym

i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Zagrożeń Fizycznych, 1991-1992.

Celem realizacji tematu jest opracowanie taniego rejestratora sygnałów wibroakustycznych umożliwiającego rejestrację następujących czynników fizycznych: wibracji ogólnej i miejscowej, infradźwięków, hałasu ultradźwięków. Rejestrator będzie bazował na magnetofonach cyfrowych DAT, które będą dodatkowo wyposażone w układy modulujące i układy kompresji skali czasu. Rejestrator będzie wdrażany w wojewódzkich stacjach SANEPiD w Toruniu i Tarnobrzegu, które pokryją koszty niezbędnych zakupów aparaturowych.

478. OPRACOWANIE zaleceń w zakresie podejmowania doraźnych i docelowych przedsięwzięć mających na celu eliminację lub ograniczenie hałasu, wibracji i zapylenia na podstawie dokonanych pomiarów / J. Dobrowolski, I. Łabuda, G. Syposz. Wrocław: Instytut Górnictwa Odkrywkowego „POLTEGOR-INSTYTUT”, 1991-1991.

Przeprowadzono cykl pomiarów i badań zagrożeń naturalnych środowiska pracy, wpływających na poziom uciążliwości pracy i zdrowie załogi. Zagrożenia te, to przekroczony poziom zapylenia powietrza, hałasu i wibracji. Na podstawie wykonanych pomiarów wskazano stanowiska pracy, na których występują przekroczenia najwyższych dopuszczalnych wartości hałasu, wibracji i zapylenia oraz określono techniczne możliwości i kierunki podejmowania doraźnych i docelowych przedsięwzięć mających na celu eliminację lub ograniczenie zagrożeń. Z uwagi na duże znaczenie społeczne problemu poprawy warunków pracy załóg oraz konieczność objęcia badaniami wszystkich zagrożonych stanowisk w przemyśle węgla brunatnego, prace w tym kierunku winny być kontynuowane.

479. PODSTAWY oceny higienicznej narażenia na hałas / Z. Dzwonnik. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Szkodliwości Fizycznych, 1993-1993.

Przedstawiono podstawowe zagadnienia w zakresie akustyki fizycznej, metodyki pomiarów i aparatury pomiarowej. W zakresie akustyki podano podstawowe pojęcia i parametry oraz propagację energii akustycznej w zakresie fali dźwiękowej w przestrzeni zamkniętej i otwartej. W celu lepszego przybliżenia oceny psychofizycznych właściwości narządu wprowadzono poziom dźwięku w dB, głośności dźwięku w sonach i poziomu głośności w fonach. Przedstawiono budowę i sposób działania podstawowej aparatury do pomiarów hałasu. Scharakteryzowano rodzaje hałasu przyjęte w ocenie norm higienicznych. Przedstawiono kompleksową metodę oceny hałasu złożonego. Wskazano na sposoby obniżenia nadmiernego hałasu.

480. PODSTAWY projektowania i konstruowania kabin o zwiększonej izolacyjności akustycznej w zakresie częstotliwości infradźwiękowych i niskich

akustycznych przeznaczonych dla operatorów maszyn i urządzeń / A. Kaczmar-ska. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1990-1995.

Praca jest kontynuacją badań systematycznie prowadzonych w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy nad hałasem infradźwiękowym w środowisku pracy. Dokonano przeglądu literatury technicznej krajowej i zagranicznej oraz istniejących norm, zestawiono główne źródła hałasu infradźwiękowego, które generują hałas istniejący na zewnątrz badanych kabin, opracowano założenia metodologiczne badań, wykonano źródło hałasu niskoczęstotliwościowego o dużej mocy oraz wykonano pilotażowe pomiary istniejących kabin przemysłowych. W ramach pracy wykonano pomiary w około 30 kabinach sterowniczych usytuowanych w pobliżu maszyn i urządzeń emitujących hałas infradźwiękowy. Badania prowadzone były w trzech etapach. W wyniku realizowania pracy powstała koncepcja rozwiązań obniżających hałas niskoczęstotliwościowy we wnętrzu kabin przemysłowych.

481. SYSTEMATYCZNE badania wibracji i hałasów pilarek spalinowych / B. Piszcz. Warszawa: Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie, Samodzielna Pracownia Ochrony Pracy, 1991-1995.

Celem przeprowadzonych w latach 1991-1995 badań była ocena stopnia szkodliwości emitowanego hałasu i wibracji pilarek spalinowych powszechnie stosowanych w leśnictwie. Prowadzenie systematycznych badań pilarek stanowi formę działań profilaktycznych przed chorobami zawodowymi, na które są narażeni operatorzy pilarek. Pilarka z piłą łańcuchową jest źródłem emisji szkodliwych dźwięków hałasu oraz drgań mechanicznych. Schorzenia wywołane tymi czynnikami ocenia się na ponad 90 wszystkich przypadków chorób zawodowych występujących w leśnictwie. Uzyskane wyniki pozwoliły na opracowanie wytycznych technologicznych pracy pilarek w aspekcie ograniczenia szkodliwego oddziaływania drgań mechanicznych. Informacje o parametrach hałasu i wibracji, emitowanych przez pilarki spalinowe, stanowią podstawę oceny warunków pracy wykonywanej z zastosowaniem pilarek określonych modeli.

482. WDROŻENIE w wybranych WSSE systemu FFT do pomiarów i analizy pól EM małej częstotliwości, hałasu i wibracji / T. Kameduła, M. Kameduła. Łódź: Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym im. prof. Jerzego Nofera, Zakład Szkodliwości Fizycznych, 1995-1992.

W 1992 roku kontynuowano prace nad wdrożeniem nowoczesnych systemów monitorowania pól EM, hałasu i wibracji w wybranych Wojewódzkich Stacjach Sanitarno-Epidemiologicznych. Systemy wdrożono w stacjach w Toruniu i Tarnobrzegu. Przygotowano wdrożenie w Warszawie i Radomiu. Zakres prac obejmował konsultacje w zakresie zakupów aparatury, nadzór nad uruchomieniem systemu i szkolenia pracowników. Zadania te wykonano. Opracowano instrukcję wykorzystania analizatorów FFT dla oceny narażenia na hałas i wibrację na stanowiskach pracy. Dla potrzeb pracowników WSSE przygotowano krótki opis posługiwania się analizatorem.

483. WYTYCZNE technologiczne obniżenia poziomu hałasu i zmniejszenia wysiłku obsługi zwłaszcza obrabiarek starych typów / J. Nowak. Poznań: Instytut Technologii Drewna w Poznaniu, 1991-1991.

Celem pracy było ustalenie źródeł zagrożeń hałasem i obciążenia pracą fizyczną na stanowiskach pracy związanych z pierwiastkową obróbką drewna w halach tartacznych i opracowanie wytycznych technologicznych. Badania przeprowadzono w Zakładzie Drzewnym w Porąbce. Scharakteryzowano hałas emitowany przez poszczególne obrabiarki do drewna, ustalono wielkość wydatku energetycznego na stanowiskach pracy, scharakteryzowano mikroklimat i analizowano organizację pracy. Ustalono źródła zagrożeń na stanowiskach pracy i na tej podstawie opracowano wytyczne technologiczne obniżenia poziomu hałasu i zmniejszenia wysiłku obsługi.

484. ZASTOSOWANIA układu sondy trójmikrofonowej do pomiarów w polu infradźwiękowym / Z. Kuśmerek, M. Pawlaczyk-Łuszczynska. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Szkodliwości Fizycznych, 1995-1996.

Omówiono polskie i międzynarodowe normy dotyczące standardowych metod pomiaru infradźwięków na stanowiskach pracy. Opisano trójmikrofonową metodę pomiaru poziomu ciśnienia akustycznego i kierunku wektora falowego (kierunku propagacji fali akustycznej) w polu infradźwiękowym. Metoda ta może być zastosowana do monitoringu i/lub lokalizacji odległych źródeł hałasu infradźwiękowego. Przeprowadzono analizę metodologiczną trójmikrofonowej metody pomiarowej. Opracowano dwie metody korekcy niedopasowania fazowego trzech torów układu pomiarowego. Zbudowano praktyczny układ pomiarowy trójmikrofonowej metody. Przeprowadzono badania laboratoryjne (w komorze bezchovej) i terenowe (w otoczeniu elektrowni) z zastosowaniem układu pomiarowego. Uzyskane rezultaty potwierdziły przydatność trójmikrofonowej metody pomiarowej do lokalizacji odległych źródeł hałasu infradźwiękowego w przestrzeni otwartej.

Zob. też poz. 342, 347, 420.

9. Ergonomia

485. ANALIZA biochemiczna wybranego stanowiska pracy operatora w zakresie struktury przestrzennej i obciążenia organizmu / D. Roman. Warszawa: Centralny Instytut Ochrony Pracy, 1991-1993.

Przedstawiono program komputerowy służący do optymalizacji przestrzeni pracy kończyny górnej oraz wyniki badań przeprowadzonych w celu walidacji opracowanego modelu. Program ten w oparciu o model matematyczny kończyny górnej znajduje w wybranej

przestrzeni pracy obszary oraz położenia poszczególnych członków kończyny, dla których obciążenie mięśniowe jest minimalne. Walidację modelu przeprowadzono z wykorzystaniem analizy sygnału EMG rejestrowanego z pięciu wybranych mięśni w różnych położeniach kończyny. Porównanie wyników uzyskanych z obliczeń komputerowych i z analizy sygnału EMG wskazuje na występowanie częściowej zgodności. W celu udoskonalenia modelu proponuje się jego rozbudowanie z uwzględnieniem wszystkich mięśni kończyny górnej. W pracy zaprezentowano także wyniki optymalizacji przestrzeni pracy kończyny operatorów VDT.

486. BADANIE rozkładu obciążeń kręgosłupa w typowych pozycjach roboczych / E. Ziobro, E. Chlebicka, K. Szostak. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Praca ma postać raportu (SPR). Jest pracą badawczą polegającą na badaniu rozkładu obciążeń kręgosłupa trzema metodami: posturometryczną, stabilograficzną i polową (elektrofizjologiczną). Zawiera elementy poznawcze: zmiany krzywizn kręgosłupa w różnych pozycjach roboczych, przy różnym obciążeniu (unoszonym ciężarem), pomiary nacisku sił na podłoże i doskonalenie metody pomiaru pól elektrycznych nad obciążonymi stawami kręgosłupa. Zastosowanie: w diagnostyce lekarskiej w placówkach służby zdrowia.

487. ERGONOMICZNE projektowanie stanowisk pracy dla osób zdrowych i niepełnosprawnych / E. Ziobro i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1994-1994.

Praca obejmuje 5 artykułów i 2 preprinty. Opracowano adaptację metody stabilometrycznej do poszukiwania optymalnej (ze względu na zminimalizowanie momentów sił mięśniowych i równomiernie ich rozłożenie w określonych łańcuchach biokinematycznych) pozycji roboczej. Rozstrzygnięto kwestię wpływu niektórych wymiarów ciała na przyjmowanie określonej pozycji roboczej. Wykorzystano system Apolinx do projektowania stanowisk roboczych (wymiarów pola pracy, pola widzenia) w pozycji stojącej i siedzącej na przykładach pracy w kuchni oraz przy komputerze. Opracowano informatyczny system doboru kadr na stanowisku pracy w górnictwie odkrywkowym.

488. MECHANIZM adaptacji postawy ciała do przestrzeni roboczej. Wpływ wysokości lokalizacji zadania i wymiarów ciała na przyjmowaną postawę w pozycji siedzącej / R. Paluch. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Celem badań było poznanie mechanizmu adaptacji postawy ciała w pozycji siedzącej do wysokości zadania i wpływ na tę postawę cech antropo-socjalnych na stanowisku pozbawionym ograniczeń przestrzennych (poza siedziskiem), podczas czynności o bardzo wysokich wymaganiach manualno-wzrokowych. Wyniki badań wykazały, iż wykonując zadanie w warunkach pracy bez fizycznych ograniczeń stanowiska, praktycznie wszystkie

analizowane cechy wykazują mniejsze wartości katowe niż na stanowisku z blatem, co jest równoznaczne z mniejszym ich wymuszeniem. Poziomy stół, niezależnie od jego wysokości, jest przyczyną poważnego wymuszenia postawy ciała, w tym głównie odwiedzenia ramienia i pochylenia tułowia.

489. MECHANIZM adaptacji postawy ciała do przestrzeni roboczej. Zależności między lokalizacją pracy a postawą ciała / R. Paluch. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1994-1994.

Przedmiotem pracy było poznanie mechanizmu adaptacji postawy ciała do przestrzeni roboczej, w tym ocena zależności postawy od lokalizacji zadania w przestrzeni i różnic międzypłciowych w przyjmowaniu postawy roboczej. Badania eksperymentalne (mężczyźni N=9, kobiety N=21) przeprowadzono metodą fotogrametryczną analizując kąty tułowia, głowy z szyją i ramienia w trzech płaszczyznach w relacji do wysokości, odległości i kąta umiejscowienia zadania. Stwierdzono zróżnicowaną zależność kątów segmentów ciała od parametrów przestrzeni pracy (podano stopień determinacji i wielkości zmian katowych) oraz - nieodnotowany dotąd - dymorfizm płciowy w przyjmowaniu postaw roboczych.

490. METODA i technika rejestracji procesu pracy w badaniach certyfikacyjnych układu człowiek-maszyna / A. Gedliczka. Kraków: Akademia Sztuk Pięknych, Wydział Form Przemysłowych, 1992-1994.

W ramach zadania zaprojektowano i wykonano w egzemplarzach prototypowych elektroniczne urządzenie pomiarowe i procesograf TOR2. Zbudowane urządzenie pomiarowe jest dziesięciokanałowym czasomierzem elektronicznym, działającym w układzie semidialogowym. Konstrukcja urządzenia umożliwia zarówno rejestrację zjawisk zmiennych w tempie nie przekraczającym możliwości obserwacji obserwatora (0,2 sek.), jak też przechowywanie danych i ich odczyt według wybranego trybu. Urządzenie może przesłać rejestrowane dane do komputera dla ich automatycznej obróbki statystycznej według specjalnego programu. Na bazie tej samej konstrukcji elektronicznej zrealizowano 2 wersje obudowy: terenową i laboratoryjną. Istotnym elementem metody jest możliwość operowania dziesięcioma kanałami rejestracji według kodu. Numery kodowe mogą oznaczać np. czynność, pozycję, strefę stanowiska lub jego element. Ten stopień uogólnienia pozwala na uniwersalną aplikację, w zależności od przedmiotu badań.

491. METODY analizy i projektowania układów człowiek-maszyna / E. Ziobro i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Opracowane metody umożliwiają takie projektowanie układu człowiek-maszyna, w którym uzyskuje się optymalne obciążenie człowieka i bezpieczeństwo pracy. Na realizację tematu złożyły się prace 4 autorów. Praca dr R. Palucha omawia ekonomiczne skutki ergonomicznych usprawnień stanowisk pracy. Praca prof. E. Ziobry przedstawia adaptację metody badania obciążeń kręgosłupa zarówno w siedzącej jak i stojącej pozycji roboczej człowieka. Autor opracował zasady metody pomiaru pól elektrycznych a konstrukcję odpo-

wiedniego aparatu wykonano w Instytucie Metrologii Elektrycznej Politechniki Wrocławskiej. Dzięki tej metodzie możliwe jest wczesne diagnozowanie powstających przeciążeń kręgosłupa i zmian chorobowych (kręgosłupa). Praca dr hab. J. Grobelnego stanowi oryginalną implementację komputerową modelu termoregulacji człowieka. Model ten umożliwia uzyskanie optymalnych rozwiązań mikroklimatu środowiska pracy. Praca dr E. Chlebickiej traktuje o sprawności i dokładności ruchów człowieka i chociaż została wykonana na materiale sportowców posiada ponadto ogólne metodyczne znaczenie, przydatne w ergonomii. Spośród załączonych prac 3 referowane były na zjazdach w Wiedniu i Mediolanie.

492. METODY analizy i projektowania układów człowiek-maszyna / E. Ziobro i in. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1996-1996.

493. METODY i algorytmy badania układu człowiek-maszyna / J. Grobelny, R. Paluch, A. Piesiewicz. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Opracowano metodykę badania postawy ciała pracującego w pozycji siedzącej. Zaproponowano model oceny jakości systemu komunikacji człowieka z komputerem oraz ogólne procedury optymalizacji rozmieszczenia informacji na ekranie. Zaprojektowano i wyznaczono stanowisko do badania siły człowieka w różnych sytuacjach roboczych.

494. METODY kształtowania ergonomicznych warunków pracy / M. Sikorski, M. Rachubka. Gdańsk: Politechnika Gdańska, Wydział Mechaniczny, 1993-1993.

Metodyka komputerowo wspomaganego projektowania ergonomicznego przemysłowych stanowisk pracy, oparta na wykorzystaniu obrazu z kamery wideo w systemie AutoCAD. Uruchomiono stanowisko badawczo-projektowe, wyposażone w sprzęt wideo i komputerowy, wykorzystujące tę metodykę do analizy ergonomicznej w procesie projektowania. Udoskonalono metodykę projektowania i zastosowano ją do zaprojektowania ergonomicznego stanowiska operatorskiego. Metoda ta nadaje się do projektowania większości przemysłowych stanowisk pracy.

495. MODELE i metody kształtowania interakcji człowiek-komputer / J. Grobelny. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1995-1995.

Rezultaty podjętych badań zostały zrelacjonowane w zamieszczonych artykułach. Pierwszy opublikowany w międzynarodowym czasopiśmie *International Journal of Human-Computer Interaction* prezentuje wypracowaną wspólnie z Laboratorium Ergonomii Uniwersytetu w Louisville metodologię analizy i projektowania struktur informacji prezentowanych na ekranach komputerów. Druga praca opublikowana w materiałach Sympozjum Wykładów-ów Ergonomii omawia narzędzia badawcze zbudowane w ramach realizowanego tematu

i prezentuje wybrane rezultaty prowadzonych badań empirycznych, skierowanych na poszukiwania modeli interakcji człowieka z interfejsami graficznymi środowiska Windows.

496. MODYFIKACJA metody „Ergonomiczna ocena stanowisk pracy pod względem uciążliwości wynikającej z pozycji roboczej” dla potrzeb projektowania stanowisk pracy w przemyśle / K. Swat i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Fizjologii Pracy, 1991-1993.

W wyniku realizacji projektu badawczego powstał system wytycznych do ergonomicznego projektowania maszyn, urządzeń i stanowisk pracy w zakresie pozycji roboczej. Wytyczne dotyczą projektowania urządzeń, których obsługa wymaga pracy w pozycji stojącochodzącej. Cały system jest skomputeryzowany i umożliwia: 1) zdefiniowanie strefy optymalnej wysokości pola pracy przy obsłudze maszyny lub urządzenia dla wymiarów antropometrycznych dowolnej populacji; 2) ocenę poprawności ergonomicznej projektu technicznego urządzenia na podstawie rysunku zestawieniowego rozmieszczenia manipulatorów lub stref pracy ręcznej; 3) ocenę uciążliwości pozycji roboczej na podstawie pełnych danych dotyczących stanowiska pracy. System wytycznych został przygotowany w formie umożliwiającej korzystanie z nich we wszystkich fazach projektowania.

497. WYKORZYSTANIE techniki video i programu AutoCad do projektowania organizacji pracy na stanowiskach montażowych / M. Rachubka. Gdańsk: Politechnika Gdańska, Wydział Mechaniczny, 1993-1993.

Zmodyfikowano metodę projektowania ergonomicznych stanowisk pracy, wykorzystującą wspomaganie komputerowe oraz technikę rejestracji video pod kątem zastosowania w projektowaniu organizacji pracy na stanowiskach montażowych. Opracowaną metodę zastosowano do zaprojektowania organizacji pracy na wybranym stanowisku montażowym (stanowisko montażu ręcznego elementów elektronicznych). Zaproponowana metodologia może być przydatna zarówno do projektowania organizacji pracy na stanowiskach montażowych nowo uruchamianych, jak i na stanowiskach już istniejących. Pozwala na optymalizację ergonomiczną już na etapie projektowania.

498. ZAPROJEKTOWANIE i wdrożenie ergonomicznych rozwiązań korekcyjnych w kopalniach węgla brunatnego i zakładach produkcyjno-montażowych / J. Dobrowolski i in. Wrocław: Instytut Górnictwa Odkrywkowego „POLTEGOR-INSTYTUT”, 1991-1991.

W ramach realizacji zadania opracowano system z bazą wiedzy ergonomicznej (normy, standardy), która może stanowić narzędzie diagnozy i korekcy ergonomicznej. Wykonano projekt rozwiązań diagnozy i korekcy ergonomicznej wraz z oprogramowaniem. W ramach weryfikacji systemu dokonano wyboru obiektu korekcy ergonomicznej (wyciszenie i izolacja kabin maszyn pomocniczych). Niezbędne jest dalsze prowadzenie prac w zakresie wdrażania korekcy ergonomicznej dla wybranych obiektów, tj. kabin maszyn pomocniczych (głównie ciągników i spycharek).

Zob. też poz. 85, 89, 318, 333, 343, 357-359, 363, 371, 372.

VI. PRAWO PRACY

499. EUROPEJSKIE prawo pracy i ubezpieczeń społecznych / Praca zbiorowa pod red. L. Florka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Celem pracy było ustalenie stanu prawnego w zakresie zatrudnienia, stosunków pracy i ubezpieczeń społecznych Unii Europejskiej i Rady Europy oraz wskazanie „dostosowawczych” rozwiązań prawnych, które powinny być wprowadzone do prawa polskiego.

Praca opublikowana w serii *Studia i Materiały*.

500. RÓWNOŚĆ pozycji kobiet i mężczyzn / D. Staszewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Praca charakteryzuje wybrane akty prawa międzynarodowego dotyczące równości pozycji kobiet i mężczyzn w życiu rodzinnym i społeczno-zawodowym.

501. UKŁADY zbiorowe w demokratycznym ustroju pracy / Praca zbiorowa pod kier. J. Wratnego. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1996-1997.

Celem pracy było określenie kierunków rozwoju autonomicznego prawa pracy w warunkach gospodarki rynkowej i demokratyzacji stosunków przemysłowych. Wyniki badań pozwoliły określić na ile ciężar prawotwórstwa w dziedzinie prawa pracy przenosi się z ustawodawstwa pracy na płaszczyznę układów zbiorowych i jaką rolę odgrywają w tym zakresie układy zakładowe i ponadzakładowe.

Wyniki opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

Zob. też poz. 276, 329, 466, 706.

VII. PŁACE

502. ANALIZA zasad wynagradzania w sferze budżetowej / Z. Czajka i in. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono ocenę dotychczasowych zasad wynagradzania w służbie zdrowia oraz w szkolnictwie podstawowym, średnim i wyższym, a także analizę proporcji płac między różnymi stanowiskami pracy w sferze budżetowej (przed i po wprowadzeniu ustawy z 31.01.1989 r.).

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

503. EWOLUCJA systemów płac w okresie transformacji gospodarczej / J. Unolt. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1995-1996.

Celem pracy jest zbadanie, czy w okresie pierwszych lat transformacji gospodarczej (1989-1994) wprowadzono w zakładowych układach zbiorowych istotne zmiany zmierzające do wzmocnienia motywacyjnego oddziaływania płac na postępowanie pracowników w procesie produkcji, a w szczególności na podnoszenie kwalifikacji, dążenie do awansu oraz wykonanie wyznaczonych zadań.

504. EWOLUCJA zakładowych systemów wynagradzania pracowników w okresie transformacji gospodarczej w Polsce / J. Unolt. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1996-1996.

Celem pracy jest zbadanie, czy w dotychczasowym okresie transformacji gospodarczej w Polsce (1989-1995) wprowadzono w systemach wynagradzania, stosowanych w wybranych organizacjach istotne zmiany zmierzające do wzmocnienia motywacyjnego oddziaływania wynagrodzeń na postępowanie pracowników w procesie pracy, w tym głównie na podnoszenia kwalifikacji, dążenie do awansu oraz wykonanie wyznaczonych zadań. Podstaw do udzielenia odpowiedzi na te pytania dostarcza materiał empiryczny zebrany w 12 organizacjach o różnym profilu działania i różnych formach własności. Analizie poddano obowiązujące układy zbiorowe pracy, a w szczególności tabele płac zasadniczych, regulaminy premiowania i nagradzania oraz inne regulacje układowe dotyczące ważniejszych składników płac. Na podstawie dostępnych danych sprawozdawczych podjęto badanie funkcjonowania tych układów w zakresie kształtowania zewnętrznej i wewnętrznej struktury płac.

505. JAK wynagradzać? / S. Borkowska. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1991-1992.

Przedstawiono procedurę projektowania systemów płac, pożądane kierunki przebudowy poszczególnych obszarów systemu płac, a mianowicie struktury wewnętrznej płac i ich miejsca w dochodach z pracy, wartościowanie pracy i oceny efektów, budowy tabel płac i sposobów dokonywania podwyżek płac. Szeroko omówiono formy płac, w tym formy grupowe, ale nastawione na poprawę wyników oraz formy ułatwiające zapobieganiu nadmiernym podatkom poprzez płacenie akcjami, obligacjami itd.

506. KIERUNKI przybliżania płac w Polsce do standardów europejskich / Z. Jacukowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1995-1995.

Praca ma na celu przybliżenie płac do wymagań Rady Europy w rozumieniu Europejskiej Karty Społecznej. Przedstawiona analiza dotyczy projektu określania poziomu przeciętnych płac i płacy minimalnej w Polsce z uwzględnieniem potrzeb pracowników i warunków ekonomicznych kraju.

507. KSZTAŁTOWANIE się podsystemu dochodów z pracy polskich kierowników / R. Karaś. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Pracy i Polityki Społecznej, 1993-1994.

W wyniku transformacji systemu społeczno-gospodarczego z trybu nakazowo-rozdzielczego w tryb rynkowy w naturalny sposób zmieniły się zadania i warunki, w których działają kierownicy najwyższych szczebli. Uwzględniając powyższe jak i fakt, iż rola kierowników najwyższego szczebla będzie wraz z rozwojem nowego systemu społeczno-gospodarczego rosła, należy jak najszybciej rozpoznać problematykę motywacji kierowników a w szczególności zagadnienia dochodów z pracy, których znaczenie dla kierowników jak pokazują wyniki badań będzie systematycznie wzrastało.

508. MECHANIZMY kształtujące wielkość zarobków w latach osiemdziesiątych / H. Domański. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1989-1989.

Autor zajął się problematyką mechanizmów dystrybucji zarobków. Posługując się tradycyjnym schematem analizy polegającym na badaniu wpływu wybranych zjawisk na zróżnicowanie zarobków autor odtworzył podstawowe zasady kształtowania się nierówności w tej płaszczyźnie w drugiej połowie lat osiemdziesiątych.

509. PARTYCYPACYJNY mechanizm kształtowania wynagrodzeń. Projekt nowego systemu / M. Kabaj. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1995-1995.

Przedstawiony projekt partycypacyjnego mechanizmu negocjacji płacowych zorientowany jest na obopólne korzyści pracowników i pracodawców, wynikające z poprawy wydajności pracy i efektywności gospodarowania, zarówno w płaszczyźnie udziału pracowników w poprawie kondycji finansowej przedsiębiorstw jak i ich udziału w sprawiedliwym podziale wygospodarowanych efektów.

510. PŁACA godziwa, poziom i dynamika / Z. Jacukowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1994.

Celem pracy było przedstawienie założeń teoretyczno-metodycznych kształtowania wysokości płac oraz opracowanie projektu regulowania poziomu i tempa wzrostu płac.

Praca opublikowana w serii *Studia i Materiały*.

511. PŁACE w sektorze prywatnym / Z. Jacukowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Analiza objęła zagadnienia relacji wynagrodzeń zwłaszcza pionowych rozpiętości płac. Wskazano na występujące dysproporcje oraz zagrożenia, uwzględniając cechy transformacji.

512. PŁACE w sferze budżetowej. Porównania międzynarodowe / Z. Czajka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

W opracowaniu przedstawiono zasady wynagradzania w sektorze publicznym, w tym w szkolnictwie i służbie zdrowia oraz niektórych instytucjach artystycznych w wybranych krajach Europy Zachodniej.

513. POLITYKA płac w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej / W. Jarmolowicz. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Makroekonomii, 1993-1994.

Prezentacja, analiza i ocena teoretycznych podstaw polityki płac w gospodarce rynkowej oraz ustosunkowanie się - na powyższym tle do zmian zachodzących w gospodarce polskiej oraz ze wskazaniem na pożądane kierunki tych zmian w szczególności. Wychodząc z analizy poglądów autorów klasycznych i neoklasycznych, charakteryzuje współczesne teorie płacowe (towarowe, instytucjonalne, funkcjonalne) oraz ocenia ich przydatność dla warunków gospodarki polskiej okresu transformacji ustrojowej.

514. POLITYKA wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w okresie transformacji / S. Borkowska, W. M. Grudzewski, P. Ostaszewicz. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1992-1992.

Przedstawiono wyniki badań ankietowych oraz ocenę polityki wynagrodzeń z punktu widzenia jej celów w oparciu o dane statystyczne.

515. RELACJE płac w wybranych krajach gospodarki rynkowej / Z. Czajka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Przedstawiono relacje płac w przekrojach gałęziowych i stanowiskowych w Danii, Hiszpanii, Holandii, Niemczech, Szwecji, Portugalii i we Włoszech a także stawki i relacje między nimi w różnych dziedzinach gospodarki.

516. ROLA państwa w kształtowaniu wynagrodzeń / M. Juchnowicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej, 1994-1994.

Problem celowości, zakresu i form udziału państwa w kształtowaniu płac. Na tle możliwych wariantów polityki płac w gospodarkach rynkowych autorka omawia możliwe sposoby oddziaływania państwa na płace we właściwym, jej zdaniem, dla okresu transformacji „obronnym” modelu polityki płac.

517. SYSTEM płac w gospodarce rynkowej / Z. Czajka, Z. Krawczyński. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Opracowanie ma charakter poradnika. Jego celem jest przedstawienie informacji i niezbędnych wiadomości dotyczących zasad wynagradzania w przedsiębiorstwach uspo-

leczionych, prywatyzowanych i prywatnych. Mając na uwadze niedocenywanie różnych elementów polityki systemu płac w tych przedsiębiorstwach a z drugiej strony celowość opracowania przez nie własnych zasad wynagradzania w formie regulaminów czy umów zakładowych w opracowaniu przedstawiono zasady budowy taryfikatorów kwalifikacyjnych, tabel płac, zasadność stosowania różnych dodatków do płac, różnych form premiowania a także metody oceny efektów pracy stanowiące postawę różnicowania płac. Odrębny rozdział poświęcono zasadom wynagradzania w przedsiębiorstwach Europy Zachodniej.

518. SYSTEM wynagradzania dyrektorów przedsiębiorstw w warunkach gospodarki rynkowej / Z. Krawczyński. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono opinie dyrektorów na temat zasad ustalania płac zasadniczych i innych składników wynagrodzeń, sposobów wiązania premii z wynikami działalności przedsiębiorstw oraz skali zróżnicowania płac między różnymi stanowiskami pracy.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

519. WYNAGRODZENIA urzędników państwowych w Niemczech / Z. Czajka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1997-1997.

Praca powstała w wyniku wzrostu zainteresowania płacami w sferze budżetowej, spowodowanego pogorszeniem się relacji płac tej sfery do płac sektora przedsiębiorstw i niezadowolaniem pracowników z relacji płac między różnymi dziedzinami sfery budżetowej. W pracy przedstawiono zasady wynagradzania pracowników sektora publicznego w Niemczech i zaprezentowano relacje wynagrodzeń między wybranymi stanowiskami w Niemczech i w Polsce.

520. WYNAGRODZENIA w gospodarce społecznej a dochody innych grup społeczno-zawodowych w warunkach inflacji / W. Krencik. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

W opracowaniu dokonano analizy płac i dochodów uwzględniając zmniejszający się udział dochodów z pracy w gospodarce społecznej. Przedstawiono w niej dynamikę wynagrodzeń, świadczeń społecznych, dochodów rolników indywidualnych oraz innych dochodów.

521. ZASADY wynagradzania w gospodarce rynkowej / Z. Czajka, Z. Krawczyński. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie czy przy określaniu wysokości płac istnieją ekonomicznie uzasadnione granice w ramach których powinny ukształtować się przeciętne wynagrodzenia bez groźby kreowania inflacji.

Opublikowano w serii *Metodyki i Zalecenia*.

522. ZMIANY wewnętrznej struktury wynagrodzeń / Z. Jacukowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1996-1996.

Opracowanie przedstawia zagadnienia - do jakiego stopnia przedsiębiorstwa, korzystające z obecnych zasad gospodarki rynkowej zmieniają zasady wynagradzania i wewnętrzną strukturę płac oraz jakie zadania w tym zakresie pozostały jeszcze do rozwiązania.

Zob. też poz. 700.

VIII. ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE

523. ADAPTACJA polskiego prawa ubezpieczeń społecznych do norm europejskich - wstępny raport porównawczy / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Rozpoznanie i określenie potrzeb w zakresie dostosowania istniejącego w Polsce prawa ubezpieczeń społecznych do norm Rady Europy z tego zakresu. Analiza porównawcza stopnia zgodności polskiego ustawodawstwa z normami Rady Europy oraz wskazanie pożądanych zmian polskiego systemu ubezpieczeń społecznych.

524. ADAPTACJA polskiego prawa ubezpieczeń społecznych do norm Międzynarodowej Organizacji Pracy / D. Bieniasz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Rozpoznanie i określenie potrzeb w zakresie dostosowania polskiego prawa ubezpieczeń społecznych do norm MOP z tego zakresu. Analiza porównawcza obejmująca długo-okresowe świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Określono stopień zgodności polskiego ustawodawstwa z normami MOP wskazując pożądane kierunki zmian polskiego systemu ubezpieczeń społecznych.

525. ANALIZA porównawcza systemów ubezpieczeń społecznych w rolnictwie Wspólnoty Europejskiej / B. Tryfan. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1992-1993.

Analizę porównawczą podzielono na trzy etapy. W pierwszym, przypadającym na rok 1993 dokonano przeglądu tych fragmentów systemów, które wiążą się z problematyką emerytalno-rentową oraz ochroną zdrowia i opieką społeczną. Wyodrębniono dwa modele socjalne: model solidarności obywatelskiej bądź narodowej oparty na podatkach (czyli system zabezpieczenia) oraz model solidarności zawodowej oparty na składkach (czyli system ubezpieczenia). Wszystkie główne zasady systemu zabezpieczenia odnoszą się do ludności rolniczej w tych krajach, gdzie ma on zastosowanie. Obok tego rolnicy posiadają własny system ubezpieczeniowy, który obejmuje renty, emerytury i ochronę zdrowia.

526. ANALIZA ubezpieczeń zdrowotnych w systemie ubezpieczeń społecznych / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Omówienie problematyki ubezpieczeń zdrowotnych w aspekcie porównawczym. Zwrócenie szczególnej uwagi na proces rozwoju różnych systemów ubezpieczeń zdrowotnych i ich uwarunkowań politycznych oraz ekonomicznych.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

527. BEZROBOCIE a emerytury i renty w wybranych krajach (Holandia, RFN, Francja) / Z. Czepulis-Rutkowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Omówiono różne rozwiązania stosowane w wybranych krajach mające na celu - z jednej strony zachowanie praw emerytalnych osób ubezpieczonych w warunkach bezrobocia, z drugiej zaś - finansową efektywność funduszy emerytalnych.

528. DODATKOWE systemy emerytalne w świecie / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

W opracowaniu przedstawiono historyczne uwarunkowania powstawania różnych systemów, ich ewolucji i aktualny trend rozwoju na przykładzie krajów zachodnio-europejskich oraz USA, Japonii i Australii. Przedstawione zagadnienia dodatkowych systemów emerytalnych w ujęciu porównawczym stanowiły tło do dyskusji nad reformą systemu emerytalnego w Polsce.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

529. FUNKCJONOWANIE systemu ubezpieczenia społecznego na wsi: system ochrony zdrowia / G. Ciura. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Analiza funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego została przeprowadzona z punktu widzenia polityki społecznej. Przedstawiono ogólne zmiany systemu odnoszące się do ludności wiejskiej oraz bardziej szczegółowo sytuację w ochronie zdrowia na wsi, zwłaszcza działania zmierzające do zreformowania opieki zdrowotnej.

530. MINIMALNY dochód gwarantowany w pomocy społecznej / J. Szumlich. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Diagnoza i ocena funkcjonowania systemu pomocy społecznej w nowych uwarunkowaniach społeczno-ekonomicznych, politycznych i prawnych.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

531. MODEL nowoczesnego systemu ubezpieczeń społecznych i świadczeń socjalnych (Synteza) / M. Winiewski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Omówiono: a) stan i perspektywy systemu ubezpieczeń emerytalno-rentowych pracowników, b) ulgi i przywileje przysługujące emerytom i rencistom, c) zwolnienia z pracy w celu opieki nad dzieckiem i zasiłki opiekuńcze z powodu dziecka, d) zakładowe świadczenia socjalne i mieszkaniowe, e) system pomocy społecznej, f) standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy w dziedzinie ubezpieczenia społecznego i ustawodawstwo polskie w tym zakresie, g) model nowoczesnego systemu ubezpieczeń społecznych i świadczeń socjalnych.

532. ORGANIZACJA i finansowanie ubezpieczeń społecznych w wybranych krajach / A. Wiktorow. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

W pracy przedstawiono zasady podporządkowania organizacyjnego powszechnych ubezpieczeń społecznych i sposób finansowania poszczególnych dziedzin ubezpieczeń w 25 krajach europejskich.

533. POLSKI rynek ubezpieczeniowy w dziedzinie świadczeń medycznych. Pierwsze doświadczenia i wnioski / M. Dziubińska-Michalewicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1996-1998.

Celem badania było rozpoznanie szybko rozwijającego się w okresie transformacji rynku ubezpieczeniowego, a więc firm działających na terenie kraju i oferujących ubezpieczenia zdrowotne. „Ubezpieczenia zdrowotne” jest to cel działalności firm ubezpieczeniowych jak i innych instytucji, prowadzących swego rodzaju quasi-ubezpieczenia.

534. REFORMA pomocy społecznej w Polsce / J. Szumlicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

W syntetycznym ujęciu przedstawiono cel i założenia, zapoczątkowanej w 1989 r., reformy pomocy społecznej w Polsce. Zaakcentowano przy tym jej integralne związki z innymi dziedzinami zabezpieczenia społecznego, sporządzono listę wad dotychczasowego systemu oraz omówiono najważniejsze uregulowania zawarte w wydanej w końcu 1990 r. (pierwszej po II wojnie) ustawie o pomocy społecznej.

535. STATUS kobiet w ubezpieczeniach społecznych / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Praca zawiera przegląd niektórych rozwiązań dotyczących pozycji kobiet w prawie ubezpieczeń społecznych.

536. SYSTEM zabezpieczenia socjalnego w Republice Federalnej Niemiec i jego tendencje rozwojowe / J. Piasny, J. Woś. Poznań: Akademia Ekonomiczna, 1990-1991.

Całość ujęto w sześciu rozdziałach, w których kolejno przedstawiono: w rozdz. I - podstawy polityki socjalnej, podstawy konstytucyjne i prawne oraz ogólną organizację systemu zabezpieczenia ludności; w rozdz. II - system ubezpieczeń i świadczeń emerytalno-rentowych łącznie ze źródłami ich finansowania; w rozdz. III - system ubezpieczeń i świadczeń chorobowych; w rozdz. IV - system ubezpieczeń od bezrobocia oraz skuteczność zwalczania bezrobocia; w rozdz. V - system ubezpieczeń od wypadków przy pracy oraz wynikające z tego systemu świadczenia; w rozdz. VI - pozaubezpieczeniowe formy ubezpieczeń socjalnych takich, jak: świadczenia w ramach pomocy socjalnej, świadczenia zaopatrzeniowe, zasiłki dla dzieci, pomoc materialna na utrzymanie mieszkań, świadczenia socjalne związane z rozwojem kształcenia młodzieży oraz różne formy świadczeń na rzecz rodzin wiejskich. Praca oparta na materiałach i źródłach zachodnioniemieckich oraz na dostępnych opracowaniach polskich.

537. SYSTEM zabezpieczenia społecznego w zreformowanej gospodarce polskiej / M. Winiewski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1989-1990.

W opracowaniu dokonano analizy doświadczeń polskiego systemu zabezpieczenia społecznego oraz innych krajach a także ich wpływu na warunki bytu ludności i jej poczucie bezpieczeństwa.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

538. SYSTEM zasiłków rodzinnych i innych form pomocy socjalnej rodzinie z dziećmi w wieku do 6 lat w latach 80-tych i na początku lat 90-tych / D. Piekut-Brodzka. Poznań: Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr i Upowszechniania Postępu w Rolnictwie w Poznaniu, 1990-1990.

Analiza świadczeń ubezpieczenia społecznego. Autorka porusza także zagadnienia świadczeń quasi-zasiłkowych (fundusz alimentacyjny), uprawnień socjalnych pracowników-matek oraz problemy dostępności usług opiekuńczych (żłobki, przedszkola).

539. SYSTEMY zabezpieczenia socjalnego ludności w Niemczech po zjednoczeniu / J. Piasny, J. Woś. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomiki Konsumpcji, 1994-1995.

W ramach dotychczasowego etapu badań zgromadzono najnowsze pozycje zachodnioniemieckie oraz materiały statystyczne publikowane przez różne Ministerstwa RFN zajmujące się systemami zabezpieczenia socjalnego. Na ich podstawie przygotowano niektóre części do przyszłej publikacji książkowej. Dotyczą one następujących zagadnień: systemu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, choroby, nieszczęśliwych wypadków przy pracy i w drodze do pracy, zabezpieczeń emerytalnych i rentowych, pozaubezpiecze-

niowych form świadczeń socjalnych (pomoc społeczna, zasiłki dla dzieci i młodzieży, ludności wiejskiej) specyfiki zabezpieczenia socjalnego ludności na obszarach b. NRD.

540. ŚWIADCZENIA na wypadek śmierci żywiciela / B. Balcerzak-Paradowska, D. Głogosz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

Przedstawiono aktualny stan prawny w zakresie świadczeń na wypadek śmierci żywiciela, główne tendencje zmian w zakresie świadczeń i sytuacji społeczno-ekonomicznej świadczeniobiorców w latach 1989-1992.

541. ŚWIADCZENIA z funduszy społecznych na wypadek braku pracy / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Omówiono problemy wylaniające się na tle przepisów ustawy o zatrudnieniu regulujących prawo do świadczeń na wypadek bezrobocia.

542. ŚWIADCZENIA z tytułu bezrobocia w normach międzynarodowych / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

W opracowaniu przedstawiono przepisy wspólnotowe koordynujące systemy ubezpieczeń z tytułu bezrobocia krajów członkowskich Wspólnot Europejskich. W szczególności zwrócono uwagę na takie problemy jak: sumowanie okresów ubezpieczenia lub zatrudnienia, obliczanie świadczeń a także warunki i granice utrzymania prawa do świadczeń z tytułu bezrobocia.

543. UBEZPIECZENIA na wypadek bezrobocia / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Przedstawienie rozwiązań występujących na tym obszarze w krajach członkowskich Wspólnot Europejskich w celu doskonalenia rozwiązań krajowych.

Publikacja w serii *Studia i Materiały*.

544. UBEZPIECZENIA od bezrobocia w ujęciu porównawczym / G. Uścińska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

W celu dostarczenia przesłanek do wypracowania polskiego systemu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, dokonano analizy rozwiązań stosowanych w krajach RWP. Przeanalizowane zostały następujące elementy systemu ubezpieczenia od bezrobocia: zasady wymiaru i wypłaty świadczeń z tytułu bezrobocia oraz finansowania systemu tego ubezpieczenia.

545. UBOCZNE efekty funkcjonowania ubezpieczeń społecznych / E. Dąbrowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Praca jest próbą wskazania tych rozwiązań legislacyjnych z zakresu funkcjonowania ubezpieczenia społecznego, które powodują błędną interpretację, a co za tym idzie

błędne zastosowania i wynikłe stąd konflikty między ubezpieczonymi a instytucją ubezpieczeniową.

Zob. też poz. 100, 288, 316, 499, 523-525, 579, 633.

IX. WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI

1. Polityka społeczna

546. DANE porównawcze z dziedziny polityki społecznej / A. Wiktorow, E. Dąbrowska, K. Wiśniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1991.

Opracowanie stanowi kolejne, uaktualnione i rozszerzone wydanie publikacji wydawanej w kilkuletnich odstępach przez IPiSS. W oparciu o materiały GUS, ONZ, MOP, EWG i AISS zaprezentowano w 37 tablicach dane statystyczne i opisowe, w tym wskaźniki syntetyczne, obrazujące rozwój społeczny Polski i wybranych krajów europejskich oraz USA i Japonii. Najwięcej miejsca poświęcono problemom pracy, płac i spraw socjalnych, zwłaszcza zaś - ubezpieczeń społecznych.

547. KWESTIE społeczne i krytyczne sytuacje życiowe w Polsce w latach dziewięćdziesiątych / J. Danecki, I. A. Trzpił, B. Rysz-Kowalczyk. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1995-1995.

Temat badawczy, którego realizację rozpoczęto w 1991 r./ obejmuje rozpoznanie stanu, dynamiki, uwarunkowań i konsekwencji najdotkliwszych kwestii społecznych we współczesnej Polsce oraz sposobów przeciwdziałania im ze strony polityki społecznej. W 1995 r. wykonano 4 opracowania, stanowiące próbę systematyzacji i uogólnienia dotychczasowych badań (pióra J. Daneckiego) oraz opracowania dotyczące kwestii szczegółowych: „Krytyczne sytuacje życiowe związane z brakiem pracy (na podstawie badań prowadzonych w Sokołowie Podlaskim)”, autorstwa I. A. Trzpił i „Ubóstwo i ubożenie jako kwestia społeczna we współczesnej Polsce”, autorstwa J. Daneckiego. Opublikowana została książka B. Rysz-Kowalczyk pt. „Pokolenie w fazie późnej dojrzałości. Deformacje cyklu życia a zagrożenia społeczne we współczesnej Polsce”.

548. MODELE polityki społecznej a przestrzenne bariery ruchliwości społeczno-zawodowej / T. Szumlicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej, 1990-1991.

Opracowanie składa się z dwóch części. Część pierwsza jest poświęcona modelom polityki społecznej: interwencji społecznej, antycypacji społecznej, dystrybucji spo-

lecznej i integracji społecznej. Część druga opracowania poświęcona jest barierom przestrzennym ruchliwości społeczno-zawodowej na tle modeli polityki społecznej.

549. O NOWY model polityki społecznej w Polsce / S. Golinowska i in. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Próba określenia koncepcji polityki społecznej w dłuższym horyzoncie czasowym, z uwzględnieniem nowej filozofii działania obywatelskiego i nowej logiki funkcjonowania instytucji świadczących usługi społeczne.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

550. PERCEPCJA polityki społecznej w Polsce / Z. A. Żechowski i in. Katowice: Uniwersytet Śląski, Instytut Socjologii, 1991-1991.

Badania empiryczne na próbie (480 osób) obejmujące następujące środowiska społeczne: a) uczniowie i studenci (80 osób); b) pracownicy umysłowi (urzędnicy, nauczyciele, lekarze, pracownicy - 80 os.); c) pracownicy fizyczni (przemysł, rzemiosło, handel, usługi - 80 os.); d) właściciele-przedsiębiorcy (przemysł, rzemiosło, handel, usługi - 40 os.); e) „świadczeniobiorcy”: emeryci, renciści, inwalidzi (80 os.); f) bezrobotni (40 os.); g) rolnicy indywidualni (80 os.). Metodą badawczą był wywiad (kwestionariusz), prowadzony na terenie 4 województw, łącznie z socjologiczną obserwacją. Badania łączą socjologiczną analizę: procesu przemian gospodarczych i społecznych; procesów społecznej adaptacji ludności do zmian; przemian w świadomości i postawach obywateli - z analizą możliwości podejmowania pewnych „socjotechnicznych” działań, należącą do sfery teorii i praktyki polityki społecznej. Łączą zatem naukową diagnozę, prognozę z tym, co nazwać by można „ekspertyzą społeczną” i „poradnictwem”.

551. POLITYKA rodzinna w krajach Wspólnoty Europejskiej i jej uwarunkowania / B. Balcerzak-Paradowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Praca zawiera informacje dot. zmian w zakresie środków i instrumentów polityki rodzinnej (świadczenia społeczne na rzecz rodziny, kobiet pracujących i wychowujących dzieci, systemy podatkowe).

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

552. POLITYKA społeczna w latach 1993-1994 na tle przemian okresu transformacji / Praca zespołowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Opracowanie stanowi polski raport w ramach międzynarodowego projektu dotyczącego wszystkich krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Stanowi próbę nowoczesnego podejścia do problematyki polityki społecznej, gdzie obok problematyki ściśle spo-

lecznej, podejmowane są kwestie ekonomiczne, bezpośrednio rzutujące na warunki życia społeczeństwa.

553. POLITYKA społeczna w latach 1994-1996. Procesy regulacyjne i ich potencjalne skutki / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1996-1997.

Praca poświęcona jest analizie procesów regulacyjnych w polityce społecznej oraz tych dziedzin gospodarczych, które bezpośrednio determinują procesy społeczne (wywołują skutki socjalne). Praca składa się z 15 opracowań częściowych na różne tematy m.in.: nowe instrumenty polityki płac; polityka państwa w dziedzinie cen; ewolucja systemu podatkowego; kształtowanie stosunków przemysłowych; społeczne problemy prywatyzacji; zmiany w systemie emerytalno-rentowym; polityka edukacyjna państwa; polityka w dziedzinie opieki zdrowotnej; polityka wobec bezrobotnych; pomoc społeczna państwa; polityka państwa wobec rodziny.

554. POLITYKA społeczna państwa w okresie przebudowy ustroju i systemu gospodarczego: Priorytety na lata dziewięćdziesiąte / S. Golinowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1995-1996.

Celem projektu było przeprowadzenie badań pozwalających zreformować politykę społeczną tak, by skutecznie pełniła swoje funkcje w okresie transformacji. Badania dotyczyły: a) zbliżenia polskiego prawa w dziedzinie zatrudnienia i zabezpieczania społecznego do prawodawstwa Rady Europy i Wspólnot europejskich; b) zabezpieczenie minimalnych dochodów ludności (redefinicja minimum socjalnego i zdefiniowanie minimum egzystencji i definicje grup społecznych dotkniętych ubóstwem, wskazanie obszarów i przedsięwzięć z zakresu polityki społecznej wspierających niskie dochody); c) ocena efektywności narzędzi aktywnego oddziaływania na rynek pracy (zarówno narzędzi makroekonomicznych i mikroekonomicznych).

555. POLITYKA społeczna w Polsce. Synteza badań / J. Auleytner, M. Księżopolski. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1990-1990.

Opracowanie składa się z pięciu części. W pierwszej przedstawiono uzyskany w badaniach obraz społeczeństwa polskiego na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, przy koncentrowaniu się głównie na wybranych kwestiach społecznych i na zachowaniach indywidualnych i zbiorowych wobec nich. Część druga poświęcona jest omówieniu wybranych związków między polityką społeczną a pracą. W części trzeciej przedstawiono funkcjonowanie wybranych elementów sfery socjalnej z programem koniecznych reform w poszczególnych dziedzinach tej sfery. W części czwartej zawarto wybrane teoretyczne i metodologiczne problemy polityki społecznej i stanowisko wobec głównych dylematów rozwojowych Polski i polityki społecznej. W zakończeniu scharakteryzowano obecny model polityki społecznej i możliwy do przyjęcia kształt polityki społecznej w okresie dochodzenia do gospodarki rynkowej.

556. POLITYKA społeczna w Polsce w warunkach transformacji systemu politycznego / K. Podolski. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych, 1992-1992.

W pracy ukazuje się istotę polityki społecznej w Polsce w warunkach transformacji systemu politycznego, uwzględniając głównie lata dziewięćdziesiąte. Wskazuje się na założenia polityki społecznej, uwarunkowania jej realizacji oraz specyfikę w dobie transformacji ustrojowej. Podkreśla się skalę zagrożeń w realizacji polityki społecznej, odnosząc ją przede wszystkim do infrastruktury społecznej. Pracę przygotowano w oparciu o analizę materiałów normatywno-prawnych, w konfrontacji z wskaźnikami danych statystycznych, analizę materiałów socjologicznych, doniesień prasowych oraz w konfrontacji z literaturą przedmiotu, zwłaszcza zachodnioeuropejską (kreślącą zagadnienia polityki społecznej). Praca dostarcza wiedzę teoretyczną, jak i dla praktyki kształtowania polityki społecznej w Polsce w dobie transformacji systemu politycznego.

557. POLITYKA wobec rodziny, kobiet i dzieci / D. Graniewska i in. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1993.

W opracowaniu analizowano cechy wspólne rozwiązań stosowanych w poszczególnych krajach Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie polityki rodzinnej a także przedstawiono główne kierunki zmian w politykach rodzinnych tych krajów.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

558. POSTĘP i regres społeczny. Raport z badań prowadzonych w latach 1987-1990 / J. Danecki. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1991-1991.

Celem badań było dokonanie przeglądu zachodzących współcześnie przewartościowań w rozumieniu postępu i regresu społecznego, zastosowanie tych kategorii do analizy wybranych aspektów rzeczywistości polskiej oraz - w ślad za tym - analiza wyzwań, jakie nasilanie się procesów regresywnych stawia przed polityką społeczną. W raporcie złożonym z siedmiu części omówiono niżej podane problemy: 1) współczesne ujęcia postępu i regresu, 2) kryteria postępu i regresu, 3) ewolucję ładu społecznego, 4) wybrane kwestie społeczne (kwestia edukacyjna, blokady twórczości, kwestia ubóstwa, kwestia bezrobocia, niepewność społeczna oraz kwestia mniejszości narodowych), 5) zagrożenia społeczne w życiu jednostki i rodziny, 6) postawy i zachowania wobec kwestii społecznych, 7) polityka społeczna dla Polski.

559. PROBLEMY realizacji polityki społecznej w warunkach gospodarki rynkowej / Z. Kaczmarek i in. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Nauk Społecznych, 1992-1995.

Celem badań było określenie jak realizowana była polityka społeczna w warunkach wprowadzania gospodarki rynkowej ze względu na zakładane efekty w odniesie-

niu do grup społecznych w środowisku wiejskim i miejskim oraz - jak polityka ta powinna być realizowana. Wyniki zostały zaprezentowane na konferencji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Nauk Społecznych z udziałem innych ośrodków akademickich. Referaty z tej konferencji zostały wydane w postaci książki. Badania cząstkowe przeprowadzono wśród studentów II r. Wydziału Rolniczego AR i gminie Rychwał. Badania wykazały, iż zmiany na rynku pracy, bezrobocie i pomoc społeczną należy traktować łącznie. W zmieniających się warunkach ekonomiczno-społecznych potrzebna jest zwiększona rola państwa (pomoc społeczna i charytatywna) oraz działalność instytucji samorządu lokalnego i fundacji oparta na fachowości, daleko posuniętej specjalizacji i na solidnych podstawach naukowych.

560. PRZEOBRZENIA. Socjologia rodziny w Polsce. Narodziny i rozwój / A. Wachowiak. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Nauk Społecznych, 1991-1995.

Praca jest próbą przedstawienia historii polskiej socjologii rodziny. Stanowi ona systematyczną i uporządkowaną wiedzę dotyczącą stanu polskiej socjologii rodziny w jej całokształcie, przybliżając w ten sposób twórczość wszystkich prominentnych polskich socjologów rodziny. Ta dziedzina wiedzy wymagała historycznego uporządkowania i prześledzenia rozwoju jej metodologii.

561. SPOŁECZNE skutki reform gospodarczych a zadania dla polityki społecznej / A. Kurzynowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, 1994-1994.

Celem badań jest zdefiniowanie i analiza skutków transformacji społecznej w Polsce. Badanie obejmuje osoby zarejestrowane w urzędach pracy jako bezrobotne (1000 osób) oraz osoby pobierające świadczenia z pomocy społecznej (1000 osób), zamieszkałe w 10 miejscowościach: Gdańsk, Katowice, Warszawa, Bełchatów, Konin, Starachowice, Suwałki, Końskie, Leżajsk i Łuków. Zarówno bezrobocie, jak i ubóstwo są ostrymi kwestiami społecznymi. Analiza wykazała, że zebrane dane umożliwiają porównanie z wynikami badań z 1992 i 1993 r. Badanie będzie kontynuowane w 1995 r. Badanie obejmuje sytuację materialną i społeczną respondentów.

562. STUDIA o kwestiach społecznych / J. Danecki. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1991-1991.

W pracy zaprezentowano poglądy, których wspólną cechą jest próba zastosowania w polityce społecznej orientacji badawczej uwzględniającej fazy rozwoju człowieka. Przedstawione zostały: 1) problemy analizy dolegliwości społecznych, 2) dylematy teoretycznych koncepcji problemów społecznych, 3) krytyczny przegląd koncepcji wyjaśniających zjawisko nieprzystosowania, 4) kwestie społeczne w ujęciu teorii ciągu życia, 5) funkcja opiekuńcza rodziny i instytucji społecznych w przebiegu życia, 6) kwestie społeczne w ciągu życia, 7) socjalizacyjne i wychowawcze źródła rozwoju twórczości jednostki, 8) rozwój młodego pokolenia a kwestie społeczne, 9) dojrzałość jako faza życia

a kwestie społeczne, 10) polityka społeczna względem ludzi starych, 11) niepewność społeczna jako kwestia społeczna.

563. UWARUNKOWANIA doktrynalno-ideologiczne współczesnej polityki społecznej w USA (Wybrane zagadnienia) / D. Możdżeńka-Mrozek. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1990-1990.

Zaprezentowano poglądy w kwestii porządku społecznego, stratyfikacji i grup społecznych oraz miejsca tych grup w strukturze społeczeństwa amerykańskiego, reprezentowane przez główne nurty ideologiczne w Stanach Zjednoczonych.

564. ZMIANY w polityce społecznej w związku z przystąpieniem do EWG / J. Michalak, M. Żukowski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, 1991-1991.

Praca poświęcona została założeniom poznawczym badania zmian polityki społecznej pod wpływem integracji. Zrekonstruowano zakładane w tych badaniach koncepcje polityki społecznej (okazało się, że z poznawczego punktu widzenia charakteryzują się tymi samymi właściwościami) oraz zaproponowano koncepcję komplementarną - o innych właściwościach poznawczych. Szczególną uwagę zwrócono na funkcje polityki społecznej ze względu na potraktowanie EWG jako dynamicznego systemu (scharakteryzowanego w aspekcie składnikowym, strukturalnym i funkcjonalnym). Rozważaniom o charakterze teoretycznym towarzyszy charakterystyka rozwoju polityki społecznej EWG.

Zob. też poz. 94, 309, 315, 529, 530, 538, 575, 611, 622, 640, 672, 674.

Patologia społeczna

565. PATOLOGIA społeczna wśród dzieci i młodzieży. Skala zjawiska, przyczyny, działania w sferze polityki społecznej i oświatowej / K. Podoski. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych, 1992-1992.

Ukazano zjawisko nasilającej się patologii społecznej wśród dzieci i młodzieży. Zjawisko rozpatruje się w kontekście realizacji polityki społecznej w Polsce w dobie transformacji ustrojowej. Zwraca się uwagę na skalę zjawiska; analizuje się jego przyczyny - głównie przez pryzmat polityki społecznej; wskazuje się na zadania spoczywające na infrastrukturze społecznej; szczególną uwagę zwraca się na stan i przeobrażenia infrastruktury oświatowej jako mającej przemożny wpływ na przeciwdziałanie różnym zjawiskom patologii dzieci i młodzieży. Praca stanowi próbę określenia stanu zjawiska, jak też wskazania tendencji zmian. Praca przygotowana została w oparciu o analizę podstawowych doku-

mentów normatywno-prawnych z zakresu polityki społecznej oraz analizę wskaźników patologii społecznej, dostarczanych przez odpowiednie instytucje wychowawcze oraz administracyjne.

566. PATOLOGIA społeczna w środowisku miejskim a zmiany systemowe w Polsce (na przykładzie woj. rzeszowskiego) / B. Tuziak. Rzeszów: Akademia Rolnicza w Krakowie im. Hugona Kołłątaja - Wydział Ekonomiki Produkcji Obrotu Rolnego, Katedra Ekonomii, 1994-.

W okresie transformacji systemowej oprócz zwiększenia się rozmiarów niektórych zjawisk zaliczanych do patologii społecznej (alkoholizm, narkomania, przestępczość) pojawiły się zjawiska dotąd nieznane (bezrobocie, masowe ubóstwo), które wraz z poprzednimi stanowią syndrom współczesnej kwestii społecznej. Głównym celem pracy jest analiza tych najważniejszych przejawów patologii społecznej w okresie przemian systemowych. Cel poznawczy badań to diagnoza, opis oraz ustalenie uwarunkowań zjawisk patologii społecznej. Ukazana będzie również dynamika tych zjawisk w latach 1989-1995.

567. ZJAWISKA patologii społecznej w Polsce, w latach 1989-1992 / A. Miniewicz. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, 1994-1994.

Raport opisujący stan i dynamikę zjawisk patologicznych w okresie transformacji w Polsce. Szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia przestępczości dorosłych i nieletnich, zróżnicowanie przestrzenne przestępczości, zagadnienie wykrywalności sprawców przestępstw. Ponadto dużo miejsca poświęcono zagadnieniom patologii rodziny: alkoholizmowi, narkomanii, prostytutce, samobójstwom, rozwodom i sieroctwu społecznemu, problemowi dezintegracji negatywnej w środowisku dzieci i młodzieży. Praca jest ilustrowana mapkami, wykresami i diagramami.

2. Warunki życia rodzin

568. ASPIRACJE kulturalne młodzieży niepełnosprawnej / R. Pichalski. Warszawa: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wydział Ekonomiczno-Rolniczy, 1987-1991.

W pracy przyjęto założenia, które potwierdziły badania, że aspiracje kulturalne młodzieży niepełnosprawnej warunkują nie tylko indywidualne cechy osobowości, cechy demograficzno-społeczne, jak i rodzaj i stopień niesprawności, wykształcenie, wiek, płeć, ale nade wszystko warunki środowiskowe i materialne, w jakich ona żyje, uczy się i pracuje.

Aspiracje te są determinowane przestrzennym zróżnicowaniem warunków życia w Polsce. Podstawowym narzędziem był kwestionariusz ankiety i wywiadu. Niezależnie od nich przeanalizowano wybrane przykłady nieprofesjonalnej twórczości artystycznej.

569. CELE charytatywne a ulgi w podatkach / J. Szumlicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawiono stosowane w różnych krajach zachodnich (Wspólnota Europejska) systemy zwolnień i ulg podatkowych dla różnych podmiotów (osób fizycznych i prawnych), przekazujących środki materialne na cele charytatywne z odpowiednimi informacjami dla Polski.

570. CYKL życia rodziny a migracje / Z. Strzelecki. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, 1988-1989.

Ukazano związki migracji z rozwojem rodziny w aspekcie „dynamicznym” a więc w czasie i przestrzeni. Autor ujmuje badaną problematykę w pięciu aspektach: metodologia badań, teoretyczne i metodologiczne zagadnienia cyklu życia rodziny, migracje matrymonialne, czas trwania cyklu życia rodziny a przebieg migracji, fazy cyklu życia rodziny a migracje.

571. DEMOGRAFICZNE i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rodziny i gospodarstwa domowego w Polsce / S. Wierchosławski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1991-1996.

Badania stanowią kontynuację wieloletnich badań centralnie sterowanych (09.1) dot. przeobrażeń rodziny na ziemiach polskich z końcem XIX i XX w. Oparte są o własną dokumentację źródłową tworzoną drogą reprezentacyjnych panelowych badań ankietowych, przystosowaną do obserwacji longitudinalnej. Wyniki obserwacji gromadzi Bank Informacji o Rodzinie i Gospodarstwie Domowym, zawierający 200 tys. biografii rozwoju rodziny oraz materiały badań towarzyszących. W latach 1991-1996 wysiłek badawczy skupiony był na: 1) uzupełnianych badaniach terenowych; 2) statystycznym opracowaniu materiału źródłowego zgromadzonego w latach poprzednich; 3) opracowaniu cząstkowych syntez badawczych.

572. DEMOGRAFICZNE i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rodziny i gospodarstwa domowego w Polsce / B. Bednarek i in. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1991-1996.

Wysiłek badawczy w okresie sprawozdawczym skupiono na: 1. kontynuowaniu badań ankietowych polegających na opisie biograficznym rozwoju rodziny, w ujęciu wielopokoleniowym, prowadzeniu obserwacji panelowej monitorującej zmiany systemu wartości społecznych wobec małżeństwa i rodziny wśród osób stany wolnego w wieku matrymonialnym oraz małżeństw pozostających w różnych fazach rozwoju rodziny polskiej w celu ustalenia stopnia realizacji planowania dzietności (antykoncepcja, poronienie sa-

moistne i poronienie sztuczne-aborcja) przy współpracy z Instytutem Matki i Dziecka w Warszawie w wybranych Klinikach i szpitalach na terenie kraju (Warszawa-Bródno, Ciechanów, Płock, Wyszki); 2. statystycznym opracowaniu materiału źródłowego zgromadzonego w latach poprzednich. Zdołano utworzyć nośniki informacji dla 14204 rodzin trójpokoleniowych (czyli 42.612 rodzin nuklearnych) i wprowadzić je do bazy źródłowej Banku Informacji o Rodzinie i Gospodarstwie Domowym; 3. opracowaniu cząstkowych syntez badawczych.

573. DEMOGRAFICZNE uwarunkowania liczby i struktury rodzin niepełnych w Polsce w okresie powojennym / K. Muzalewska. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1988-1988.

Celem opracowania jest uchwycenie masowości zjawiska występowania rodzin niepełnych w Polsce, analiza tendencji rozwojowej tego zjawiska oraz próba identyfikacji „uwarunkowań dynamiki zmian tego zjawiska”.

574. DEMOMETRIA przestrzenna rodzinnych gospodarstw domowych / E. Gołata. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1994.

Dotychczasowe prace o charakterze przede wszystkim metodologicznym, ale również poznawczym postępowały w dwóch kierunkach. Z jednej strony dotyczyły czasowoprzestrzennych determinantów rozwoju rodziny i gospodarstwa domowego. W szczególności dokonano identyfikacji czynników określających wielkość i czas formowania rodziny oraz wyjaśniono ich wzajemne powiązania. Obok tradycyjnych metod wielowymiarowej analizy współzależności wykorzystano w tym celu takie metody badania przyczynowości jak analiza ścieżkowa umożliwiająca dekompozycję wpływu ogólnego na pośredni i bezpośredni. Drugi nurt prac związany z modelowaniem przestrzennym dotyczy zastosowań metod demografii wielowymiarowej w analizie rynku pracy. W szczególności jest to konstrukcja tablic aktywności zawodowej ludności z uwzględnieniem bezrobotnych. Podjęto także badanie możliwości zastosowań metod statystyki małych obszarów do estymacji charakterystyk rynku pracy.

575. DZIECKO we współczesnej Polsce / J. Danecki. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1991-1991.

Praca ma na celu ukazanie zakresu, a w miarę możliwości także i dynamiki kwestii społecznej dziecka w Polsce. Starano się uzyskać odpowiedzi w następujących kwestiach szczegółowych: - jakie mamy w Polsce warunki dla życia dziecka i jego rozwoju oraz na czym polega istota kwestii dziecka w naszym kraju; - jakie czynniki wpłynęły na ukształtowanie się tych warunków; - czy można mówić o poprawie czy o pogorszeniu się tych warunków w ostatnim dziesięcioleciu; - jakie środowiska są szczególnie zagrożone; - jakie postulaty należałoby wysunąć wobec polityki społecznej dla poprawy sytuacji dziecka w Polsce. W pracy wykorzystano dotychczasowe wyniki badań w Polsce oraz dostępne dane statystyczne z zakresu demografii, socjologii, pedagogiki, psychologii, urbanistyki, nauki o żywieniu i medycyny społecznej.

576. FAZY rozwoju rodziny a wyposażenie w dobra trwałego użytku gospodarstw domowych / B. Bednarek. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1990.

Celem opracowania było dokonanie pomiaru zależności między wyposażeniem w dobra trwałego użytku a etapem w cyklu trwania gospodarstwa domowego. Opracowanie zostało oparte na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych w latach 1983, 1985 i 1987.

577. JAKOŚĆ życia ludności wiejskiej jako czynnik mobilności przestrzennej / J. Suchta i in. Olsztyn: Akademia Rolniczo-Techniczna im. Michała Oczapowskiego, 1990-1990.

Celem opracowania było ustalenie zależności między warunkami życia i pracy ludności związanej z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi a mobilnością przestrzenną, na przykładzie północno-wschodniej Polski. Jakość życia i pracy oceniano na podstawie 13 elementów (mieszkanie, ochrona zdrowia, oświata, kultura, komunikacja, handel, wyposażenie w dobra trwałego użytku, obsługa produkcyjna i handlowa rolnictwa, przyrodnicze i techniczno-produkcyjne warunki gospodarowania, praca, sytuacja materialna, życie społeczne oraz wielkość wsi i dostępność do lokalnego organu administracji).

578. KIERUNKI i charakter zmian warunków życia ludności wiejskiej / M. Ignar. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono m.in., że przeciętna sytuacja dochodowa chłopskich gospodarstw domowych w latach 1989-1991 nie była zła. W drugiej połowie lat 80-tych zaznaczyły się też ogólnie pozytywne zmiany w strukturze konsumpcji w rodzinach chłopskich. W ciągu ostatniej dekady zmniejszyły się także, choć nadal są znaczne, różnice w poziomie życia między rodzinami chłopskimi a pracowniczymi. W dobie bezrobocia realna jest jednak groźba spadku tempa zmniejszania się tego dys-tansu cywilizacyjnego.

579. OCENA systemu pomocy państwa w opłatach za mieszkanie / J. Szumlicz, K. Wiśniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Praca przedstawia dość krytyczną ocenę stosowanych, w ostatnich latach (1990-91), zasad i kryteriów udzielania zindywidualizowanej pomocy finansowej państwa w bieżących wydatkach na mieszkanie. Szczegółowo analizowany jest wpływ kolejnych zmien-nych wyznaczających nie tylko wysokość zasiłku mieszkaniowego udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej, ale w praktyce różnicujących dostęp do tej formy pomocy dla różnych typów gospodarstw domowych (m.in. dowodzi się upośledzonej w tym wzglę-

dzie pozycji gospodarstw wieloosobowych). Przeprowadzona analiza matematyczna i statystyczna służy wskazaniu mankamentów przyjętych rozwiązań oraz sformułowa-niu pewnych propozycji dotyczących konstruowaniu przyszłego systemu świadczeń miesz-kaniowych.

580. ODDZIAŁYWANIE jakości życia na zahamowania demograficzne / E. Oktabska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demo-grafii, 1991-1991.

Przegląd literatury poświęconej różnym sposobom klasyfikacji ogółu ludzkich potrzeb. Autorka wskazuje na różnice w koncepcjach badania poziomu i jakości życia.

581. OKRESOWE obliczanie minimum socjalnego dla wybranych typów rodzin / J. Szumlicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Prace nad minimum socjalnym to praca ciągła, wykonywana na mocy uchwały nr 165/81 Rady Ministrów w sprawie badania i określania minimum socjalnego, która zobowiązu-je IPiSS do określania koszyka minimum i okresowego dokonywania jego pieniężnej wy-ceny. Obliczenia wykonywane są cztery razy w roku (dla warunków cenowych marca, czerw-ca, września i grudnia - uzupełniane odpowiednimi szacunkami i prognozami dla pozosta-tych miesięcy). Prowadzone są one w rozbiciu na cztery typy gospodarstw domowych tj. 1-no oraz 4-roosobowe gospodarstwo pracownicze, 1-no oraz 2-osobowe gospodarstwo emeryckie. Wyniki prezentowane są w specjalnej „Informacji” rozsyłanej do zaintereso-wanych członków rządu i związków zawodowych, a także publikowane w miesięczniku „*Polityka Społeczna*”.

582. POCZUCIE bezpieczeństwa socjalnego w świadomości mieszkańców wielkiego miasta / A. Michalska. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1994-1995.

Przedmiotem badań jest stan świadomości mieszkańców środowiska wielkomiejskiego w zakresie poczucia bezpieczeństwa socjalnego na tle aktualnie występujących i przewidywanych zagrożeń, barier i negatywnych skutków sytuacji ekonomicznej, zdro-wotnej i społeczno-zawodowej. Przedmiotem badań jest również stan uświadamianych lęków o przyszłość własną, swojej rodziny, najbliższego środowiska i kraju. Równoległym przedmiotem dociekań jest ocena możliwości badanych osób w zakresie radzenia sobie z aktualnymi problemami życiowymi, stosowane sposoby samopomocy a także zakres korzystania z pomocy i wsparcia ze strony rodziny i kręgów społecznych. Badaniami zostaną objęci mieszkańcy Poznania w wieku od 13 do 85 lat, wylosowani w 1000 - oso-bowej próbie badawczej. Wyniki badań zostaną opracowane w Departamencie Nauk Spo-lecznych Uniwersytetu w Kuopio w Finlandii.

583. POZIOM życia i konsumpcji nauczycieli / Z. Zielińska i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Kolegium Zarządzania i Finansów, 1995-1995.

II etap badań statutowych jest raportem z prac ankietowych, przeprowadzonych w 7 rejonach Polski na próbie 291 respondentów. Wyniki badań mogą zostać wydane w formie zwartej oraz publikacji. Ministerstwo Edukacji Narodowej może wykorzystać uzyskane materiały do oceny sytuacji materialnej nauczycieli szkół podstawowych, przejętych przez samorządy lokalne. Samorządy lokalne na podstawie przeprowadzonych badań mogą ocenić założenia oraz wypracować kierunki działań, związanych z przejmowaniem szkół, wynagrodzeniem nauczycieli.

584. PRZEMIANY rodziny i wzorce dzietności w Polsce, 1991 / I. Kowalska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1992-1993.

Głównym zadaniem badawczym było przetworzenie danych pochodzących z ankietowego badania rodziny i wzorców dzietności, które przeprowadzono w listopadzie 1991 r. na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie 4313 gospodarstw domowych oraz 8544 osób w wieku 18-49 lat, zamieszkałych w tych gospodarstwach. Przetworzony materiał empiryczny, uzupełniony analizą danych GUS o procesach demograficznych w Polsce w latach 1960-1990 stanowił podstawę przygotowania raportu zawierającego opis wyników dokonanych analiz. Raport ten nosił tytuł: „Przemiany rodziny i wzorce dzietności w Polsce, 1991”. Planowane są analizy wzajemnych związków między poglądami i zachowaniami w zakresie rozrodczości a demograficznymi i społeczno-zawodowymi cechami osób ankietowanych.

585. PRZEOBRAŻENIA modelu rodziny w XX wieku na ziemiach polskich / S. Wierchosławski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1991.

Celem opracowania jest przedstawienie podstawowych tendencji, jakie przejawiają się w zmianach wielkości i struktury rodziny polskiej w okresie powojennym. Analizy ewolucji modelu rodziny dokonano w ujęciu kohort rzeczywistych.

586. PRZEOBRAŻENIA wielkości i struktury gospodarstw domowych w Polsce / I. Roeske-Słomka. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1990.

Opracowanie zostało oparte na badaniu, którego celem była analiza przeobrażeń modelu gospodarstwa domowego w Polsce, w okresie powojennym, na podstawie spisów ludności. Przedmiot badania stanowią gospodarstwa domowe jedno oraz wieloosobowe.

587. PRZESTRZENNE zróżnicowanie warunków życia ludności w sferach węzłowych aglomeracji miejsko przemysłowych w Polsce / R. Eugeniusz. Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1990-1992.

Próba wykorzystania istniejącej bazy danych statystycznych publikowanych i niepublikowanych dla określenia ilościowych aspektów zróżnicowania warunków życia w jednostkach osadniczych stref węzłowych w latach 1978-1988. Badaniami objęto 142 jednostki osadnicze (w tym 128 miast) położone w strefach węzłowych aglomeracji miejsko-przemysłowych Polski. Przedmiotem analizy był zestaw 24 mierników charakteryzujących warunki życia ludności w latach 1978-1988. Kolejnym etapem analizy była klasyfikacja aglomeracji - w sensie treści składowych - warunkach życia. W procedurze typologicznej przyjęto kryterium stosowane w analizach czynnikowych.

588. PRZESTRZENNE zróżnicowanie wielkości gospodarstw domowych w świetle spisów ludności / I. Roeske-Słomka. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1989-1989.

Celem niniejszego raportu jest analiza zróżnicowania województw z punktu widzenia przeciętnej wielkości gospodarstw domowych, na podstawie opublikowanych materiałów pochodzących z dotychczasowych spisów ludności tj. z roku 1960, 1970, 1978.

589. RODZINA niepełna w Polsce na tle innych krajów europejskich / K. Muzalewska. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1989-1989.

Celem opracowania jest próba ustalenia rozmiaru skali i struktury rodzin niepełnych w wybranych krajach europejskich oraz ukazanie głównych kierunków zmian ich natężenia. Cele badawcze realizowano w oparciu o dostępne materiały źródłowe.

590. RODZINA niepełna w zróżnicowaniu przestrzennym w Polsce / K. Muzalewska. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1990.

Celem opracowania jest próba klasyfikacji województw Polski w zakresie stanu i struktury rodzin niepełnych oraz próba uchwycenia zmian w zróżnicowaniu przestrzennym rodzin niepełnych. Badanie oparto na dostępnych materiałach źródłowych z powszechnych spisów ludności w latach 1978 i 1988 oraz na materiałach sprawozdawczych GUS z 1988 roku.

591. RODZINY bezrolne w strukturze społecznej wsi / A. Sikorska. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1991-1991.

Opracowanie zostało sporządzone na podstawie danych o 7 tys. rodzinach bezrolnych objętych ankietą IERiGŻ w 1988 roku. Celem pracy była klasyfikacja rodzin bezrol-

nych oraz charakterystyka tej grupy na tle społeczności wiejskiej. Szczegółowo zostały przedstawione następujące zagadnienia: mobilność rodzin bezrolnych w latach 1984-88, struktura demograficzna ludności z rodzin bezrolnych, dochody i elementy poziomu bytowego rodzin bezrolnych. W analizie stwierdzono, że jedną z najważniejszych cech wiejskich ludności bezrolnej jest jej postępująca polaryzacja na dwie grupy - rodziny pracownicze i emeryckie. Relacje pomiędzy tymi dwoma zbiorowościami są silnie zróżnicowane terytorialnie co jest uwarunkowane rozwojem gospodarczym regionu i poziomem infrastruktury wsi.

592. RODZINY niepełne w warunkach bezrobocia / D. Graniewska, B. Kocłaczek, J. Strzelecka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Praca ma charakter monografii opartej o badania przeprowadzone w 10 województwach, w których występuje wysoka stopa bezrobocia. Celem przeprowadzonego badania było rozpoznanie sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin niepełnych powstałych wskutek: rozwodów, śmierci współmałżonka, urodzeń pozamałżeńskich, dotkniętych bezrobociem. Respondenci byli losowani spośród bezrobotnych zarejestrowanych w biurach pracy. Wysłano 2507 kwestionariuszy ankiety anonimowej, otrzymano 975 ankiet, co stanowi 38,9 proc. Indywidualne wypowiedzi w wyborze stanowią drugą część opracowania. W opracowaniu szczególną uwagę poświęcono możliwościom reaktywizacji bezrobotnych żywicieli rodzin niepełnych, sytuacji materialnej, realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej i socjalizacyjnej rodzin niepełnych, a także wpływowi bezrobocia na postawy życiowe osób dotkniętych bezrobociem.

593. RODZINY w Polsce. Edukacja. Zróżnicowanie. Okres transformacji. / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej i B. Balcerzak-Paradowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

W opracowaniu przedstawiono zmiany sytuacji życiowej rodzin w typowej dla polski strukturze demograficznej oraz społeczno-ekonomicznej w okresie transformacji.

594. RODZINY wielodzietne w Polsce. Teraźniejszość i przyszłość / B. Balcerzak-Paradowska i in. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1996-1997.

W pracy omówiono kształtowanie się poziomu i struktury urodzeń w Polsce, cechy demograficzne i społeczno-ekonomiczne rodzin wielodzietnych, ich strukturę materialną (dochody, wydatki, poziom spożycia artykułów żywnościowych, wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania), w kontekście zróżnicowań zależnych od liczby dzieci i zagrożenia ubóstwem.

Praca opublikowana w serii *Studia i Materiały*.

595. ROZWÓJ rodziny i gospodarstwa domowego w Polsce / J. Paradysz, E. Gołata. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki i Demografii, 1992-1994.

596. SOCJALNY aspekt kwestii chłopskiej / J. Łopato. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1990-1990.

Wstępna próba ujęcia problemu dysparytetu socjalno-bytowego ludności chłopskiej. Przedstawiona została aktualna sytuacja ludności rolniczej, a także szerzej - wiejskiej, warunków życia w wybranych dziedzinach. Dotyczy to: ochrony zdrowia, oświaty, kultury, ubezpieczenia społecznego, pomocy społecznej, dochodów, mieszkań, zaopatrzenia w wodę i telefonizacji.

597. SPOŁECZNE kwestie starości / J. Danecki. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1991-1991.

Praca w całości poświęcona jest kwestii społecznej ludzi starych. Podjęto w niej próby określenia istoty źródeł i konsekwencji społecznych w fazie starości. Zaprezentowano także wyniki badań empirycznych dot. sytuacji ekonomicznej i rodzinnej osób starych w mieście i na wsi, warunków życia ludzi starych i warunków życia ich dzieci oraz analizy wzajemnych stosunków między tymi pokoleniami, a także odmienności warunków życia i odmienności motywów osób ubiegających się o przyjęcie do Domu Rencisty i Domu Pomocy Społecznej.

598. SPRAWOZDANIE z badań: „Warunki socjalno-bytowe byłych żołnierzy zawodowych WP” / M. Mikiciuk. Warszawa: Wojskowy Instytut Badań Socjologicznych, 1994-1995.

Celem pracy było ukazanie wyników badań ankietowych na temat warunków socjalno-bytowych byłych żołnierzy zawodowych WP, w tym zwłaszcza: - dochodów pieniężnych rodzin byłych żołnierzy zawodowych, - warunków mieszkaniowych, - ochrony zdrowia, - opieki lekarskiej, - korzystania z wczasów wojskowych, - sytuacji żywnościowej gospodarstw domowych, - najpilniejszych potrzeb tych gospodarstw, - nastrojów byłych żołnierzy zawodowych kształtujących się na tle warunków socjalno-bytowych.

599. SYTUACJA bytowa ludzi starych / B. Tryfan. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Dokonano analizy i interpretacji zebranych materiałów empirycznych w 8 gminach oraz opisu wybranych środowisk i charakterystyki badanych gospodarstw domowych. Ustalenie gminy na continuum w porządku malejącym wybranych wskaźników prowadzi do obrazu wielce zróżnicowanego. Wyraźne zróżnicowania dotyczą źródeł zatrudnienia, przyrostu naturalnego, wskaźnika zgonów, wielkości gospodarstw domowych, poziomu wy-

kształcenia i wyposażenia technicznego gospodarstw domowych. Wielkie zróżnicowanie regionalne i społeczno-ekonomiczne wsi polskiej - zgodnie z hipotezą - będzie rzutować na położenie wiejskich seniorów. Dalsza analiza szczegółowa będzie weryfikacją tej hipotezy.

600. SYTUACJA materialna rodzin bezrobotnych oraz wartości utracone w związku z bezrobociem / A. Kurzynowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii Pracy, Polityki Społecznej i Zatrudnienia, 1994-1994.

Badanie objęło analizę dochodów rodzin bezrobotnych w latach 1992-94 oraz sposobów gospodarowania dochodami. Uwzględniono również analizę stanu oszczędności oraz zadłużenia, a także subiektywnego poczucia ubóstwa. Wyniki analizy wykazują zróżnicowanie warunków bytu według badanych środowisk - miasta duże, średnie i małe. Zaobserwowane trendy wskazują, że warunki funkcjonowania rodzin bezrobotnych są wciąż bardzo trudne, co przejawia się głównie w ograniczeniach ich wydatków na różne potrzeby. Raport przewidziany jest do publikacji.

601. ŚRODOWISKA i pozycje materialno-społeczne rodzin studentów Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej w Lublinie / T. Kościński. Lublin: Akademia Rolnicza, Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa, 1989-1992.

Omówiono badania ankietowo-audytorijne przeprowadzone w maju 1989 r. wśród studentów I roku Wydziału Ogrodniczego. Badaniami objęto 94 osoby, w celu prześledzenia rodowodów środowiskowych i pozycji materialno-społecznej rodzin młodzieży studenckiej. Ponad 50 osób wywodzi się ze środowisk miejskich (10-80 tys. mieszkańców), około 50 ze wsi. Wykształcenie rodziców wyższe niż podstawowe dominuje wśród grupy miejskiej i dwukrotnie przeważa wykształcenie średnie wśród ojców z miast w stosunku do wsi - pięciokrotnie przy censusie wyższym. Wyposażenie domów mieszkalnych w urządzenia cywilizacyjne zawiera około 10 proc. różnicę na korzyść rodzin z miast. Niewielkie dysproporcje występują między tymi grupami w posiadaniu samochodów osobowych oraz dostawczych. Środowisko zróżnicowane grupy - materialnie i społecznie są do siebie zbliżone.

602. WARTOŚCI materialne, zawodowe i społeczne oraz tradycje w świadomości rolników makroregionu środkowowschodniej Polski / T. Kościński. Lublin: Akademia Rolnicza, Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa, 1989-1992.

Omówiono badania terenowe przeprowadzone wśród rolników zamieszkałych w grupach wsi oraz ankietowe na obszarze 87 gmin woj.: chełmskiego, lubelskiego i zamojskiego. Badania prowadzono w 1989-1990 r.

603. WARUNKI bytu młodych matek i ich rodzin w Polsce / W. Wróblewska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

Opracowanie powstało na bazie „Ankiety Młodych Matek”. Dla opisu warunków bytu nastoletnich matek autorka wykorzystała dane według cech demograficznych i społecznych respondentek, a także ich partnerów i rodziców. Szczególnie dużo miejsca autorka poświęciła opisowi warunków mieszkaniowych respondentek (samodzielność zamieszkiwania, wyposażenie mieszkania). Dane w zakresie źródeł utrzymania dotyczą informacji o osobach finansujących utrzymanie matki i dziecka oraz informacje o źródłach dochodów.

604. WARUNKI życia a zamierzenia migracyjne młodzieży wiejskiej w Polsce / J. Witkowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1989-1989.

Opracowanie składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy rozdział podejmuje kwestię wyludniania się obszarów wiejskich, uwarunkowań odpływu młodzieży ze wsi, warunków życia i potrzeb. Rozdział drugi ma za zadanie ukazanie skłonności do migracji młodzieży wiejskiej na tle młodzieży mieszkającej w miastach. Trzeci rozdział podejmuje próbę powiązania skłonności do migracji z warunkami życia młodzieży. Ostatni rozdział kojarzy zamierzenia migracyjne młodzieży wiejskiej z warunkami pracy.

605. WARUNKI życia emerytów i rencistów w pierwszej połowie lat 90-tych / D. Graniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1996.

Przeprowadzono analizę warunków bytowych emerytów i rencistów w oparciu o wyniki badań budżetów gospodarstw domowych GUS z lat 1992-1994 oraz na tle zjawisk występujących w Europie i na świecie, głównie w zakresie podstawowych problemów życiowych i zatrudnieniowych osób starszych.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

606. WARUNKI życia mieszkańców wsi wielofunkcyjnej (na przykładzie Garbatki Letnisko) / W. Rakowski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

W opracowaniu dot. warunków życia mieszkańców wsi wielofunkcyjnej oparto się na wynikach badań ankietowych, którymi objęto rodziny uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej w Garbatce, zakładając, że te rodziny („na dorobku”) mają największe potrzeby. Charakterystyka Garbatki - bliskość miast - Kozienice, Zwoleń, Dęblin, Radom - walory przyrodnicze, sprzyjały rozwojowi funkcji nierolniczych (90 proc. ludności w 1988 r. utrzymywało się ze źródeł nierolniczych, z pracy w przemyśle, budownictwie, transporcie, oświacie, handlu, służbie zdrowia, a tylko 16 proc. z pracy w rolnictwie). Większość dorosłych mieszkańców Garbatki to ludność napływowa, gdyż funk-

cjonujące tu trzy zakłady przemysłowe przyciągały ludność dając pracę i źródła utrzymania. W 1995 r. zakłady te zostały zlikwidowane, co spowodowało określone reperkusje w sytuacji gospodarczej i warunkach życia ludności.

607. WPŁYW aktywności ruchowej na sprawność fizyczną ludzi długowiecznych / T. Łobożewicz, H. Demianiuk. Warszawa: Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego, 1995-1997.

Odsetek osób długowiecznych tj. osób, które przekroczyły dziewięćdziesiąty rok życia wynosi w Polsce 73149 osób tj. 0,3 proc. ludzi w wieku ponad 25 lat. O zachowaniu sprawności psychofizycznych do późnych lat życia nawet w okresie długowieczności decydują: właściwości genetyczne, niskokaloryczna dieta, aktywność ruchowa i czyste środowisko. Środowisko społeczne narzuca ludziom starszym specyficzny sposób i styl życia, rezygnację z wszelkich form aktywności, przyspieszając proces starzenia. Wśród czynników biologicznych przeciwdziałających procesom przedwczesnego starzenia się, inwalidztwa fizycznego, a pośrednio także psychicznego, na plan pierwszy wysuwa się właściwa aktywność ruchowa, ujęta w odpowiedni system pod względem rodzaju, nasilenia, czasu trwania i częstotliwości. Badania obejmują grupę 100 osób w wieku ponad 90 lat żyjących w woj. warszawskim. W grupie tej pragniemy odnaleźć osoby, które zachowały wysoką sprawność psychofizyczną i przy pomocy kwestionariusza badań określić sprawność fizyczną. Badania socjologiczne powinny wykazać poza tym, uwarunkowania składające się na fakt zachowania sprawności funkcjonalnej do późnych lat życia.

608. WPŁYW bezrobocia na realizację podstawowych funkcji rodzin wielodzietnych / B. Balcerzak-Paradowska, D. Staszewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Temat opracowany w oparciu o wyniki badania empirycznego przeprowadzonego w 10 województwach. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w biurach pracy wylosowano osoby mające na utrzymaniu troje i więcej dzieci. Wysłano 2564 kwestionariusze badawcze, otrzymano zwrot 41 proc. Celem badania było rozpoznanie sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin osób bezrobotnych mających na utrzymaniu 3 i więcej dzieci. Analiza objęła ich sytuację ekonomiczną, rodzinną i środowiskową. Dużą uwagę poświęcono dzieciom wychowywanym w tych rodzinach, a przede wszystkim degradującemu wpływowi bezrobocia na młode pokolenie i aspiracje rodziców w zakresie kształcenia dzieci.

609. WPŁYW recesji gospodarczej na sytuację materialną gospodarstw domowych / L. Rudnicki. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Badań Konsumpcji, 1993-1993.

Ukazano wpływ recesji gospodarczej na sytuację materialną gospodarstw domowych. Wskazano na skutki recesji gospodarczej w sytuacji materialnej różnych grup społeczno-zawodowych, a także gospodarstw zaliczanych do ubogich i zamożnych oraz rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych z dziećmi. Ukazano również przestrzenne zróżnicowanie dochodów gospodarstw domowych.

610. WPŁYW zmian społeczno-ekonomicznych na obiektywne i subiektywne warunki życia rodzin / B. Górecki. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 1992-1994.

Zebrano dane z indywidualnych rekordów badań budżetów rodzinnych GUS dla lat 1987-1993. W latach 1992-1994 w wybranych rodzinach z tego zbioru przeprowadzono dodatkowo 4 sondaże dotyczące subiektywnej oceny skutków zmian ekonomicznych, preferencji ekonomicznych (wyobrażeń idealnego systemu ekonomicznego), oceny jakości życia i satysfakcji z poszczególnych dziedzin życia. Wykonano badania: rozkładu dochodów, struktury wydatków, zakresu ubóstwa, zmian aspiracji materialnych, poparcia dla urynkowania w zależności od cech społecznych i psychologicznych respondenta, wpływu różnych czynników obiektywnych i subiektywnych na ocenę życia i satysfakcje cząstkowe.

611. WSPÓŁCZESNE zagrożenia realizacji podstawowych funkcji rodziny / D. Graniewska, B. Balcerzak-Paradowska, D. Głogosz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1994.

Celem pracy było rozpoznanie na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych wśród osób zatrudnionych, bezrobotnych i migrantów - zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny w warunkach transformacji.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

612. WSPÓŁZALEŻNOŚĆ rozwoju rodziny chłopskiej i chłoporobotniczej oraz jej dochodów / M. Chromińska. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1988-1989.

Praca składa się z części teoretyczno-metodycznej i empiryczno-poznawczej. Pierwszą z nich poświęcono rozważaniom w jakim stopniu w świetle dotychczasowych teorii i koncepcji badawczych, dochód może być traktowany jako zmienna objaśniająca wielkość rodziny. W drugiej części pracy dokonano weryfikacji tezy W. Stycia, która głosi, iż czynnik ekonomiczny, mierzony wielkością gospodarstwa rolnego jest głównym czynnikiem sprawczym liczby dzieci w rodzinie.

613. WSTĘPNA ocena zależności występujących między elementami jakości życia, a mobilnością przestrzenną ludności wiejskiej w grupie ankietowanych gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego / J. Suchta i in. Olsztyn: Akademia Rolniczo-Techniczna im. Michała Oczapowskiego, 1989-1989.

Opracowanie obejmuje prezentację wyników badań ankietowych, przeprowadzonych w 523 gospodarstwach indywidualnych oraz wstępną ocenę zależności, występujących między elementami jakości życia, a mobilnością przestrzenną ludności wiejskiej.

614. ZAGROŻENIA rozwoju a ochrona dzieci. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej / B. Kołaczek. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1995-1995.

W pracy przedstawiono przyczyny dysfunkcjonalności rodzin w Polsce, sytuację dzieci w tych rodzinach, prawno-instytucjonalne formy ochrony dzieci w Polsce, zagrożenia demograficzne, społeczne i ekonomiczne rozwoju dzieci w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej oraz modele ochrony i politykę państwa na rzecz ochrony dzieci w badanych krajach w okresie transformacji.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

615. ZDROWIE bezrobotnych i ich rodzin / M. Gasińska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii Pracy, Polityki Społecznej i Zatrudnienia, 1994-1994.

W pracy wykorzystano wyniki badań Katedry Socjologii Pracy, Polityki Społecznej i Zatrudnienia z lat 1992, 1993, 1994 na temat sytuacji bytowej bezrobotnych i osób korzystających z pomocy społecznej. Omówiono w szczególności: sytuację zdrowotną oraz czynniki warunkujące stan zdrowia; wyżywienie, wydatki na leczenie i leki, wypoczynek, styl życia. Analiza materiału empirycznego wykazała, iż zarówno respondenci jak i ich rodziny należą do grup społecznych o największym ryzyku utraty lub pogorszenia stanu zdrowia.

616. ZRÓŻNICOWANIE poziomu kosztów utrzymania w cyklu rozwojowym rodziny / S. Wierzchosławski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1990-1991.

W opracowaniu prezentowane są wyniki pierwszego etapu studiów, w których zwrócono uwagę na identyfikację zmienności poziomu wydatków ponoszonych przez rodzinne gospodarstwo domowe w poszczególnych fazach cyklu życia rodziny. Studium zostało oparte na materiale źródłowym, zgromadzonym przy pomocy reprezentacyjnego ogólnopolskiego badania ankietowego DS-18 „Fazy rozwoju rodziny i jej potrzeby”.

617. ZRÓŻNICOWANIE sytuacji gospodarczej emerytów i rencistów / Z. Czepulis-Rutkowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przeprowadzono badania w celu wskazania różnic między gospodarstwami emerytów, rencistów, inwalidów i rencistów rodzinnych.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

618. ZRÓŻNICOWANIE terytorialne warunków życia studentów studiów zaocznych / W. Rakowski, I. Skrzypczak. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Przedstawiono warunki życia i pracy studentów różnych typów uczelni oraz ich rodzin, jako wyniki badań ankietowych przeprowadzone w wybranych uczelniach; Wyż-

szej Szkole Służby Społecznej w Suwałkach, Prywatnej Wyższej Szkole Ochrony Środowiska w Radomiu oraz w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

Zob. też poz. 136, 137, 644, 661, 716, 720.

U b ó s t w o

619. METODY wyznaczania linii ubóstwa. Próba zastosowań w warunkach Polski / J. Podgórski, I. Błaszczuk-Przybycińska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1990-1990.

Opracowanie poświęcone jest prezentacji najważniejszych metod wyznaczania granic ubóstwa. Opisano także eksperymentalne wyznaczanie linii ubóstwa dla danych polskich za pomocą kilku metod. Podejmowana jest próba odpowiedzi na pytanie, czy różne metody wyznaczania linii ubóstwa stosowane w innych krajach mogą być wykorzystane w warunkach Polski.

620. NATURA i kwestia ubóstwa / J. Boczoń, W. Toczyski, A. Zielińska. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Instytut Polityki Społecznej, 1991-1991.

Praca składa się z dwóch części. W części pierwszej omówiono takie zagadnienia jak: spór wokół problemu ubóstwa, istotę i sposoby pomiaru ubóstwa, pomiar ubóstwa w USA i w Polsce, przyczyny ubóstwa oraz koncepcję walki z ubóstwem w skali lokalnej. Badania przeprowadzono w gminie Tolkmicko na przełomie roku 1988/89, a celem ich była identyfikacja przyczyn popadania w ubóstwo i mechanizmów jego utrwalania.

621. POLSKA bieda. Kryteria. Ocena. Przeciwdziałanie. / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1995.

Praca przedstawia trzy podstawowe cele dotyczące ubóstwa i zabezpieczenia minimalnych dochodów ludności: - zdefiniowanie i wyszacowanie podstawowych linii ubóstwa proponowanych w literaturze przedmiotu oraz stosowanych w praktyce społecznej różnych krajów; - identyfikację rodzin i osób o najwyższym stopniu zagrożenia ubóstwem przy zastosowaniu różnych linii ubóstwa; - rozważenie i wskazanie różnych podejść oraz instrumentów zapobiegania ubóstwu i walki z nimi.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

622. PRACOWNICY socjalni wobec ubóstwa bezrobotnych świadczeniobiorców / H. Retkiewicz, L. Łyskawka. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Na podstawie badań empirycznych omówiono takie kwestie jak: ocena udziału bezrobotnych wśród podopiecznych pomocy społecznej i ich charakterystyka, opis najczęściej stosowanych form pomocy społecznej oraz charakterystyka pracy służb socjalnych.

623. SFERA ubóstwa w Polsce w latach 1980-89. Analiza trendu i rozkładu wg społ.-demograficznych charakterystyk gospodarstw domowych / A. Szulc. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1990-1990.

W opracowaniu przedstawiono szeregi czasowe składające się z indeksów oceniających poziom lub/i zasięg ubóstwa dla Polski jako całości oraz dla wyróżnionych grup społecznych. Mają one za zadanie ocenę zarówno dynamiki ubóstwa jak i stwierdzenie, które grupy są najmniej i najbardziej dotknięte tym zjawiskiem.

624. SUBIEKTYWNE granice ubóstwa, społeczno-demograficzne zróżnicowanie zjawiska / J. Podgórski. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

W pierwszej części opracowania przedstawiono wyniki estymacji subiektywnych linii ubóstwa uzyskanych na podstawie badania z 1990 r. (DS-27) wraz z analizą porównawczą. Analiza zjawiska ubóstwa jest przedmiotem drugiej części raportu. W ostatniej, trzeciej części podjęto próbę analizy wpływu różnych cech społeczno-demograficznych gospodarstw domowych na fakt znalezienia się w sferze ubóstwa.

625. ZMIANY w sferze ubóstwa w Polsce w okresie transformacji gospodarczej / T. Panek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1993-1994.

Prezentowane opracowanie na charakter metodologiczno-empiryczny. Podstawowym celem badania natury metodologicznej była weryfikacja metody wielowymiarowej analizy zjawiska ubóstwa w warunkach transformacji gospodarczej w Polsce. Natomiast od strony empirycznej badanie koncentrowało się na ocenach zmian w procesie rozdziału dochodów oraz zasięgu i natężenia sfery ubóstwa, w wybranych grupach typologicznych gospodarstw domowych, w Polsce w latach 1990-1992. Kategoria ubóstwa została potraktowana w badaniu w sposób wielowymiarowy. Obok klasycznego rozpatrywania ubóstwa wyłącznie pod kątem sytuacji dochodowej gospodarstw domowych, do ocen tego zjawiska zostały włączone także czynniki pozadochodowe dotyczące warunków mieszkaniowych i zasobności rodzin. W badaniu zastosowano, jako nawzajem uzupełniające się, obiektywne i subiektywne podejście do pomiaru ubóstwa.

3. Dochody i wydatki

626. ANALIZA rozkładów dochodów gospodarstw domowych w Polsce w latach 1980-1989 / T. Panek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1990-1990.

Przeanalizowano sytuację ekonomiczną podstawowych grup gospodarstw domowych w okresie 1980-89, ze szczególnym uwzględnieniem roku 1989. Posługując się danymi z badań budżetów gospodarstw domowych przeprowadzono analizę porównawczą rozkładów empirycznych dochodów przypadających na 1 osobę w gospodarstwach pracowniczych, chłopskich, robotniczo-chłopskich oraz emerytów i rencistów; ocenę ekonomicznego dystansu pomiędzy wyróżnianymi grupami gospodarstw domowych; aproksymację rozkładów dochodów gospodarstw domowych za pomocą rozkładu logarytmicznego - normalnego oraz rozkładu Daguma.

627. ANALIZA wpływu wybranych charakterystyk demograficznych i społeczno-ekonomicznych na dochody gospodarstw domowych / T. Panek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

W pracy przedstawiono hipotezę, iż istnieją czynniki społeczno-ekonomiczne oraz demograficzne, determinujące zróżnicowanie gospodarstw domowych ze względu na osiągnięte dochody bieżące. Siłę i kierunek ich oddziaływania ogólnego i przyczynowo-skutkowego zanalizowano w pracy poprzez zastosowanie standardowych, liniowych modeli regresji oraz tzw. modeli ścieżek. Prezentacji wyników empirycznej weryfikacji hipotezy badawczej dokonano na bazie danych z 1989 roku.

628. BADANIE współzależności pomiędzy wydatkami gospodarstw domowych a ich cechami demograficznymi, społecznymi i ekonomicznymi metodą analizy powiązań / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1988-1989.

Określono związki między cechami demograficznymi gospodarstw domowych a strukturą ich konsumpcji. Do badania tych związków wybrano metodę analizy powiązań. Istotnym elementem tej metody jest określenie macierzy danych wejściowych, która jest macierzą prawdopodobieństw.

629. BADANIE zróżnicowania produktu krajowego brutto według województw za 1992 rok / K. Berger i in. Warszawa: Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych, 1993-1994.

Badanie składa się z trzech części: 1. Część metodologiczna obejmuje opis założeń metodologicznych rachunku (szacunku) produktu krajowego brutto wytworzonego na te-

rytorium województwa oraz dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych zlokalizowanych na terenie województwa. 2. Badanie empiryczne prezentuje wyniki zróżnicowania produktu krajowego brutto.

630. CZYNNIKI ekonomiczno-społeczne i pozaekonomiczne kształtujące rozkłady dochodów / K. Zając, S. M. Kot, B. Podolec. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki, 1991-1991.

Próba zbudowania modelu wyjaśniającego zróżnicowanie rozkładu dochodów gospodarstw domowych w zależności od wybranych czynników społeczno-ekonomicznych. Rozważania dotyczące teoretycznej postaci modelu stanowią rozdział I. Następnie scharakteryzowano materiał statystyczny stanowiący podstawę badań. Empiryczna weryfikacja modeli zamieszczona jest w rozdziale trzecim. Pracę kończą wnioski wraz z omówieniem wyników.

631. CZYNNIKI ekonomiczno-społeczne i pozaekonomiczne kształtujące rozkłady dochodów i poziomu dobrobytu ludności / K. Zając, S. M. Kot, B. Podolec. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki, 1992-1993.

Celem pracy jest wieloczynnikowy probabilistyczny model zastosowany do rozkładu dochodów. W pracy do opisu wpływu wybranych charakterystyk gospodarstwa domowego na rozkład dochodu zastosowano wieloczynnikowy model probabilistyczny w postaci warunkowego rozkładu prawdopodobieństwa. W modelu tym rozkład prawdopodobieństwa jest traktowany jako funkcja wybranych zmiennych objaśniających. Badania empiryczne potwierdziły, że ważnym zagadnieniem przy analizie rozkładu dochodów jest określenie ich stopnia nierównomierności. Z uzyskanych rezultatów estymacji parametrów wynika, że wszystkie oceny parametrów okazały się statystycznie istotne. Po raz pierwszy w naszej literaturze ekonomicznej przedstawiono i dokonano obliczeń wskaźników ubóstwa, jak: wskaźnik luki dochodowej, wskaźnik luki dochodowej na głowę, który informuje o przeciętnym poziomie zubożenia społeczeństwa, wskaźnik funkcji gospodarstw ubogich. Przedstawiony model probabilistyczny wypełnia w pewnym sensie lukę pomiędzy badaniami rozkładów dochodów a teoriami wieloczynnikowymi.

632. DOCHODY i wydatki ludności w świetle badań budżetów gospodarstw domowych / B. Podolec. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Statystyki, 1992-1992.

Celem pracy jest poznanie prawidłowości i zmian zachodzących w budżetach gospodarstw domowych, ich reakcji na zmieniające się warunki. W badaniu wykorzystano metody pozwalające na następujące ustalenia w odniesieniu do poszczególnych agre-

gatów dóbr i usług; - określenie rodzaju dochodu istotnie wpływającego na poziom danej grupy wydatków; - ocena intensywności oddziaływania dochodu oraz wybranych czynników demograficznych na wysokość wydatków; - wpływ przynależności do grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstw na kształtowanie się wydatków; - określenie zmian zachodzących w wydatkach w latach 1979-1990. Analiza przeprowadzona w odniesieniu do lat 1979-1990 uwzględnia podział gospodarstw domowych na cztery zasadnicze grupy: gospodarstwa pracownicze, robotniczo-chłopskie, chłopskie oraz emerytów i rencistów.

633. DOCHÓD minimalny gwarantowany / Z. Czepulis-Rutkowska, J. Szumlich, K. Wiśniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Praca przedstawia, stosowany w niektórych krajach zachodnich, system gwarantowania przez państwo określonego, minimalnego poziomu dochodów na zabezpieczenie podstawowych potrzeb gospodarstw domowych. Na podstawie ustawodawstwa wybranych krajów (zwłaszcza Francji i RFN) scharakteryzowane są zasady uzupełniania (zasiłkiem z pomocy społecznej) dochodów gospodarstw domowych do wyznaczonego minimum, stosowane przy tym kryteria oceny dochodów i potrzeb, zróżnicowane wg sytuacji demograficzno-społecznej gospodarstw domowych.

634. STATYSTYCZNA analiza rozkładów dochodów i poziomu dobrobytu / S. M. Kot. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki, 1990-1991.

Podjęto próbę zbudowania modelu probabilistycznego opisującego rozkład dochodów i poziom dobrobytu. Empiryczną bazę badań stanowiły wyniki ankiety przeprowadzonej na losowej próbie rodzin w Krakowie. W oparciu o zbudowany model ustalono obiektywną linię ubóstwa, subiektywną linię ubóstwa i tzw. leidejską linię ubóstwa.

635. ZMIANY sytuacji dochodowej gospodarstw domowych w Polsce, diagnoza 1980-1989, prognozy 1990-1992 / T. Panek. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

Dane z budżetów gospodarstw domowych stanowiły podstawę do oceny ekonomicznego dystansu między wyróżnionymi społeczno-ekonomicznymi grupami gospodarstw (pracownicze, chłopskie, robotniczo-chłopskie, emerytów i rencistów) ze szczególnym uwzględnieniem zmian sytuacji dochodowej w 1989 r. w porównaniu z okresem 1980-1988. Diagnoza sytuacji ekonomicznej gospodarstw w latach 1980-1989 została wykorzystana do przewidywania jej zmian w latach 1990-1992.

Zob. też poz. 655, 664.

4. Spożycie społeczne. Spożycie indywidualne

a) Infrastruktura społeczna

636. FINANSOWANIE i koszty oświaty w warunkach przemian / K. Filipowicz. Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, 1991-1993.

Celem badań jest stwierdzenie źródeł zasilania finansowego pracy placówek badanych, wielkości nakładów i struktury kosztów funkcjonowania szkół publicznych i niepublicznych oraz wnioskowanie na podstawie analiz zgromadzonego materiału empirycznego. Wnioski posłużą do dalszych badań nad finansowaniem szkół z uwzględnieniem zakresu dotowania placówek niepublicznych. Autorka przewiduje objęcie badaniami pełnej gospodarki finansowej wybranych szkół ogólnokształcących publicznych (szkoły podstawowe i licea), placówek w osiedlu wiejskim oraz pięciu placówek ogólnokształcących szkół niepublicznych w cyklach roku szkolnego 1991/1992 i lat budżetowych 1991 i 1992. Zastosowane zostaną następujące metody: 1) badania dokumentacji finansowej i ewidencji statystycznej prowadzonej przez szkoły i zarządy ekonomiczno-administracyjne szkół publicznych; 2) badań i porównań wskaźnikowych; 3) wywiady z dyrektorami szkół; 4) ankiety zamknięte dot. budynku szkolnego.

637. INFRASTRUKTURA społeczna-usługi społeczne-konsumpcja społeczna. Raport końcowy z badań w ramach podprogramu 09.09.08: „Infrastruktura społeczna w systemie społeczno-ekonomicznym państwa / J. Kroszel. Opole: Instytut Śląski - Instytut Naukowo-Badawczy, 1990-1990.

W pracy przedstawiono: a) cel i zakres badań w ramach podprogramu, b) teoretyczne podstawy diagnozowania, programowania rozwoju i rozmieszczenia infrastruktury społ., c) przegląd wybranych czynników wpływających na wzrost ilościowych i jakościowych potrzeb w zakresie usług infrastruktury społ. w l. 1945-1990, d) niektóre elementy diagnozy stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie usług infrastruktury społ. w procesie przemian z próbą zastosowania różnych podejść do diagnozy z punktu widzenia potrzeb polityki społecznej, e) wybrane aspekty ekonomiczne rozwoju i funkcjonowania infrastruktury społ., f) problemy organizacji i zarządzania, programowania i planowania w podsystemie infrastruktury społ., g) refleksje, prognozy i propozycje związane z doskonaleniem polityki społ. w zakresie rozwoju infrastruktury społ., h) próbę uogólnienia wyników badań nad miejscem infrastruktury społ. w systemie społeczno-ekonomicznym państwa.

638. INFRASTRUKTURA społeczna i gospodarcza jako czynniki rozwoju gmin / K. Palonka. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Dokonano oceny stanu i dynamiki przemian infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich. Stan infrastruktury społecznej na wsi jest ogólnie niski, między poszczególnymi

elementami infrastruktury społecznej występują znaczne dysproporcje. Upowszechnianiu infrastruktury społecznej na wsi towarzyszy zaniżenie standardu świadczonych usług. Stan infrastruktury społecznej wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne, a pomiędzy jej stanem na wsi i w miastach występują rażące dysproporcje. Opracowano założenia badawcze, zebrano materiały statystyczne oraz dokonano wstępnej charakterystyki trzech gmin z punktu widzenia roli infrastruktury społecznej i gospodarczej jako czynnika aktywizacji gmin w warunkach gospodarki rynkowej.

639. INFRASTRUKTURA społeczna obszarów wiejskich w przekroju gmin / D. Kołodziejczyk. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1991-1991.

Opracowanie składa się z dwóch części. W pierwszej części przedstawiono przestrzenne uwarunkowania rozwoju infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich. W drugiej części przedstawiono przestrzenne zróżnicowanie obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury społecznej w oparciu o 11 wskaźników. Przedstawione wyniki potwierdziły przyjętą hipotezę, że przestrzenne zróżnicowanie infrastruktury społecznej jest przede wszystkim wynikiem zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego, różnic między gminami miejsko-wiejskimi a wiejskimi oraz różnic historycznych (sięgających zaborów). W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne gromadzone przez GUS jako „Skomputeryzowany Zbiór Danych o Miastach i Gminach”, System Statystyczny „Miejscowość” oraz materiały zebrane w poszczególnych Departamentach GUS. Materiał źródłowy opracowany został w podziale na gminy o wspólnej radzie narodowej z miastem (572) i gminy wiejskie (1549).

640. INFRASTRUKTURA społeczna w polityce społecznej / J. Kroszel. Opole: Instytut Śląski, 1990-1990.

Przedmiotem opracowania jest infrastruktura społeczna traktowana jako podsystem społeczny. Podjęto próbę ogólnego ujęcia bardzo różnych aspektów i rodzajów działalności społecznej, eksponując cechy wspólne infrastruktury społecznej i związki między rodzajami działalności w ramach tego podsystemu. Zwrócono uwagę na te elementy morfologii podsystemu i procesu świadczenia usług, które pozwalają możliwie precyzyjnie określić treść pojęcia „infrastruktura społeczna”. Przedmiotem analizy stały się więc różne ujęcia tej dziedziny życia społecznego i ustalenie wzajemnych relacji między nimi. Analizę przedstawiono z punktu widzenia społeczeństwa jako podmioty usług społecznych, uwzględniając całą złożoność struktur społeczeństwa w skali państwa, układów regionalnych itp.

641. INFRASTRUKTURA techniczna i społeczna obszarów wiejskich w 1990 r. w przekroju makroregionów i województw / W. Zawadzki i in. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1991-1991.

Opracowanie analizuje stan ilościowy i częściowo jakościowy głównych elementów infrastruktury technicznej, społecznej i usługowej na obszarach wiejskich w 1990 r. i w ramach niektórych zagadnień w latach wcześniejszych. Wszystkie problemy omó-

wiono w przekroju makroregionalnym oraz 49 województw kraju. Do badanych urządzeń infrastruktury technicznej należały urządzenia komunikacyjne, zaopatrzenia w energię elektryczną, gaz, urządzenia łączności oraz elementy gospodarki wodnej i zaopatrzenia wsi w wodę. Do badanych składników infrastruktury społecznej zaliczono placówki oświatowo-wychowawcze kultury i sztuki oraz lecznictwa i ochrony zdrowia, a do elementów infrastruktury usługowej - instytucje i urządzenia z zakresu mechanizacji robót rolniczych, transportu rolnego, prac warsztatowych oraz budowlanych.

642. INFRASTRUKTURA w procesie rekonstrukcji społecznej i technicznej wsi / W. Zawadzki i in. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1992-1992.

W badaniach rozszerzono i częściowo uaktualniano analizy poszczególnych elementów infrastruktury społecznej i technicznej wsi i rolnictwa. Rozważano stan i potrzeby infrastruktury w gminach mających różne warunki fizjograficzne i gospodarcze w świetle zachodzących zmian społeczno-ekonomicznych, przy czym wyodrębniono w kraju 11 typów rejonów rolniczych. Jak wykazały m.in. badania, wsie o większej liczbie mieszkańców i zwartej zabudowie odznaczają się wyższym poziomem rozwoju infrastruktury. Są to np. obszary województw: katowickiego, opolskiego, nowosądeckiego i tarnobrzckiego. Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich jest na ogół niski i w znacznym stopniu zróżnicowany regionalnie, stosunkowo najwyższy na obszarach zachodnich. W badaniach opierano się o liczne źródła materiałowe, w tym głównie o dane ankietowe zebrane w 670 gminach rozlokowanych w całym kraju.

643. MODEL symulacyjny wydatków państwa na ochronę zdrowia / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Wydział Finansów i Statystyki, 1988-1991.

Celem podjętych prac była statystyczna identyfikacja podstawowych grup wydatków państwa na opiekę zdrowotną (ochrona zdrowia) obywateli oraz wskazanie metody badania wpływu czynników demograficznych na wspomniane wydatki, w sytuacji poważnych zmian społeczno-ekonomicznych w kraju i możliwości zreformowania Instytutu Zdrowia z punktu widzenia organizacyjnego i finansowego. Opracowanie stanowi efekt prac prowadzonych w pierwszym etapie badań i dotyczy finansowania ochrony zdrowia, czy inaczej ujmując, identyfikacji wydatków państwa na opiekę zdrowotną, z drugiej strony identyfikacji kosztów wyodrębnianych z punktu widzenia rodzaju świadczeń, z których korzystają obywatele zaspokajając swe potrzeby w zakresie ochrony zdrowia. Ponadto dokonano ocen modelu symulacyjnego wydatków publicznych na opiekę zdrowotną jako narzędzia badania wpływu czynników demograficznych na wydatki, z punktu widzenia statystycznego.

644. NOWA struktura instytucji w sferze społecznej / Praca zbiorowa pod red. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1994.

Praca oparta na wynikach badania empirycznego, obejmującego podmioty „produkujące” usługi społeczne. Przedmiotem badania były: warunki materialne działania instytu-

cji, otoczenie instytucji i ich partnerzy, jakość i działanie kadry, struktura realizowanych funkcji, zmiany finansowania i ich źródła, efekty dotyczące świadczonych usług, perspektywy działania.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

645. OCENA występowania nierówności w korzystaniu z opieki zdrowotnej w populacji pracujących / L. Piwowarska-Pościk i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Promocji Zdrowia, 1995-1995.

Podstawą pracy będą badania empiryczne a ich przedmiotem będzie korzystanie ze świadczeń zdrowotnych oraz postrzeganie ich dostępności. Cele obejmowały porównanie wzorów korzystania ze świadczeń zdrowotnych przez bezrobotnych oraz różne kategorie zatrudnionych, wyodrębnione ze względu na takie zmienne jak: status społeczno-ekonomiczny, poziom narażenia zawodowego, wielkość zakładu oraz forma własności, wskazanie grup najbardziej upośledzonych pod tym względem oraz charakteru tych upośledzeń.

646. SYMULACYJNY model kosztów ochrony zdrowia w Polsce / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

Przeprowadzono analizę wydatków Państwa na opiekę zdrowotną w latach 1980-1989. Dokonano identyfikacji różnych grup tych wydatków oraz kosztów wraz z oceną ich, jako podstawowych informacji ekonomicznych do szacowania kosztów opieki zdrowotnej w różnych warunkach demograficznych. W drugim etapie pracy skonstruowano symulacyjny model kosztów opieki zdrowotnej, w którym koszty ogólne są funkcją kosztów na głowę mieszkańca według płci i wieku oraz struktury ludności.

647. ŚWIADCZENIA usług rynkowych oraz dla jednostek uspołecznionych i instytucji / C. Giryn. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1990.

Praca poświęcona jest szeroko rozumianej problematyce usług w Polsce. Dokonano w niej oceny stanu usług bytowych do 1990 r., podjęto próby określenia nowych tendencji i możliwych do przewidzenia w obecnej rzeczywistości perspektyw. W wyniku badań sformułowano następujące wnioski: - obserwuje się regres usług w Polsce, zwłaszcza w gospodarce uspołecznionej; - ilościowo rzecz ujmując rozwijał się prywatny sektor usług, przy czym rozwój ten dokonywał się o kryterium rynku; - ograniczenie popytu na usługi, wynika ze ubożenia społeczeństwa; obserwowany regres usług, w dużej mierze wynika z realizowanej polityki gospodarczej.

648. WPŁYW czynników demograficznych na koszty i wydatki publiczne na szkolnictwo / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, 1991-1991.

Celem opracowania było pokazanie metod analizy efektów wpływu czynników demograficznych na populację osób objętych kształceniem w danym systemie edukacji, pro-

gnozowanie jej i kosztów kształcenia. Punktem wyjścia była krótka charakterystyka i ocena podstawowych metod prognozowania liczby i struktury uczniów. Następnie zaprezentowano symulacyjny model kosztów kształcenia Dentona i Spencera. W drugiej części pracy przedstawiono symulacyjny model szkolnictwa UNESCO.

649. WPŁYW infrastruktury na procesy depopulacyjne obszarów wiejskich / B. Pięcek. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1993-1993.

Empiryczna weryfikacja tezy o wpływie infrastruktury na procesy wyludniania się obszarów wiejskich. Na podstawie analizy przebiegu procesów depopulacyjnych na wsi w okresie powojennym oraz analizy zależności pomiędzy kierunkiem przemian demograficznych a strukturą wieku i płci ludności wiejskiej, dokonano pierwszej, pośredniej weryfikacji głównej tezy badawczej. Przeprowadzono procedurę klasyfikacyjną gmin oraz dokonano charakterystyki stanu infrastruktury gospodarczej i społecznej wraz z wyznaczeniem określających ją współczynników. Uzyskane wstępne wyniki badań będą stanowiły podstawę do ostatecznej weryfikacji sformułowanej hipotezy badawczej.

650. WYBRANE źródło nierówności w zdrowiu w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem wzorów korzystania z opieki zdrowotnej oraz przestrzegania dostępności jej świadczeń / L. Piwowarska-Pościk i in. Łódź: Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Zakład Promocji Zdrowia, 1994-1996.

W pierwszym roku realizacji tematu przewiduje się scharakteryzowanie różnic w stanie zdrowia grup o odmiennym statucie społeczno-ekonomicznym, wskazanie kierunku zmian w tym zakresie oraz w ramach wybranych zachowań związanych ze zdrowiem. W kolejnych latach zostaną przeprowadzone badania empiryczne mające na celu ustalenie grup najbardziej upośledzonych pod tym względem oraz charakteru tych upośledzeń. W badaniach tych zostanie także podjęta próba scharakteryzowania jak postrzegana jest dostępność systemu opieki zdrowotnej i poszczególnych jego świadczeń przez zbiorowości wyodrębnione ze względu na pozycję w społeczno-ekonomicznej stratyfikacji.

b) Konsumpcja. Spożycie indywidualne

651. BADANIA nad zmianami w strukturze wydatków i funkcjonowanie gospodarstw domowych, ze szczególnym uwzględnieniem strat żywności i energii / T. Pałaszewska-Reindl, Ł. Hołubiec, M. Jeżewska. Warszawa: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Katedra Gospodarstwa Domowego, 1991-1994.

Celem pracy jest określenie zmian w strukturze wydatków konsumpcyjnych i funkcjonowanie gospodarstw domowych w Polsce w latach 90-tych. Badania obejmują analizę

wydatków konsumpcyjnych różnych grup ludności w mieście i na wsi. Problematyka badań, oprócz wielkości i struktury spożycia żywności, wydatków na żywność uwzględnia wpływ różnych czynników (tradycja, sposób gospodarowania) oddziałujących na stratę żywności i energii w gospodarstwach domowych. W 1991 r. wykonano część badań m.in.: 1) charakterystykę sytuacji gospodarstw domowych w warunkach transformacji gospodarki; 2) analizę budżetów rodzinnych; 3) badania terenowe nad wpływem tradycji na sposób funkcjonowania gospodarstwa domowego.

652. BADANIE ekonomiczno-społecznych uwarunkowań oraz skutków konsumpcji nadużywania alkoholu / E. Wędzicha i in. Katowice: Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego, Katedra Ekonometrii, 1993-1995.

Wyniki analizy uwarunkowań oraz pewnych społecznych skutków konsumpcji i nadużywania alkoholu a także wyniki estymacji poziomu i rozkładów spożycia napojów alkoholowych. Przeprowadzone badanie można wykorzystać w analizie kształtowania się rozkładów i wzorów spożycia alkoholu w badanych zbiorowościach oraz w ocenie rozmiarów problemów alkoholowych wynikających z nadużywania i konsumpcji napojów alkoholowych. Doświadczenia wynikające z zastosowania metody randomizacji odpowiedzi można wykorzystać do oceny rozkładów konsumpcji alkoholu w innych zbiorowościach. Mogą być również wykorzystane w badaniach dotyczących kształtowania się innych, drażliwych dla respondentów, problemów.

653. MŁODZIEŻ polska jako konsument. Dochody, wydatki, wyposażenie w dobra konsumpcyjne / B. Jung. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarki Krajów Rozwijających się, 1994-1994.

Opracowanie powstało w oparciu o badania empiryczne przeprowadzone w roku 1993 przez zespół angielsko-polski. Badaniami ankietowymi (łącznie 1917 ankiet) objęto dwie grupy młodych ludzi w trzech regionach Polski: gdańskim, suwalskim i katowickim. Badaniem objęto dwie grupy: młodzież kończącą w roku 1993 szkołę średnią oraz młode osoby, które cztery lata wcześniej ukończyły te same szkoły. Poprzez kontrolowany dobór typów szkół średnich, w jakich zostało zrealizowane badanie, zachowano reprezentatywne dla danego województwa relacje między młodzieżą uczącą się w szkołach zawodowych, technikach i liceach. Badanie stara się objąć całą gamę problemów, z jakimi spotyka się młodzież a dla potrzeb tej pracy opracowano jedynie dane o wysokości dochodów, wydatków i wyposażenia, które warunkują udział młodego pokolenia w konsumpcji.

654. MOŻLIWOŚCI wzrostu poziomu zaspokojenia potrzeb żywnościowych ludności w Polsce / K. Zieliński. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Instytut Polityki Ekonomicznej i Gospodarki Regionalnej, 1991-1991.

Praca koncentruje się wokół metodycznych i aplikacyjnych aspektów analizy powiązań między stopniem zaspokojenia potrzeb żywnościowych, a możliwościami produkcyj-

nymi polskiego rolnictwa. W szczególności wykazano ograniczoną przydatność do celów porównań międzynarodowych powszechnie stosowanych syntetycznych mierników konsumpcji artykułów żywnościowych opierających się na zawartości energii i białka. Przedstawiono również i zweryfikowano metodyczną propozycję oceny stopnia zaspokojenia potrzeb żywnościowych opartej o strukturę spożywanej żywności. Po scharakteryzowaniu roli jaką pełni rodzime rolnictwo w zaspokajaniu potrzeb żywnościowych ludności Polski, przedmiotem badań były możliwości oddziaływania państwa na wzrost produkcji rolniczej za pośrednictwem cen. W oparciu o trzy procedury analityczne wykazano, że rolnictwo polskie charakteryzuje się niską i zmniejszającą się w miarę upływu czasu wrażliwością produkcji na zmiany cen.

655. ODDZIAŁYWANIE zasobów pieniężnych ludności na strukturę konsumpcji / E. Wiszniewski. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1986-1990.

Określono zmiany zachodzące w strukturze konsumpcji poszczególnych grup społeczno-zawodowych pod wpływem posiadanych przez te gospodarstwa zasobów pieniężnych. Zbadano i podsumowano relacje pomiędzy oszczędnościami ludności a dochodami. Praca nadaje się do wykorzystania przez organy polityki gospodarczej jako kompendium wiedzy o zachowaniu się konsumentów w warunkach „trudnego pieniądza” oraz ich oczekiwaniach na bliższą i dalszą przyszłość. Praca zawiera walory poznawcze takie jak: krytyka poglądów J. Kornai’a na rolę pieniądza w gospodarce okresu przejściowego; metody badań zachowań konsumentów w sytuacji „trudnego pieniądza”; elementy teorii tzw. rynku równoległego.

656. PROBLEMY medyczne i społeczne a średnia spożycia alkoholu. Analiza uwarunkowań wzorców picia / J. Sierosławski. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii, 1993-1994.

Analiza danych statystycznych za 1993 r. dotyczących problemów związanych z alkoholem (zachorowalność na psychozy alkoholowe i uzależnienie od alkoholu, zgony na marskość wątroby, samobójstwa, wypadki drogowe, nietrzeźwość publiczna, przestępczość itp.) wskazuje na stabilizację, bądź niewielki wzrost spożycia alkoholu w stosunku do 1992 r. Analiza sytuacji w jakich spożywa się poszczególne napoje alkoholowe wykazała, że piwo - nośnik nowego wzoru picia nie wkracza w krąg okazji właściwych dla napojów spirytusowych.

657. RAPORT o zmianach i stanie żywienia w latach 1980-1991 i trzech kwartałach 1992 roku / B. Gulbicka, W. Michna. Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, 1992-1992.

W raporcie przedstawiono m.in. zmiany w spożyciu żywności (na 1 mieszkańca) uzyskane metodą bilansów i zróżnicowanie spożycia żywności w grupach społeczno-ekonomicznych i ocenę żywienia społeczeństwa w aspekcie samowystarczalności żywnościowej Polski po zmianie gospodarki z nakazowo rozdzielczej na gospodarkę rynkową oraz ocenę stanu żywienia w rodzinach o niskim poziomie dochodów. W pra-

cy wykorzystano wyniki badań GUS, IZZ, PZH. Społeczeństwo polskie ma zapewnione bezpieczeństwo żywnościowe rozpatrywane w aspekcie potencjalnej dostępności do żywności. Najgorsza sytuacja żywienia występuje w rodzinach pracowniczych, aż 23 proc. nie uzyskało bezpieczeństwa żywnościowego i aż 59 proc. było zagrożonych niedożywieniem. W 1992 roku spożycie żywności obniżyło się nawet w gospodarstwach chłopskich pomimo wysokiego udziału samozaopatrzenia. W Polsce rozszerzyła się strefa ubóstwa z 16 proc. w 1988 roku do 45 proc. gospodarstw domowych w 1992 roku.

658. SKALE jednostek konsumpcyjnych - wyniki szacowania 1989 roku / A. Baran. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Statystyki i Demografii, 1991-1991.

Przedstawiono wyniki szacowania skali jednostek konsumpcyjnych w poszczególnych kwartałach 1989 r. dla czterech typów gospodarstw domowych, wyodrębnionych według źródeł utrzymania. Oszacowane skale oparte są na modelu Prais’a i Houthakera. Celem szacowania skal było prześledzenie wpływu nierównowagi ekonomicznej czy inflacji na ewentualną zmienność skali i stopień dopasowania modeli skali jednostek konsumpcyjnych do danych empirycznych.

659. SOCJO-EKONOMICZNE czynniki determinujące preferencje konsumentów w zakresie spożycia potraw / T. Szczęsna, J. Gawęcki. Poznań: Akademia Rolnicza, Instytut Żywnienia Człowieka, 1986-1990.

Na podstawie literatury polskiej i zagranicznej ustalono szereg czynników wpływających na zachowanie się konsumenta, preferencje i spożycie żywności. Badania prowadzono metodą ankietową w zmieniających się warunkach ekonomicznych. Oceniono wpływ niektórych czynników dotyczących konsumenta (dochody, grupa społeczna, miejsce zamieszkania) oraz związanych z produktem (cena, podaż, reglamentacja, wartość odżywcza). Zbadano wielkość preferencji potraw w zakładach gastronomicznych i preferencji produktów spożywczych w gospodarstwach domowych. Ustalono różnice w preferencjach w zależności od czynników ekonomicznych i socjalnych oraz ustalono wskaźniki poszczególnych czynników.

660. SOCJO-EKONOMICZNE i żywieniowe aspekty determinujące spożycie żywności przez wybrane grupy ludności / T. Szczęsna, A. Ciepielewska-Jabłońska. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Technologii Żywnienia Człowieka, 1991-1995.

Określono wpływ socjalnych i ekonomicznych czynników (płeć, miejsce zamieszkania, miejsce studiów, sytuacja finansowa, wiedza żywieniowa, grupa społeczna) na sposób odżywiania się i zwyczaje żywieniowe młodzieży szkolnej i studenckiej oraz wybranych grup rodzin miejskich. Zakres pracy obejmował badanie częstotliwości spożycia produktów żywnościowych i potraw oraz badanie preferencji tychże produktów. W badaniach

stosowano kwestionariusz ankietowy oraz 3 rodzaje skal: FACT - skalę oceny działania żywności, skalę Likerta oraz skalę hedoniczną. Badano również czynniki wpływające na korzystanie z usług żywieniowych w zakładach gastronomicznych oraz analizowano sposoby dostosowania się tychże zakładów do wymogów gospodarki rynkowej w okresie transformacji systemu gospodarczego.

661. WARUNKI ograniczania czasochłonności funkcji żywieniowej gospodarstw domowych / A. Wiśniewski. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1986-1990.

W związku ze zmienioną sytuacją społeczno-polityczną dokonano uaktualnienia i nowej interpretacji materiału faktograficznego zgromadzonego w latach 1987-1989. Określone zostały przyszłe kierunki i uwarunkowania dla rozwoju czasoszczędnego modelu żywienia, szczególnie w zakresie podstawowych czynników determinujących nakłady czasu na realizację procesu żywienia w gospodarstwach domowych. Praca przedstawia diagnozę stanu i tendencji rozwojowych żywienia zbiorowego w kraju. Może się to stać podstawą kierunkowych rozwiązań dla działalności przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych placówek żywienia zbiorowego.

662. WPŁYW gospodarki równoległej na zmiany w strukturze konsumpcji / E. Wiśniewski, T. Wyżnikiewicz. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1988-1990.

Celem pracy było badanie źródeł, zakresu i „wielkości” rynku równoległego w Polsce oraz wpływu tego rynku na zmiany struktury konsumpcji. Ten cel był ściśle związany z określeniem zakresu aktywności gospodarczej osób i grup społecznych czynnie uczestniczących w różnych formach nierejestrowanego uzyskiwania dochodów a także społecznej akceptacji tego rodzaju postępowania współobywateli. Podstawową metodą badań było wykorzystanie istniejących źródeł „materiałowych” i literatury. Dokonano próby określenia zjawiska zwanego gospodarką równoległą, dokonano analizy form jej działania. Materiał i treść opracowania mogą być przydatne w pracy dydaktycznej.

663. WPŁYW recesji gospodarczej na konsumpcję gospodarstw powiązanych z rolnictwem / L. Rudnicki. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Badań Konsumpcji, 1992-1992.

Praca ukazuje wpływ recesji gospodarczej, która ujawniła się w latach 1989-1991 na poziom i strukturę konsumpcji wiejskiej gospodarstw domowych. Wskazuje ona na skutki recesji gospodarczej w położeniu materialnym oraz w konsumpcji ogółu wiejskich gospodarstw domowych, a także gospodarstw zaliczanych do ubogich i zamożnych oraz rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych z dziećmi. Ukazano tendencje zmian zachodzących w dochodach i konsumpcji wiejskich gospodarstw domowych w latach 1989-1991. Dokonano również próby oceny sytuacji materialnej oraz poziomu konsumpcji.

664. WYDATKI na transport w dochodach indywidualnych ludności w latach 1990-1991 / T. Dorosiewicz, Z. Zielińska, A. Zieliński. Warszawa: Instytut Transportu Samochodowego, 1992-1992.

Ustalenie wpływu posiadania samochodu osobowego na strukturę wydatków w budżetach rodzinnych. W tym celu wykorzystano materiały z badania budżetów rodzinnych przeprowadzone przez GUS za lata 1990 i 1991. Analizę wydatków przeprowadzono dla gospodarstw, które posiadają samochód jak również dla gospodarstw, które jego nie posiadają.

665. ZMIANY w strukturze spożycia w Polsce i wybranych krajach w latach 1990-1994 / K. Hofman. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1995.

Porównanie zmian, w strukturze spożycia podstawowych produktów żywnościowych, w Polsce i wybranych krajach wskazuje na zbieżny w zasadzie kierunek przekształceń w naszym modelu konsumpcji w stosunku do zmian, które nastąpiły w analizowanych krajach w minionych latach. W strukturze wydatków społeczeństwa polskiego zaobserwowano wzrost znaczenia żywności w wydatkach ogółem. Jest to odwrotna tendencja do tej, która miała miejsce w pozostałych, analizowanych krajach. Analiza zmian w strukturze spożycia społeczeństwa polskiego wskazuje na tendencje na ogół zgodne z przeobrażeniami, które w minionych latach były charakterystyczne dla innych, wysoko rozwiniętych krajów. Na uwagę zasługuje fakt, iż przekształcenia te nastąpiły w Polsce przy wielokrotnie niższym PKB (Produkt Krajowy Brutto), niż w porównywalnych krajach (Stany Zjednoczone A. P., Austria, Holandia).

666. ZACHOWANIA podmiotów sfery konsumpcji w warunkach gospodarki rynkowej / J. Kramer. Katowice: Akademia Ekonomiczna im. Karola Adama, 1991-1994.

Praca ma na celu poznanie zachowań gospodarstw domowych, samorządów lokalnych i przedsiębiorstw w warunkach transformacji do gospodarki rynkowej. Diagnoza zachowań gospodarstw domowych w warunkach transformacji ujawnia sposoby poziomu konsumpcji dóbr podstawowych i kierunki gwałtownej zmiany struktury wydatków. Samorządy lokalne przejmują na siebie funkcję transformacji konsumpcji społecznej, która przestaje być domeną centrum. Diagnoza zachowań przedsiębiorstw pokazuje liczne sposoby dostosowań do reguł rynkowych. Scenariusze przyszłych zachowań podmiotów sfery konsumpcji są ściśle związane ze strategią rozwoju kraju, trafny wybór strategii i bieżące korekty polityki gospodarczej mogą wpłynąć na zachowania podmiotów sfery konsumpcji tak aby były one proreformatorskie.

667. ZARYS ekonomiki konsumpcji / J. Piasny i in. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Ekonomiki Konsumpcji, 1993-1994.

Praca pomyślana jest jako podręcznik ogólnopolski dla studentów w ramach wykładów i seminariów z zakresu badań różnych aspektów konsumpcji. Podręcznik ten

oparty jest na najnowszych osiągnięciach teoretycznych i praktycznych badań warunków i poziomu życia ludności.

668. ZASTOSOWANIE metody analizy probitowej do oceny zróżnicowania poziomu wyposażenia rodzinnych gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku / B. Bednarek. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Instytut Cybernetyki Ekonomicznej, 1989-1989.

Opisano metodę probitową oraz wykorzystane w badaniu źródła informacji, którymi są wyniki badań budżetów gospodarstw domowych za lata 1985 i 1987. Scharakteryzowano fazy cyklu trwania gospodarstwa domowego. Przeprowadzono szczegółową charakterystykę gospodarstw domowych. W ostatniej części pracy omówiono wyniki uzyskane z zastosowaniem analizy probitowej.

Zob. też poz. 576.

5. Działalność społeczna zakładów pracy

669. ANALIZA i ocena zakładowych funduszy mieszkaniowych i zakładowych funduszy świadczeń socjalnych / M. Wierchowski, B. Michalak. Warszawa: Instytut Gospodarki Mieszkaniowej, 1993-1993.

Dokonano: - oceny funkcjonowania zakładowych funduszy mieszkaniowych w świetle obowiązujących przepisów prawnych, w świetle badań ankietowych przedsiębiorstw oraz wywiadów środowiskowych; - oceny projektu ustawy o zakładowych funduszach świadczeń socjalnych; - zestawienia podstawowych aktów prawnych regulujących funkcjonowanie zakładowych funduszy mieszkaniowych w jednostkach gospodarki społecznej (stan w dniu 30.XI.1993 r.).

670. FINANSOWA regulacja działalności społecznej przedsiębiorstw państwowych w latach 1944-1989 / E. Orechwa-Maliszewska. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny, 1990-1990.

Przedstawiono ewolucję regulacji finansowej działalności społecznej wybranej grupy zakładów pracy w Polsce w latach 1944-1989. Wyeksponowana została szczególnie ta część regulacji, która wiąże się z gromadzeniem dochodów na działalność społeczną, mniej uwagi natomiast poświęcono regulacji wydatków związanych z prowadzeniem tej działalności. Praca składa się z siedmiu rozdziałów, z których dwa pierwsze mają charakter wprowadzający i dotyczą przedmiotu regulacji oraz źródeł i metod finansowania działalności społecznej przedsiębiorstw państwowych z podkreśleniem konsekwencji wynikających z ich zastosowaniem.

671. FUNKCJE społeczne zakładu pracy / W. Pukniel. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Instytut Polityki Społeczno-Ekonomicznej i Regionalnej, 1990-1990.

Omówiono zagadnienia dotyczące teoretycznych problemów funkcji społecznej zakładu pracy, prawnych i finansowych podstaw realizacji funkcji społecznej zakładu pracy, związków między pracą i środowiskiem zewnętrznym a funkcją społeczną zakładu pracy, funkcji społecznej zakładu pracy w nowym systemie ekonomicznym i społecznym oraz wyniki badań empirycznych na temat realizacji funkcji społecznej przez zakłady pracy i ważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań.

672. FUNKCJONOWANIE Funduszu Wczasów Pracowniczych i Sanatoriów / E. Dąbrowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Praca zawiera przegląd kluczowych problemów mających wpływ na funkcjonowanie funduszu wczasów pracowniczych w warunkach zmieniających się priorytetów polityki społecznej oraz rozwijającej się tendencji do prywatyzacji gospodarki.

673. SPOŁECZNE funkcje zakładów pracy (próba redefinicji) / W. Pukniel. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Instytut Polityki Społeczno-Ekonomicznej i Regionalnej, 1990-1990.

Praca dotyczy pozaprodukcyjnych funkcji zakładów pracy, które to funkcje zakłady spełniały mimo przeciwdziałań, zarówno ze strony czynników oficjalnych, jak i niefachowej kadry zarządzającej. W czterech rozdziałach zawarto rozważania na temat czym jest zakład pracy i z jakiego rodzaju zakładami pracy możemy mieć do czynienia w najbliższej przyszłości w Polsce, na temat funkcji podstawowych i społecznych zakładu pracy oraz przewidywanych scenariuszy rozwoju społecznych funkcji zakładów pracy.

674. SPOŁECZNE funkcje zakładu pracy w świadomości pracowników / S. Wróblewski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1989-1990.

Przeprowadzono badania mające na celu określenie postrzegania przez pracowników polityki społecznej państwa, roli państwa i zakładu pracy w zaspokajaniu potrzeb pracowniczych oraz preferencji w odniesieniu do zasad tworzenia i zarządzania funduszem socjalnym w przedsiębiorstwie.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

675. ZAKŁADOWA działalność socjalna i mieszkaniowa - propozycje rozwiązań / K. Wiśniewska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przedstawione zostały wariantowe zmiany w zakładowej działalności socjalnej i mieszkaniowej dostosowujące zasady jej finansowania i prowadzenia do rynkowych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw.

Zob. też poz. 708.

X. ZBIOROWE PRAWO PRACY

676. EUROPEJSKIE normy regionalne w zakresie zbiorowego prawa pracy a prawo polskie / W. Suchowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Ze względu na przystąpienie Polski do Rady Europy i stowarzyszenie ze Wspólnotami Europejskimi szczególnie ważne stały się zagadnienia dotyczące zbiorowego prawa pracy w europejskich normach regionalnych. W pracy przeanalizowano standardy europejskie z zakresu zbiorowego prawa pracy przede wszystkim poszanowanie wolności koalicji oraz zobowiązanie państw do popierania systemu rokowań zbiorowych. Przedstawiono wykładnię, stopień elastyczności, poszczególnych regulacji w zakresie norm międzynarodowych oraz systemy kontroli ich stosowania w prawie krajowym. Analizę kończą postulaty, dotyczące stworzenia w Polsce systemu rokowań i układów zbiorowych pracy oraz połączenie go z systemem rozstrzygania sporów.

677. NEGOCJACJE zbiorowe / S. Borkowska. Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz”, 1993-1993.

Rokowania zbiorowe podlegają różnokierunkowym zmianom, wykazując dużą zdolność dostosowawczą do zmiennego otoczenia. Podstawowe zmiany zachodzą w strukturze rokowań zbiorowych. Następuje ewolucja od modeli scentralizowanych do bardziej zdecentralizowanych, ale i w odwrotnym kierunku. W niektórych krajach Europy Zachodniej następuje zmierzch trójstronności na szczeblu ogólnokrajowym, natomiast w Środkowo-Wschodniej jej pewien rozkwit. Celem pracy jest określenie - w oparciu o analizę rokowań zbiorowych w Europie Zachodniej, Środkowej i Wschodniej - generalnych zmian i wizji przyszłości rokowań zbiorowych w Europie oraz modelu negocjacji w Polsce.

678. PARTYCYPACJA pracownicza w prawie europejskim. Rozwój wśród przeciwności / J. Wrątny. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

Opracowanie przedstawia proponowane i przyjęte rozwiązania w sprawie wspólnotowym, ukazuje tło ekonomiczno-społeczne tych rozwiązań oraz wykładnię i oceny formułowane w literaturze przedmiotu.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

679. PARTYCYPACJA pracownicza w przedsiębiorstwie. Przegląd europejski / J. Wrątny. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1993.

Opis i analiza instytucji udziału pracowników w zarządzaniu w 12 krajach Wspólnoty Europejskiej oraz w aktach prawnych Wspólnoty, które skonfrontowano ze stanem prawnym w Polsce.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

680. PRAWNE i ekonomiczne aspekty reprezentacji interesów pracowniczych w przedsiębiorstwach prywatyzowanych / M. Bednarski, J. Wrątny. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

W opracowaniu przedstawiono tło społeczno-ekonomiczne prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce, prawne formy prywatyzacji oraz jej wyniki. Omówiono wpływ prywatyzacji na stosunki pracy, regulację zwolnień grupowych, przechodzenie zakładu pracy na własność osób prywatnych oraz ochronę roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.

681. PROBLEM zapewnienia partycypacji pracowniczej w warunkach przechodzenia do gospodarki prywatnej w Polsce / J. Wrątny. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Przyjmując za punkt odniesienia pojęcia partycypacji i rozwiązania instytucjonalne spotykane we współczesnym świecie, szczególnie w RFN i normy zawarte w prawodawstwie MOP, Rady Europy i EWG, przedstawiony został stan prawny obowiązujący w Polsce w tym zakresie, a także zaprezentowana dyskusja nad problemem partycypacji. Krytycznie odniesiono się do tendencji antypartycypacyjnych i zaproponowano docelowe rozwiązanie zbliżone do niemieckiego modelu współdziałania i współdecydowania.

682. PROBLEMY organizacji pracodawców w Polsce na tle rozwiązań zagranicznych / W. Suchowicz. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

W opracowaniu podjęto problem kreowania w Polsce organizacji pracodawców, skupiając się na zagadnieniach regulacji prawnej ich funkcji kompetencji i środków działania w nowej formacji ustrojowej.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

683. REPREZENTATYWNOŚĆ związków zawodowych w kształtowaniu stosunków pracy / K. Frieske, L. Machol-Zajda. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1994-1994.

Praca wskazuje, że pluralizm ruchu związkowego nie sprzyja stabilizacji stosunków pracy i wiarygodności partnerów dialogu społecznego. W szczególności nie sprzyja zdolności central związkowych do kontroli roszczeń pracowniczych i napięć społecznych, powstających na poziomie zakładu pracy, bez których nie jest możliwy sukces gospodarczy - a bez niego sukces polityczny.

684. ROZSTRZYGANIE zbiorowych sporów pracy w świetle ustawodawstwa polskiego i doświadczeń międzynarodowych / B. Skulimowska. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1992.

Celem pracy była analiza prawna rozwiązań przyjętych w ustawie z 1991 r. o rozwiązywaniu zbiorowych sporów pracy, badania pilotażowe nad funkcjonowaniem ustawy

miały pozwolić na wstępną ocenę jej funkcjonowania. Sformułowano wnioski pod adresem praktyki dotyczące kierunków jej rozwoju uwzględniając stan prawny i doświadczenia międzynarodowe, ze szczególnym uwzględnieniem standardów MOP.

685. TENDENCJE i perspektywy rozwoju systemu reprezentacji interesów w krajach Europy Wschodniej / J. Hausner. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1994.

W pierwszej fazie realizacji projektu (lipiec-grudzień 1993) wykonanych zostało 14 opracowań badawczych. Streszczenia tych opracowań zostały zamieszczone w Biuletynie nr 2, opublikowanym w lutym 1994 r. Opracowania te są dostępne w bibliotekach Instytutu Studiów Politycznych PAN w Warszawie oraz w Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Na ich podstawie przygotowany został raport syntetyczny nt. Formowanie się systemu stosunków pracy i reprezentacji interesów w Polsce w warunkach ustrojowej transformacji. Raport ten został zamieszczony w Biuletynie nr 3 opublikowanym w maju 1994 r. Prace zespołu badawczego związane były z działalnością międzynarodowej grupy badawczej Evolution of Interest Representation and Development of Labour Markets in Post-Socialist Countries, koordynowanej przez Ove K. Pedersena z Copenhagen Business School, a powołanej z inicjatywy Akademii Ekonomicznej w Krakowie. W rezultacie wspólnych badań przygotowany został raport syntetyczny nt. Tendencje i perspektywy rozwoju systemu reprezentacji interesów w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, zamieszczony w Biuletynie nr 4 opublikowanym w sierpniu 1994. Dodatkowo kierownik projektu Jerzy Hausner przygotował opracowanie nt. Strategia negocjacyjna w procesie transformacji gospodarki postsocjalistycznej - Akademia Ekonomiczna, Kraków, 1994 r.

686. TENDENCJE rozwojowe zbiorowego prawa pracy w Polsce w latach 1980-1990 / J. Wratny. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

W opracowaniu przedstawiono główne wątki rozwoju zbiorowego prawa pracy w dekadzie lat 1980-1990 oraz aktualne potrzeby zmian tego prawa w świetle projektów ustaw z 1990 r.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

687. ZWIĄZKI zawodowe w Polsce w latach 1989-1993. Struktura - Programy - Problemy / Praca zbiorowa pod kier. S. Golinowskiej. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1993-1993.

W raporcie przedstawiono - zarys historii ruchu związkowego w Polsce, analizę struktur największych związków zawodowych oraz dokumentów programowych. Omówiono także struktury organizacyjne i programy głównych organizacji pracodawców w Polsce.

XI. PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE. PRYWATYZACJA

688. ANALIZA procesów prywatyzacyjnych polskich przedsiębiorstw / J. Biełliński. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiki Produkcji, 1991-1991.

Analiza zakresu i skutków prywatyzacji polskich przedsiębiorstw. Badanie zakresu prywatyzacji i wybrane ścieżki prywatyzacyjne analizowano na bazie danych syntetycznych. Szczegółowej analizie poddano natomiast procesy komercjalizacji przedsiębiorstw jako pierwszej fazy prywatyzacji. Oceniano na bazie tzw. case studies faktyczne zmiany w przedsiębiorstwach w zakresie procesów zarządzania, restrukturyzacji, jego wyników ekonomicznych. Analizowano także postawy załóg pracowniczych wobec procesów przekształceń własnościowych ich przedsiębiorstw.

689. BARIERY prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych / J. Wiktor. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Przeprowadzono analizę i ocenę przebiegu procesu przekształceń własnościowych w wybranych przedsiębiorstwach państwowych na przykładzie woj. krakowskiego, kładąc główny akcent na identyfikacji podstawowych społecznych aspektów i dylematów prywatyzacji.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

690. EKONOMICZNE i społeczne konsekwencje przekształceń gospodarczych w Polsce / A. Peretiatkowicz. Radom: Wyższa Szkoła Inżynierska im. Kazimierza Pułaskiego (obecnie Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego, Katedra Ekonomii, 1995-1995.

Praca obejmuje trzy odrębne opracowania, które łączy merytorycznie charakter badanych zagadnień: rynek pracy, dynamika bezrobocia w województwie radomskim, zmiany w strukturze partycypacji w wybranych radomskich przedsiębiorstwach przemysłowych i ewidencja grupy kierowników w gospodarce polskiej po 1989 roku. Wszystkie te problemy dotyczą ekonomicznych i społecznych aspektów przekształceń gospodarczych w Polsce.

691. EKONOMICZNO-SPOŁECZNE uwarunkowania przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych w Polsce w Latach 1990-1995 / H. Januszek, A. Suwalski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1995-1996.

Tematyką pracy jest transformacja własnościowa mająca podstawowy wpływ na kształtowanie się nowego modelu gospodarki. Poddanie działaniom praw własności przed-

siębiorstw państwowych powiązane jest bowiem w sposób zasadniczy z odejściem od dotychczasowych form zarządzania oraz metod finansowania działalności. Powoduje także przeobrażenia w sferze społecznej gospodarki, oddziałując na zmiany systemu zbiorowych stosunków pracy, w ramach którego powstają i rozwiązywane są konflikty pomiędzy pracodawcami i pracownikami.

692. INSTYTUCJONALNE i świadomościowe zagrożenia i szanse przekształceń własnościowych / M. Jarosz, J. Mujżel. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1992-1993.

Szybko zmieniająca się społeczno-ekonomiczna i polityczna sytuacja Polski stwarza nowe zagrożenia dla procesu przekształceń własnościowych występujących zarówno w sferze instytucjonalnej, jak i (co istotniejsze) - w sferze świadomości społecznej. Badania przeprowadzono na ogólnopolskiej próbie 500 przedsiębiorstw państwowych (i zatrudnionych w nich pracowników), które rozpoczęły proces prywatyzacji oraz 200 już sprywatyzowanych. Analizą objęto wskaźniki ekonomiczne i finansowe przedsiębiorstw, dokumenty urzędowe, źródłowe dane statystyczne GUS i resortowe, itp. Jednocześnie przeprowadzana jest analiza postaw i zachowań wobec prywatyzacji pracowników badanych przedsiębiorstw - ze szczególnym uwzględnieniem osób zajmujących w nich pozycje kluczowe. Wynikiem końcowym będzie raport obejmujący analizę procesu przekształceń własnościowych w sferze ekonomicznej i społecznej oraz charakterystykę funkcjonowania przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej gospodarki.

693. JOINT Ventures i Fundacje jako formuły wspomagania procesu prywatyzacji / B. Nogalski, T. Białas, M. Czapiewski. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiki i Produkcji, 1991-1992.

Badania ukierunkowane są na zbadanie możliwości wspierania procesów przekształceń własnościowych poprzez tworzenie organizacji typu joint ventures i fundacje. Celem pracy jest określenie zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań organizacyjno-prawnych procesów przekształceń własnościowych oraz wykazanie wpływu funkcjonowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego (typu joint ventures) i fundacji na wspomaganie procesów prywatyzacji. Temat zostanie opracowany na podstawie badań ankietowych i wywiadów skategoryzowanych.

694. KRYTERIA i warunki wyboru sposobu prywatyzacji przez przedsiębiorstwa w 1993 r. / M. Brol, J. Kroik. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1993-1993.

Omówiono czynniki warunkujące skuteczną prywatyzację przedsiębiorstw państwowych. Zwrócono uwagę na zagrożenia wynikające ze sztywnego trzymania się obowiązujących przepisów i reguł prywatyzacyjnych szczególnie w sytuacji występowania specyficznych uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Przygotowano modelowy scenariusz oddający w.w. uwarunkowania i opracowano dla niego procedurę przekształca-

nia i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Zbudowany model komputerowy pozwolił ustalić warunki ekonomicznej równowagi układu gospodarczego, stworzonego w ścieżce prywatyzacyjnej ujętej w wieloetapowej procedurze. Wyniki eksperymentów posłużyły do określenia warunków negocjacji na etapie przygotowania założeń prywatyzacyjnych.

695. KSZTAŁTOWANIE się koncepcji własności pracowniczej / L. Gilejko. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarstwa Społecznego, 1995-1995.

Punktem wyjścia tej pracy jest przedstawienie stanowiska ruchu samorządowego wobec koncepcji reformy gospodarczej i tzw. drugiego jej etapu realizowanego w drugiej połowie lat 80-tych. Autor opracowania koncentruje się na opisie koncepcji sformułowanych przez spadkobierców ruchu samorządowego. Jego miejsce zajęły Unia Własności pracowniczej i „Sieć-90”. Obie struktury działały na rzecz akcjonariatu pracowniczego. Przeciwdziałały się komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych i starały się bronić przedsiębiorstw państwowych przed destrukcyjną i restrykcyjną polityką władz.

696. PRACOWNICZE spółki leasingujące. Analiza ekonomicznych efektów przekształceń własnościowych / M. Jarosz. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1994-1995.

Przedmiotem zakończonych badań wykonanych na zlecenie Min. Przekształceń Własnościowych była ekonomiczna wydolność i efektywność spółek pracowniczych. W wyniku przeprowadzonych badań empirycznych (badania przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 102 przedsiębiorstw wylonionych w drodze losowej) określono możliwości rozwoju spółek pracowniczych. Efektem przeprowadzonych badań jest książka „Blaski i cienie spółek pracowniczych” pod red. prof. dr hab. Marii Jarosz, która spełnia postulat kompleksowego podejścia do analizowanych zjawisk. Wyniki badawcze interdyscyplinarnego zespołu (grupującego socjologów, ekonomistów, prawników, finansistów i specjalistów z zakresu metodologii badania przedsiębiorstw), stosującego metodę badawczą zwaną „monitoringiem” uzasadniają celowość kompleksowej analizy zjawiska.

697. PRYWATYZACJA. Analiza doświadczeń międzynarodowych / E. Markowska. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Instytut Gospodarki Krajów Rozwijających się, 1992-1993.

Studium procesów prywatyzacyjnych w skali międzynarodowej. Rozważania ogólne dotyczą istoty i podstawowych form prywatyzacji, zasięgu i skali procesów prywatyzacyjnych. Autorka prowadzi analizę argumentów na rzecz prywatyzacji, a także przedstawia pewne jej bariery oraz efekty procesów prywatyzacji. Praca dość szeroko traktuje wybrane zagadnienia prywatyzacji w Polsce, a także zawiera pewne uwagi natury ogólnej, tj. dotyczące procesów prywatyzacyjnych w świecie, z uwagami jakie nasuwa polityka i praktyka prywatyzacyjna w Polsce.

698. PRZEKSZTAŁCENIA społeczne w gospodarce / H. Januszek. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1993-1994.

Praca ma na celu ukazanie społecznej przestrzeni restrukturyzacji polskiej gospodarki oraz zachodzących w niej przekształceń własnościowych, w szczególności chodzi o ukazanie przebiegu procesu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, stosunku pracowników do przekształceń własnościowych, barier przekształceń. Praca obejmuje także analizę stosunków pracy w przedsiębiorstwie prywatyzującym się i prywatnym, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju i atrofii partycypacji pracowniczej.

699. PRZEKSZTAŁCENIA własnościowe a zatrudnienie (z doświadczeń regionu krakowskiego) / M. Kopeć. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Praca ilustruje wpływ przekształceń własnościowych na politykę zatrudnienia w wymiarze regionalnym.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

700. PRZEKSZTAŁCENIA własnościowe jednostek organizacyjnych i efektów ich działalności gospodarczej / Z. Tomczyk. Wrocław: Politechnika Wrocławska, Instytut Organizacji i Zarządzania, 1992-1992.

Cykl publikacji poświęcony jest: 1) problemom ekonomicznym, prawnym i finansowym procesu przekształceń w gospodarce polskiej, w tym zwłaszcza intensywnemu jego kierunkowi, jakim jest prywatyzacja; 2) kształtowaniu zasad wynagradzania pracowników zatrudnionych w zakładach pracy funkcjonujących w sektorze publicznym gospodarki polskiej. Publikacje w cyklu zawierają analizy teoretyczne, poszerzające wiedzę w przedmiocie badań, oraz wnioski o znaczeniu praktycznym.

701. PRZEKSZTAŁCENIE własności w gospodarce narodowej / R. Walicki. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1990-1990.

Przeprowadzono badania wśród pracowników dwóch przedsiębiorstw prywatnych, mających na celu określenie postaw pracowników wobec pracy, ocenach fizycznych i organizacyjnych warunków pracy itp. Wyniki porównano z danymi postaw pracowników przedsiębiorstw państwowych.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

702. ROLA pracowników w prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w woj. krakowskim w 1991 r. / M. Kopytko-Kuciara. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Analiza i ocena przebiegu procesu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w woj. krakowskim, ze szczególnym uwzględnieniem roli załogi w dokonywaniu zmian włas-

nościowych. Uwagę skoncentrowano w niej na ustaleniu inicjatywy pracowników w podejmowaniu decyzji o prywatyzacji, na motywach i społecznych skutkach tego procesu oraz na barierach hamujących przebieg przekształceń własnościowych. W pracy wykorzystano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych we wszystkich przedsiębiorstwach woj. krakowskiego sprywatyzowanych do końca 1991 r.

703. ROLA władz centralnych i regionalnych w procesach przemian strukturalnych przemysłu starych regionów przemysłowych ze szczególnym uwzględnieniem przekształceń własnościowych - na przykładzie przemysłu chemicznego w regionie łódzkim / B. Stolarska. Warszawa: Instytut Ekonomiki Przemysłu Chemicznego, 1993-1994.

W trakcie realizacji projektu badawczego: - zidentyfikowano i oceniono działania władz centralnych i regionalnych na rzecz restrukturyzacji polskiego przemysłu w układzie regionalnym - w okresie 1990-1994; - dokonano identyfikacji działań interwencyjnych na rzecz restrukturyzacji przemysłu, stosowanych na świecie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwiązania odniesione do głównych problemów strukturalnych starych regionów przemysłowych; - w oparciu o badania w wybranym starym regionie przemysłowym (łódzkim) dokonano identyfikacji praktycznego podziału ról i kompetencji państwa i regionu w procesie restrukturyzacji przemysłu; - dokonano próby określenia zakresu oraz form ingerencji państwa w procesy przemian strukturalnych przemysłu starych regionów przemysłowych.

704. SOCJOLOGICZNE aspekty przekształceń własnościowych przedsiębiorstw przemysłowych / J. Sikora. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1993-1993.

Badania obejmują socjologiczną problematykę przekształceń własnościowych państwowych zakładów pracy położonych w społecznościach lokalnych. Celem ich jest ukazanie postaw władz administracyjnych społeczności lokalnych wobec prywatyzacji. Istotne są przemiany w strukturze społecznej ludności tych społeczności pod wpływem prywatyzacji, w tym problemy bezrobocia i przekwalifikowania zawodowego. W badaniach zastosowano metodę ankiety, wywiadu swobodnego i analizy dokumentów urzędowych. Wstępne wyniki zaprezentowano w: J. Sikora, Społeczne bariery prywatyzacji przemysłu drobnego w społecznościach lokalnych. W: Rozwój przemysłu drobnego w warunkach gospodarki rynkowej. Red. E. Bittnerowa, Poznań-Bierdusko 1993.

705. SPÓŁKI pracownicze. Ekonomiczno-społeczne skutki przekształceń własnościowych / M. Jarosz. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1993-1993.

Kompleksowe i interdyscyplinarne badania prowadzone były przez zespół socjologów, ekonomistów, finansistów, prawników na próbie 100 spółek pracowniczych za-

rejestrowanych przed 31 grudnia 1991 r. Badania terenowe dostarczyły obiektywnych informacji z wywiadów z grupą respondentów w każdej z wylosowanych firm [dyrektor, główny księgowy, szef marketingu, szef kadr, przewodniczący (jednego lub więcej) związku zawodowego, przewodniczący dawnej rady pracowniczej]. Wypowiedzi standaryzowane i weryfikowane w zestawieniu z danymi przedsiębiorstwa, statystyki resortowej i GUS - i porównywalne w ramach poszczególnych kategorii respondentów i przedsiębiorstw. Badania, dając wgląd w efekty funkcjonowania spółek, mogą jednocześnie posłużyć za podstawę dla stworzenia racjonalnych przesłanek koncepcji przekształceń własnościowych, zakładającej stymulowanie tych kierunków, rodzajów i sposobów przemian, które stwarzają szanse rozwoju, a także - oddziaływanie na te spółki, które z określonych względów szans takich nie mają.

Wyniki badań przedstawione zostały w publikacji „Spółki pracownicze” pod red. prof. dr hab. Marii Jarosz.

706. STOSUNKI pracy a przekształcenia własnościowe w strategii rozwoju przedsiębiorstw / H. Januszek, A. Suwalski. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1995-1997.

Analiza przebiegu przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych w Polsce w latach 1990-1995. Celem pracy jest ukazanie ekonomiczno-społecznych uwarunkowań przekształceń, wskazanie znaczenia nowych układów własnościowych dla możliwości restrukturyzacji przedsiębiorstw wspomagającej ich adaptację do warunków gospodarki rynkowej.

707. STUDIUM przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę kapitałową - celem prywatyzacji / H. Jagoda i in. Wrocław: Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa, 1991-1991.

Przedstawiono wyniki szczegółowych badań nad procesami zachodzącymi w przedsiębiorstwie przed, w związku i w szczególności po przekształceniu w spółkę kapitałową. W ujęciu podmiotowym badano aktywność takich podmiotów, jak zarząd przedsiębiorstwa i rada nadzorcza, firma konsultingowa, organy społeczne. W ujęciu przedmiotowym analizie i ocenie poddano kwestie wyceny wartości przedsiębiorstwa, strategii jego prywatyzacji oraz zarządzania spółką.

708. WPLYW prywatyzacji na funkcję socjalną przedsiębiorstwa / J. Wiktor. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1992-1992.

Na bazie badań cudzych i własnego sondażu omówiono - jak kreowanie samodzielnych podmiotów w procesie przekształceń własnościowych wpływa na funkcje socjalne przedsiębiorstw.

Opublikowano w serii *Studia i Materiały*.

709. WPLYW prywatyzacji na organizację przedsiębiorstwa / J. Targalski. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji, 1991-1991.

Praca stanowi kontynuację prowadzonych wcześniej badań nad zachowaniem się przedsiębiorstw w procesie prywatyzacji. Składa się z 5 części: 1. Wprowadzenie 2. Opis koncepcji pracy 3. Ocena sytuacji organizacyjnej badanego przedsiębiorstwa, przed jego przekształceniem 4. Analiza zmian związanych z przekształceniem formy organizacyjno-prawnej 5. Próba oceny dokonanych zmian. Efektem badań jest diagnoza zmian w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa oraz próba ich oceny i porównania z rozwiązaniami stosowanymi w krajach Europy Zachodniej.

710. WPLYW prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych na zatrudnienie / J. Tulski, A. Woźniakowski. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 1991-1991.

Przedstawione zostały zagadnienia związane z procesem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw przemysłowych ze szczególnym uwzględnieniem wpływu tego procesu na stan i strukturę zatrudnienia. Ponadto omówione zostały problemy towarzyszące restrukturyzacji przedsiębiorstw i wprowadzaniu zmian organizacyjnych. W pracy wykorzystano wyniki własnych badań empirycznych oraz studia literaturowe.

711. WPLYW przekształceń własnościowych na tendencje zmian w konfiguracji struktur organizacyjnych przedsiębiorstw / M. Pietrusiński i in. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiki Produkcji, 1991-1993.

Celem pracy jest śledzenie ewolucji w rozwoju struktur organizacyjnych przedsiębiorstw pod wpływem przekształceń własnościowych: - rozwój i zamieranie poszczególnych funkcji przedsiębiorstwa, - wysmuklanie się bądź spłaszczanie struktur, - zmiany zakresu formalizacji zachowań członków organizacji. Badania będą prowadzone w oparciu w analizie dokumentacji przedsiębiorstw, wywiady i badania ankietowe.

712. WYBRANE strategie przekształceń własnościowych - holding / J. Targalski, M. Bednarczyk, A. Masny. Kraków: Akademia Ekonomiczna, Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji, 1992-1993.

Praca składa się z trzech rozdziałów: 1. Istota holdingu jako formy organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa. 2. Strategia przekształceń przedsiębiorstwa państwowego w holding. 3. Analiza strategii przekształcenia Spółki Skarbu Państwa w holding. Celem pracy jest przedstawienie istoty holdingu jako metody służącej do restrukturyzacji przekształceń firm zarówno państwowych jak i prywatnych.

713. ZMIANY stosunków własnościowych w Polsce a zjawisko bezrobocia na tle krajów Europy Wschodniej / Z. Galor. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Nauk Społecznych, 1992-1999.

Celem pracy jest określenie wzajemnej zależności między zmianami stosunków własnościowych a zjawiskiem bezrobocia w Polsce na tle krajów Europy Wschodniej. Przyjmuje się tutaj następujące zależności: a) zmiany stosunków własnościowych - prywatyzacja - prowadzą do zwiększenia się bezrobocia; b) zmiany prywatyzacyjne sprzyjają ograniczeniu zjawiska bezrobocia. Zależności te kształtują się odmiennie w krajach Europy Wschodniej (np. Węgry, Niemcy) zależnie od charakteru przemian własnościowych, prywatyzacji.

Zob. też poz. 10, 26, 57, 79, 100, 120, 276, 279, 680.

XII. TRANSFORMACJA GOSPODARKI

714. BARIERY instytucjonalne polskiej transformacji gospodarczej i realizacji przedsięwzięć deregulacyjnych polskiego systemu ekonomicznego / H. Ćwikliński i in. Gdańsk: Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, Katedra Polityki Gospodarczej, 1995-1995.

Celem pracy była ocena rozwoju instytucji rynku kapitałowego i instytucji sektora usług społecznych w ramach polskiej transformacji gospodarczej, jak również ocena wpływu obydwu typów instytucji na stabilizację makroekonomiczną. Przedmiotem analiz była także ocena postępów w zakresie deregulacji mikroekonomicznych. Okazało się, że z uwagi na spowolnienie reform gospodarczych i prywatyzację w latach 1994 i 1995 postęp ten jest niedostateczny, co jest bardzo niekorzystne dla stabilizacji polskiej gospodarki w niedługim czasie. Analizy dowiodły także, że odpowiedni rozwój instytucji rynku kapitałowego i sektora usług społecznych jest absolutną i pilną koniecznością w polskiej gospodarce.

715. EKONOMETRYCZNE modele gospodarki narodowej Polski w warunkach kształtowania gospodarki rynkowej / W. Welfe. Łódź: Uniwersytet Łódzki, Instytut Ekonometrii i Statystyki, 1992-1994.

Skoncentrowano się na sformułowaniu hipotez dotyczących funkcjonowania gospodarki polskiej w okresie transformacji oraz ich empirycznej weryfikacji. Doprowadziło to do skonstruowania nowego rocznego ekonometrycznego makromodelu W 10 opisującego mechanizmy ekonomiczne charakterystyczne dla gospodarki rynkowej, z uwzględnieniem specyficznych cech okresu przejściowego, w którym to instrumenty polityki finansowej odgrywają decydującą rolę, ale podmioty gospodarcze (głównie przedsiębiorstwa państwowe) wykazują opóźnienie w reagowaniu na ich zmiany, a ogólniej na sygnały rynkowe.

716. FUNKCJONOWANIE rodzin robotników rolnych w okresie transformacji ustrojowych w Polsce / J. Biernat. Bydgoszcz: Akademia Techniczno-Rolnicza im. J. J. Śniadeckich, Instytut Nauk Humanistycznych i Ekonomicznych, 1992-1996.

Problematyka badań zawarta została w następujących pytaniach: 1. Czy funkcjonowanie rodzin robotników rolnych w okresie przemian ustrojowych w Polsce jest prawidłowe, czy zaburzone oraz na czym ewentualnie zaburzenia polegają i jaka jest ich geneza? 2. Jak je usuwać, gdy dostrzega się ich istnienie? 3. Jak im zapobiegać? 4. Jak podejmować działania (w skali jednostkowej i ogólnospołecznej), aby podnieść funkcjonowanie rodziny na wyższy poziom? (Jak poprawić warunki rozwoju i funkcjonowania członków rodziny, które pozwolą na zaspokojenie tych potrzeb psychospołecznych, które głównie w rodzinie mogą być zaspokojone). Aby znaleźć odpowiedź na powyższe pytania należało uwzględnić dwa aspekty: makro- i mikrospołeczny, a więc zasięg zmian w systemie globalnym państwa na życie wewnątrz-rodzinne i odwrotnie. Badaniami objęto 600 rodzin z województw: wrocławskiego, toruńskiego, bydgoskiego, elbląskiego, gdańskiego, pilskiego, ślupskiego i koszalińskiego.

717. INSTYTUCJE i formy świadomości społecznej w okresie przełomu / W. T. Popławski. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Wydział Humanistyczny, 1991-1991.

Tematem badań są „Instytucje i formy świadomości w okresie przełomu”. Badania są prowadzone w siedmiu małych miastach województw makroregionu północno-wschodniej Polski na próbie około 600 mieszkańców tych miast. Wynik końcowy zostanie przedstawiony w formie książki oraz ekspertyz sytuacji społecznej w poszczególnych miastach.

718. INSTYTUCJONALNE aspekty transformacji społeczno-ekonomicznej / W. Jakóbik. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1995-1996.

Przedmiotem projektowanych badań są instytucjonalne aspekty restrukturyzacji głównie przemysłu w warunkach transformacji systemowej, jaka ma miejsce w Polsce, w latach 90-tych. Badania te będą realizowane w następujących pięciu etapach: a) instytucjonalne czynniki restrukturyzacji w gospodarce rozwiniętej (rynek vs. państwo); b) gospodarka polska w procesie transformacji: program „twórczej destrukcji”; c) restrukturyzacja przemysłu w świetle dokonań - próba oceny; d) spory wokół instytucjonalnych czynników restrukturyzacji w Polsce; e) polityka strukturalna - możliwe opcje zmian.

719. MIĘDZYPOKOLENIOWY przekaz wartości i socjalizacja polityczna w okresie transformacji ustrojowej / B. Mach. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1994.

Celami projektu są: 1. empiryczne ustalenia, czy publiczno-instytucjonalnej reorganizacji przeżywaną obecnie przez społeczeństwo polskie towarzyszą zmiany w „rodzin-

no-domowych" procesach międzypokoleniowej transmisji wartości, nastawień i dyspozycji psychicznych oraz 2. empiryczny opis i wyjaśniająca interpretacja związków istniejących między przekazem wartości, nastawień i dyspozycji w rodzinie a polityczną socjalizacją młodego pokolenia Polaków lat dziewięćdziesiątych. Realizacja projektu polega na przeprowadzeniu dwuczęściowego ogólnopolskiego badania kwestionariuszowego, w którym zebrane zostaną dane o wartościach i dyspozycjach psychicznych oraz orientacjach politycznych wszystkich osób wchodzących w skład rodzinnej triady: ojciec-matka-dziecko.

720. OFERTA transformacji a strategie życiowe mieszkańców wsi: szanse i możliwości dwóch pokoleń / K. Szafraniec. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Oddział w Toruniu, 1997-.

Jak dokonuje się racjonalizacja zmian, jakie niesie ze sobą transformacja systemu, i ku jakiej nowej postaci tożsamości zbiorowej te procesy prowadzą? Wyniki wielu badań wykazują, iż akceptacja zachodzących zmian wyraźnie sprężnieta jest z młodością? A może jednak autorytet w określaniu nowego oblicza tożsamości polskiego społeczeństwa należy wiązać z fenomenem rodziny - może jej silna pozycja w społecznej strukturze oznacza (paradoksalnie dla nowej rzeczywistości) szansę na powrót dawnych, postfiguratywnych wzorców? Czy każda młodość, tj. czy wiejska młodość także, identyfikuje się z kierunkiem zachodzących przeobrażeń i dostrzega w nich szansę życiową dla siebie? Czy każda rodzina, tj. czy chłopska rodzina także, jest poza zdolnością dostarczania młodemu pokoleniu wzorców mających zastosowanie w nowej rzeczywistości? Z czym - z jakim pomysłem na życie - mogą wyjść do swoich dzieci wiejscy rodzice, co mogą im zaoferować - jaki rodzaj kompetencji, aspiracji, postaw? Dla kogo jest nowa oferta edukacyjna doby transformacji - czy dla młodzieży wiejskiej także? Jakie miejsce w społecznej strukturze i jaki rodzaj gratyfikacji gwarantuje wiejska socjalizacja dzisiaj? Kim jest i kim będzie w przyszłości w rezultacie odziedziczonych pozycji i nowych wyzwań młode pokolenie mieszkańców wsi: aktorami czy klientami transformacji?

721. POLITYCZNY wymiar i społeczne konsekwencje transformacji ustrojowej / E. Wnuk-Lipiński. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1995-1996.

Prace te są kontynuacją badań nad transformacją systemową: w aspektach strukturalnych, aksjologicznych i instytucjonalnych. Prace Zespołu skupiają się na różnorodnych aspektach zmiany systemowej. Szczególnym polem obserwacji i analiz jest dynamika zmian ładu społecznego, a zwłaszcza procesów zmian instytucjonalnych i strukturalnych. W tej dziedzinie Zespół realizuje studia o charakterze zarówno teoretycznym, jak i empirycznym, skoncentrowane na następujących zagadnieniach szczegółowych: (-) instytucjonalne przemiany ładu społecznego; (-) mechanizmy kształtowania się postaw w życiu publicznym; (-) procesy przemian struktury społecznej; (-) Kościół w warunkach radykalnej zmiany społecznej; (-) etyka a polityka; (-) psychologia polityczna. W ramach kolejnego etapu badań powstała już publikacja „Demokratyczna rekonstrukcja” (E. Wnuk-Lipiński) złożona do druku w PWN oraz praca doktorska S. Mocka: Mo-

ralność w polityce. Próba rekonstrukcji normatywnych podstaw niektórych systemów politycznych.

722. PRZEKSZTAŁCENIA instytucji gospodarki i państwa w krajach postkomunistycznych a paradygmat transformacji / J. Staniszkis i in. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1995.

Celem analizy jest interdyscyplinarne opracowanie sygnalizujące główne tendencje w wyłaniającym się systemie instytucji politycznych i rynkowych. Szczególnym przedmiotem zainteresowania zespołu jest badanie efektów peryferyjności gospodarczej (w tym szczególnie strategii przetrwania i formowania krajowego kapitału oraz towarzyszącego mu fenomenowi menedżerskiego korporatyzmu). Problem bezpieczeństwa ekonomicznego jako nowy, wymagający uwzględnienia wymiar polityki zagranicznej i „polityki instytucjonalizacji” stanie się tematem odrębnego opracowania mającego walory praktyczne.

723. PRZEMIANY społeczno-ekonomiczne w Polsce w okresie transformacji systemowej / L. Borcz. Gliwice: Politechnika Śląska, 1993-1993.

Temat stanowi kontynuację naukowej obserwacji przemian ekonomiczno-społecznych i politycznych w wybranych dziedzinach w okresie przechodzenia Polski do gospodarki rynkowej.

724. RESTRUKTURYZACJA przemysłu a uwarunkowania społeczne w procesie transformacji ustrojowej / W. Jakóbk i in. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1992-1994.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań było opisanie dylematów transformacji ustrojowej a Polsce w aspektach: społeczno-ekonomicznych i politycznych. Przeprowadzone badania starają się odpowiedzieć na fundamentalne pytania dotyczące transformacji ekonomicznej, charakteryzują się więc walorami poznawczymi. Stanowią przy tym próbę zastosowania interdyscyplinarnego kompletu narzędzi ekonomicznych oraz politologicznych.

725. SPOŁECZNE ruchy transformacji ustrojowej / L. Gilejko i in. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, Katedra Socjologii, 1993-1993.

Praca stanowi kontynuację studiów prowadzonych od dwóch lat. Analizuje ona dynamikę różnych ruchów społecznych generowanych przez proces transformacji i spełniających w nim rolę kreatywną, korygującą lub konserwatywną. Oceny dotyczą ruchów pracowniczych liberalnych (gospodarczych), menedżerskich, chłopskich i ekologicznych.

726. SPOŁECZNE uwarunkowania i konsekwencje transformacji systemowej / E. Wnuk-Lipiński. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1997-.

Prowadzone badania są kontynuacją prac zapoczątkowanych w latach wcześniejszych. Będą się one skupiać na analizie społecznych uwarunkowań i konsekwencji trans-

formacji ustrojowej. W ramach tak szeroko zakreślonego tematu kontynuowane będą studia nad dynamiką zmian ładu społecznego w wymiarze instytucjonalnym strukturalnym i świadomościowym. W odróżnieniu od prac prowadzonych uprzednio zamierza się wyraźnie uwzględnić aspekt porównawczy transformacji. /służyć temu mają kontakty i początkowana współpraca w RPA (która jest sceną transformacji ustrojowej o innym podłożu społecznym: etniczno-plemiennym) oraz zwrócenie uwagi na dwa regiony świata, gdzie transformacja również miała miejsce: tymi regionami są: Ameryka Łacińska i demokratyzujące się kraje Dalekiego Wschodu.

727. SPOŁECZNO - polityczne i międzynarodowe aspekty transformacji systemowej w byłym ZSRR / J. Staniszkis i in. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1993.

Badania prowadzone przez zespół koncentrują się wokół procesu zmian zachodzących na terytorium byłej federacji radzieckiej i w regionie środkowoeuropejskim na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych; widziane w szerokiej perspektywie historycznej. Zespół badawczy wszechstronnie traktuje zachodzące procesy, zajmując się nie tylko ich aspektem politycznym, gospodarczym i społecznym, ale także kulturowym, a nawet historiozoficznym. Celem strategicznym podjętych badań jest zbliżenie się do zarysu całościowej teorii procesu transformacji, poszukiwanie prawidłowości poddających się uniwersalizacji i wypracowanie metodologii umożliwiających ich oddzielenie od patologii specyficznych dla procesów lokalnych.

728. TRANSFORMACJA systemowa: aspekty strukturalne, aksjologiczne i instytucjonalne / E. Wnuk-Lipiński i in. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN, 1991-1993.

Prace zespołu badawczego skupiają się na różnorodnych aspektach zmiany systemowej. Szczególnym polem obserwacji i analiz jest dynamika zmian ładu społecznego, a zwłaszcza procesów zmian instytucjonalnych i strukturalnych. W tej dziedzinie zespół realizuje studia o charakterze zarówno teoretycznym, jak i empirycznym, skoncentrowane na następujących zagadnieniach szczegółowych: (-) instytucjonalne przemiany ładu społecznego; (-) mechanizmy kształtowania się postaw w życiu publicznym; (-) procesy przemian struktury społecznej; (-) Kościół w warunkach radykalnej zmiany społecznej; (-) etyka polityki; (-) psychologia polityczna.

729. UWARUNKOWANIA społeczne następstw transformacji ustrojowej w Polsce / H. Januszek. Poznań: Akademia Ekonomiczna, Katedra Socjologii i Filozofii, 1995-.

Praca ma na celu ukazanie złożoności i wieloaspektowości procesu transformacji ustrojowej w Polsce. W roku 1995 zanalizowano spory i kontrowersje aksjologiczne wokół transformacji ustrojowej w świetle sondaży badań opinii publicznej.

Zob. też poz. 24, 97, 109, 117, 118, 172, 276, 289, 503, 504, 513, 514, 552, 554, 625.

XIII. SAMORZĄDY LOKALNE

730. ANALIZA procesów tworzenia się „społeczeństwa obywatelskiego” na szczeblu lokalnym / A. Pochwała. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1991-1991.

Przeprowadzono badania ankietowe w czterech gminach (Krynki, Kobierzyce, Zakrzewo, Wyszogród) na 160-osobowej próbie rolników i pracowników etatowych bądź społecznych instytucji gminnych. Materiały ankietowe po wstępnej obróbce komputerowej przeanalizowano pod kątem działalności instytucji i organizacji gminnych oraz ich percepcji przez mieszkańców. Rozważono podstawy teoretyczne społeczeństwa obywatelskiego oraz rolę instytucji gminnych jako czynnika integracji bądź dezintegracji społeczności lokalnej.

731. ANIMATORZY przemian wsi i rolnictwa / S. Wawryniuk. Poznań: Akademia Rolnicza, Katedra Pedagogiki Rolniczej, 1992-1993.

Przybliżenia osiągnięć badawczych USA, Francji, Niemiec. Wykorzystanie koncepcji podmiotowości (człowiek intencjonalny) oraz koncepcji Aktywizacji i Rozwoju Społeczności Lokalnych z zastosowaniem socjologii problemów społecznych. Analiza lokalnych inicjatyw obywatelskich na wsi wielkopolskiej. Ukazanie typowych sylwetek animatorów oraz okoliczności ich zaangażowania się w rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

732. BADANIA nad samorządami / A. Sadowski. Białystok: Uniwersytet Warszawski - Filia w Białymstoku, Wydział Humanistyczny, 1991-1993.

W maju 1990 roku odbyły się wybory do samorządów lokalnych w Polsce. Badania zmierzają do odpowiedzi na pytanie o to, jakie są pozycje i role różnych form samorządów społecznych w działaniu, do typologii barier i możliwości rozwojowych znajdujących się w społecznościach lokalnych oraz w efekcie do wypracowania wzorca (ów) ładu społecznego w społecznościach gminnych w nowych warunkach społeczno-politycznych. Badania obejmują region północno-wschodniej Polski.

733. BARIERY społeczne, ekonomiczne i prawne indywidualnej aktywności gospodarczej w społeczności lokalnej / A. Maliszewski, R. Niestrój. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1989-1990.

Podstawowym celem pracy była identyfikacja społecznych, ekonomicznych i prawnych uwarunkowań indywidualnej działalności gospodarczej w społeczności lokalnej. Bariery rozwoju gospodarki prywatnej - z punktu widzenia trwałości oddziaływania - można rozpatrywać w trzech podstawowych grupach: jako uwarunkowania psychosocjologiczne, systemowe i wynikające z bieżącej polityki ekonomicznej państwa. Z badań wynika, że

proces pobudzania indywidualnej aktywności gospodarczej winien obejmować znacznie szersze kręgi osób, niż te, które obecnie działają w ramach tzw. sektora prywatnego.

734. BARIERY społeczne i ekonomiczne indywidualnej aktywności gospodarczej w społeczności lokalnej / A. Maliszewski, A. Kowalska-Grudzień. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1991-1991.

Celem badań jest uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: - kim jest prywatny przedsiębiorca w małej społeczności lokalnej; - jaki jest jego stan posiadania; - jakie zasady organizacji wewnętrznej zastosowano w nowych firmach; - jakie były i są motywacje inicjatyw założycielskich; - jakimi wartościami i uznawanymi zasadami gospodarowania kierują się prywatni przedsiębiorcy. Badania zostaną przeprowadzone w Myślenicach.

735. INSTYTUCJE i organizacje samorządu rolniczego w Polsce w procesie integracji z Unią Europejską / R. Borowicz i in. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1995-1995.

Praca składa się z trzech części problemowych poprzedzonych wstępem teoretycznym pt. "Konceptualna nośność kategorii samorządu rolniczego i wiejskiego". Część I - o perspektywie ekonomicznej - pt. „Kondycja samorządów rolniczych” stanowi wieloaspektową diagnozę stanu samorządności rolniczej w kraju oraz doświadczeń w krajach Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Francji i Niemiec. Część II - to socjologiczne rozważania dotyczące „Stanu świadomości samorządowej mieszkańców wsi”, stopnia gotowości mieszkańców wsi do podejmowania działań typu samorządowego. Część III pt. „Perspektywa integracyjna” - to blok podsumowujący problemy dotyczące harmonizacji polityki rolnej Polski z krajami Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe rozpoznanie opiera się na wywiadach kwestionariuszowych, które przeprowadzono w lutym 1995 r. na liczącej 320 osób próbie dorosłej ludności wiejskiej, dobранеj w sposób losowy w trzech województwach: poznańskim, olsztyńskim i nowosądeckim. dopełnienie stanowi kilkadziesiąt swobodnych rozmów z lokalnymi liderami.

736. JEDNOSTKA wobec władzy: studium funkcjonowania demokracji lokalnej / M. Ziółkowski. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1992-1994.

Projekt jest studium funkcjonowania demokracji na poziomie społeczności lokalnych. Badanie dotyczy świadomości społeczno-politycznej mieszkańców wybranych gmin województw poznańskiego i zielonogórskiego; ich opinii dotyczących ładu gospodarczego, politycznego i społecznego w Polsce, stosunku do władz i instancji lokalnych, postrzeganie rodzących się szans i zagrożeń. Badane jest także uczestnictwo jednostek w poszczególnych instytucjach tworzącego się społeczeństwa obywatelskiego. Badanie obejmuje dwie fazy: wywiad kwestionariuszowy na 1000 osobowej próbie oraz wywiad pogłębiony z próbą próby głównej.

737. SAMORZĄD terytorialny w kształtowaniu rozwoju działalności gospodarczej małej i średniej skali / A. Piechowski. Warszawa: Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1990-1990.

Celem badań było szukanie odpowiedzi na pytanie dotyczące, z jednej strony dotychczasowego stanu w zakresie uczestnictwa różnych instytucji samorządowych w inicjowaniu lokalnych przedsięwzięć gospodarczych, z drugiej zaś z postrzeganą i postulowaną rolą nowego samorządu w prowadzeniu takiej działalności w przyszłości. W pracy wskazano także na pewne idee i inicjatywy przedsiębiorczości lokalnej w innych krajach, w tym głównie w RFN i Francji, które mogły znaleźć zastosowanie w naszych warunkach.

738. UDZIAŁ ludności rolniczej w samorządach i organizacjach społeczno-młodzieżowych / T. Kościański. Lublin: Akademia Rolnicza, Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa, 1985-1992.

Badania przeprowadzone w 57 wsiach województwa lubelskiego makroregionu śródkowoschodniej Polski. Badania terenowe przeprowadzono w 1985 r. Celem ich było poznanie udziału ludności rolniczej w samorządach lokalnych i organizacjach społeczno-młodzieżowych (łącznie 12). Udział mieszkańców, w tym młodzieży, w małych wsiach (do 50 gospodarstw) wahał się od 2,3 proc. do 65 proc., w średnich (od 51 do 150 g.) od 28 proc. do 89 proc., w dużych (od 152 do ponad 250 g.) od 28 proc. do 54 proc. Najlicniejszy udział, w ponad 20 tys. liczbie mieszkańców wymienionych grup wsi, wyrażał się w przynależności do kółek rolniczych i kół gospodyń wiejskich. W ogniwach samorządowych najliczniej brano udział w radach sołeckich. Udział w samorządach i organizacjach charakteryzuje aktywność związana z życiem społecznym ludności rolniczej wyższą niż w osiedlach państwowych ośrodków hodowli zarodowej czy cukrowni Krasnystaw.

739. ZMIANY polityczne w społecznościach lokalnych / M. Halamska. Warszawa: Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, 1993-1993.

U progu zmian, jakie rozpoczęły się w Polsce i krajach Europy Środkowo-Wschodniej po 1989 roku, nauki społeczne sformułowały hipotezę o naturze tego procesu. Miało to mianowicie być „przejście” od formacji polityczno-społecznej zwanej „realnym socjalizmem”, której immanentną cechą było zatowizowane społeczeństwo, do formacji zwanej „demokracją zachodnią”, której cechą jest społeczeństwo obywatelskie. Kwestionując uproszczenie tych modeli oraz swoisty „ewolucjonizm” hipotezy przejścia, ukazano rolę NSZZ RI „Solidarność” w tym procesie. Wieloznaczność pojęcia „społeczeństwo obywatelskie” oraz ewolucja „Solidarności” od ruchu społecznego, poprzez związek zawodowy do partii politycznej, dają złożony obraz relacji, daleki od jednoznaczności i prostych odpowiedzi.

Zob. też poz. 151, 704.

INDEKS NAZWISK

- Adamczyk J. 134
Andrychowicz B. 107,178
Aniołczyk H. 453
Augustynek A. 304
Augustyniak H. 193
Auleytner J. 555
- Bajcar B. 43
Bajer B. 396
Balcerek J. 195
Balcerzak-Paradowska B. 167,540,
551,593,594,608,611
Baran A. 199,628,643,646,648,658
Bargieł H. 394
Baron-Wiaterek M. 102
Baszczyński K. 387,394,395,402
Bazyl M. zob. Widerszal- Bazyl M.
Bazylewicz-Walczak B. 454,455
Bednarczyk M. 712
Bednarek B. 572,576,668
Bednarski M. 96,97,128,680
Benczek K. 442,457
Bendkowska W. 386
Berger K. 629
Białas T. 693
Bielecki P. 249,250
Bieliński J. 688
Bieniasz D. 524
Biernacki J. 65
Biernat J. 716
Biesiada M. 470
Binda-Piecka G. 137
Błaszczuk-Przybycińska I. 619
Boczoń J. 620
Bolesławski S. 328
Borchulska W. 228
Borcz L. 723
- Borkowska S. 114,505,514,677
Borowicz R. 735
Brandowski A. 338
Braszczyńska Z. 459
Broda J. 171
Brodzka D. zob. Piekut-Brodzka D.
Brol M. 694
Broniarek H. 441
Brunsz R. 414,449
Brylska B. 110
Brzoska J. 81
Buda K. zob. Cicha-Budak K.
Budzyński G. 472
Bugiel J. 281,304
Bywalec T. 443
- Centowski A. 370
Chabierska E. 157
Chlebicka E. 486
Chmielarz W. 84
Chodyńska B. 251
Chordecki A. 231,288
Chromińska M. 612
Chwałba W. L. 475
Ciapała I. 160
Cicha-Buda K. 370
Ciepielewska-Jabłońska A. 660
Cieślak M. 188,189
Cieśliński W. 73
Ciura G. 529
Ciurla M. 19,20,30,31,42
Cypukow I. 472
Czajka Z. 502,512,515,517,519, 521
Czajkowski A. 359
Czapiewski M. 693
Czepulis-Rutkowska Z. 163,527,
617,633

- Czerczak S. 87,90,463
 Czermiński A. 57
 Czerniak E. 14,22,91
 Czubała A. 122,130,147
 Ćwikliński H. 154,714
 Danecki J. 547,558,562,575,597
 Dąbrowska E. 545,546,672
 Dąbrowska N.
 zob. Szeszenia- Dąbrowska N.
 Dąbrowska T.
 zob. Makowiec- Dąbrowska T.
 Dąbrowski S. 89
 Demianiuk H. 607
 Derlicka M. 318,320,329
 Dobecki M. 460
 Dobrowolski J. 478,498
 Dobrzyński M. 34
 Dolecki M. 387,394,406
 Domański H. 508
 Domański W. 427,434
 Dorosiewicz T. 664
 Drzymała A. 476
 Dudek B. 259,261,323
 Duranc A. zob. Klimczyk-Duranc A.
 Dworak R. 352,353
 Dydyńska-Żerańska K. 56
 Dziewięcka B. 461
 Dziewulski H. 277
 Dziubińska-Michalewicz M. 533
 Dzwonnik Z. 471,477,479
 Dźwiarek M. 403
 Eugeniusz R. 587
 Famielec J. 25,67
 Fedyszak-Radziejowska B. 294,308
 Figurski A. 458
 Filipowicz K. 636
 Firlej K. 161
 Florek L. 499
 Frątczak E. 284,285
 Frenkel I. 107,178,179,191,204
 Frieske K. 683
 Galor Z. 713
 Gałaj D. 184
 Gasińska M. 615
 Gawęcki J. 659
 Gawęda E. 435,436
 Gąsior G. 392,410
 Gedliczka A. 490
 Gierasimiuk J. 327,343
 Gilejko L. 276,300,695,725
 Giryn C. 647
 Gliński M. 446
 Gładki P. 357,358
 Głogosz D. 540,611
 Głowacki E. 357,358
 Gniazdowski A. 263,266,290
 Gocał T. 202,203
 Golinowska S. 235,526,528,549,
 552,553,554,593,621,644,687
 Golnau W. 121
 Gołata E. 574,595
 Gołdyka L. 172
 Gołębiowska E. 228
 Gościński R.
 zob. Pałczyńska- Gościński R.
 Gozdalik M. 103
 Góra M. 148
 Górecka K. zob. Kocot- Górecka K.
 Górecki B. 610
 Górka J. 46
 Graniewska D. 136,167,557,592,
 605,611
 Grobelny J. 493,495
 Grucza J. 200
 Grudzewski W.M. 514

- Grygierczyk M. 151
 Grysa K. 77
 Grzegorzewska-Ramocka E. 77
 Grzelak Z. 311
 Grzywacz W. 34
 Gulbicka B. 657
 Gwiżdż T. zob. Soldra-Gwiżdż T.
 Gworys W. 245
 Halamska M. 53,156,739
 Hausner J. 685
 Hentschke A. 149
 Hibner Z. 428
 Hofman K. 665
 Hołubiec Ł. 651
 Hopej M. 12,31,76
 Hordyjewicz T. 239
 Hornowska E. 293
 Horodeński R. 111
 Hryniewicz J. 125
 Ignar M. 578
 Indulski J.A. 312,466
 Iniewski F. 283
 Jabłońska A. zob. Ciepiewska-
 -Jabłońska A.
 Jabłońska B. 397,398,401
 Jacukowicz Z. 506,510,511,522
 Jagoda H. 707
 Jakóbiak W. 718,724
 Jaksch M.
 zob. Poniatowska-Jaksch M.
 Jakubowska D. zob. Kowalczyk-Ja-
 kubowska D.
 Jałowicki B. 125
 Jamroga J. 38
 Janczewska B. 72
 Januszek H. 691,698,706,729
 Jaraczewska W. 87
 Jarmołowicz W. 513
 Jarosz M. 692,696,705
 Jasiulewicz M. 212,227
 Jastrzębska-Smolaga H. 94
 Jaśkiewicz A. 121
 Jeziorska J. 238
 Jeżewska M. 651
 Jędrzejewska M. 388,400,411
 Jędrzycki W. 273
 Juchnowicz M. 45,47,48,516
 Jung B. 653
 Kabaj M. 92,132,509
 Kaczmarek Z. 559
 Kaczmarska A. 480
 Kaczor-Pańków G. 310
 Kaim A. 243
 Kameduła M. 482
 Kameduła T. 482
 Karaś R. 41,507
 Karpińska W. 268
 Karpiński A. 3
 Kędelski M. 176
 Kędzia B. 256,333
 Kękuś Z. 25,65
 Kępski B. 471,473,474,477
 Kieniewicz B. 100
 Kijeńska D. 438
 Kindlarski E. 62
 Klembalska K. 370
 Klimczyk-Duranc A. 93,95
 Kloc K. 274
 Kluczyński J. 120
 Kluge G. 258
 Kluszczyński D. 451,452
 Kocot S. 8,10
 Kocot-Górecka K. 166
 Kołaczek B. 135,169,592,614
 Kołodyńska U. 425,431,432
 Kołodziej W. 413

Kołodziejczyk D. 639
Komar W. 255
Komendarczyk E. 225
Konarska M. 85,419
Koniarek J. 265
Kopczyk-Myszlön T. 441
Kopczyńska T. 398
Kopeć J. 9
Kopeć M. 699
Koptas G. 132,146,153,291,292
Kopytko-Kuciara M. 702
Korzeniowska E. 290
Koski E. 335,375
Kostrubiec S. 309
Kościański T. 183,601,602,738
Kośmider J. 303
Kot S.M. 630,631,634
Kot W. 1,6
Kotarbińska M. 342
Koton J. 412
Kotowska I.E. 126,170
Kowalcuk-Jakubowska D. 61
Kowalczyk B.
 zob. Rysz-Kowalczyk B.
Kowalczyk J. 63
Kowalewska S. 36,279
Kowalska I. 584
Kowalska J. 411
Kowalski J.M. 341,360
Kowalski M. 149
Kowalski P. 412
Kozera B. 465
Kozioł L. 9
Kramer J. 666
Krawczyński Z. 517,518,521
Krencik W. 520
Kroik J. 694
Kroszel J. 637,640
Kryńska E. 104,112,115
Krzakiewicz K. 21
Krzystolik P. 352

Księżopolski M. 555
Kubacki Z. 405
Kuciara M.
 zob. Kopytko-Kuciara M.
Kuciński K. 209,226
Kujawiński J. 68
Kula M. zob. Miazek-Kula M.
Kurjaniuk J. 239
Kurkiewicz J. 175,177,196
Kurkus-Rozowska B. 418,419,420
Kurpiewska J. 437
Kurzynowski A. 286,561,600
Kuśmerek Z. 484
Kuźma M.
 zob. Runowska-Kuźma M.
Kwiatkowski E. 115
Kwieciński Z. 314

Latuch M. 236
Lebecka J. 385
Lebecki K. 421,423,443
Lichniak I. 108
Lipiński E. zob. Wnuk-Lipiński E.
Lisowska E. 168
Lisowski A. 424
Liszkowska I. zob. Rydlewska-Liszkowska I.
Litwin K. 348
Liwkowicz J. 390,404,411

Łabuda I. 478
Łakomski T. 458
Łańcucki J. 66,71
Łapińska-Tyszka K. 129
Łacka K. 257
Łobożewicz T. 607
Łopato J. 596
Łubniewski R. 55
Łucewicz J. 275
Łuczak A. 270
Ługowska L. 5

Łukasik K. 461
Łuszczyńska M. zob. Pawlaczyk-Łuszczyńska M.
Łyskawka L. 622

Mach B. 719
Machaczka J. 28
Machol-Zajda L. 93,95,683
Maciaszek Z. 86
Majka J. 465
Majzel F. 332
Makowiec-Dąbrowska T. 417
Makowska K. 185,186
Makowska Z. 244,258,262
Malaga K.J. 54
Malesa W. 27
Malewicz A. 61
Malinowska J. 383,397
Maliszewska E. zob. Orechwa-Maliszewska E.
Maliszewski A. 278,733,734
Małecki L. 60
Mamak-Zdanecka M. 272
Mańkowska W. 426,430
Marcinkowski A. 39
Marek E. 164,230,235
Markowska E. 697
Marszałek A. 384
Martyka J. 369,379
Martyniak Z. 17
Masny A. 712
Meinhardt B. 389
Meinhardt E. 391
Miazek-Kula M. 439,440
Miazga M. 228
Michalak B. 669
Michalak J. 564
Michalewicz M. zob. Dziubińska-Michalewicz M.
Michalska A. 582

Michna W. 657
Michulka M. 349
Mierzwiński T. 351
Mikiciuk M. 598
Milczarska A. 86
Minkiewicz A. 567
Minkiewicz B. 249
Miranowicz K. 456
Mirowski W. 222
Modzelewski M. 219,221
Molasy M. 59,74
Moszkowicz M. 24
Możdżeńska-Mrozek D. 563
Mroczek J. 428
Mrowca G. zob. Stroszejn-Mrowca G.
Mrozek D. zob. Możdżeńska-Mrozek D.
Mujżel J. 692
Musiał E. 348
Muszyńska A. 138
Muzalewska K. 573,589,590
Myrcha K. 371,372
Myszlön T. zob. Kopczyk-Myszlön T.

Nazimek T. 445
Nędza Z. 347
Niczyporuk Z356.
Niełączna M. 441
Niestrój R. 733
Niewadzi C. 64
Nikodemska-Wołowik A.M. 33
Niżyńska G. 79
Nogalski B. 693
Nosal C. 35,40,43
Nowacki H. 265
Nowak J. 483
Nowak K. 369
Nowak M. 20,30

Nowak-Sapota K. 181
Nowakowska B. 180,181
Noweta D. 158
Nowicki Z. 351

Obraniak W. 180
Okłabska E. 580
Oleksyn T. 96,101,105,234
Opalło M. 206,216
Orczyk J. 41,127,133,173,237
Orechwa-Maliszewska E. 670
Organa Z. 359
Orkisz W. 7
Osbert-Pociecha G. 79
Ostaszewicz P. 514
Ostrowska A. 36
Ośko S. 254

Paczkowski A. 233
Palonka K. 638
Paluch R. 488,489,493
Paluchowski W.J. 293
Pałaszewska-Reindl T. 651
Pałczyńska-Gościński R. 106
Panek T. 625,626,627,635
Pankowska E. 36,279
Pańków G. zob. Kaczor-Pańków G.
Paradowska B. zob. Balcerzak-Paradowska B.
Paradysz J. 176,192,595
Parysiewicz W. 410
Patelska B. 467,468
Pawlaczyk-Łuszczynska M. 473, 474, 484
Pawlak A. 450
Pawłowski G. 154
Pągowski W. 345
Pełka B. 14,22,91
Peretiatkowicz A. 690
Piasny J. 536,539,568,667

Piechowski A. 737
Piekut-Brodzka D. 205,538
Pierścionek Z. 32
Piesiewicz A. 493
Pietrucha J. 102
Pietrusiński M. 711
Pietrzyk M. 475
Pięcek B. 649
Pilch P. 34
Piotrowski T. 351
Piskorz Z. 43
Piszc B. 481
Piwowarska-Pościk L. 645,650
Pluskiewicz W. 171
Płachno M. 340
Pochwała A. 730
Pociecha G. zob. Osbert-Pociecha G.
Pociecha J. 123,124,175,177,196
Pocztowski A. 9
Podedworna H. 301
Podedworny B. 407
Podgórski D. 393
Podgórski J. 619,624
Podogrodzka M. 170
Podolec B. 630,631,632
Podoski K. 282,556,565
Polińska U. 386
Poliński Z. 386
Pomorska K. 444
Poniatowska-Jaksch M. 217,218, 220,224,229
Popławski T. 717
Pościk L. zob. Piwowarska-Pościk L.
Pośniak M. 433
Pruska K. 4
Przybycińska I. zob. Błaszczyk-Przybycińska I.
Przyłuska J. 86

Przywara B. 96
Puchalska H. 462
Pukniel W. 671,673

Rachubka M. 494,497
Raczek O. 83
Radosiński E. 13
Radziejowska B. zob. Fedyszak-Radziejowska B.
Rak E. 145
Rakowska A. 211
Rakowski W. 198,202,209,211, 213, 214,217,218,219,220, 221,223, 225,226,229,309,315, 606,618
Ramocka E. zob. Grzegorzewska-Ramocka E.
Reindl T. zob. Pałaszewska-Reindl T.
Retkiewicz H. 131,141,622
Robakowski K. 399
Roeske-Słomka I. 586,588
Rogalski E. 305
Roman D. 363,485
Rosmus P. 443
Rosner A. 107,191,204
Rosołowska J. 383
Rozowska B. zob. Kurkus-Rozowska B.
Rószkiewicz M. 201
Rudnicki L. 609,663
Rudziński K. 361
Rudziński M. 51
Runowska-Kuźma M. 162
Ruszkowski J. 82
Rutkowska Z. zob. Czepulis-Rutkowska Z.
Rychłowski W. 274
Rydlowska-Liszkowska I. 78,319
Rysz-Kowalczyk B. 574
Rzepecki J. 316,367,376

Rzońca W. 18

Sadowski A. 732
Sajkiewicz A. 45,47
Salmonowicz J.
zob. Szwacka-Salmonowicz J.
Samulak T. 306
Sawicka A. 384,415
Sawiński Z. 248
Sibiński J. 290
Sierosławski J. 656
Sikora J. 704
Sikorska A. 113,591
Sikorski M. 494
Skonecki S. 359
Skowroń J. 330
Skowroński S. 58
Skrzypczak I. 309,618
Skrzypek J. 75
Skubacz K. 385
Skulimowska B. 684
Sławińska M. 80
Słomka I. zob. Roeske-Słomka I.
Smakuszewski J. 49,50
Smolaga H.
zob. Jastrzębska-Smolaga H.
Smoleń M. 319
Sobala J. 321,350
Sobczak Z. 326,335,374,375
Sojkin E.
zob. Urbanowska-Sojkin E.
Soldra-Gwiżdż T. 289
Soltyński K. 384,416,419
Soszyńska E. 242
Sprusińska E. 174,258
Stabryła A. 23,26
Stalewski T. 275
Staniszkis J. 722,727
Staszewska D. 167,500, 608
Stefaniak B. 88

Stelmaszczuk H. 120
Stępień J. 142
Stępniewska I. 470
Stokowski F. 182
Stolarska B. 703
Stpiczyński T. 210
Stroszejn-Mrowca G. 447
Strzelecka J. 140, 215, 592
Strzelecki Z. 570
Styś A. 155
Subocz B.J. 354
Suchecką J. 104
Sucheckie B. 104
Suchowicz W. 676,682
Suchta J. 577,613
Sułkowska D. 421
Sułkowski J. 422
Surgiewicz J. 325,429,464
Suwalski A. 691,706
Swat K. 373,378,496
Syczewska E.M. 2
Syposz G. 478
Szafraniec K. 720
Szałkowski A. 44,109,116
Szambelańczyk J. 41
Szapiro T. 187
Szczęsna T. 659,660
Szeja J. 368,380
Szeloch M. 31
Szemberg A. 208
Szeszenia-Dąbrowska N. 469
Szopa B. 100
Szopa J. 412
Szostak K. 486
Sztanderska U. 118,119
Sztetyło J. 269
Szubra M. 75
Szulc A. 623
Szuman A. 165

Szumlicz J. 530,534,569,579,
581,633
Szumlicz T. 295,548
Szwacka-Salmonowicz J. 52
Szymańska A. 154
Szymański Z. 349
Szymczak W. 264,265,324
Szymła Z. 190

Śliwińska A. 152
Śliż J. 421,448
Świetlik M. 350,355

Targalski J. 11,709,712
Teresiak Z. 339
Toczyski W. 620
Tomala K. 298
Tomczyk Z. 700
Tomski L.T. 475
Tryfan B. 139,302,525,599
Trynkowska D. 409
Trzpił I.A. 547
Tulski J. 99,159,710
Tuziak B. 566
Tyszka K. zob. Łapińska-Tyszka K.

Umiasłowska K. 5
Unolt J. 503,504
Urbanowska-Sojkin E. 80
Uścińska G. 523,535,541,542,
543,544

Vogt O. 304

Wachowiak A. 560
Wachowski M. 322
Walczak B. zob. Bazylewicz-Wal-
czak B.
Walicki R. 701
Wantulok P. 357,358

Wasilewski J. 296,297,299
Wasyluk J. 253
Wawryniuk S. 252,731
Wawrzynek K. 377
Wądrodzka B. 56
Wąsik B. 75
Wąsowicz S. 280
Wejher A. 362
Welfe W. 715
Wenklar M. 317
Wędzicha E. 652
Wiaterok K. 102
Wiaterok M.
zob. Baron-Wiaterok M.
Wichrowski A. 264,334
Widerszał-Bazyl M. 267,365
Wieczorek S. 271
Wieczorek T. 241,246
Wielgus Z. 341
Wierchosławski S. 70,194,571,
585,616
Wierchowicki M. 669
Więch W. 37
Wijatkowski S. 260,334
Wiktor J. 98,147,689,708
Wiktorow A. 532,546
Wilczyński R. 232
Wild J. 366
Wilk L. 211
Winiewski M. 531,537
Wiszniewski E. 655,662
Wiśniewska K. 546,579,633,675
Wiśniewski A. 661
Witkowski A. 472
Witkowski J. 604
Witkowski W. 337
Włodarski W. 120
Wnuk-Lipiński E. 296,721,726,728
Wojnarowska H. 122,130

Wolińska I. 143,144,150
Wolska A. 364
Wolter E. 240
Wołowik A.M.
zob. Nikodemka-Wołowik A.M.
Woś J. 536,539
Woźniak H. 344,346
Woźniak M. 15
Woźniakowski A. 99,159,710
Wójcik Z. 141
Wrątny J. 501,678,679,680,681, 686
Wróblewska W. 603
Wróblewski S. 287,674
Wrzosek S. 5
Wyszkowski A. 83
Wyżnikiewicz T. 662

Zachariasiewicz B. 332
Zajac K. 177,196,630,631
Zajda L. zob. Machol-Zajda L.
Zakidalska I. 307,313
Zakrzewski S. 331,381,382,398
Załęski W. 10
Zarychta H. 115
Zarzycka Z. 180,181
Zawadzki W. 641,642
Zawłocki I. 247
Zdanecka M.
zob. Maniak-Zdanecka M.
Zdrojewski E.Z. 197
Zegarlińska B. 408,410
Zemfler K. 56
Zielińska A. 620
Zielińska K. 149
Zielińska Z. 583,664
Zieliński A. 664
Zieliński K. 654
Zielonka W. 336
Zinczuk K. 69

Ziobro E. 486,487,491,492
Ziółkowski M. 736
Zmyślony M. 453
Zymonik J. 16
Zymonik Z. 16

Żechowski Z.A.550
Żerańska K.
 zob. Dydyńska-Żerańska K.
Żukowski M. 564
Żyra J. 29

INDEKS INSTYTUCJI

Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego, Katowice
 Katedra Ekonometrii 652, 666
Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Wrocław
 Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa 79, 707
 Katedra Teorii Prognoz Demograficznych 188, 189
Akademia Ekonomiczna, Kraków 67, 177
 Instytut Organizacji i Zarządzania 11, 23, 26, 28
 Instytut Polityki Ekonomicznej i Gospodarki Regionalnej 654
 Instytut Statystyki, Ekonometrii i Informatyki 75, 196, 630, 631, 634
 Katedra Badań Konsumpcji 609, 663
 Katedra Ekonomiki Pracy 9
 Katedra Makroekonomii 100
 Katedra Metod Organizacji i Zarządzania 17
 Katedra Polityki Agrarnej i Spółdzielczości 161
 Katedra Polityki Ekonomicznej i Gospodarki Regionalnej 190
 Katedra Polityki Przemysłowej i Ekologicznej 25
 Katedra Przedsiębiorczości i Innowacji 709, 712
 Katedra Statystyki 15, 123, 124, 175, 368, 380, 632
 Katedra Zarządzania Zasobami Pracy 44
 Samodzielny Zakład Ekonomiki Pracy 109, 116
Akademia Ekonomiczna, Poznań 80, 133, 173, 536, 564
 Instytut Cybernetyki Ekonomicznej 165, 573, 576, 585, 586, 588- 590, 612, 616, 668
 Katedra Ekonomii Matematycznej 54
 Katedra Ekonomiki Jakości 66, 71
 Katedra Ekonomiki Konsumpcji 539, 667
 Katedra Makroekonomii 513
 Katedra Pracy i Polityki Społecznej 41, 127, 149, 237, 503, 504, 507
 Katedra Socjologii i Filozofii 1, 6, 691, 698, 704, 706, 729
 Katedra Statystyki 192, 574

Katedra Statystyki i Demografii 70, 176, 193, 194, 571, 572, 595
Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania 21
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Kraków
Instytut Nauk Społecznych 272, 281
Wydział Inżynierii Mechanicznej i Robotyki 340
Akademia Rolnicza, Lublin
Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa 183, 601, 602, 738
Instytut Nauk Rolniczych, Zamość 306
Akademia Rolnicza, Poznań
Instytut Żywienia Człowieka 659
Katedra Ekonomii 157, 158
Katedra Nauk Społecznych 142, 559, 560, 713
Katedra Pedagogiki Rolniczej 240, 252, 731
Katedra Technologii Żywienia Człowieka 660
Akademia Rolnicza w Krakowie im. Hugona Kołłątaja, Kraków
Wydział Ekonomiki Produkcji Obrotu Rolnego, Katedra Ekonomii 566
Akademia Rolniczo-Techniczna im. Michała Oczapowskiego, Olsztyn 204, 577, 613
Akademia Techniczno-Rolnicza im. J. J. Śniadeckich, Bydgoszcz
Instytut Nauk Humanistycznych i Ekonomicznych 716
Akademia Sztuk Pięknych, Kraków
Wydział Form Przemysłowych 490
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Poznań
Katedra Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej 256
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego, Warszawa 607
Akademia Wychowania Fizycznego, Wrocław 73
Centralny Instytut Ochrony Pracy, Warszawa 85, 89, 243, 267, 268, 270, 316, 318, 320, 325, 327-331, 333, 342, 343, 357-359, 361, 363-367, 371, 372, 376, 381-384, 386-388, 390, 393-406, 409, 411, 412, 414-416, 418-420, 424-442, 446, 449, 450, 456, 457, 462, 464, 467, 468, 480, 485
Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Włókiennego „Południe”, Bielsko-Biała 137, 145, 251
Centralny Ośrodek Badawczy Kolejowej Służby Zdrowia, Warszawa 56, 269

Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr i Upowszechniania Postępu w Rolnictwie, Poznań 197, 538
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Warszawa 253
Pracownia Komputerowej Konsultacji Medycznej 82
Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, Ciechanów 211, 217, 218, 220, 226
Główny Instytut Górnictwa, Katowice 321, 322, 352, 353, 356, 408, 410, 423, 448
Kopalnia Doświadczalna „Barbara” 350, 355, 421, 443
Oddział Terenowy w Lublinie 336
Ośrodek Naukowo-Badawczy ds. Ochrony Zdrowia i Środowiska Pracy 385
Zakład Ochrony Zdrowia i Warunków Pracy 257, 332, 369, 379
Zakład Psychologii, Socjologii i Wypadkowości w Górnictwie 377
Zakład Technologii Chemicznych 389, 391, 392, 407, 413
Instytut Badań Pedagogicznych, Warszawa 242, 255, 283, 303, 636
Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie, Warszawa
Samodzielna Pracownia Ochrony Pracy 481
Zakład Prognoz i Planowania Przestrzennego 103
Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa, Warszawa 362
Instytut Ekonomiki Przemysłu Chemicznego, Warszawa 703
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 113, 591, 639, 641, 642, 657
Instytut Gospodarki Mieszkaniowej, Warszawa 669
Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa 162, 185, 186, 228
Zakład. Lublin 458
Instytut Górnictwa Odkrywkowego „Poltegor-Instytut”, Wrocław 478, 498
Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Warszawa 88
Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi zob. Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki
Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr. med. Jerzego Nofera, Łódź
Biuro Bezpieczeństwa Chemicznego 465
Instytut Psychologii Pracy 264
Pracownia Ekonomiki Zdrowia 78, 319
Pracownia Promocji Zdrowia 266

Szkoła Zdrowia Publicznego 312
Zakład Aerozoli 344, 447
Zakład Epidemiologii i Statystyki 469
Zakład Fizjologii Pracy 326, 335, 373-375, 378, 417, 496
Zakład Informacji Naukowej 86, 87, 90, 463, 466
Zakład Promocji Zdrowia 263, 290, 645, 650
Zakład Psychologii Pracy 174, 244, 258-262, 265, 323, 324, 334, 454, 455
Zakład Skażeń Promieniotwórczych 452
Zakład Szkodliwości Fizycznych 474, 479, 482, 484
Zakład Zagrożeń Chemicznych 460
Zakład Zagrożeń Fizycznych 453, 471, 473, 477
Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Sosnowiec 459, 470
Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki, Lublin 444, 445
Instytut Ochrony Środowiska, Katowice
 Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych 461
Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa 349
Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa 14, 22, 36, 49, 50, 61, 91, 279, 505, 514, 677
Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz” zob. Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „Orgmasz”, Warszawa
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 8, 10, 51, 92, 93, 95-99, 101, 104, 105, 112, 115, 117-119, 122, 128, 130-132, 135, 136, 138, 140, 141, 143, 144, 146, 147, 150, 153, 159, 163, 164, 167, 169, 230, 234, 235, 239, 287, 291, 292, 499-502, 506, 509-512, 515, 517-524, 526-535, 535, 537, 540-546, 549, 551-554, 557, 569, 579, 581, 592-594, 597, 605, 608, 611, 614, 617, 621, 622, 633, 644, 672, 674-676, 678-687, 689, 699, 701, 702, 708, 710
Instytut Przemysłu Organicznego, Warszawa 337, 341, 345, 351, 354, 360
Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 656
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa 52, 53, 107, 129, 139, 156, 178, 179, 184, 191, 294, 302, 308, 310, 311, 314, 525, 578, 599, 638, 649, 665, 720, 730, 735, 739
Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 233, 296, 297, 299, 692, 696, 705, 718, 719, 721, 722, 724, 726-728

Instytut Technologii Drewna w Poznaniu, Poznań 483
Instytut Transportu Samochodowego, Warszawa 664
Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy, Koszalin 203, 212, 213, 221, 224, 225, 227
Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, Opole 151, 289, 637, 640
Politechnika Częstochowska
 Instytut Mechaniki i Podstaw Konstrukcji Maszyn 475
 Międzywydziałowe Studium Kształcenia Nauczycieli Przedmiotów Technicznych 245, 247
Politechnika Gdańska
 Instytut Telekomunikacji 472
 Wydział Elektryczny 348
 Wydział Mechaniczny 494, 497
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki
 Instytut Ekonomii, Socjologii i Filozofii 29
 Instytut Technologii i Organizacji Budownictwa 65
 Samodzielny Zakład Geometrii Wykreślnej i Grafiki Inżynierskiej 304
Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego
 Katedra Ekonomii 690
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 476
 Zakład Organizacji i Zarządzania 271
Politechnika Śląska im. Wincentego Pstrowskiego, Gliwice 81, 723
 Instytut Eksploatacji Złóż 422
 Katedra Projektowania i Teorii Architektury 317
 Wydział Metalurgii i Inżynierii Materiałowej 7
 Wydział Organizacji i Zarządzania, Katedra Podstaw Zarządzania i Marketingu 102
 Wydział Organizacji i Zarządzania, Katedra Stosowanych Nauk Społecznych 171
Politechnika Świętokrzyska, Kielce
 Zespół Badań Marketingowych 77
Politechnika Warszawska 62
 Zamiejscowy Wydział Budownictwa i Maszyn Rolniczych w Płocku, Wydział Budownictwa i Maszyn Rolniczych 27

Politechnika Wrocławska

Instytut Chemii Nieorganicznej i Metalurgii Pierwiastków Rzadkich 63

Instytut Energoelektryki 339

Instytut Górnictwa 347

Instytut Organizacji i Zarządzania 12, 13, 16, 18-20, 24, 30, 31, 35, 40, 42, 43, 55, 59, 74, 76, 275, 486-489, 491-493, 495, 694, 700

Politechnika Zielonogórska

Instytut Organizacji i Zarządzania 172

Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych, Poznań 370

Radomskie Towarzystwo Naukowe, Radom 207, 209, 219, 229, 254

Spółdzielczy Instytut Badawczy, Warszawa 58, 60, 64, 68, 83, 155, 160, 278, 280, 647, 655, 661, 662, 733, 734, 737

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego - Akademia Rolnicza, Warszawa

Katedra Gospodarstwa Domowego 651

Katedra Pedagogiki Rolniczej 238, 241, 246

Wydział Ekonomiczno-Rolniczy 568

Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 45, 288, 295, 648

Biblioteka Główna 5

Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej 32, 48, 108, 516

Instytut Gospodarki Krajów Rozwijających się 232, 653, 697

Instytut Gospodarstwa Społecznego 168, 223, 274, 286, 315, 606, 618, 695

Instytut Gospodarstwa Wiejskiego 214

Instytut Statystyki i Demografii 126, 187, 199, 580, 584, 603, 604, 624, 625, 627, 635, 646, 658

Katedra Demografii Społeczno-Ekonomicznej 195, 206, 208, 210, 216, 231, 508, 548

Katedra Socjologii 276, 300, 301, 725

Katedra Socjologii Pracy, Polityki Społecznej i Zatrudnienia 600, 615

Kolegium Analiz Ekonomicznych 2, 148, 166, 284, 285

Kolegium Ekonomiczno-Społeczne 309, 567

Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie 46, 47

Kolegium Zarządzania i Finansów 583

Ośrodek Rozwoju Studiów Ekonomicznych 249

Ośrodek Studiów Ekonomicznych 250

Wydział Ekonomiczno-Społeczny 198, 202, 215, 222, 236, 561, 570

Wydział Finansów i Statystyki 170, 180-182, 201, 619, 623, 626, 628, 643

Wydział Spółdzielczo-Ekonomiczny w Rzeszowie 134

Towarzystwo Naukowe Płockie 205

Uniwersytet Gdański

Wydział Ekonomiczny 33, 154, 714

Wydział Ekonomiki Produkcji 57, 688, 693, 711

Wydział Nauk Społecznych 282, 307, 313, 556, 565

Wydział Zarządzania, Instytut Organizacji i Zarządzania 121

Wydział Zarządzania, Katedra Analizy Ekonomicznej 106

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań 293, 582, 736

Uniwersytet Jagielloński 39

Uniwersytet Łódzki 4

Instytut Ekonometrii i Statystyki 715

Katedra Pracy i Polityki Społecznej 114

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

Instytut Ekonomiki Produkcji, Organizacji i Zarządzania 69, 72, 110

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 152

Uniwersytet Szczeciński

Instytut Ekonomiki Produkcji 38

Uniwersytet Śląski

Instytut Socjologii 550

Uniwersytet Warszawski 248, 277, 610

Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego 125

Instytut Polityki Społecznej 547, 555, 558, 562, 563, 575, 596, 620

Wydział Nauk Ekonomicznych 120

Wydział Zarządzania 34, 84

Filia w Białymstoku

Instytut Polityki Społeczno-Ekonomicznej i Regionalnej 273, 671, 673

Wydział Ekonomiczny 111, 670

Wydział Humanistyczny 717, 732

Wojskowy Instytut Badań Socjologicznych, Warszawa 598

Wyższa Szkoła Inżynierska im. Kazimierza Pułaskiego zob. Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego

Wyższa Szkoła Morska, Gdynia

Katedra Podstaw Techniki 338

Wyższa Szkoła Oficerska im. Stefana Czarnieckiego, Poznań

Katedra Logistyki 37

Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Bydgoszcz

Instytut Wychowania Muzycznego 305

Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Słupsk

Instytut Filozofii 3, 200, 587

Wyższa Szkoła Rolniczo-Pedagogiczna, Siedlce

Wydział Rolniczy 94

Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych, Warszawa 629

Zakład Krajów Pozaeuropejskich PAN, Warszawa 298

Główna Biblioteka
Pracy i Zabezpieczenia
Społecznego

0042637